

ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА
УПРАВЛІННЯ МОЛОДІ ТА СПОРТУ
ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ, ПОЛІТОЛОГІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

МАТЕРІАЛИ

VIII Міжнародної науково-практичної конференції
студентів та молодих вчених

21 листопада 2014 року
м. Чернівці

Чернівці, 2014

ББК 66.4(4УКР)я43
УДК 327(477)(045)
А43

Редакційна колегія:

- Лукул Т. Я.* – доктор політичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин ЧНУ
- Бурейко Н. М.* – кандидат політичних наук, асистент кафедри психології та соціології БДМУ (відповідальна за випуск)
- Добржанська О. О.* – кандидат політичних наук, асистент кафедри міжнародних відносин ЧНУ (науковий редактор)
- Катеринчук П. М.* – кандидат політичних наук, доцент кафедри міжнародної інформації ЧНУ
- Макар В. Ю.* – кандидат політичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин ЧНУ
- Павлюк М. В.* – кандидат політичних наук, асистент кафедри міжнародних відносин ЧНУ

- А43** **Актуальні проблеми зовнішньої політики України:** Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції студентів та молодих вчених. Чернівці, 21 листопада 2014 р. – Чернівці, 2014. – 200 с.

До збірника увійшли матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції студентів та молодих вчених «Актуальні проблеми зовнішньої політики України» (Чернівці, 21 листопада 2014 р.).

Роботи опубліковано в авторській редакції. Оргкомітет не несе відповідальності за достовірність інформації, поданої в рукописах. Для науковців, аспірантів та студентів.

**ББК 66.4(4УКР)я43
УДК 327(477)(045)**

ЗМІСТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МІЖДЕРЖАВНИХ ВІДНОСИН

<i>1. Сергій Бостан</i>	
Особливості розвитку сепаратизму в сучасному світі	9
<i>2. Тетяна Богданова, Надія Седлецька</i>	
Співробітництво Південь-Південь у зовнішньополітичних пріоритетах Бразилії	11
<i>3. Богдан Бейсюк</i>	
Досвід євроінтеграції та реформування Республіки Польща в рамках програм розвитку: уроки для України	14
<i>4. Karim Belgacem</i>	
Position of France Towards the Situation in Ukraine	16
<i>5. Олена Вовк</i>	
Грузинське питання в рамках Уельського саміту НАТО	19
<i>6. Анастасія Гавюк</i>	
Діяльність Румунії в рамках Організації Чорноморського Економічного Співробітництва	21
<i>7. Валерія Говорухіна</i>	
Політика Китаю через призму українсько-російської кризи ..	23
<i>8. Артем Денисенко</i>	
Російська Федерація та Ісламська Держава Іраку та Леванту: військово-політичний та безпековий виміри	26
<i>9. Оксана Добержанська</i>	
Аналіз піар компанії політичних сил України під час виборів депутатів до парламенту 2014 року	28
<i>10. Ольга Ерднієва</i>	
Концептуальні засади нейтралітету (з досвіду Швейцарії) ...	31
<i>11. Клим Євмін</i>	
М'яка сила в освіті, як стратегія позитивного імідж-білдінгу держави	33
<i>12. Надія Зеленюк</i>	
Проблематика концентру українознавства «Україна в міжнародних відносинах» на сторінках наукових збірників УВУ (1990-1995 рр.)	36
<i>13. Олег Злотовецький</i>	
Міністр закордонних справ України Клімкін Павло Анатолійович: нове обличчя чи технічна фігура в українській політиці?	38

14. <i>Аліна Кабаєва</i>	
Стан та перспективи розвитку канадсько-кубінських відносин	40
15. <i>Катерина Карпо</i>	
Зовнішньополітичні ініціативи Республіки Польща на пострадянському просторі	43
16. <i>Олександра Кожевнікова</i>	
Політична кар'єра та президентство Н.Мадуро (Венесуела) ..	45
17. <i>Марія Кононенко</i>	
Енергетичний фактор трансформації близькосхідної політики КНР	48
18. <i>Вікторія Коцан</i>	
Регулювання трудової міграції в Іспанії	50
19. <i>Роман Коцан</i>	
Місце державних кордонів у політичних дослідженнях	53
20. <i>Вероніка Круглашова</i>	
Міжнародне спостереження як інструмент забезпечення демократичності виборів	55
21. <i>Інна Кушніренко</i>	
Етнополітика України як важливий чинник розв'язання актуальних проблем міждержавних відносин	57
22. <i>Сергій Лазоренко</i>	
Значення та зростаюча роль Румунії у Чорноморському регіоні (2008-2014 рр.)	59
23. <i>Tomasz Lachowski</i>	
Amnesty for Donbas – the international law perspective	61
24. <i>Ярослав Малий</i>	
Порівняльний аналіз застосування санкцій щодо Югославії та Російської Федерації	64
25. <i>Оксана Манчуленко</i>	
Завершення Холодної війни як фактор впливу на сектор безпеки США	68
26. <i>Вікторія Мартинюк</i>	
Україно-румунські відносини: ситуація в Україні очима Румунії	70
27. <i>Каріна Мельницька</i>	
Амбівалентність чорногорської ідентичності в контексті перехідних процесів	73
28. <i>Любов Мельничук</i>	
Місце та значення румунофонів в Чернівецькій області	76

29. Ліля Міхавчук	
Проблема визначення британської ідентичності у ХХІ ст. ...	78
30. Людмила Новоскольева	
Стратегічний вибір України: захист національних інтересів та безпека розвитку	81
31. Григорій Новоскольев	
Політична відповідальність за міжнародний тероризм	85
32. Аліна Новохижна	
Великобританія і Туреччина: євроінтеграційний вектор співпраці	89
33. Анна Ноголь	
Концепція «3D» (defense, development, diplomacy) у сучасній зовнішній політиці Канади	91
34. Володимир Павлов	
Радники Дж. Буша-мол. з питань зовнішньої політики: від передвиборчих перегонів до республіканської Адміністрації	93
35. Михайло Павлюк	
Перспективи реалізації політики безпеки та оборони Європейського Союзу на початку ХХІ ст.	96
36. Олеся Павлюк	
Становлення близькосхідного вектору у зовнішній політиці США за адміністрації Р. Ніксона	98
37. Юлія Подвірна	
Проект «Південний потік»: геополітичні та економічні наслідки для України	101
38. Марія Процюк	
Роль діаспори у формуванні позитивного міжнародного іміджу України	104
39. Джулія Саббах	
Італія епохи С. Берлусконі	107
40. Ольга Сазонова	
Транснаціональні корпорації (ТНК) у сучасному глобалізованому світі	110
41. Оксана Сайко	
Українсько-грузинські відносини: здобутки, проблеми та перспективи розвитку	113
42. Олександр Селескерів	
Європейський Союз: сучасні проблеми та можливі перспективи розвитку	115
43. Анастасія Солярник	
Позиція Литви щодо вторгнення Росії в Україну	118

44. Вікторія Сташко	
Економічне співробітництво КНР з країнами Центральної Азії	120
45. Катерина Стецюк	
«Сонячні плями» іміджевої стратегії Китаю	122
46. Вероніка Тетенкова	
Діяльність організації Джойнт на території Радянської Білорусі в міжвоєнний період	125
47. Анастасія Фісунова	
В'єтнам-російське воєнне співробітництво 2013-2014 рр. ...	127
48. Вікторія Фокіна	
Проблеми вдосконалення політичної практики мультикультуралізму	129
49. Василь Шквірук	
Міжнародний інформаційний тероризм як одна із загроз національній безпеці України	132
50. Павло Яценюк	
Зовнішньополітичні цілі американської дипломатії	134
51. Carsten Sander Christensen	
Denmark and the Cooperation with Ukraine and its neighbours	137

СТОСУНКИ УКРАЇНИ З ДЕРЖАВАМИ-СУСІДАМИ

1. Nadiia Bureiko	
Ukraine in the Geopolitical Triangle the EU – Ukraine – Russia: Methodological Aspect	140
2. Tomasz Grzywaczewski	
Peoples of Donbas – the limits of self-determination principle ...	142
3. Анастасія Нагірняк	
Польсько-Українські відносини на сучасному етапі (2013-2014 рр.)	145
4. Андрей Мельков	
Украинофильство в России: история и современность	147
5. Роман Мельник	
Політологічні аспекти виникнення інституту президентства в суб'єктах Російської Федерації	150
6. Евгений Никольский	
О причинах эмиграции граждан России в Украину	153

<i>7. Віктор Петрецький, Микола Франко</i>	
Україно-угорські відносини у період української кризи 2013-2014 рр.: зміна геополітичної ситуації в Центральній Європі	155
<i>8. Тетяна Рябко</i>	
Українсько-румунські відносини (1992-2012 рр.)	158
<i>9. Світлана Сидоренко, Олександр Сидоренко</i>	
Українська та польська національні меншини в контексті реалізації державної політики Польщі й України в галузі освіти	161

СПІВПРАЦЯ УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

<i>1. Оксана Андріюк</i>	
Сучасний розвиток відносин НАТО-Україна	164
<i>2. Ірина Бутирська</i>	
Розширення ЄС та його вплив на формування єдиної європейської соціальної політики	166
<i>3. Ольга Васильченко</i>	
Трансформація зовнішньополітичної ідентичності України на шляху до НАТО	169
<i>4. Олександра Гісса</i>	
Євроскептичні настрої в Європейському парламенті та їх вплив на інтеграційні прагнення України	171
<i>5. Олександр Ковальов</i>	
Актуальність співпраці України в рамках ГУАМ	173
<i>6. Марія Пащак</i>	
ООН та «українське питання»: проблема ефективності міжнародних інструментів захисту суверенітету	176
<i>7. Наталія Попова</i>	
Відкладення імплементації торговельної частини Угоди про асоціацію України з ЄС: позитивні та негативні аспекти проблеми	178
<i>8. Тетяна Рава</i>	
Участь України в миротворчих операціях під проводом НАТО	181

ПРАВА ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

<i>1. Аріна Банар</i>	
Права дитини в Україні та світі	184

<i>2. Христина Бойчук</i>	
Права жінок в мусульманських країнах	187
<i>3. Лілія Істратій</i>	
Проблема забезпечення трудових мігрантів виборчим правом	189
<i>4. Вікторія Ковальчук</i>	
Роль захисту прав людини у формуванні національної ідеї ..	192
<i>5. Інна Логущенко</i>	
Роль влади у забезпеченні комплексних прав та свобод в контексті завдань соціальної держави	194
<i>6. Аліна Ясінська</i>	
Електронне голосування: вирішення проблеми чи порушення прав виборця (досвід Польщі та Франції)?	197

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МІЖДЕРЖАВНИХ ВІДНОСИН

Сергій Бостан

Буковинський державний фінансово-економічний університет
konf_kmv@mail.ru

Особливості розвитку сепаратизму в сучасному світі

Існування в міжнародному праві понять про «право на самовизначення нації та збереження територіальної цілісності держав» призвело до розвитку в світі двох паралельних тенденцій, які не можуть співіснувати і забезпечити стабільний розвиток країн. Одночасна глобалізація і регіоналізація світу, інтеграція і сепаратизм призвели до появи нових глобальних загроз і викликів. Теорія зіткнення цивілізацій С. Хантингтона, як ніколи виглядає актуальною і реальною. Небажання частиною світу відчувати ефекти і наслідки глобалізації, бути залежними від позицій нових альянсів і блоків, політики мегадержав призвело до поширення нових альтернативних тенденцій, які загрожують сучасному світовому порядку і вимагають його перегляду. Неспроможність ООН та інших міжнародних організацій досягти згоди у вирішенні глобальних конфліктів, неефективність сучасної міжнародної системи колективної безпеки призводять до дестабілізації ситуації в світі, виникнення таких нових глобальних явищ, як міжнародний тероризм і сепаратизм.

Найкращим підтвердженням росту сепаратистських настроїв в сучасному світі є зростання кількості визнаних світовою спільнотою нових держав, які є членами ООН. Якщо в 1945 році в світі налічувалось 51 країна, то в 2011 – їх вже 193 [1]. Виходячи з того, що сепаратизм – це рух за територіальне відокремлення частини держави з метою створення нового державного утворення або надання певній частині держави автономного статусу за національними, мовними, релігійними ознаками, можна дійти висновку, що саме сепаратизм представляється в сучасному світі як одна з найбільш поширених тенденцій перерозподілу світового порядку та появи нових держав [2]. За останні роки в світі розпались такі країни як Радянський Союз, Югославія, Чехословаччина, Судан, натомість немає жодного випадку об'єднання декількох країн в одне державне утворення. Загалом в світі налічується близько 50 основних діючих конфліктів на основі діяльності сепаратистських рухів.

Історично так склалося, що сепаратистські настрої та тенденції, включаючи "експорт тероризму", не рідко ініціюються та підтримуються з-за кордону. Однак така політика штучної зовнішньої підтримки сепаратизму в окремих державах часто призводить до неочікуваних негативних наслідків, запуску так званої ланцюгової реакції, відповідно до якої відбувається дестабілізація ситуації в цілому регіоні, переростаючи у війни між державами. В Україні як багатонаціональній країні сепаратизм завжди розглядався як потенційна загроза, але анексія Росією Криму і конфлікт на Донбасі зробив цю загрозу реальною. Потенційними регіонами, в яких можливі спалахи сепаратизму, є також Закарпаття та Північна Буковина, в яких компактно проживають представники угорської та румунської національної спільноти відповідно.

Існують країни, в яких основним джерелом сепаратизму виступає лінгвістичний фактор. Їм притаманна наявність численних народностей, які розмовляють різними мовами і створюють для захисту своїх інтересів громадські і політичні організації. До таких країн можна віднести Іспанію, Сербію, Великобританію та інші.

Потужним чинником розвитку сепаратизму у сучасному світі є релігійні відмінності між регіонами однієї країни. В якості прикладів можна навести Тибет у Китаї, Таміл-Ілам у Шрі-Ланці, а також нове державне утворення Південний Судан.

До країн, в яких джерелом сепаратизму є економічні чинники, можна віднести Італію, Бельгію, Данію. Основною проблемою цих країн є нерівномірний економічний розвиток, наслідком якого є спроба більш розвинених регіонів відокремитися або отримати більші повноваження в економічній сфері.

Приклад країн розвинутої демократії, де досить сильні сепаратистські настрої, свідчить, що навіть, успішна інтеграція в глобалізований простір не гарантує вирішення міжетнічних конфліктів. Таким чином, в епоху глобалізації принцип національного самовизначення залишається вельми актуальним. Виникає необхідність переосмислення існуючих класичних форм державного устрою, що не повною мірою відображають реальний стан еволюції державотворчого процесу. На практиці, в сучасному світі розподіл між децентралізацією, федералізмом, унітарною державою і централізованою системою стає все більш умовним, що потребує внесення відповідних змін у понятійний апарат політичної науки. Розвиток глобалізаційних процесів з однієї сторони і регіоналізації з іншої зумовлюють необхідність пошуку нових шляхів комунікації між різними суб'єктами міжнародних відносин, формування нових правил

для функціонування міжнародної системи колективної безпеки, боротьби з міжнародним тероризмом та сепаратизмом, становлення світового порядку та світоустрою за новими принципами, які відповідають сучасним реаліям.

Список використаних джерел:

1. *Ріст чисельності членів ООН з 1945 року [Електронний ресурс] / Організація Об'єднаних Націй. – Режим доступу: <http://www.un.org/ru/mambers/growth.shtml>*

2. *Політичний енциклопедичний словник / Упорядник В.П. Горбатенко; за ред. Ю.С. Шемчушенка, В.Д. Бабкіна, В.П. Горбатенка. – 2-е вид., доп., перероб. – К.: Генеза, 2004. – 736 с.*

Summary

This article analyzes the problem of separatism in the light of the world models and ways to separation, is considered Ukrainian version of separatist tendencies.

Тетяна Богданова, Надія Седлецька

Науковий керівник – к. і. н., доц. Богданова Т. Є.

Чорноморський державний університет ім. Петра Могили

t_bohdanova@ukr.net, 2nadya@mail.ru

Співробітництво Південь-Південь у зовнішньополітичних пріоритетах Бразилії

З 1978 р. щорічно 12 вересня відзначається День співробітництва Південь-Південь ООН. Ідея співробітництва Південь-Південь на протигагу відносінам Північ-Південь виникла ще в середині 1960-х рр., коли на першій Конференції ЮНКТАД (Женева, 1964) була офіційно оформлена «Група 77» – найбільша в рамках ООН міждержавна організація країн, що розвиваються. Співпраця у рамках Південь-Південь передбачає обмін ресурсами, технологіями та знаннями між країнами, що розвиваються, з метою сприяння формуванню нового економічного порядку. Відділ співробітництва Південь-Південь був заснований ООН у 1978 р., однак лише наприкінці 1990-х – на початку 2000-х рр. співпраця в даному напрямі набула значного впливу на світову економіку та політику [1, р. 28]. На думку Генерального секретаря ООН Пан Гі Мун, «співробітництво Південь-Південь потенційно здатне забезпечити баланс між

економічним зростанням та рівністю і справедливістю в глобальних масштабах» [2].

Розвиток відносин з афро-азійськими країнами ще наприкінці 1970-х рр. визначився як один з пріоритетних для Бразилії. Головна увага приділялась співпраці з португаломовними країнами Африки (Анголою, Мозамбіком та ін.) та ПАР з метою зміцнення безпеки в регіоні Південної Атлантики [3, с. 362].

Відновлення активної зовнішньополітичної діяльності Бразилії по лінії Південь-Південь відбувається після приходу до влади лівоцентричного уряду Президента Луїса Інасіу Лули да Сілви в 2003 р. Головною метою своєї зовнішньої політики він убачав ствердження авторитету Бразилії як регіональної держави з глобальною проекцією, а однією з «опор» для досягнення поставленої мети стала співпраця з *emerging powers*, висхідними країнами (КНР, Індією, РФ, ПАР), що позиціонували себе як лідерів «глобального Півдня» [3, с. 364].

У межах даного підходу слід розглядати й діяльність Бразилії у форматах ІБСА та БРІКС. Трьохсторонній діалоговий Форум ІБСА (Індія – Бразилія – Південна Африка) створений у 2003 р. на базі Бразильської декларації (червень 2003 р.), хоча його підґрунтя було закладено ще існуванням підгруп у рамках «Групи 77» [4]. На думку С. Аморіма, міністра закордонних справ в адміністрації Л. І. Лули да Сілви, «три великі демократії, які репрезентують три континенти Землі» покликані вирішувати спільні проблеми, контролювати дотримання верховенства міжнародного права, соціальної справедливості та міжнародної безпеки [3, с. 366]. На меті ІБСА – побудова мультиполярного світу, незалежна зовнішня політика, підтримка для Півдня. Його завданнями є: 1) контроль за дотриманням верховенства міжнародного права, підтримка міжнародного миру та безпеки; 2) реформування ООН, зокрема збільшення кількості як постійних, так і непостійних членів Ради Безпеки за рахунок країн, що розвиваються; 3) боротьба з тероризмом, транснаціональною організованою злочинністю, незаконним обігом зброї та наркотичних речовин; 4) просування соціальної справедливості шляхом здійснення ефективної політики боротьби з голодом і бідністю, охорони здоров'я, соціальної допомоги, забезпечення зайнятості населення, охорони навколишнього середовища [4].

Інтенсифікація взаємодії Бразилії з країнами Азії та Африки демонструє як її геополітичні амбіції, так і економічні інтереси. Економічне зростання Бразилії, піднесення її ролі як глобального гравця (членство у G-20 та ін.), певні успіхи в подоланні соціальної

нерівності позитивно впливають на формування іміджу Бразилії як лідера «глобального Півдня». До основних сфер участі Бразилії в співробітництві з метою розвитку Південь-Південь є: сільське господарство (19%), промисловість (16%), охорона здоров'я (14%), освіта (11%), охорона навколишнього середовища (6%) та громадська безпека (6%) [5, р. 38].

Отже, головною метою співпраці Південь-Південь є сприяння формуванню нового міжнародного економічного порядку та зміцненню позицій країн, що розвиваються, в світовій політиці та економіці. Бразилія розглядає співробітництво Південь-Південь як альтернативу відносинам з «глобальною Північчю», дане партнерство є менш асиметричним та ґрунтується на солідарності країн, що розвиваються.

Список використаних джерел:

1. Lechini G. *Middle Powers: IBSA and the New South-South Cooperation* / Gladys Lechini // *The Multipolar Moment? NACLA Report on the Americas*. – September/October 2007. – P. 28-32.

2. Пан Г. М. Послание по случаю Дня сотрудничества Юг-Юг Организации Объединенных Наций 12 сентября 2012 года / Пан Ги Мун [Електронний ресурс] // Официальный сайт ООН. – Режим доступа: <http://www.un.org/ru/sg/messages/2012/southcooperationday.shtml>

3. Латинская Америка в современной мировой политике / отв. ред. В. М. Давыдов; Ин-т Латинской Америки РАН. – М.: Наука, 2009. – 541 с.

4. *Brasilia Declaration*. – Brasilia, 2003 [Електронний ресурс] // *IBSA Trilateral Official Website*. – Режим доступа: <http://www.ibsa-trilateral.org/>

5. Carrillo S. *Bridging the Atlantic. Brazil and Sub-Saharan Africa: South-South Partnering for Growth* / Susana Carrillo and others. – Brasilia: Instituto de Pesquisa Econômica Aplicada (IPEA), 2011. – 146 p. [Електронний ресурс] // *World Bank Official Website*. – Режим доступа: <http://siteresources.worldbank.org/AFRICAEXT/Resources/africa-brazil-bridging-final.pdf>

Summary

South-South Cooperation as the priority of Brazil's foreign policy is considered. For emerging powers such as Brazil, but also for other developing countries, South-South Cooperation has been presented as an alternative to North-South cooperation, through the design and

implementation of policies advocated as being more horizontal, less asymmetrical and based on solidarity among developing countries.

Богдан Бейсюк

Науковий керівник – к.політ.н., доц. Катеринчук П.М.
Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича
b.beysuk@gmail.com

Досвід євроінтеграції та реформування Республіки Польща в рамках програм розвитку: уроки для України

Двосторонній та тривалий розвиток партнерських відносин України та Європейського Союзу, який в своїй історії зазнавав серйозних змін, залишається основним вектором розвитку зовнішньої політики України. Визначення важливості цього напрямку міжнародних відносин відбулося українським народом, який показав яке майбутнє повинна мати країна. В цьому контексті, потрібно розглядати підписання Угоди про асоціацію з Європейським Союзом: I – частини 31 березня та II частини – 27 червня 2014. Угоду потрібно розглядати, як один із найважливіших документів, який буде визначати наш розвиток протягом наступних років. З огляду на це вивчення досвіду країн-сусідів, зокрема Польщі, для нашої держави набуває неабиякого значення.

Вступ країн колишнього соціалістичного блоку до ЄС став важливим фактором змін геополітичної ситуації на європейському континенті. Серед держав, котрі вступили до ЄС у 2004 році зокрема були: Польща, Чехія, Словаччина, Угорщина, Словенія, Мальта, Кіпр, Латвія, Литва та Естонія. Розглядаючи серед цих країн нашого сусіда Польщу, варто зазначити, що на думку Олександра Пасхавера, відомого економіста за ці 10 років держави Центрально-Східної Європи зросли значно більше, ніж Україна, і та ж Польща тепер майже втричі багатша за Україну. Хоча попервах позиції були приблизно однакові [1].

Саме 1 травня 2004 року дало старт новій Польщі, якому передували довгі роки змін та трансформацій. Зміни проходили згідно попередньо узгоджених критеріїв та вимог, спочатку було укладено Угоду про асоціацію, а потім проведено референдум про вступ до ЄС. Зокрема, під час референдуму щодо членства РП в ЄС до 77,4 % поляків висловились за інтеграцію до Європейського Союзу, 22,5 % — проти. А вже через 4 роки після вступу до ЄС, під час опитування

центром TNS OBOP в лютому 2008 року, лише 5 % поляків не схвалювали перебування країни в Євросоюзі [2]. Тобто, один із найважливіших елементів консолідації суспільства, а саме схвалення суспільством зовнішнього вектору в РП був дуже високий.

Важливе місце у модернізації Республіки Польща після приєднання до ЄС мали кошти Європейського Союзу (EU Funds), які повинні були допомогти зміцнити інфраструктуру та економіку. В період з 1 травня 2004 року по 31 грудня 2008 Польща отримала до 26,5 млрд. євро [3]. Переговори про «Багаторічну фінансову програму» на 2014-2020 рр., стали ключем до довгострокової перспективи розвитку Польщі, стали одними з найбільш сильних політичних досягнень. Польща успішно домовилась про виділення 441 мільярда злотих, незважаючи на серйозні скорочення бюджету ЄС [4].

Перебування в складі Європейського Союзу відкриває для Республіки Польщі та окремих її регіонів великі можливості в різних сферах. Так, наприклад, Поморське воєводство (Województwo pomorskie) – в складі ЄС зумів реалізувати велику кількість корисних проєктів. Модернізація воєводства відбувалась у рамках «Регіональної оперативної програми» для Воєводства Поморського. Стратегічна мета РОП ВП 2007-2013 було поліпшення економічної конкурентоспроможності, соціальної згуртованості та просторової доступності воєводства, сталого використання особливостей економічного і культурного потенціалу регіону з повною повагою до природних ресурсів [5]. Серед проєктів, які були реалізовані в воєводстві варто зазначити наступні: - будівництво та обладнання в Гданську та Гдині науково-технологічних парків, будівництво Слупського технологічного інкубатора, RECRreate - відновлення європейського культурного маршруту; розвиток проєкологічного громадського транспорту на метрополітарній території Триміста, зростання привабливості міста Вейхерова через будівництво Кашубської Філармонії - регіонального центру культури. [6]. Тобто, як ми можемо побачити проєкти охоплюють різні сфери життєдіяльності воєводства.

Таким чином процес євроінтеграції та реформування РП приніс державі корисні та важливі зміни в різних сферах, значно змінив позиції країни. Найважливішим уроком для України повинен виступати приклад, що зміни можливі і до них потрібно рухатися, використовуючи всі наявні можливості.

Список використаних джерел:

1. Костюк Богдана. Польща після вступу в ЄС вже втричі багатіша за Україну – експерт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.radiosvoboda.org/content/article/25374122.html>
2. Вступ Польщі до Європейського Союзу, НАТО та його наслідки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://bintel.com.ua/uk/projects/vstuplenie-polshi-v-evropejskij-sojuz-nato-i-ego-posledstvija/>
3. 5 years of Poland In the European Union [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.msz.gov.pl/resource/25af1269-1587-432e-8662-bf744fa31ad1:JCR>
4. Poland's 10 years in the European Union. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.msz.gov.pl/resource/ef26c779-74e4-4a0c-aa73-0a9d3c8b695c:JCR>
5. Programme for Pomorskie Voivodeship [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.funduszeuropejskie.gov.pl/English/RPO/Strony/ROP_pomorskie.aspx
6. Lista zrealizowanych projektów [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://pomorskiewunii.pomorskie.eu/-/zulawski-park-historyczny>

Summary

In article author researching Polish example EU-integration, starting terms and possibilities. In addition, an article focus on important part for EU members - EU fund for regional development particularly Pomeranian Voivodeship. Eventually shows projects that was realized.

Karim Belgacem

Institut de Relations Internationales et Stratégiques, France
karimbelgacem@gmail.com

Position of France Towards the Situation in Ukraine

1. Does France care about Ukraine?

The question could seem simple and cynical at the first glimpse. But it is significant to explain the reality. French government is concerned about Ukrainian crisis taking into account France is a symbol of human rights and democracy all over the world. To remind French motto “Freedom, equality, fraternity”, France has to be deeply aware when it goes to the current situation in Ukraine. Together with Germany, France got the biggest influence in the European Union. The difference could be the element of gas dependence. Thus, Germany is much more dependent on Russian gas

than France that imports some gas from its old colony. With these two arguments, we could suppose that France is free to explain its disagreement with Russia and to support Ukrainian ideas of democracy much more actively.

However, the *realpolitik* takes above human feelings and good intentions. The sale of Mistral's ship for Russia showed how difficult it is to draw a parallel between human rights and business. For sure, it is not only in case of Russia.

Unfortunately in the perception of many French people, Ukraine is just a big poor ex-soviet country willing to enter the EU as soon as possible, with negative clichés like Chernobyl's accident in 1986.

The other point is the weakness of French politicians and their global eyesight. French President François Holland is conscious regarding waste of influence in the world and tries to correct it. He sent military troop to Mali and took leadership about Syria crisis in 2013. But we shouldn't forget that he doesn't have a high popularity in France (only 13% of French population is satisfied about him). Besides, the non-respect of European economic rules concerning deficits and debts crisis has demonstrated that a country is in rather bad position for making lessons to the rest of the world.

In other words, France is not as strong as before to be significantly influent against Russia in the solving of Ukrainian crisis. Ukraine is too far, too big...and has too many dangerous stakes with Russia.

2. The fear of V. Putin

If it seems quite easy to express indignation and condemnation, harder it is to take a concrete position. Russian President V. Putin "showed his muscles" in 2006 and 2009 both to Ukraine and to whole Europe when he made a decision to stop gas supplying. When conflicts are happening between Ukraine and Russia, France keeps in mind the following: "But what will Putin and Russia think?" So, in this regard the actions taken by France have a form of more a polite diplomacy with organizations conferences, economic sanctions, negotiations, etc. But it is not enough to stop Putin's ideology and ambitions. Either it comes from France in particular or Europe in general, Russia doesn't care much about their warning. The "little" economic sanctions after the "Crimea annexation" just encouraged Putin to continue his willpower to destabilize Ukraine and to stop its integration with the EU. Even if France reminds among the leading nations of human right and democracy, in fact, very often it is more a good felling and no concrete project

France doesn't understand Ukrainian nation like Poland does, for example. The latest has a fear against Russia too because of the "Iron wall"

and the former communism period. Poland has already passed its road to Europe and now is actively supporting Ukraine in all the transformations Poland itself has already experienced.

3. The position of France inside Europe

As it was mentioned before, France lost its influence inside the EU. Currently, Germany holds the leadership.

In the Ukrainian case, Germany and Poland are much more active than the French position.

E.g., the ex-Polish president Kwasniewski had a diplomatically mission in Ukraine in 2013 when Ukraine was preparing for the AA signing with the EU.

For many reasons, Germany has closer relations and tries to be more understandable to Russia. Indeed, Angela Merkel speaks Russian and has been living in the ex-communist country (Eastern Germany). Vladimir Putin has a special attitude towards Germany.

Meanwhile France has many issues to face in Europe: its credibility for the economic situation, its knowledge about Eastern Europe and probably its vision, strategy and influence inside the EU.

References:

1. *Hollande 13%* [Electronic source]. – Access mode: <http://www.lefigaro.fr/flash-actu/2014/09/15/9700120140915FILWWW00342-sondage-hollande-a-13-valls-a-30.php>

2. *Le gaz Russe reste au cœur des tensions avec Moscou* [Electronic source]. – Access mode: http://www.lemonde.fr/europe/article/2014/02/26/le-gaz-reste-au-c-ur-des-tensions-avec-moscou_4373440_3214.html

3. *“Ukraine in revolution” from Bernard Cadene – 2005 – Edition Jacob-Duvernoy*

Анотація

У статті досліджено позицію Франції щодо подій в Україні, у т.ч. з урахуванням фактору Росії, а також з'ясовано причини більш активного залучення Німеччини у розв'язання української кризи порівняно з Францією.

Грузинське питання в рамках Уельського саміту НАТО

4-5 вересня 2014 року в містечку Ньюпорт (Південний Уельс) був організований черговий саміт Організації Північноатлантичного договору. На порядку денному цього форуму був широкий спектр питань, в тому числі й ті, що безпосередньо стосуються такої закавказької держави як Грузія.

Грузію на цій міжнародній зустрічі презентував президент Г. Маргвелашвілі. Ще до офіційного відкриття саміту, очільник цієї кавказької держави провів свою першу зустріч з Генеральним Секретарем НАТО А.Ф. Расмуссеном. За результатами перемовин, сторони дійшли згоди, що на фоні кризи в Україні саміт має надзвичайно важливу роль з точки зору необхідності укріплення безпеки в регіоні. Президент Грузії подякував генсеку НАТО за тверду підтримку Грузії на шляху інтеграції до Північноатлантичного альянсу і заявив про те, що Грузії дуже важливо, аби Альянс належним чином оцінив її прогрес. Крім того, в ході зустрічі було висловлено сподівання, що цей саміт надасть поштовх до повноправного членства Грузії в НАТО [3].

4 вересня під час свого виступу на саміті А.Ф. Расмуссен заявив про перспективи розширення Альянсу за рахунок демократичних держав, які можуть докласти зусиль для безпеки в регіоні. У цьому контексті очільник організації згадав Грузію і Чорногорію.

Він також заявив, що Грузія входить до числа тих п'яти країн, які прагнуть до поглиблення співпраці з НАТО. «Участь Грузії в цій групі є визнанням того прогресу, якого Грузія досягла у відносинах з НАТО. Грузія прагне ще більше поліпшити рівень сумісності із силами НАТО», – заявив А.Ф. Расмуссен [2].

У підсумковому документі цієї міжнародної зустрічі - Декларації Уельського саміту – є згадка й про Грузію. Зокрема, констатувалося, що після Бухарестського саміту 2008 року «Грузія досягла важливого прогресу й наблизилася до НАТО шляхом здійснення амбітних реформ і з використанням можливостей співпраці в рамках Комісії НАТО-Грузія і Щорічної національної програми».

«Сьогодні ми прийняли «важливий пакет» для Грузії, який охоплює розвиток оборонних можливостей, тренінги, навчання,

посилені можливості зв'язку й сумісності. Метою цих заходів є посилення обороноздатності Грузії і її можливостей сумісності з альянсом у процесі підготовки до членства», – йдеться в документі [4]. За заявою офіційних осіб Грузії і НАТО, призначений для Грузії пакет також охоплює створення Тренувального центру Альянсу в Грузії так само, як і проведення повсякчас військових навчань організації в Грузії. За заявою міністра оборони Грузії І. Аласанії, за цим пакетом послідує і «план імплементації» [1].

Країни-члени альянсу привітали процес мирної передачі влади в Грузії шляхом парламентських виборів 2012 року та президентських виборів 2013 року.

В умовах воєнної агресії Російської Федерації проти України особливо актуально прозвучали заяви про підтримку територіальної цілісності й суверенітету Грузії в рамках визнаних на міжнародному рівні її кордонів. Крім того, були задекларовані заклики до Росії відкликати назад своє визнання регіонів Грузії Абхазії та Південної Осетії незалежними державами й вивести свої війська з Грузії [4].

Таким чином, Уельський саміт Північноатлантичного альянсу продемонстрував широку підтримку Грузії у її бажанні поглиблювати співпрацю з НАТО. Держава вчергове була завірена у своєму майбутньому повноправному членстві в цій організації.

Список використаних джерел:

1. *Georgia in NATO Wales Summit Declaration* [Електронний ресурс] // *Civil.ge.* – Режим доступу: <http://www.civil.ge/eng/article.php?id=27643>

2. *Press Conference by NATO Secretary General Anders Fogh Rasmussen following the meeting of the North Atlantic Council at the level of Heads of State and Government during the NATO Wales Summit* [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Організації Північноатлантичного договору. – Режим доступу: http://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_112871.htm?selectedLocale=en

3. *The President of Georgia holds his first meeting with NATO Secretary General* [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Президента Грузії. – Режим доступу: <https://www.president.gov.ge/en/PressOffice/News/?p=8985&i=1>

4. *Wales Summit Declaration* [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Організації Північноатлантичного договору. – Режим доступу: http://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_112964.htm?selectedLocale=en

Summary

The impact of Wales summit NATO on relations between Georgia and North Atlantic Treaty Organization is analyzed. The author describes «substantial package» for Georgia, which, the Alliance said, will help Tbilisi advance its preparations towards NATO membership.

Анастасія Гавюк

Науковий керівник – д.і.н, проф. Макар Ю. І.
Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича
rotkovskaya.nast@mail.ru

Діяльність Румунії в рамках Організації Чорноморського Економічного Співробітництва

З огляду на розташування Чорноморського регіону між Європою, Центральною Азією та Близьким Сходом, слід констатувати той факт, що це більше, ніж просто географічне утворення. Чорноморський регіон – це також стратегічно важливий ареал з величезним потенціалом, утворений на основі спільних можливостей та проблем держав Чорноморського басейну.

Період 19-20 ст. увінчався процесами соціально-економічної демократизації в зоні Чорноморського регіону, що були тісно пов'язані з формуванням національних держав на цій території. І, без сумніву, протягом цього драматичного і складного часу відбувалися численні конфлікти та кризи, які не сприяли регіональному співробітництву та розвитку міждержавних відносин в межах даного регіону.

Справжнім поштовхом до регіональної співпраці стала ініціатива колишнього прем'єр-міністра Туреччини Т. Озара створити Організацію Чорноморського Економічного Співробітництва (ОЧЕС) у 1990 році [1]. Основною мотивацією Анкари було створити атмосферу співробітництва, засновану на економіці для того, щоб запобігти майбутнім конфліктам у регіоні Чорного моря [4, с. 31-32].

У червні 1992 року глави держав та урядів одинадцяти країн (Албанії, Вірменії, Азербайджану, Болгарії, Грузії, Греції, Молдови, Румунії, Росії, Туреччини та України) зібралися на саміті в Стамбулі та підписали „Декларацію про Чорноморське економічне співробітництво” [3]. Цей документ засвідчив бажання держав створити сприятливі умови для співробітництва в таких сферах, як торгівля, промисловість, транспорт, комунікації, наука і техніка, енергетика, сільське господарство, туризм та екологія. Таким чином,

25 червня 1992 ОЧЕС стала символом нової моделі регіональної співпраці. Одна з основних цілей ЧЕС, проголошених у „Декларації саміту”, є забезпечення того, що Чорне море стає морем миру, стабільності і процвітання, заохочуючи дружні і добросусідські відносини між державами-учасниками [3].

Румунія, як одна із держав-засновниць ОЧЕС визначає розвиток відносин з країнами Чорного моря своїм основним завданням і надає особливого значення участі в цій організації. Румунія займає вигідне геостратегічне положення між р. Дунай та Чорним морем. Вона знаходиться неподалік від Середземного моря, Близького Сходу та Центральної Азії. Крім того, Румунія є одночасно членом Європейського Союзу та Організації Північноатлантичного договору, тому не буде перебільшенням зробити висновок, що Румунія є воротами Європейського Союзу до Чорного моря [2].

У своїй діяльності в рамках ОЧЕС Румунія проводить помірну політику, щоб не суперечити з позиціями Брюсселя та Вашингтона. Серед своїх стратегічних інтересів Румунія має мету перетворити регіон Чорного моря у стабільний, демократичний і процвітаючий ареал з чіткими перспективами інтеграції до євроатлантичних структур.

Загальновідомо, що в період з січня по червень 2011 Румунія провела своє головування в ОЧЕС. До цього Румунія виконувала таку ж відповідальність у 1996, 2000 і 2006 рр. Серед своїх основних завдань Румунія визначила зміцнення співпраці і діалогу в рамках Організації, поліпшення економічного співробітництва та здійснення позитивного впливу на відносини між урядами всіх країн-учасниць. Тому діяльність Румунії в її якості головної держави в ОЧЕС була спрямована на активізацію економічного співробітництва, досягнення конкретних результатів та проектно-орієнтовану співпрацю в межах Організації, а також на зміцнення взаємодії між ЄС і ОЧЕС [2].

Румунія вважає, що паралельно з Європейською політикою сусідства та іншими формами регіонального співробітництва в регіоні, ОЧЕС повинна відігравати особливу роль в орієнтації ЄС щодо Чорноморського регіону. Крім того, Румунія сприяє діалогу ОЧЕС з міжнародним співтовариством і підвищенню вкладу ОЧЕС у зміцнення стабільності в регіоні, в рамках, передбачених Статутом.

На завершення слід зазначити, що Румунія, будучи членом як ЄС, так і ОЧЕС, приділяє особливу увагу участі в діяльності останньої, оскільки будь-який внесок у програми і проекти розвитку в Чорноморському регіоні представляє собою інвестицію в майбутню безпеку, стабільність і процвітання європейського континенту.

Список використаних джерел:

- 1.Макар Ю. І, Гдичинський Б. П., Макар В. Ю., Попик С. Д., Ротар Н. Ю. Україна в міжнародних організаціях: навчальний посібник /За ред. Ю. І. Макара.- Чернівці: Прут, С. 509.
- 2.Офіційний сайт Румунії [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://www.mae.ro/en/bsec>
- 3.Summit Declaration on Black Sea Economic Cooperation [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://www.bsec-organization.org/documents/declaration/summit/Reports/Istanbul1992.pdf>
- 4.Aybak, T. Black Sea Economic Cooperation (BSEC) and Turkey: Extending European Integration to the East?, in: T. Aybak (ed.), *Politics of the Black Sea: Dynamics of Cooperation and Conflict*, New York, I. B. Tauris & CO. Ltd Publishers, 2001, p. 31-32

Summary

The article introduces the main Romania's objectives in the framework of its activity in the BSEC. It is stated that Romania promotes the dialogue of BSEC with the international community boosting the contribution of BSEC to strengthening the stability in the region; increases the interaction of BSEC with all its partners, observers and other related bodies, in order to enhance the importance of BSEC and turn this interaction to the benefit of its member states.

Валерія Говорухіна

Науковий керівник – к.політ.н, асист. Коврик-Токар Л.І.
Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича
salers01@mail.ru

Політика Китаю через призму українсько-російської кризи

У міжнародній політиці Китай завжди керувався декількома принципами, які є основоположними для системи міжнародних відносин. Головний з них – принцип невтручання у внутрішні справи інших країн. Двома іншими є повага до їхньої незалежності та територіальної недоторканності. Щоразу, як Китай виступає проти відрядження іноземних військ у ту чи іншу державу, або заперечує проти введення санкцій, він наводить саме ці аргументи. Проте не слід сьогодні забувати про претензії Китаю на російську територію на Далекому Сході, відповідне бажання Росії стримувати Китай та остаточну відмову України від євразійської інтеграції і продовження

функціонування Євразійського союзу. Триває економічна інтеграції Росії, Казахстану та Білорусі. Очевидно, вже не вийде створити протизвагу Європейському союзу, якщо у 1996 р. торгівля між Україною та Росією була близькою до паритетної, то у 2010-2012 рр. експорт з Росії в Україну вже в 1,5 рази перевищував імпорту з України [2]. Тобто Росія вже давно почала згортати імпорту з України на користь Китаю. Це одна з причин того, що в Україні значне від'ємне сальдо торговельного балансу – майже 10 млрд дол. Відкритим наразі є питання: як змінилося ставлення Китаю до неоголошеної російсько-української війни, адже позиція КНР на численних засіданнях ООН залишалася нейтральною з приводу цієї ситуації.

Якщо до 2005 р. у зовнішній торгівлі товарообіг Росії з Україною перевищував товарообіг Росії з Китаєм, то вже 2012-го товарообіг Росії з Китаєм вдвічі перевищував її товарообіг з Україною[3]. Таке випередження було досягнуте за рахунок тотального проникнення китайського імпорту на російський ринок. І це при тому, що Україна не перший рік має з Росією зону вільної торгівлі (правда, з численними вилученнями). Виходить, юридично Росія не має угоди про ЗВТ з Китаєм, а з Україною має, однак фактично всі преференції надає Китаю. До речі, такого зростання обороту зовнішньої торгівлі, особливо імпорту, як у Китаю з Росією, не демонструють нинішні члени Митного союзу – Казахстан і Білорусь. – Тому, що в торгівлі Росія надає перевагу Китаю, який, з огляду на значний експорт до РФ, залежить від кризи в Україні та світових санкцій.

Відомий американський дослідник Тейлор Уошберн охарактеризував азіатську частину Росії як найунікальніше місце на Землі – з великими запасами нафти, природного газу, вугілля, лісу та інших ресурсів і, водночас, зі значним дефіцитом трудових ресурсів. Унікальність цієї території ще більше посилюється тим, що поряд розташований Китай з його понад мільярдом населення та гострою проблемою ефективної зайнятості[1]. Для освоєння азіатських просторів і виконання всіх програм і проєктів (хоча б інфраструктурних), започаткованих ще в 30-х роках ХХ ст., Росії потрібно не менше, ніж 50 млн працівників. І це не просто суб'єктивні розрахунки [3].

На даний момент для інтеграції Росії з Україною немає об'єктивних політичних та економічних передумов, дуже незначні тут і геополітичні переваги. Тим часом в інтеграції з Китаєм у Росії можуть з'явитися дуже великі економічні і досить привабливі геополітичні вигоди і перспективи. Однак цілком очевидно, що тут з обох боків доведеться поступитись імперськими амбіціями, шукаючи справжній

політичний баланс. Натомість з Україною, за заявами російських політиків, Росія жодних вигод від інтеграції не має, а лише втрати [1]. Звідси постає запитання: чому ж Росія до недавнього часу так наполегливо прагнула інтеграції з Україною і не розглядала варіанта інтеграції з Китаєм?

15 квітня 2014 року аналітик ВВС з питань Китаю Ювень Ву зазначив труднощі, з якими зіштовхнувся Китай через українську кризу. Китаю доводиться балансувати, буквально, між молотом і ковадлом[4].

За останні роки відносини України з Китаєм розвивалися стабільно, демонструючи постійне зростання, як у торгівлі, так і в інших областях. У грудні минулого року Китай виявився останньою країною, яку – усе ще в статусі президента – відвідав Віктор Янукович. Зі свого боку, Україна підписала з Китаєм масштабні угоди в галузі енергетики, інфраструктури, будівництва портів і сільського господарства. Світові науковці також відзначають, що Україна стала одним із головних постачальників озброєнь і військової техніки в Китай [4]. І хоча в Україні змінився уряд, Китай, безсумнівно, вважає, що колишні угоди ніхто не відмінює. Україна для Китаю є вкрай важливим партнером, що забезпечує доступ на ринки Центральної та Східної Європи. Однак збереження гарних відносин як із Україною, так і з Росією зараз видається майже непосильним завданням, що вимагає стриманості і уваги.

Очевидно, що українсько-російська криза впливає на ситуацію на Далекому Сході: в результаті погіршення стосунків Росії з Заходом відбулася інтенсифікація її співпраці з Пекіном, а також зміцнення між цими країнами антиамериканського союзу. Його збереження і майбутній розвиток подій в регіоні буде залежати від характеру відносин Росії з Заходом. Однак, в найближчій перспективі вони навряд чи покращаться, оскільки в майбутньому вони будуть визначатися нестабільністю ситуації у східній частині України і звинуваченнями Росії у підтримці дій сепаратистів.

Список використаних джерел:

- 1. Грищенко К. Поза межами шахівниці: прагматичний порядок денний української зовнішньої політики [Електронний ресурс]/ К.Грищенко // Дзеркало тижня. – №27(807), 17 липня – 6 серпня 2010 р. Режим доступу: <http://www.dt.ua/1000/1600/70086/>*
- 2. Лузянин С.Г. Восточная политика Владимира Путина/ С.Г.Лузянин// – М.: АСТ: Восток-Запад, 2007. – С. 343*

3 Michael Emerson. *President Yanukovich's Dubious Deal*[Електронний ресурс]/Emerson Michael // CEPS. – 5 May 2010. Режим доступу: <http://www.ceps.eu>.

4. Bajor Piotr. *Azja a sprawa Ukrainśka* [Електронний ресурс]/Piotr Bajor//Nowa Europa Wschodnia. – 18 Lipiec 2014. Режим доступу: <http://www.new.org.pl/1879,post.html>

Summary

There is no objective political and economic conditions for the integration between Russia and Ukraine at the moment. Meanwhile, the integration between China and Russia can give a major economic and geopolitical benefits and prospects.

It is obvious that the Ukrainian crisis affects the situation in the Far East: as a result of the deterioration of Russia's relations with the West, there was intensification of cooperation with Beijing. However, it is clear that both of countries have to cede imperial ambitions, looking for a real political balance.

Артем Денисенко

Науковий керівник – д.і.н., проф. Тригуб О.П.
Чорноморський державний університет ім. Петра Могили
Eugene4today@gmail.com

Російська Федерація та Ісламська Держава Іраку та Леванту: військово-політичний та безпековий виміри

«Ісламська держава» (скор. «ІД»; раніше «Ісламська держава Іраку і Леванту», «ІДІЛ») – ісламістська терористична організація, що діє переважно на території Сирії та Іраку. Створена 15 жовтня 2006 року як «Ісламська держава Іраку». «Ісламська держава Іраку» претендує на владу в 8 з 18 іракських мухафаз (провінцій) з переважно сунітським населенням: Анбар, Діяла, Тамім, Салах-ед-дін, Найнава, Багдад, Бабіль і Васит.

Метою організації є створення ісламської сунітської держави на території Сирії, Іраку та Лівану. Незважаючи на те, що цей рух і насаджує жорстке дотримання норм ісламу, він в першу чергу представляє собою коаліцію противників шіїтської влади країни, яка включає в себе як ісламістів, так і колишніх офіцерів часів режиму Саддама Хусейна.

Сьогодні «ІД» представляє собою «напівреальну квазідержаву» з шаріатською формою правління, яка частково контролює територію «сунітського трикутника».

9 квітня 2013 організація стала називатися «Ісламська держава Іраку і Сирії» (за іншою версією «... і Леванту», «ва Шам»), оскільки бойовики «ІД» включилися в громадянську війну в Сирії в якості самостійної сили. Згодом ця обставина викликала тертя між «ІД» і «Аль-Каїдою» (Завахірі), представники якої закликали «ІД» повернутися в Ірак. В результаті, «законним представником» «Аль-Каїди» був оголошений «Фронт ан-Нусра»

Росія поставилася до стратегії Обами проти «Ісламської держави Іраку і Леванту» насторожено, але позитивно. Глава МЗС РФ Сергій Лавров підкреслив, що Росія вже попереджала США про загрозу ісламізму в Сирії. Однак Обама став сприймати її всерйоз тільки тоді, коли екстремісти стратили американського журналіста.

Міністр закордонних справ країни Сергій Лавров раніше заявив, що військові дії США в Сирії стануть кроком до колосальної ескалації.

Одна з причин, якою Росія керується в підтримці уряду Асада, - це те, що вона розглядає його bastionом захисту проти загрози подальшого становлення збройного ісламізму в Сирії. На півдні Росії є свої проблеми з ісламістами. Тут побоюються, що Близький Схід вплине на ці південні регіони. Тому Росія підтримує будь сили, які протистоять поширенню ісламізму в регіоні.

Заступник міністра закордонних справ Росії Михайло Богданов висловив припущення, що серед бойовиків угруповання, що називає себе «Ісламська Держава», в Сирії та Іраку налічуються десятки російських громадян.

Західні експерти оцінюють, що вихідців з Росії і колишнього Радянського Союзу серед джихадистів може бути набагато більше - кілька сотень.

Список використаних джерел:

1. CNN: Россия давно предупреждала США об угрозе ИГИЛ [Електронний ресурс] // Russia Today. Інтернет. – Режим доступу: <http://russian.rt.com/inotv/2014-09-11/CNN-Rossiya-davno-preduprezhdala-SSHA>

2. Аль-Хамрани Ф. ИГИЛ угрожает России / Фалих Аль-Хамрани [Електронний ресурс] // Al Mada. – 2014. – 07/09/2014. – Режим доступу: <http://inosmi.ru/politic/20140912/222959767.html>

3. Российский МИД подтвердил что за ИГИЛ граждане РФ [Електронний ресурс] // Новостной Портал Siteau.Org. – Режим

доступу: <http://news.siteua.org/> Россия / 552177 /
Российский_МИД_подтвердил_что_за_ИГИЛ_граждане_РФ

4.Почему Россия выступает против ИГИЛ [Электронный
ресурс] // сайт газеты "Javan". – Режим доступа:
<http://inosmi.ru/world/20140628/221309518.html>

Summary

Islamic State of Iraq and the Levant became one of the greatest challenges to global security in the second decade of the twenty-first century. This terrorist organization is now qualitatively changed the balance of power that has emerged in the Middle East. The Russian Federation is one of the most influential and experienced actors in international and interstate relations of the Middle East theater. Since the early 2000s Moscow proclaimed the fight against terrorist forces and radical Islamic fundamentalists as one of its main priorities. Russia and ISIS are now the actors that destabilize the system of state borders and international security that exist the last 70 years the most.

Оксана Добржанська

Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича
dobroks@mail.ru

Аналіз піар компанії політичних сил України під час виборів депутатів до парламенту 2014 року

26 серпня 2014 р. після 30 днів з розпаду коаліції, Президент України оголосив про розпуск Парламенту VII скликання та оголосив 26 жовтня 2014 р. датою виборів депутатів до нового Парламенту України. Як відомо в Україні діє змішана система виборів, тому 225 депутатів обирається у мажоритарних округах та 225 за партійними списками. Відповідно до закону про статус тимчасово окупованих територій в Криму та Севастополі, на території яких розташовані 12 мажоритарних округів, вибори не проводилися. Таким чином, на позачергових парламентських виборах було обрано 438 депутатів. У виборчих перегонах участь взяло 29 суб'єктів подання по багатомандатному виборчому округу та кілька сотень кандидатів по мажоритарних виборчих округах.

Зазвичай до виборів до парламенту політичні сили починають готуватися за рік-півтора до події. Проте позачергові вибори змушують політичні сили максимально організуватися (в першу чергу

фінансово) у боротьбі за голоси виборців. Саме тому великі партії та об'єднання до роботи залучають найкращих піартехнологів, адже саме від цього залежить успіх передвиборчої кампанії.

Цікавим є те, що якщо раніше політичні сили для привертання уваги більшої кількості населення залучали відомих спортсменів, зірок естради та, навіть, космонавтів, то трендом позачергових виборів до парламенту 2014 р. є залучення до списків керівників добровольчих батальйонів та бойових офіцерів, які ще недавно були нікому невідомими. Серед партій, які, за результатами попередніх екзитполів, мали шанси подолати 5% бар'єр тільки «Опозиційний блок», Комуністична партія та «Сильна Україна» не включили до своїх списків учасників військових дій 2014 р. Активно до партійних списків залучали також відомих журналістів та активістів, які проявили себе протягом Революції гідності.

Ми спробуємо проаналізувати найцікавіші приклади піарходів парламентських виборів 2014 р.. Кожний політ технолог знає, що вдалий салоган з яким політична сила йде на вибори – це дуже важливо. Адже саме через ці кілька слів потрібно донести виборцю основну ідею всієї програми партії. Саме тому перед тим як створити цей салоган робиться дослідження реакції електорату на певні слова. Тобто потрібно в'яснити, які слова хоче почути виборець, адже саме ці слова будуть штовхати більшість зробити той чи інший вибір. Відмінністю від всіх попередніх виборів є те, що за весь період незалежності Україні парламентські вибори 2014 пройшли під час фактично війни на Сході країни. Саме тому, у програмах передвиборчої компанії всіх політичних сил з'явилися такі слова як «безпека», «війна» «мир», «єдність», «життя», «люстрація», «перемога». Про Крим же у своїх програмах згадали тільки «Блок Петра Порошенка», «Батьківщина» та «Опозиційний блок».

Саме тому слогани позачергових виборів звучали наступним чином: «Час єднатися», «Україна перемаже», «В ріднім краю панувати не дамо нікому!», «Візьми і зроби».

Щодо бігбордів, то спеціалісти відзначають, що оформлення стало подібним до європейських зразків – лаконічний та простий текст, мінімальна кількість відволікаючих зображень. Цього разу менше ніж раніше використовували обличчя партійних лідерів. Таким прийомом користувалися переважно кандидати у народні депутати, які йшли по мажоритарному виборчому окрузі. Цікавим є спостереження, що у кольоровій гаммі політичні сили надали перевагу червоно-білим кольорам. Зокрема це домінантні кольори «Блоку Петра Порошенка», «БЮТ», «Радикальної партії». Маркетологи стверджують, що у такій

ситуації бонуси від схожих візуальних інструментів отримує беззаперечний лідер.

Щодо креативу на парламентських виборах, політичні сили не хочуть ризикувати так як електоральна поведінка на відміну від споживацької є досить консервативною. Як пояснюють політтехнологи, сміх в комерційній рекламі веде до пробної покупки, а от сміх у політичній рекламі так легко не трансформується в рейтинг. Тому креативної політичної реклами було дуже мало і на позачергових парламентських виборах 2014 р. Єдиною партією, яка запропонувала креативну політичну рекламу – це Інтернет партія України, яка позиціонує себе як Темну Сторону Сили. Агітаційні ролики даної партії відрізнялися специфічними слоганами, наприклад «Не дамо з’їсти нашого сала», «Силовик. Політик. Батько», а відео з «приземленням» членів інтернет партії у містах України та інші їхні ролики відрізнялися відсутністю традиційної агітації.

Таким чином, передвиборча кампанія політичних сил, які брали участь у позачергових виборах депутатів до парламенту 2014 р. мала кілька особливостей: короткий термін на розробку та реалізацію піар компанії, застосування у програмах тематики військових дій та безпеки, залучення до списків керівників військових батальйонів.

Список використаних джерел:

1. *Вибори у Раду: слова, якими кандидати збираються звабити українців [Електронний ресурс]// ТЧН. – Режим доступу: <http://tsn.ua/vybory-v-rady2014/vibori-u-radu-slova-yakimi-kandidati-zbirayutsya-zvabiti-ukrayinciv-373125.html>*

2. *Солдати і журналісти: тренди виборів-2014 [Електронний ресурс]// BBC Україна. – 22 жовтня 2014. – Режим доступу: http://www.bbc.co.uk/ukrainian/politics/2014/10/141021_soldiers_journalists_electoral_lists_vc*

3. *Вибори та ЗМІ [Електронний ресурс]// www.telekritika.com.ua – Режим доступу: <http://vybory.mediasapiens.ua/2014/10/14/chervone-i-bile-zovnishnya-reklama-na-parlamentskyh-vyborah/>*

Summary

The author analyzed the PR companies of the main parties to the parliamentary elections.

Концептуальні засади нейтралітету (з досвіду Швейцарії)

Нейтралітет означає, що держава не бере участі в збройних конфліктах.

Режим постійного нейтралітету передбачає, що держава, яка бере на себе таке зобов'язання, здійснюватиме політику, що виключає її участь у війні та залишатиметься нейтральною в разі збройного конфлікту між іншими сторонами. Постійно нейтральні держави, на відміну від тих, що проголосили свою нейтральність під час війни, зобов'язуються дотримуватися відповідної політики як за воєнних, так і мирних часів. Тобто, вони зобов'язані не вступати у військові союзи та блоки, не надавати свою територію для розташування іноземних військ і військових баз [1].

Водночас антивоєнне спрямування постійного нейтралітету не виключає, а навпаки – передбачає необмежене право нейтральної держави на самооборону – для стримування інших держав від потенційної агресії з боку їх власної військової потужності, так само як і право просити інші держави про допомогу, якщо її суверенітет і територіальна цілісність знаходяться під загрозою. Постійний нейтралітет може бути визнаний формально іншими державами згідно з міжнародним договором (як це було у випадку Швейцарії та Бельгії), або за допомогою неформального визнання [2].

Поява постійного нейтралітету привела до розбіжностей між законом про нейтралітет та політикою нейтралітету. Гаазькі конвенції є тими законами про нейтралітет, які регулюють поведінку нейтральних держав у війні. Постійно нейтральні країни мають уникати політики, яка могли б втягнути їх у конфлікт або вплинути на їх здатність зберігати нейтралітет під час війни. Політика нейтралітету, таким чином, є гнучкою концепцією, яка пристосовує державу до подій на міжнародній арені.

Постійний нейтралітет в першу чергу є інструментом політики національної безпеки. Це має гарантувати безпеку країни і її жителів. Хоча нейтралітет служить власним інтересам країни, політика нейтралітету вигідна і для сусідніх країн також. Нейтральній державі, яка генерує стабільність і передбачуваність, можна довіряти. Вона не є

загрозою для всіх. З самого початку, постійний збройний нейтралітет Швейцарії сприяв миру в Європі. Той факт, що стратегічно важлива територія, яку займає Швейцарія, захищена сильними збройними силами, які структурно обладнані тільки захищати країну, і що країна готова в односторонньому порядку відмовлятися від війни і будь-якої форми агресії як засобу досягнення своїх цілей і що її зовнішня політика передбачувана - всі ці фактори є показниками зміцнення миру і стабільності [3].

Офіційно Швейцарія підтримує політику нейтралітету з 1815 р. За такий довгий період багато чого змінилося і всередині самої Швейцарії, і на міжнародній арені. Але Конфедерація незмінно нейтральна увесь цей час. Нейтралітет виконує низку функцій у зовнішній політиці Швейцарії.

По-перше, функція безпеки гарантує, що держава не може бути втягнена до міжнародних конфліктів; це сприяє стабільності в Європі, і це дає військовий захист. Ця функція має подвійну роль, підтримуючи внутрішню інтеграцію та зовнішню незалежність.

По-друге, міжнародна функція солідарності включає добрі послуги посередника під час конфлікту. Швейцарія має давні традиції, пропонуючи добрі послуги, серед яких: захоплення дипломатичних мандатів воюючих держав, переговори про мирні угоди, пропонування своєї території для мирних конференцій.

По-третє, функція національної totoжності включає ефекти модельного характеру Швейцарського нейтралітету і символічного посилення між нейтралітетом і швейцарською державністю.

З огляду на вказані вище функції можна зрозуміти позицію Швейцарії у підтримці нейтралітету. На даному етапі це дуже складно притримуватися політики нейтралітету, адже часи змінюються і світ стає дедалі більш взаємопов'язаний. А нейтральні країни, такі як Швейцарія є стабілізаторами відносин на міжнародній арені. І поки не винайшли щось дієвіше, нейтралітет залишається чи не єдиним виходом.

Список використаних джерел:

1. Чекаленко Л. Д. *Позаблоковість чи нейтралітет: європейський досвід* / Л. Д. Чекаленко [Електронний ресурс] // Журнал «Зовнішні справи». – Режим доступу: <http://uaforeignaffairs.com/ua/ekspertna-dumka/view/article/pozablokovist-chi-neitralitet-jevropeiskii-dosvid/>

2. Novaković I. *Neutrality in Europe in the XXI century and the Case of Serbia* / I. Novaković [Електронний ресурс] // ISAC Fund. – Режим

доступу: http://www.academia.edu/1875967/Neutrality_in_Europe_in_the_21st_century_and_the_Case_of_Serbia

3. *White Paper on Neutrality*. – Режим доступу: - <http://www.isn.ethz.ch/Digital-Library/Publications/Detail/?ots591=0c54e3b3-1e9c-be1e-2c24-a6a8c7060233&lng=en&id=14853>

Summary

This article is devoted to the conceptual principles of neutrality. The author takes Switzerland as an example of neutrality in real life. Author also mentioned several functions of Swiss neutrality and its role in Swiss foreign policy.

Клим Євмін

Науковий керівник – к. політ. н., доц. Моцок В.І.
Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича
say.potemkin@yandex.ua

М'яка сила в освіті, як стратегія позитивного імідж-бідлінгу держави

Міжнародні відносини, побудовані на агресивних та відверто примусових засадах, які ідентифікують як жорстку силу (англ. - hard power) викликають опір, реваншизм, провокування нестабільних взаємин з боку об'єктів впливу. Озброєні конфлікти, економічний та адміністративний тиск мають швидкоплинний та нерідко непередбачуваний результат. Різні способи впливу на свідомість, методи ненасильницької обробки владних та інших впливових груп населення відомі досить давно. Про це писали Н. Макіавеллі, Г. Торо і М. Ганді, Т. Лірі і Р. Вілсон. З початку ХХІ століття все більшої популярності у академічних та політичних колах набуває концепція м'якої сили (англ. - soft power) Джозефа Ная [5], як альтернатива жорсткої сили. Ця концепція дозволяє створити довгостроковий позитивний імідж країни, забезпечуючи її привабливість, безпеку та конкурентоспроможність в умовах глобалізаційних тенденцій. Отже, з точки зору стратегічного планування, м'яка сила виглядає вдалим та перспективним компонентом сучасних міжнародних відносин.

Актуальність роботи полягає у значущості інтелектуальних та культурно-інформаційних потоків в моделях м'якої сили (МС). Надання послуг вищої освіти, а також розвиток наук, у тому числі соціальних, основне завдання яких полягає у виробництві теорій і

концепцій, які легітимізують позицію і погляди держави, що проводить політику МС. Подібні інструменти дозволяють впливати на індивідів, редагувати систему цінностей таким чином, щоб у подальшому пропагувати необхідні переконання у суспільство-об'єкт впливу, позитивно впливали на імідж держави-джерела застосування м'якої сили.

Формування «певного світогляду» відбувається через добровільних агентів впливу, активних лідерів суспільства серед молоді, майбутніх представників політичних, культурних, наукових-технічних, соціальних та ін. еліт. В перспективі, шляхом надання грантів, стипендій та інших освітніх програм країна-донор експортує певний світогляд, який в майбутньому, з великою часткою ймовірності, буде поширено агентом впливу на необхідний соціум. Для формування ширшого розуміння значущості м'якої сили в освіті, як складової частини зовнішньої політики західних демократій, наведемо ряд прикладів у цифрах та статистичних даних: за даними Німецької Служби Академічних Обмінів (DAAD), у 2013/14 навчальних роках у ВНЗ Німеччини отримували освіту 300.909 іноземних студента, у порівнянні з 282.000 в 2013 році та 246.000 у 2003 році. У доповіді Інституту міжнародної освіти (Institute of International Education) повідомляється, що в 2011/2012 навчальному році у ВНЗ США навчалося близько 761,320 громадян інших держав.

У доповіді ОЕСР (Організації економічного співробітництва та розвитку) 2012 Education at a Glance йдеться про те, що з 2000 по 2010 роки кількість іноземців, що вступають до ВНЗ за межами своєї країни збільшилося на 99% (з 2,1 до 4,1 млн. осіб) [2]. Згідно з даними Європейської комісії в 2011/2012 навчальному році близько 3 млн. студентів брали участь у 2012/2013 навчальному році по програмі Еразмус, а бюджет програми сягав 480 млн. євро. У 2010 році майже кожен другий студент з-за кордону навчався в одній з наступних країн [3]: США - на неї припадає 17% від загальної кількості іноземних студентів в світі; Великобританія (13%); Австралія (7%); Німеччина і Франція (по 6%); Канада (5 %).

Ресурсна база м'якої сили не обмежується навчальними програмами. Якісна МС використовує всю сукупність культурних, інформаційних, розвідувальних, мережевих, психологічних та інших технологій.

Отже, ми можемо зробити висновок, що серед пріоритетних проблем міжнародних відносин актуальною темою є впровадження власного державного бренду у міжнародні інтелектуальні та культурно-інформаційні ринки та захист від аналогічного стороннього

впливу. Тому сьогодні інструменти м'якої сили в освіті, набувають ефективних ознак задля здійснення латентних втручань і боротьби за людські та ідеологічні ресурси, з чим Україні необхідно рахуватися для побудови ефективних стратегій зовнішньої і внутрішньої політики.

Список використаних джерел:

1. Clark, Burton, John H. Van de Graaf, Dorotea Furth, Dietrich Goldsmith and Donald Wheeler. 1978. *Academic Power: Patterns of Authority in Seven National Systems of Higher Education*. Praeger Publishers

2. *Education at a Glance 2012. OECD indicators 2012* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.oecd.org/edu/EAG%202012_e-book_EN_200912.pdf

3. *Open Doors Data.U.S. Study Abroad: Leading Institutions by Undergraduate Participation and Institutional Type 2012* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.iie.org/Research-and-Publications/Open-Doors/Data/US-Study-Abroad/Leading-Institutions-by-Undergraduate-Participation/2011-12>

4. Ваплер Я.В., Гронская Н.Э., Гусев А.С., Коршунов Д.С. Идея империи и "мягкая сила": мировой опыт и перспективы // Научный вестник Уральской академии государственной службы. - Екатеринбург: ФГОУ ВПО Урал. акад. гос. службы, 2010, № 1 (10). - С. 22-27.

5. Най Дж. «Гибкая сила. Как добиться успеха в мировой политике». -М.:Тренд, 2006. –397с.

Summary

International relations is a constant struggle for influence between international actors. Hard power is not always sufficiently effective. The author analyzes the scholarships, grants, and other international educational programs and opportunities as the part of the foreign policies of developed countries. The article is focused on the formation a broader understanding of the international processes by youth and educators as well as underscoring the necessity for Ukraine's integration into the international image-building race.

Надія Зеленюк
Науковий керівник – доц. Мафтин Л.В.
Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича
zelenyuk.nadiya@mail.ru

Проблематика концентру українознавства «Україна в міжнародних відносинах» на сторінках наукових збірників УВУ (1990-1995 рр.)

Концепція розвитку новітнього українознавства, розроблена на початку 90-х років ХХ ст. в Інституті українознавства (м. Київ), акцентує українознавство перш за все не як умовне, збірне поняття, а як чітку наукову систему, як науку «цілісного пізнання (самопізнання), творення й самотворення українського народу і його етнічної території (України) в усьому часопросторовому вимірі»; Україна й українство розглядаються як органічні «...складові всесвітньої цивілізації і культури» [2, с.8]. Поняття «концентр» в українознавстві трактується як «систематизовані в одному напрямку знання», як зосередження, скупчення, об'єднання навколо єдиного центру певних фактів, структурування знань у полі певної ключової проблематики тощо. Основою визначення того чи іншого концентру є «найважливіші сфери буття і діяльності української людини й спільноти» (П.Кононенко), наприклад: Україна – етнос, Україна – мова, Україна – культура, Україна у міжнародних відносинах й ін.

У системі концентрів українознавства вагоме місце посідає концентр «Україна у міжнародних відносинах», оскільки розглядає Україну і українство в стосунках із зовнішнім світом з найдавніших часів до сьогодення, акцентує проблеми міжнародної взаємодії, окреслює перспективи майбутнього співробітництва. Структура означеного концентру конкретизована такими ключовими поняттями як: міжнародна політика, міжнародні відносини (економічні, освітні, культурна взаємодія), державні кордони, дипломатія, міжнародні організації, міжнародні й національні інтереси, міжнародний обмін, діаспора й ін.

Реалії сучасного політичного життя, проблема входження нашої країни до ЄС актуалізують чимало питань, пов'язаних з перш за все з інформаційною політикою, лобіюванням українських інтересів, підтримки діяльності тих провідних зарубіжних українознавчих центрів, які зробили вагомий внесок в українознавчу науку, поза межами батьківщини працювали над вдосконаленням теорії й практики виховання національно свідомої особистості, побудови

національної держави та інститутів українського суспільства й нині є одними із найпотужніших джерел для поширення знань про Україну у зовнішньому європейському світі. Одним із таких осередків є Український вільний університет (Мюнхен), науково-дослідний центр українознавчих студій в Євросоюзі, своєрідний культурний і науково-педагогічний міст між Україною і Німеччиною.

Цінним для вітчизняного українознавства є науковий доробок УВУ, зокрема, наукові розвідки, присвячені проблемі міжнародної взаємодії. Тож *метою* нашого дослідження є аналіз змісту наукових збірників УВУ (1990 – 1995 рр.), виокремлення й систематизація основної проблематики українознавчих досліджень УВУ (концентр «Україна в міжнародних відносинах»). Навіть побіжний перелік назв статей, опублікованих у збірниках, розкриває широкий спектр проблематики досліджень: Наталія Колесніченко-Братунь: «До проблеми образу Батьківщини в українській зарубіжній культурі», Володимир Здоровега: «Українська журналістика: входження в європейську культуру», Юрій Бача: «Роздуми про народну культуру українського населення Чехословаччини», Мар'ян Лозинський: «Українці в Румунії та їх преса», Микола Зимомря: «Марко Вовчок на шляху до світового визнання», Олег Гринів: «Левко Лук'яненко про відродження української держави в контексті світового розвитку» й ін. Як бачимо, увага науковців зосереджена на різноманітних аспектах міжнародної взаємодії: Україна і європейський світ, українська культура в світовому контексті, українська наука світові, українська діаспора, міжкультурна комунікація: мова-культура-особистість, проблеми культурної ідентичності тощо. Так, стаття В. Бадяк «Рим як чинник духовної інтеграції українців» (1995) присвячена проблемі культурної взаємодії України й Італії, автором акцентовано внесок Йосипа Сліпого у процес вдосконалення й розширення українсько-римських зв'язків: значення творчого доробку, просвітницької діяльності, створення Українського Католицького Університету, силами якого було перекладено Святе Письмо, літургійні книги, видано багато праць з історії України тощо [1, с.212-217]. Заслуговує на увагу також стаття О. Красівського «Польсько – українські конфлікти і компроміси літа 1930 – початку 1931 рр.», у якій аналізуються питання політичних відносин України з Польщею, наголошуються важливі принципи міжнародного співробітництва.

Отже, багатогранна діяльність УВУ сприяє міжнародній співпраці, консолідації українців; різноманітні наукові дослідження у царині українознавства розкривають міжнародній спільноті цінність і

неповторність українського світу, забезпечують спадкоємність і неперервність української наукової традиції.

Список використаних джерел:

1.Бадяк В. Рим як чинник духовної інтеграції українців / Володимир Бадяк // *Наук. зб. УВУ. – Мюнхен - Львів, 1995. – Т. 17. – С. 212 – 217.*

2.Кононенко П.П. Українознавство як наука і навчальна дисципліна / П.П.Кононенко // *Історія українознавства. – К.: Акалдемвидав, 2011. – С.7-14.*

3.Красівський О. Польсько-українські конфлікти і компроміси літа 1930-початку 1931 рр. / Орест Красівський // *Наук. зб. УВУ. – Мюнхен, 1992. – Т. 15. – С. 50 – 57.*

Summary

The article analyzes the content in scientific collections (1990-1995), Determined the main problems of Ukrainian studies by UFU concentre "Ukraine in international relations."

Олег Злотовецький

Науковий керівник – к. політ. н., Коврик-Токар Л.І.
Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича
alezka.z@gmail.com

**Міністр закордонних справ України Клімкін Павло Анатолійович:
нове обличчя чи технічна фігура в українській політиці?**

19 червня 2014 року Верховна Рада України проголосувала за призначення на пост Міністра закордонних справ України Клімкіна Павла Анатолійовича, змінивши Андрія Дешицю. Як повідомлялося офіційно, відставка А.Дешиці планувалася вже відразу після обрання П.Порошенка президентом, а неприпустимі для дипломата висловлювання лише прискорили його звільнення з посади голови зовнішньополітичного відомства.

Якщо А.Дешиця був у політиці людиною Майдану, то з П.Клімкіном тут не все до кінця зрозуміло, оскільки він у політиці відносно нова фігура. Уродженець м. Курська (РСФСР), випускник Московського фізико-технічного інституту, за спеціальністю фізик та математик, який розпочав свою наукову діяльність в Інституті електрозварювання ім. Патона. На дипломатичну службу потрапив на

запрошення друга як профільний працівник в Управління контролю над озброєннями та роззброєнням МЗС України. Тривалий час П.Клімкін працював під керівництвом К. Грищенка, який протягом 1995-1998 був заступником голови МЗС України [1,3]. Можемо припустити, що саме завдяки Грищенку К., Павло Клімкін зміг так добре піднятися по щаблям кар'єрної драбини дипломатичної служби України. Підтвердженням цьому є той факт, що у грудні 2012 року К.Грищенко, звільняючи крісло міністра закордонних справ України, серед претендентів на цю посаду бачив Леоніда Кожару і Павла Клімкіна (на той момент був Надзвичайним і Повноважним Послом України у ФРН).

Починаючи з 2002 року, Павло Клімкін займається питаннями європейської інтеграції України у Департаменті МЗС. З квітня 2010 р. – заступник глави МЗС України, а вже через рік – керівник апарату. Працюючи заступником міністра, курував переговори про підписання Угоди про Асоціацію, яку, власне, і парафував у березні 2012 року (аж до 2014 року в Угоді про Асоціацію від української сторони залишався лише підпис П.Клімкіна) [2,3,4]. У квітні 2012 р. Павло Клімкін – Надзвичайний і Повноважний Посол України у ФРН, де і працював до призначення на пост міністра закордонних справ.

Що ж було першопричиною призначення П. Клімкіна главою МЗС та членом РНБО у час неоголошеної війни України з РФ? «Украинский МИД отдала русскому» - так написав Сергій Подосенов в Газета.Ru за 18.06.2014 [5]. Чи справді призначення Клімкіна можна розуміти як певну поступку Росії? Чому «Свобода» одна не голосувала за призначення П. Клімкіна? Чи існує зв'язок з Олегом Царьовим, який закінчив роком пізніше той самий московський вуз?

Вважається, що Павло Клімкін - це людина з команди Петра Порошенка, з яким вони разом працювали в МЗС у 2009-2010 рр. Добрі відносини нинішнього глави МЗС із канцлером А.Меркель допомогли в організації офіційної зустрічі з останньою П.Порошенку в розпал президентської передвиборчої кампанії. Тому цілком можливо припустити, що саме німецькі політики посприяли призначенню П. Клімкіна міністром закордонних справ України. Не виключено також, що призначенням П.Клімкіна президент П. Порошенко хотів розвіяти думку про «русофобію» в Україні. Так чи інакше, Павла Клімкіна можемо вважати професіоналом в українській політиці, який, на відміну від багатьох інших високопосадовців, не має явних зв'язків з українською олігархією.

Підсумовуючи, наголосимо, що П.А. Клімкіна важко назвати технічною фігурою в команді президента П.Порошенка. Його досвід і

зв'язки дозволяють йому ефективно працювати в українській дипломатії, а підтримка серед європейських політиків дасть можливість отримати нашій державі низку зовнішньополітичних переваг у її євроінтеграційних прагненнях. Усі інші моменти минулого діючого глави МЗС України неодмінно з'ясуються у ході його дипломатичної служби, а наразі він є молодим, багатообіцяючим політиком.

Список використаних джерел:

1. МЗС України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://mfa.gov.ua/>
2. Сайт «Forbes.Украина» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://forbes.ua/>
3. Павел Анатольевич Климкин. Досьє и компромат [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://politrada.com/dossier/personne/id/4178.html#spdatabio>
4. Климкин Павел Анатольевич. Досьє №38/16. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://whoswho.com.ua/klinkin-pavel-anatolevich-dose-38-16/>
5. Подосенов Сергей «Украинский МИД отдали русскому» [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.gazeta.ru/politics/2014/06/18_a_6075877.shtml

Summary

In this article the author examines the features of the new Ukrainian foreign minister's career growth, his prospects in the diplomatic area. Besides the author was trying to find P. Klimkin's political connections with other politicians and discover his way to success.

Аліна Кабаєва

Науковий керівник – к. і. н., доц. Богданова Т.Є.
Чорноморський державний університет ім. Петра Могили
a_kabayeva@mail.ru

Стан та перспективи розвитку канадсько-кубинських відносин

Канадсько-кубинські відносини історично відрізнялися від відносин США та Куби, оскільки Канада підтримує як дипломатичні так і економічні зв'язки з острівною державою. Той факт, що після революції Канада не розірвала дипломатичні та торгово-економічні відносини з даною країною, незважаючи на тиск з боку Вашингтона,

вміло використовується Оттавою на сучасному етапі для демонстрації незалежності свого зовнішньополітичного курсу і підвищення міжнародного престижу [4].

У зовнішній політиці Канади відносини з Кубою, протягом останніх років, займають досить значне місце. Канада є четвертим торгово-економічним партнером Куби, після Венесуели, Китаю та Іспанії. Канадські компанії мають значні інвестиції в гірничодобувній, енергетичній, нафтогазовій, харчовій галузях промисловості.

Понад мільйон її туристів відвідують острів щороку (всього на Кубі за минулий 2013 рік побували 2,7 мільйона іноземців). Зараз ця країна є одним з найпопулярніших міжнародних туристичних напрямків для канадських громадян. Сьогодні, Куба є традиційним ринком для певних продуктів канадського харчування – зокрема риби і картоплі.

Канада ставиться до Куби як до будь-якого іншого «нормального» уряду, демонструючи тим самим свою ідеологічну і політичну терпимість. У той же час неодмінним елементом політики Оттави щодо Куби є прояв заклопотаності становищем із дотриманням прав людини та станом демократії, а також прагнення взаємодіяти з усіма елементами кубинського суспільства – урядом, діловими колами, неурядовими організаціями і громадянами країни в цілому [1].

У 2009 році Прем'єр-міністр Канади Стівен Харпер заявив, що підтримує скасування 47-річного економічного ембарго Куби за умови, що «комуністична диктатура» також внесе деякі зміни в свою політичну та економічну системи. Прем'єр-міністр Канади додав, що в першу чергу Кубі необхідно вирішити проблему з порушенням прав і свобод громадян, а також звернути увагу на деякі економічні питання.

Враховуючи успішний досвід співпраці в сфері розвитку економічної політики і інституційного зміцнення, у подальшому Канада буде підтримувати процес економічної модернізації, яка проводиться урядом Куби, з великими можливостями для розвитку недержавної економічної діяльності і приватних ініціатив [3].

У лютому 2013 року в Гавані відбулася зустріч міністрів закордонних справ двох держав Бруно Родрігеса і Джона Берда. Куба і Канада мають намір посилити співпрацю у сфері торгівлі та туризму, а також диверсифікувати двосторонні відносини. Канадська компанія «Sherritt» вклала значні інвестиції в розвиток кубинської нікелевої промисловості (цей метал є головним продуктом експорту Куби). Слід зазначити, що станом на 2013 рік двостороння торгівля між країнами перевищує мільярд доларів.

Привертає увагу той факт, що академічна співпраця є однією з найбільш важливих аспектів взаємовідносин між Канадою і Кубою. Вона полягає у розширенні академічного кола вчених і дослідників обох країн, які спільно працюють у широкому діапазоні наукових дисциплін [2].

Таким чином, досить наполегливі наміри Канади покращити життя кубинського суспільства та стрімкий розвиток соціальних факторів можуть здійснити позитивний вплив на двосторонні відносини двох країн. У результаті налагодження туристичної і культурної співпраці можна очікувати перспективну модель двостороннього співробітництва у майбутньому. Канадсько-кубинські відносини можуть забезпечити нову парадигму для відносин Північ-Південь у Західній півкулі, позбавленої від американської гегемонії і її конфронтаційної політики щодо Куби.

Список використаних джерел:

1. Комкова Е. Г. *Метаморфозы кубинской политики Канады* / Елена Геннадиевна Комкова // *Латинская Америка*. – 2013. – № 5. – С. 48-60

2. Куба и Канада намерены усилить двустороннее сотрудничество [Електронний ресурс] // Сетевое издание «РИА Новости». – 2013. – 17 февраля. – Режим доступа: <http://ria.ru/world/20130217/923311776.html>

3. Канада поддержала снятие экономического эмбарго с Кубы [Електронний ресурс] // Сайт Vlasti.net. – 2009. – 19 апреля. – Режим доступа: <http://vlasti.net/news/43579>

4. *Canada - Cuba Relations* [Електронний ресурс] // *Canada's International Gateway*. – February 2013. – Режим доступа: http://www.canadainternational.gc.ca/cuba/bilateral_relations_bilaterales/canada_cuba.aspx?menu_id=7

Summary

Cuba occupies a very special place in Canadian foreign policy. This article describes cooperation between Canada and Cuba. In particular, it highlights the basic tendencies of economic and political cooperation between the two countries. The rise of tourism, educational and cultural exchanges, the direct influence of the distinctive values of Canadians and Cubans on foreign policy formation also could help shape this new pattern of bilateral relations in the future.

Зовнішньополітичні ініціативи Республіки Польща на пострадянському просторі

Політика Республіки Польща щодо країн, які утворилися на пострадянському просторі була та продовжує залишатися достатньо виваженою, послідовною та спрямованою на проведення наполегливого діалогу з усіх практичних питань взаємодії як на двосторонньому, так і багатосторонньому рівнях. Амбітні завдання Польщі на пострадянському просторі слід трактувати як свідоме визначення та закріплення за Варшавою статусу країни-експерта та держави, яка задає тон ведення Євросоюзом політики щодо східних країн-сусідів Спільноти. Насамперед йдеться про збереження Польщею лідируючих позицій як у контексті відносин ЄС з Україною, Молдовою, Грузією та Білоруссю, так і у контексті можливості впливу на рішення Брюсселю відносно Росії.

Крім цього, Польща спрямовує зусилля на зміцнення не лише свого іміджу на міжнародній арені, але й ЄС в цілому як провідника демократичних цінностей у глобальному вимірі [3].

Чи не найважливішим пріоритетом східної політики Варшави є відносини та взаємодія з офіційним Мінськом. Дотримання основоположних демократичних цінностей, прав людини та свободи слова, а також розвиток громадянського суспільства один із визначальних чинників у стосунках Польщі з Республікою Білорусь.

Заслужують уваги відносини Варшави з Республікою Молдова. Для польсько-молдовського діалогу як на найвищому та високому рівнях, так і на рівні профільних міністерств і відомств характерною рисою поруч з інтенсивністю є високий рівень довіри, відсутність декларативності та проблемних питань.

До пріоритетів східної політики Республіки Польща традиційно належать Росія. Незважаючи на намагання офіційної Варшави у 2007 р. здійснити перезавантаження відносин між Республікою Польща та Російською Федерацією, а також інтенсивність польсько-російського діалогу протягом 2008-2009 рр., якісно новий вимір відносин на лінії Варшава – Москва не вдалося започаткувати. Разом з тим, пріоритетом зовнішньої політики польської сторони продовжує залишатися розвиток прагматичних відносин з Російською Федерацією у тому

числі як одного із ключових гравців на міжнародній арені у політико-економічній та енергетичній площині. Курс Варшави направлений на пошук нових точок дотику з Росією, що також має сприяти посиленню Польщі в Євросоюзі [4, С. 93].

Незважаючи на те, що традиційний інтерес до Південного Кавказу має Російська Федерація, польська сторона приділяє значну увагу розвитку відносин з країнами регіону як у контексті посилення взаємодії у сфері енергетичної безпеки та збереження проєвропейського вектору, так і у контексті стабілізації ситуації у регіональному вимірі.

Розвиток відносин з країнами Центральної Азії Польща розглядає здебільшого як альтернативу Росії у постачанні енергоносіїв. Зовнішня політика Польської держави скеровуватиметься на посиленні взаємодії насамперед з Казахстаном як країною-лідером та країною з потужним економічним потенціалом у цьому регіоні.

Характерними рисами українсько-польського діалогу на найвищому та високому рівнях є не лише традиційна інтенсивність, а насамперед відсутність декларативності, високий рівень довіри і підтримки [2, С. 11]. Зокрема, впродовж 2011-2013 рр. було проведено понад 80 візитів і зустрічей на найвищому та високому рівнях, понад 20 засідань двосторонніх інституційних механізмів та понад 200 зустрічей на рівні регіональних органів влади та в рамках взаємодії профільних міністерств та відомств обох країн [1, С. 149].

Загалом, незважаючи на те, що польська зовнішня політика на пострадянському просторі є досить чітким відображенням східної політики Європейського Союзу, офіційна Варшава очевидно вміло та ефективно реалізовує власні політико-дипломатичні підходи, які в повній мірі визначаються національними інтересами Польської держави. Задля посилення своїх позицій у Європейському Союзі, Польща й надалі розвиватиме східний напрям своєї зовнішньої політики, а отже відіграватиме роль головного захисника держав зі сходу Європейського континенту, які не приєдналися до ЄС у 2004 р.

Список використаних джерел:

1. Карпо В., Попик С., Фуртус Л. Політико-дипломатичні ініціативи Республіки Польща на пострадянському просторі // Історико-політичні проблеми сучасного світу: Збірник наукових статей. – Чернівці: Чернівецький національний університет, 2014. – Т. 27-28. – С. 145-150

2. Стрільчук Л.В. Україна-Польща: від добросусідських відносин до стратегічного партнерства (кінець XX – початок XXI ст.) / Л.В. Стрільчук: монографія. Луцьк: Волинські старожитності, 2013. – 608 с.

3. Хилько О. Нова зовнішня політика Польщі: Виклик чи шанс для України? – 2012 [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://uaforeignaffairs.com/ua/ekspertna-dumka/view/article/nova-zovnishnja-politika-polshchi-viklik-chi-shans-dlja-ukra/>

4. Чорна Н. Еволюція польсько-українських відносин після вступу Польщі до Європейського Союзу / Н. Чорна // Україна-Європа-Світ. Міжн. зб. наук. праць. Серія: Історія, міжнародні відносини. – Вип. 9. – Тернопіль, 2012. – С. 93-97

Summary

The article deals with the content and features of the foreign policy of the Republic of Poland towards the post-soviet countries.

The leading position of Poland in the practical implementation of EU's political and diplomatic course in relations with Ukraine, Moldova, Georgia and Belarus, as well as the important role of Warsaw in relationships between Brussels and Moscow are studying in the article.

Олександра Кожевнікова

Науковий керівник — к.і.н., доц. Богданова Т.Є.
Чорноморський державний університет ім. Петра Могили
sashapotomkina6@mail.ru

Політична кар'єра та президентство Н.Мадуро (Венесуела)

Ніколас Мадуро – президент Боліваріанської Республіки Венесуела, наступник «команданте» Уго Чавеса. Після смерті У.Чавеса (5 березня 2013 р.) Н.Мадуро був виконуючим обов'язки голови держави, і невдовзі здобув перемогу на президентських виборах від 14 квітня 2013 р.

Народився майбутній президент у м.Каракас, але має єврейське коріння (бабуся і дідусь по батьковій лінії були євреями). Вищої освіти він не здобув (і досі її на має), закінчивши тільки ліцей та середню школу. Свою політичну діяльність він розпочав із посади водія автобуса, ставши одним із керівників студентського руху і неофіційним членом профспілки робітників метро. Із Уго Чавесом Мадуро познайомився у 1994 р., коли перший перебував у в'язниці, покараний за невдалий переворот 1992 р. Дружина Н.Мадуро, –

Сілія Флорес, – була адвокатом майбутнього «команданте». Вони вдвох відіграли значну роль у звільненні Чавеса із ув'язнення.

Після цього політична кар'єра Н.Мадуро стала розвиватися дуже стрімко: займав одну із керівних посад Боліваріанського революційного руху Уго Чавеса (1994-1997 рр.), також став одним із засновників «Руху П'ята Республіка» (РПР). Саме від РПР він обирався у Палату депутатів Національної асамблеї Венесуели у 1998 р. після перемоги революції та приходу до влади У.Чавеса. Також був обраний до Установчої асамблеї, яка прийняла новий основний закон Республіки – Конституцію 1999 р., яка чинна і зараз. Невдовзі Н.Мадуро став керівником фракції РПР.

У 2005 р. його було обрано президентом Національної асамблеї Венесуели (не дивлячись на відсутність вищої освіти). В 2006 р. на цій посаді спікера парламенту його змінила дружина, яка також є відомим «лівим» політиком, членом РПР, а згодом Єдиної соціалістичної партії. Натомість, Н.Мадуро у 2006 р. був призначений міністром закордонних справ Венесуели. Наприкінці 2012 р. У.Чавес призначив його на посаду віце-президента країни, посада голови МЗС зберігалась також за ним [1].

В 2012 р. уже було відомо про тяжку хворобу «команданте». Ніколаса Мадуро Уго Чавес не раз називав привселюдно, в тому числі й у виступах на телебаченні, своїм наступником. Так, власне, і сталося після смерті останнього у 2013 р.

Ставши президентом країни, Н.Мадуро зіткнувся із рядом проблем, які вирішити дуже важко. Так, вже навесні 2013 р. у Венесуелі розпочалися масові заворушення, різко зросла невдоволеність населення. Це, в першу чергу, пов'язано із економічними проблемами в країні, що назрівали достатньо давно. Економісти вважають, що це пов'язано із нафтовою політикою та однобокою економічною політикою, яка проводилася щонайменше попередні 10 років. На початку 2014 р. президент Венесуели в офіційній заяві звинуватив організації США у фінансуванні учасників зіткнень у його країні та в Україні. До речі, значна кількість аналітиків знаходять багато спільного у кризових, фактично революційних, подіях в Україні та Венесуелі.

Загалом, Н.Мадуро продовжує політичний курс свого попередника, рухаючись шляхом побудови «соціалізму ХХІ ст.». Проте реалії не завжди дають змогу це робити послідовно і безперешкодно. За останні півтора року на адресу Мадуро було висловлено дуже багато критики, іноді навіть засудження його дій чи, навпаки, бездіяльності. Дійсно, у порівнянні із Уго Чавесом, нинішній

президент Венесуели виглядає на політичній арені не таким амбіційним, впевненим і авторитетним. Проте, показовим є той факт, що в таких складних внутрішньополітичних умовах він зберіг за собою посаду президента і вдається до рішучих дій. Із останніх політичних рішень слід назвати заміну Рафаеля Раміреса на посаді міністра нафти та голови нафтової кампанії PDVSA двоюрідним братом Уго Чавеса Асдрубалем Чавесом. Також було зроблено ряд інших «перестановок» у Парламенті [2]. В країні було проведено зміни у продовольчій сфері. Також серед знакових є висловлювання президента Венесуели, про перспективу налагодження відносин із США, нехай навіть ця перспектива і неблизька.

Незважаючи на всю критику, варто згадати слова Ф.Кастро: «Мадуро продемонстрував талант, послідовність та енергію; у наявності цих рис у нього великий лідер був упевнений» [3].

Список використаних джерел:

1. Биография Николаса Мадуро [Электронный ресурс] // РИА Новости. – 2013. – 6 березня. – Режим доступа : <http://ria.ru/spravka/20130306/926054222.html>

2. Венесуэла цементирует ключевые посты лучшими людьми [Электронный ресурс] // Вести. Экономика. – 2014. – 5 сентября. – Режим доступа: <http://www.vestifinance.ru/articles/46559>

3. Vielma F. Venezuela: Maduro in Chavez's shoes / Franco Vielma [Electronic resource] // Venezuelaanalysis.com. – 2014. – August 29. – Mode of access: <http://venezuelanalysis.com/analysis/10871>

Summary

Nicolas Maduro is current president of Venezuela, the successor of Hugo Chavez. They were friends and were building their political careers together. Situation in Venezuela is about crisis nowadays but the president is trying to cope with it and make efficient decisions.

Марія Кононенко
Науковий керівник – д.і.н., проф. Коппель О. А.
Інститут міжнародних відносин
Київського національного університету ім. Тараса Шевченка.
mariaikononenko@hotmail.com

Енергетичний фактор трансформації близькосхідної політики КНР

На сучасному етапі Китай є однією з найбільш динамічних держав, що розвиваються, що неминуче призводить до зміни його ролі в системі міжнародних відносин. Ця зміна знайшла відображення в активізації зовнішньополітичної стратегії Пекіну в країнах та регіонах, які раніше не входили до складу пріоритетних для нього. Цьому сприяло і перетворення КНР в імпортера нафти, що призвело до активізації його політики на близькосхідному напрямі.

В період біполярного протистояння в політиці Пекіну домінували політичні елементи, роль КНР на Близькому Сході обмежувалась підтримкою радикальних арабських режимів в їх боротьбі проти імперіалізму та колоніалізму. В 1970-х роках, в умовах посилення конфронтації з Радянським Союзом, арабські країни почали розглядатись Пекіном в якості сили стримування посиленню в регіоні радянського впливу. В 1980-х – 1990-х роках починає формуватись нова зовнішньополітична доктрина Китаю, теоретичні засади якої базувались на економічному прагматизмі.

Прискорена модернізація китайської економіки потребувала значного збільшення енергетичних ресурсів. До 1993 року Китай задовольняв свої нафтові потреби за рахунок внутрішніх ресурсів, але поступово збільшується його залежність від зовнішніх джерел. Головним джерелом енергоресурсів для Китаю стає Близький Схід. Стратегічною метою близькосхідної політики Китаю стало налагодження взаємовигідних економічних зв'язків з країнами регіону, перш за все в енергетичній сфері.

Головним постачальником нафти стає Саудівська Аравія (чверть нафтового імпорту КНР), Іран посідає третє, а з 2012 року – четверте місце серед головних постачальників нафти для Пекіну.

Зміцнювалися і політичні відносини КНР з цими країнами. Ще в 1999 році під час візиту до Ер-Ріяду Голови КНР Цзян Цземіня було встановлено «стратегічні відносини» з Саудівською Аравією в галузі енергетики. В обмін на поставки нафти Китай надає Саудівській Аравії можливість здійснювати операції на своєму нафтовому ринку. В 2004

році Єгипет та Китай підписали меморандум щодо взаємодії та взаєморозуміння в енергетичній сфері, була підписана китайсько-кувейтська угода щодо співробітництва в нафтогазовій сфері. В 2010 році були встановлені відносини стратегічного партнерства між КНР і країнами ЛАД. Таким чином, створюється багаторівнева система двостороннього та багатостороннього діалогу КНР з державами близькосхідного регіону на різних державних рівнях, а також у сфері бізнесу.

Близькосхідний регіон перетворюється на головне джерело постачання нафти для Китаю. В 2012 році доля близькосхідної нафти становила більше 60 % загального китайського імпорту рідкого палива (для порівняння, 26% американського імпорту рідкого палива). За підрахунками Міжнародного енергетичного агентства, до 2035 року імпорт нафти КНР з країн Близького Сходу буде становити приблизно 54% від загального імпорту нафти, в той час як імпорт нафти США з цього регіону може скоротитись до 3%. Це може призвести до активізації політики КНР в регіоні та його більш активній ролі в галузі забезпечення регіональної безпеки, зокрема в Перській затоці. Розширюючи сфери свого впливу в близькосхідному регіоні, Пекін прагне до обмеження там геополітичного впливу інших зовнірешіональних держав, в той же час офіційно декларуючи неперешкоджання країнам, які вже мають там значний вплив – США, Японії, країнам ЄС. В Саудівській Аравії та Кувейті КНР стикається з жорсткою конкуренцією з боку США, в Ірані – з боку Японії.

Таким чином, в близькосхідному регіоні Китай проводить багатовекторну політику, крізь призму основних моментів якої можна визначити ряд істотних елементів зовнішньополітичної стратегії Пекіну загалом. Еволюція зовнішньополітичної стратегії КНР в близькосхідному регіоні відбувається в контексті поступового самоусвідомлення Китаєм свого нового статусу, розробки концепції його відповідальності як глобальної держави. Китай буде і надалі продовжувати цю політику, виходячи з необхідності захисту своїх зовнішньополітичних і зовнішньоекономічних інтересів.

Список використаних джерел:

1. Al-Tamimi N. Why China is still dealing with Iran? [Електронний ресурс] // Al Arabia News channel – Режим доступу : <http://www.alarabiya.net/views/2013/02/10/265463.html>;
2. Wakefield B., Levenstein S. L. China and the Persian Gulf. Implications for the United States. [Електронний ресурс] // Woodrow

Wilson International Center for Scholars, Washington, D.C. – Режим доступу : www.wilsoncenter.org;

3. Ghafouri M.. *China's Policy in the Persian Gulf*. [Електронний ресурс] // *Middle East Policy Council Journal* – Режим доступу : <http://www.mepec.org/journal/middle-east-policy-archives/chinas-policy-persian-gulf>;

4. Zha Daojiong. *Addressing China's Energy Insecurity*. [Електронний ресурс] // *The Carnegie-Tsinghua Center for Global Policy* - Режим доступу : <http://carnegietsinghua.org/2013/04/16/addressing-china-s-energy-insecurity/fzt6>;

5. Судьба персидского залива в руках Китая. [Електронний ресурс] // *РИА новости – Le Monde* – Режим доступу : <http://rus.ruvr.ru/2012/01/20/64241535/>

Summary

China's evolving more intensive relationship with Persian gulf countries presents a new perspective of the future shift of power configuration in the region. Interaction with the key players, such as Saudi Arabia, Iran gives Chinese leaders the opportunity to further China's economic and strategic interests while posing the challenge of balancing those interests with China's responsibilities as a growing global power. Thereby China is conducting multi-vector and comprehensive middle eastern policy due to its concept of a new globally responsible power.

Вікторія Коцан

Науковий керівник – д.політ. н., проф. Юськів Б.М.

Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки
vetchka.86@mail.ru

Регулювання трудової міграції в Іспанії

Іспанський міграційний режим впродовж останніх 20 років характеризувався як неефективний. Протягом цього періоду незаконна міграція стала структурним компонентом іспанського міграційного режиму через недостатній внутрішній контроль та тіньовий ринок. Доходи тіньового ринку праці складали близько 22 % національного ВВП [1]. Внаслідок цього Іспанії необхідні були ефективні механізми регулювання міграційних потоків.

З 1985 року Іспанія провела шість програм регулювання трудової міграції. Кожна програма була представлена у вигляді спеціального

«разового» заходу. Перша програма відбулася в 1985-1986 рр. Інші відбулися в 1991, 1996, 2000, 2001 і 2005 рр. Більшість заходів були спрямовані на нерегулярних працівників. Разом з тим, ці програми іноді поширювалися і на інші категорії мігрантів, такі, як: родичі (1996, 2000 і 2001 рр.), особи, які шукають притулок (2000 рік) і конкретні національності (наприклад, екваторці - 2001 р.) [3].

Також у регулюванні міграційних процесів у трудовій сфері важливе місце займають двосторонні угоди з іншими країнами. Перші двосторонні угоди, які Іспанія підписала з країнами не членами ЄС стосувалися боротьби з незаконною міграції (2001 р.). Так званий «Африканський План» 2006-2009 рр. був частиною нової низки дипломатичних зусиль задля формування позитивного співробітництва з африканськими країнами. План був політичною реакцією на незаконний міграційний рух з Африки до Іспанії, який досяг максимуму з 2005 по 2006 рр. [5]. План був спрямований на дві різні групи країн. Першою була група країн «стратегічного інтересу». Туди включені такі країни, як Екваторіальна Гвінея, Сенегал, Малі, Нігерія і Мавританія. Ці країни мали стратегічне значення через актуальність їх величину міграції, їх економічні переваги та культурні зв'язки з Іспанією. Друга група була представлена країнами, що представляють особливий інтерес, і яким необхідна спеціальна схема співпраці з Іспанією. Ці країни були або «походження» або «транзиту незаконної імміграції», або мали туристичний потенціал, або здійснювали інтенсивні історичні, культурні або кооперативні відносини з Іспанією [4]. З метою сприяння схеми співробітництва з африканськими країнами, іспанський уряд відкрив нові посольства в Малі, Судані та Кабо-Верде, а також нові офіси з акцентом на технічне співробітництво в Кабо-Верде, Ефіопії та Сенегалі. У рамках «Африканського плану» Іспанія підписала «угоди Нового покоління», конкретно спрямовані на боротьбу з незаконною міграцією за допомогою ефективної політики в галузі трудової міграції. Метою цих нових угод не була лише відповідь на трудові потреби приймаючої країни, а й прийняття заходів з обмеження «відтоку умів». Іспанія підписала «угоди нового покоління» з Гамбією, Гвінеєю, Мавританією, Малі, Кабо-Верде і Нігерією. Ці угоди включали варіанти навчання в країні походження з метою забезпечення адекватної участі робітників на іспанському ринку праці [2].

Таким чином, для регулювання трудової міграції Іспанія запровадила спеціальні програми, схеми співробітництва з африканськими країнами та підписала угоди, спрямовані на боротьбу з незаконною міграцією.

Список використаних джерел:

1. Регулирование международной миграции рабочей силы [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bibliotekar.ru/ekonomika-dlya-yuristov/159.htm>

2. Социальная интеграция иностранцев [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [ttp://rospersonal.ru/facts_about_countries/ispaniya/ispaniya_migracionnaya_politika_i_zakonodatelstvo/social_naya_integraciya_inostrancev/](http://rospersonal.ru/facts_about_countries/ispaniya/ispaniya_migracionnaya_politika_i_zakonodatelstvo/social_naya_integraciya_inostrancev/)

3. European Commission (2006) Equality and non-discrimination. Annual Report 2006. Directorate-General for Employment, Social Affairs and Equal Opportunities, Unit G.4, September 2006 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://ec.europa.eu/employment_social/fundamental_rights/pdf/pubst/poldoc/annualrep06_en.pdf

4. Explaining the uneven Europeanisation of Spanish immigration policy through the notion of usage. Irene de Lorenzo-Cáceres Cantero [Електронний ресурс]. -Режим доступу: https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0CCgQFjAA&url=http3A2F2Fwww.lse.ac.uk2Fgovernment%2Fresearch2Fgroups2FMSU%2Fdocuments2FworkingPapers2FWP_2011_06.pdf&ei=36stU_SJJNKd7gaJtoGgBg&usg=AFQjCNHjsRpWIoteMwrjqSsR7JSYk59Aw&bvm=bv.62922401,d.Yms

5. MAEC (Ministry of Foreign Affairs and Cooperation) (2006) Plan Africa. From 2006 to 2008. Executive Summary. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.maec.es/SiteCollectionDocuments/Home/planafrica.pdf>

Summary

The problems of illegal labor migration in Spain are considered in this research work. The regulation of migration, effectiveness of regulatory instruments are investigated. The state programs of migration flows' regulaton are considered. Documents, bilateral agreements, that regulate the issues of labor migration to Spain from a number of African countries are studied.

Місце державних кордонів у політичних дослідженнях

У міжнародному праві під державними кордонами розуміють дійсні або умовні лінії, які відповідають конфігурації території держави і відокремлюють її від території інших держав, а також від території з міжнародним режимом (відкритого моря, повітряного простору над ним, космічного простору) [1, 356].

Класифікація кордонів здійснюється на різних підставах. За своєю природою кордони поділяються на природні (орографічні), тобто ті, які проходять по рельєфу місцевості; геометричні – які проведені по місцевості від однієї точки до іншої (особливий їх вид – астрономічні); комбіновані як поєднання природних і геометричних кордонів. За складовими елементами території розрізняють сухопутні кордони, що розділяють сушу між двома державами; річкові, що поділяють ріку між державами; морські, тобто обмежуючі територіальне море встановлюючи бокові обмеження територіальних вод інших держав; повітряні, які є умовною площею, поставленою перпендикулярно до земної поверхні по сухопутному і водному кордонах [1, 356 – 357].

Існують державні кордони які збігаються із просторовими, етнічними, культурними й лінгвістичними рубежами, що визначає їх бар'єрний і конфліктний характер. Такі кордони іменують фронтальними. Особливий вид кордонів між макрорегіонами складається тоді, коли великі держави прагнуть захистити свої дійсні або уявні кордони за межами своєї державної території. Ці кордони названі критичними кордонами [2, 328].

Залежно від характеру взаємодії держав розрізняють два типи кордонів – з екстенсивною й інтенсивною взаємодією [2, 355].

Науковий супровід дослідження кордонів забезпечує лімологія – наука про кордони (від лат. *limes* – границя, кордон). Лімологія вивчає природу і функції кордонів, прикордонні території і регіони, прикордонні процеси та інститути. У відповідності з характером кордонів лімологія поділяється на терралімологію (сухопутні кордони), аквалімологію (водні кордони), аеролімологію (повітряні кордони) і спейслімологію (космічні кордони). Лімологія, в залежності від переважання теоретичних чи прикладних досліджень, поділяється на дві частини. Теоретична лімологія [2; 5] досліджує цілу низку

питань, пов'язаних з природою та функціями кордонів; теорією охорони кордонів; історією кордонів і прикордонних територій та регіонів; методами дослідження кордонів і різних форм взаємодії у прикордонних територіях; збереження національної ідентичності та самобутності в прикордонні. Прикладна лімологія [3; 4], яку ще називають кордонознавством, має на меті наукове обґрунтування прикордонної політики і таких її аспектів, як безпека кордонів, діяльність суб'єктів охорони кордону. Розвиток різних напрямів співпраці в прикордонні. Виходячи з вищевказаного можна констатувати що в поле зору кордонознавства потрапляють питання пов'язані з впливом геополітичної ситуації на характер реалізації і захисту національних інтересів (в т.ч. у прикордонних територіях); проблеми захисту кордонів і забезпечення кордонної безпеки, способи і механізми вирішення конфліктних питань на кордонах. Важливою сферою дослідження кордонознавства сьогодні є проблеми міграційних процесів та національних питань, які включають вивчення міграційного чинника на процеси і явища в прикордонні, аналіз становища національних меншин в прикордонних регіонах. На нашу думку в полі зору кордонознавства мають бути присутніми питання функціонування кордонів, трансформації функцій, специфіка розгортання прикордонного і транскордонного співробітництва різних. Питання функціонування кордонів у сучасному світі повинно корелюватися з питаннями політичного простору, політичного процесу і політичних трансформацій.

Список використаних джерел:

1. *Міжнародне право: Основні галузі / За ред. В.Г. Буткевича. – К.: Либідь, 2004. – 816 с.*
2. Колосов В. А., Мироненко И.С. *Геополитика и политическая география. — М.: Аспект Пресс, 2001, — 479 с.*
3. Коцан Р. І., Коцан Н. Н. *Особливості функціонування українсько-польського кордону в умовах розгортання процесу євроінтеграції (на прикладі Карпатського Євроегіону) / Р. І. Коцан, Н. Н. Коцан // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія: Міжнародні відносини. – 2013. – №10(259). – С. 131 – 138.*
4. Мікула Н. А. *Міжтериторіальне та транскордонне співробітництво : Моногр. / Н. А. Мікула // Ін-т регіон. дослідж. НАН України. – Л., 2004. – 396 с.*
5. Долгов О. В. *Основні теорії дослідження політичних кордонів як чинника політичного процесу / О. В. Долгов. // Вісник СевНТУ: зб.*

Summary

The definition of the state border; the classification of boundaries on different grounds are given. The role and importance of limolohiya as a science that studies the state borders are shown. The most important areas of modern researches of theoretical and applied limolohiya (kordonoznavstva) are considered. Outlined the priorities for further research work of kordonoznavstvo in terms of political processes and political transformations in the modern world.

Вероніка Круглашова

Науковий керівник – д.і.н., проф. Макар Ю.І.
Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича
kruglashova@gmail.com

Міжнародне спостереження як інструмент забезпечення демократичності виборів

Розпад Радянського Союзу розпочав низку трансформаційних процесів у політичних системах країн Східної Європи. Непростим був шлях таких держав як Україна, Росія та Білорусь, які впродовж багатьох десятиліть перебували у складі СРСР та тільки розпочинали перехід від авторитарно-тоталітарної до демократичної політичної системи.

Важливою складовою трансформаційних перетворень є практика застосування виборів, як прямої демократії. Проте на пострадянському просторі даний інститут практично був атрофований, і існував виключно як декоративна складова радянської системи. А вже для того щоб інститут виборів міг виконувати вказані функції, сам процес виборчої кампанії повинен відповідати міжнародним та національним стандартам, бути неупередженим та відкритим. Власне забезпеченню прозорості та чесності виборів сприяє діяльність національних та міжнародних спостерігач

Міжнародне спостереження за виборами набуло широкого визнання у всьому світові та відіграє важливу роль у забезпеченні точної та неупередженої оцінки характеру виборчих процесів. Об'єктивне міжнародне спостереження за виборами вимагає наявності надійних методологій та співробітництва з національними органами влади, національними учасниками політичної боротьби (політичними

партіями, кандидатами), національними організаціями із спостереження за виборами.

Міжнародне спостереження за виборами може у потенціалі підвищити авторитетність виборчих процесів шляхом недопущення та розголошення порушень, випадків фальсифікації, а також шляхом внесення рекомендацій з покращення процесу виборів. Воно може сприяти підвищенню довіри громадськості, де це необхідно, більш активній участі виборців та послабити потенційні фактори виникнення конфліктів у зв'язку з виборами. Інститут міжнародного спостереження сприяє підвищенню поінформованості на міжнародному рівні шляхом обміну досвідом та інформацією про розвиток демократії, а його діяльність важлива для розвитку громадянського суспільства в інституційному та процесуальному аспектах.

Інститут міжнародного спостереження за виборами, забезпечують якісну оцінку виборів відповідно до міжнародних стандартів проведення виборів.

Список використаних джерел:

1. Kelley J. *Does Domestic Politics Limit the Influence of External Actors on Domestic Politics?* / Judith Kelley// *Human Rights Review*. – 2004. - vol. 5, - no. 3. - P. 34-54.

2. *International IDEA, Future of International Election Observation* (Stockholm: International IDEA, 1999), 31, p. *International election observation* // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://aceproject.org/ace-en/topics/ei/eid/eid06/default#ref1>.

Summary

Institute of international election observation is a tool for insuring free, fair and democratic elections. It has the potential to increase the trustworthiness of election process through preventions of falsification. Furthermore, election observers could create recommendations for improving the quality of election process.

Етнополітика України як важливий чинник розв'язання актуальних проблем міждержавних відносин

Актуальність проблеми етнополітики України як політико-соціального орієнтиру для розвитку та саморегуляції сучасного суспільства зумовлена загостренням суперечностей між інтересами різних соціальних груп і прошарків населення сучасної України, що при певних обставинах призвело до втрати політичної та соціальної стабільності в державі, а також до хиткості в міжнародних відносинах Української держави з країнами-членами ЄС.

На сьогоднішній день Україна є поліетнічною державою, в якій нараховується більш як 130 національностей. Тому є очевидним фактом, що першочерговим завданням країни є – проведення толерантної етнонаціональної політики, яка була б направлена на інтеграційні процеси серед різних етнічних груп.

Українська держава та суспільство вже мають значні досягнення в галузі міжетнічної толерантності в процесі побудови мирного поліетнічного суспільства, в якому поважають права представників усіх етнічних груп. Ухвалено низку законів, які сприяють захисту прав національних меншин. Держава гарантує збереження, захист і вільний розвиток мов національних меншин України, сприяє розвитку етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності корінних народів і національних меншин, гарантує їм здобуття освіти рідною мовою, вивчення рідної мови в навчальних закладах або через національні культурні товариства.

Але ж країна взяла євроінтеграційний курс, тому перш за все, державна етнополітика має бути направлена на якнайшвидший моніторинг національного права з досліджуваної проблеми. «Застарілий матеріал» треба ліквідувати, переписати, переробити та прийняти без зволікань, які вже більш як 15 років ми спостерігаємо. Щодо правоохоронних органів, то вони мають підсилити контроль за виконанням законів щодо дискримінації, нетерпимості та насильства.

Дуже тяжко, навіть за допомогою кардинального реформування етнополітики держави, змінити менталітет людей, який закладається ще в дитинстві у кожного з нас. Тому таке позитивне інформаційне зерно та такий соціальний орієнтир як міжнаціональна толерантність повинні проростати в головах людей змалку завдяки добре

спрацьованої освітньої та культурної політиці держави. Ця політика має відображатися у програмах дошкільної, шкільної і вищої освіти. Розвиток освіти потребує інноваційних педагогічних практик, що відбивають знання і розуміння культури інших рас, народів, етносів, різноманіття віросповідань, гендерну паритетність та сприяють вихованню таких якостей, як взаємоповага, терпимість, солідарність, взаємодопомога, толерантність ще на рівні дошкільнят.

Етнополітика держави повинна враховувати факт суцільної інформатизації суспільства завдяки мережі Інтернет. Не менш важливим фактором, ніж освітянська пропаганда, для формування позитивної колективної та індивідуальної етнонаціональної свідомості є інформаційна сфера. З кожним днем в мережі з'являється все більше інтолерантних, етноцентристських, фашистських, ксенофобних, расистських, гомофобних, квазіфеміністичних сайтів. Є важливим посилення фільтрації новостворених сайтів та підвищення санкцій за порушення етнонаціонального законодавства в межах мережі. Для практичної реалізації цього аспекту доцільним було б звернутися до досвіду країн-членів ЄС, які здійснили чималий прорив в цій сфері.

Взаємна неприязнь перетворилася на продукт, який має найвищі рейтинги продаж в Україні не тільки на комп'ютерному, кіно, але й інформаційному ринку. Лексика і поведінка багатьох політиків, журналістів, артистів, тобто людей, які претендують на те, щоб бути елітою суспільства, свідчить про високий рівень інтолерантності, відчуженості, низьку комунікативну культуру, що сприймається часто як суспільна норма, особливо серед підростаючого покоління. Деякі ЗМІ створюють і підтримують існування в суспільстві соціальних міфологем, які спотворюють уявлення про деякі етнічні групи. Через недосконалу законодавчу базу такі публікації залишаються практично безкарними. Найшвидше подібну інформацію засвоює молодь. У багатьох країнах саме молодь стає активними учасниками націоналістичних і фашистських організацій [1, С. 32-33].

Але все ж таки ми позиціонуємо себе як розвинуту демократичну країну, яка стоїть на останній сходинці на шляху до Європи. А чи потрібен Європі союзник, який не в змозі розібратися та домовитися всередині своєї країни? Очевидно, якщо етнополітика в країні буде направлена не лише на високі показники імплементації міжнародних нормативно-правових актів з прав людини, а ще і на утвердження в державі міцного громадянського суспільства, яке б вирішувало свої потреби без явного втручання можновладців, то дистанція до асоціації з ЄС буде значно скорочуватися.

Список використаних джерел:

1. Жданова І. Молодь і толерантність в сучасній Україні (національно-етнічний аспект) / Ірина Жданова // *Агора. Перспективи соціального розвитку регіонів.* – К., 2008. – Вип. 7. – С. 25-35.

Summary

The basic aspects of national policy as an essential attribute of a democratic society. Proposed way to eliminate the shortcomings of the Ukrainian national policies and legislation to improve the level of tolerance in the country. Argued the fact relevance of national policy to enable inter-state relations.

Сергій Лазоренко

Науковий керівник – к.політ.н. Мельничук Л.Н.

Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича
sergii-22@ukr.net

Значення та зростаюча роль Румунії у Чорноморському регіоні (2008-2014 рр.)

Чорноморський регіон є перехрестям різноманітних культур та цивілізацій, оскільки розташований між Європою, Росією та країнами Близького та Середнього Сходу. Маючи значні невикористані потенціальні можливості, Чорноморський регіон продовжує бути однією із точок, де формуються витоки подій майбутнього. В останні десятиліття регіон набуває все більшого значення як місце перетину національних інтересів провідних регіональних держав, а також геополітичних та геоекономічних інтересів США та ЄС. Геополітичне значення підсилює географічне положення Чорноморського регіону і його зростаюча роль у транзиті енергоресурсів. В наш час з усіх держав регіону чи не найактивнішу політику проводить Румунія, що дозволяє їй небезпідставно претендувати на роль лідера у Чорноморському регіоні.

В результаті пошуків нових маршрутів транспортування нафти і газу із Середньої Азії та Прикаспійського регіону в Європу зростає роль Туреччини, яка і без цього була безсумнівно однією із найвпливовіших держав регіону. Стратегічною перевагою Стамбула є контроль над протокою Босфор. Протягом багатьох десятиліть гарантом стабільності на Чорному морі є підписаний 1936 року у

Монтре (Швейцарія) Договір про статус Чорноморських проток, депозитарієм якого є Туреччина.

Анексія Росією Криму може дещо зміцнити і без того сильні позиції РФ у регіоні. Але водночас, така агресія стала причиною цілої низки економічних санкцій та підірвала довіру міжнародного співтовариства до Кремля. Ми є свідками того як у Чорноморському регіоні формується антиросійська коаліція із країн-членів НАТО та держав, які прагнуть набути членство у даній організації. І той факт, що РФ погрузла в конфлікт з Україною, дає неабиякий шанс деяким державам зміцнити свої позиції у регіоні.

Україна має достатній потенціал для того, щоб у майбутньому стати лідером Чорноморського регіону, але беручи до уваги сьогоднішні реалії, очевидно, що це питання не на часі. Країна переживає період трансформації і для неї нині пріоритетною є політична та економічна стабілізація держави.

У Чорноморському регіоні формується нова система стратегічного партнерства між країнами, що базується на доступі до ресурсів. У вересні 2009 року відбувся візит Президента Азербайджану Ільхама Алієва до Бухареста, результатом якого стало підписання «Спільної декларації на згоду встановлення стратегічного партнерства». Беручи до уваги те, що і Румунія і Азербайджан беруть участь у проєкті Nabucco, дана співпраця значно зміцнить позиції Бухареста у регіоні. Підтвердженням важливості такої співпраці є те, що Азербайджан став другою після США державою, з якою Румунія підписала подібний документ.

На сьогоднішній день можливість об'єднання Молдови з Румунією видається малоймовірною, незважаючи на те, що керівництво Молдови має чітко виражену прорумунську позицію. Але, якщо навіть припустити, що у найближчому майбутньому відбудеться повне зближення Кишинєва з Бухарестом, то це матиме надзвичайно великий вплив на розстановку сил у регіоні.

Таким чином, Чорноморський регіон має дуже хороший економічний потенціал, але його розвиток стримує конкуренція між країнами регіону. Враховуючи ту кон'юктуру, яка нині склалася на міжнародній арені, очевидним є той факт, що найближчим часом суперництво між регіональними гравцями буде тільки посилюватися і саме Румунія матиме чудову можливість для того, щоб відігравати ключову роль у Чорноморському регіоні.

Список використаних джерел:

1. Національний інститут стратегічних досліджень. Регіональні напрямки й особливості геополітичної стратегії та зовнішньої політики України: Чорноморський регіон [Електронний ресурс] // www.old.niss.gov.ua – Режим доступу : http://old.niss.gov.ua/book/ogljad/003_4.htm
2. Степанова А. Геополітичний простір Чорноморського регіону // Історико-політичні проблеми сучасного світу: Збірник наукових статей. Том 17-18. 243-249.
3. Ogan Sinan. *The Black Sea New Arena for Global Competition* [Електронний ресурс] // <http://www.turkishpolicy.com/dosyalar/files/sinan%20ogan.pdf>

Summary

The body of article is going about the role of Romania in Black Sea region. In recent decades the Black Sea region has become increasingly important as the spot of intersection of national interests of major regional powers. The unique geographical location of Black Sea region and its increasing role in the transit of energy resources enhance the geopolitical significance of the region. Today Romania is increasingly staking a claim to the role of one of the leaders of Black Sea region. Romania pursues offensive foreign policy aimed at defending its political, economic and territorial interests in the region.

Tomasz Lachowski

Scientific supervisor - PhD, Prof. Piotr Daranowski
University of Łódź, Poland

Amnesty for Donbas – the international law perspective

In order to break a stalemate considering the ongoing armed conflict in Donbas between pro-Russian rebels and Ukrainian army, Verkhovna Rada enacted few special statutes on September 16, 2014. One of those incorporated an amnesty law, covering Donbas separatists and crimes committed in a course of warfare at the eastern wing of Ukraine [1]. The exceptions regard cases of serious human rights violations and -separately- perpetrators of the MH17 crash, the Malaysian Airlines Boeing 777 most probably shot down on July 17, 2014. Bearing in mind all controversies and questions that arise in a fragile situation of abandoning criminal prosecutions to secure peace and stability (peace v. justice dilemma), it is necessary to analyze ‘the Donbas amnesty’ in the light of international law

paradigm and similar cases of conflict or post-conflict societies.

Firstly, it must be stressed that all real and potential doubts over amnesty laws touch the situation of war-torn societies and amnesties (or pardons) proclaimed with the aim not to divide nations by courts' trials, weakened by long-lasting wars. In such circumstances the factual possibility exist that perpetrators of heinous crimes will be never brought to justice.

The use of amnesties by post-conflict or post-authoritarian societies (in a time of transition) was witnessed in the contemporary international affairs in Latin America (mostly in 1980s, e.g. Argentina, Chile or Brazil), Africa (starting from 1990s, e.g. Sierra Leone or South Africa, the latter issued by the post-apartheid Truth and Reconciliation Commission) or Asia (e.g. Bangladesh in 1970s) [2].

It is worth emphasizing that international law does not provide the legal definition of amnesty, moreover all existing regulations concerning amnesties do not approach this legal institution in the same way. The 1977 Additional Protocol II to the Geneva Conventions in its Article 6 (5) encourages the widest possible amnesty for all combatants to move smoothly from war to peace (situation in Donbas may be interpreted in the light of such provisions). Declaration on the Protection of All Persons from Enforced Disappearances of 1992 (soft-law example) says that people accused of crime of enforced disappearances shall not benefit from the amnesty or pardon. This superficial contradiction should be clarified by the work of different international courts, either criminal, or human rights tribunals that dealt with amnesties in their case-law.

First crucial decisions were issued by the Human Rights Committee (UN treaty-based organ), Inter-American Commission of Human Rights and Inter-American Court of Human Rights directed at amnesties in Latin American states. In cases of *Massacre Las Hojas* (Salvador) [3] Commission, and *Barrios Altos v. Peru* [4], Court observed that amnesties barring prosecutions for serious human rights violations eliminate the effective remedy for victims, ergo are inconsistent with the Inter-American Convention on Human Rights. Similarly, the European Court of Human Rights (ECHR) in *Oul Dah v. France* case [5] reiterated such reasoning, stating that amnesties cannot cover cases of torture and other grave breaches of human rights law.

Moreover, international criminal tribunals invoked in leading cases that amnesties cannot be applied for persons, who committed crimes belonging to the so-called group of international core crimes – such as genocide, crimes against humanity, war crimes, crime of aggression and serious violations of human rights and humanitarian law. Significant cases concerned *Furundžija* case [6] before International Criminal Tribunal for

the former Yugoslavia (ICTY) and Kallon and Kamara case [7], heard by the Special Court of Sierra Leone (SSSL). Both courts found that amnesties ruled by domestic law are not binding for international courts and each situation of a breach of ius cogens norms, as well as cases, when the legal construction of universal jurisdiction may be applied. As a result, amnesties for international crimes are illegal and cannot be used by the accused as an effective mean of defense during the trial [8].

Concerning 'the Donbas amnesty', as it seems in the light of abovementioned analyses, it was not drafted to shield the most responsible wrongdoers and hide them from criminal justice. Petro Poroshenko's plan to strengthen ceasefire and build peace in Donbas fills the Additional Protocol II to the Geneva Conventions provision of covering the highest possible number of combatants, after fighting 'forced' to leave with their previous opponents in one country. Obviously, Poroshenko's idea may be defined as a sort of a political trade-off in order to stop violence, however not for every crimes committed. Article 5 of the Statute states that amnesties do not cover perpetrators of crimes listed in the Ukrainian Criminal Code invoked provisions (which may be described as falling within the ambit of international core crimes) and perpetrators of downing the MH17 on July 17, 2014 [1]. Thus, in a potential situation of the International Criminal Court (ICC) interference – what in fact is possible, if Ukraine accepts once more ad hoc the jurisdiction of the ICC (like in case of crimes committed on Maidan from November 2013 till February 2014) or ratify the Rome Statute of the Court – ICC cannot blame Ukraine for imposing amnesty and may theoretically start proceedings against human rights and humanitarian law offenders in Donbas. It is necessary to underline that the Special Amnesty Law complies with international law in that field.

The only question refers to the Ukrainian factual capacity and political will to bring to justice the most responsible – problem of fact-finding, evidence gathering and eventual trials are the most significant challenges for Ukrainian authorities, at present.

Bibliography:

1. Верховна Рада України ухвалила Закон "Про недопущення переслідування та покарання осіб-учасників подій на території Донецької та Луганської областей" / Верховна Рада України. Офіційний веб-портал [Electronic source]. – Access mode: <http://www.rada.gov.ua/news/Novyny/Povidomlennya/97812.html>.

2. A. O'Shea, *Amnesty for Crime in International Law and Practice*, Koninklijke Brill NV: Leiden 2004.

3. *Inter-American Commission of Human Rights, El Salvador Report: 'State's responsibility for 1983 Las Hojas Massacre', Report No. 26/92, Case No. 10.287.*

4. *Inter-American Court of Human Rights, Barrios Altos v. Peru, Ser. C, No. 75, March 14, 2001.*

5. *European Court of Human Rights, Ould Dah v. France, No. 13113/03, Decision on the admissibility of March 17, 2009.*

6. *International Criminal Court for the former Yugoslavia, Prosecutor v. Furundžija, Case No. IT-95-17/1-T, Judgment of December 10, 1998.*

7. *Special Court for Sierra Leone, Prosecutor v. Kallon and Kamara, Decision on challenge to jurisdiction; Lomé Accord amnesty, March 13, 2004.*

8. *J.E. Méndez, Lou Henkin, Transitional Justice and the Prevention of Genocide, "Columbia Human Rights Review" 2007, Vol. 38, p. 480.*

Анотація

У статті розглядається особливий «закон про амністію», прийнятий Верховною Радою України 16 вересня 2014 року, який охоплює злочини, скоєні під час триваючого конфлікту на Сході України. Правові наслідки закону – легальності самої амністії – йдуть врозріз з нормами міжнародного права, юриспруденцією міжнародних судів з прав людини, а також міжнародних кримінальних трибуналів у цій сфері.

Ярослав Малий

Науковий керівник – к.політ.н., асист. Добржанська О.О.
Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича
18.malyk@gmail.com

Порівняльний аналіз застосування санкцій щодо Югославії та Російської Федерації

Сучасна система міжнародних відносин у першу чергу передбачає мирне врегулювання конфліктів. Санкції як метод вирішення конфліктів передбачає примусові заходи, що впроваджуються однією державою, або міжнародною організацією по відношенню до іншої держави (частини її території або конкретних осіб), яка відмовляється виконувати обов'язки, що випливають з принципу міжнародної відповідальності [6].

В нашій роботі ми хочемо порівняти ефективність введення санкцій країнами Європи проти Югославії та проти Росії. У зв'язку з подіями в Україні 2014 р. пов'язаними з анексією Криму та підтримкою сепаратистських рухів на Донбасі Росією міжнародні санкції знову почали застосовуватися стосовно європейської держави. До цього часу останньою країною Європи до якої застосовувались санкції була Союзна Республіка Югославія.

Причиною для введення санкцій проти Югославії (з 2.12.1991 р. по 1.10.1996 р.) стала військова допомога боснійським сербам, які були учасниками Боснійської війни (1992 – 1995 рр.). Югославська сторона розглядала даний конфлікт, як громадянську війну в середині Боснії та Герцеговини і виступила на стороні боснійських сербів, оскільки Югославія являла собою Сербію і Чорногорію. Схожу ситуацію ми бачимо, розглядаючи причини введення санкцій щодо РФ. У цьому випадку приводом стала українська криза 2014 р. пов'язана з незаконними референдумами в Автономній Республіці Крим (16.03.2014 р.), Донецькій та Луганській областях (11.05.2014 р.) України. Наслідками даних референдумів стала анексія Криму Росією, а також створення Донецької Народної Республіки та Луганської Народної Республіки, які українська влада розглядає як терористичні, сепаратистські організації підтримувані з РФ.

Санкції, застосовані як до Югославії, так і до Росії, запроваджувались поетапно. Для Союдної Республіки Югославії впровадження цих мір мали важкі наслідки. Санкції викликали глибоку кризу економіки Югославії. За перші три роки санкцій збиток склав більше 45 млрд. доларів. До січня 1994 р. інфляція склала 313000000%. Сербські культурні організації були виключені з найважливіших світових культурних процесів. З 2 червня 1992 р. югославським спортсменам було заборонено брати участь у міжнародних змаганнях, у тому числі й Олімпійських іграх. В 1992 р. бракувало більш 50% необхідних для першої медичної допомоги лікарських препаратів. Зменшення рівня народжуваності з 16% в 1986 р. до 13% в 1993 р. і до зростання смертності з 9,6% в 1986 р. до 10,2% в 1993 р. [1].

У зв'язку з подіями в Україні ЄС, НАТО, G-8 та інші міжнародні організації, а також окремі держави, такі як США, Канада, Швейцарія, Норвегія, Австралія, Ізраїль, Японія, Україна та інші, застосовували поетапне введення санкцій щодо Росії. На Російську Федерацію санкції вчиняють менший вплив ніж санкції застосовані щодо Югославії. Хоча вже зараз можна порахувати деякі наслідки заходів світової спільноти проти РФ. Так російська економіка впала на 0,5% у

першому кварталі цього року. Окрім того, кількість єврооблігацій, щоб були видані російським компаніям з початку цього року, у порівнянні з 2013 р. зменшилася на 93% – з \$23 млрд. до \$1,6 млрд. Також жодних закордонних надходжень не було позичено російським компаніям у липні цього року. На додачу найбільший російський банк зменшив прогнози зростання ВВП з 2,3% до 0,2%. Російське ембарго на продовольчі товари з країн ЄС та США призвели до зростання цін у самій РФ [2].

Санкції поширюються на підприємства енергетичного, оборонного та фінансового секторів і т.д. Зокрема, під санкції США потрапили п'ять російських енергетичних компаній – «Газпром», «Газпром нафта», «ЛУКОЙЛ», «Сургутнефтегаз», «Роснефть». У сфері культури та спорту санкції накладаються тільки персонально по відношенню до окремих осіб.

У відповідь на санкції проти російських офіційних осіб і депутатів, МЗС РФ 20 березня 2014 р. опубліковано список санкцій щодо офіційних осіб і членів Конгресу США. Також подібні контрзаходи була застосовані що до громадян ЄС, Канади та України. 6 серпня Указом Президента Росії «Про застосування окремих спеціальних економічних заходів...» був заборонений ввіз на територію РФ «окремих видів» сільськогосподарської продукції, сировини і продовольства, країною походження яких є держава, яка прийняла рішення про введення економічних санкцій щодо російських юридичних і (або) фізичних осіб або яка приєдналася до такого рішення [4]. 11 серпня також були обмежені державні закупівлі товарів легкої промисловості в іноземних постачальників. Дані заходи стосуються всіх держав, за винятком членів Митного союзу. Рішення набуло чинності з 1 вересня 2014 р. [5].

Опитування російських громадян у серпні 2014 р. показало, що діяльність Володимира Путіна підтримують 84% опитаних. Підтримка діяльності уряду зараз також досить висока: якщо в січні 2014 р. лише 43% опитаних підтримували кабінет міністрів, то в серпні 62% опитаних схвалюють його діяльність [3].

На сьогоднішній день можемо зробити висновок, що Боснійська криза і криза в Україні мають ряд схожостей в плані зовнішнього втручання третіх сторін. Тому, проводячи паралелі, можемо зробити прогноз для Російської Федерації. Ми б акцентували увагу на тому, що в РФ є більш економічно спроможною ніж Югославія, проте на відміну від Югославії в Росії існують великі олігархи, які через санкції втрачають власний дохід. Як і в Югославії, так і в РФ рейтинг влади від впровадження санкцій особливо не страждає. Проте Росія має

багатий етнічний та релігійний склад населення, на чії території можуть претендувати інші країни. Важливу роль у підтриманні балансу цих небезпечних сил в середині самої РФ відіграє особа Володимира Путіна, чия авторитарна політика дозволяє Росії існувати в її межах і досі. Тому, роблячи довгостроковий прогноз, варто звернути увагу на 2017 р., коли в РФ відбудуться чергові вибори президента. До того, попри падіння національної економіки, Росія залишатиметься сильним гравцем на міжнародній арені. Ми вважаємо що саме 2017 р. стане поворотним моментом у протистоянні Російської Федерації з демократичним світом.

Список використаних джерел:

1. Гуськова Е.Ю. История югославского кризиса (1990-2000). – М., 2001 – 591-599с.
2. ЄС оцінив наслідки санкцій для Росії [Електронний ресурс] // Європейська правда. – Режим доступу : <http://www.eurointegration.com.ua/news/2014/09/22/7026188/>
3. Опрос: рейтинг Путина достиг пика в августе и пошел вниз [Електронний ресурс] // BBC. – Режим доступу : http://www.bbc.co.uk/russian/russia/2014/08/140827_levada_center_survey_putin
4. Россия запретила импорт продовольствия на \$9 млрд в ответ на санкции [Електронний ресурс] // Информационное агентство России. – Режим доступу : <http://itar-tass.com/ekonomika/1367515>
5. Указ о применении отдельных специальных экономических мер в целях обеспечения безопасности Российской Федерации [Електронний ресурс] // Официальный сайт Президента России. – Режим доступу : <http://kremlin.ru/news/46404>
6. Юридична енциклопедія. П-С. 5 том. – К., 2003. — 425с.

Summary

This article focuses on the new imposing of sanctions on the European country in comparison with similar precedent in the past. The author suggests his own prognosis of the future of Russian Federation considering the impact of sanctions.

Завершення Холодної війни як фактор впливу на сектор безпеки США

Протягом всієї історії, зміни в міжнародній системі слідували одна за одною. Після холодної війни, міжнародна система зазнала безліч змін в набагато більш короткі періоди часу. Ці зміни мали безпосередній вплив на політику міжнародних акторів.

Крах Берлінської стіни, яка вважається символом холодної війни і яка відокремлювала дві Німеччини, і падіння СРСР, який був одним з полюсів, призвело до величезних змін в системі. Проте, теракти в Центрі міжнародної торгівлі 11 вересня 2001 року, в черговий раз її трансформували.

Після холодної війни, актори в системі вже почали намагатися повторно визначити свою роль і своє місце в системі. Виникла необхідність нового визначення в міжнародних відносинах і реструктуризації держав. На додаток до цього, міжнародні організації також були змушені вступити в період реструктуризації. Протягом цього періоду, ключовим питанням, яким займалися стратеги – визначення та утримання позицій США, як світового лідера. В рамках цих зусиль, основні завдання для США були такими:

- контроль над європейським континентом, діючи спільно з Європою, як під час холодної війни,
- отримання нових ринків,
- формування методів управління, які б підходили США,
- контроль над Росією і Китаєм для запобігання перетворення їх в центри сили, і запобігання отримання потужності шляхом військових технологій. На основі цих цілей, вчені висунули різні ідеї про гегемонію, світ з єдиним полюсом чи з двома полюсами [1].

Основні, після закінчення холодної війни, американські військові стратегії були сформульовані не після нападів 9 вересня 2001 року, а за правління Буша-старшого, тобто, незабаром після розпаду Радянського Союзу. На початку 1990-х років до архітекторів цих стратегій входили тодішній міністр оборони Річард Чейні, Пол Вулфовіц і Колін Пауелл. Більшість того, що команда Пентагону створила концепцію відразу після холодної війни, яка була опублікована в якості урядового документа під назвою "Оборонна

стратегія 1990-х років". Документ також став відомий як Defense Planning Guidance. Основні положення: США – наддержавна, переважне втручання, унілатеральність [2].

Майже всі воєнні стратегії Пентагону, такі як превентивний удар, розширення НАТО, зміна режиму, гуманітарна інтервенція можуть бути простежені до Defense Planning Guidance, який набув нового значення, після теракту 9 вересня, під назвою Доктрина Буша, хоча основні положення не зазнали змін.

Наступні зміни пов'язані із приходом до влади представника Демократів Барака Обами, політика якого засуджувала військові втручання США та окреслювала інші пріоритети та загрози. 2012 р. було оприлюднено «керівні настанови» для нової оборонної Стратегії США. Документ має назву «На підтримку глобального лідерства США: оборонні пріоритети для XXI ст.» («Sustaining U.S. Global Leadership: Priorities for a 21st Century Defense») і накреслює провідні положення нової оборонної стратегії, головні засади розвитку збройних сил США до 2020 року. Нова стратегія сфокусована на Азійсько-Тихоокеанському регіоні, вона передбачає збільшення інвестування в кібернетичну безпеку, космічний потенціал, у розвідку, спостереження та рекогносцировку ВПС (ISR) з одночасним скороченням кількості особового складу сухопутних військ та морської піхоти та посиленням уваги до повітряного та військово-морського потенціалу [3].

Окупація Криму та військовий конфлікт на Сході України показали, що «перезавантаження» стосунків з РФ та залучення її в якості одного з форпостів стабільності та безпеки до вже існуючих НАТО, ЄС та ОБСЄ, вимагає повного перегляду. Генерал Веслі Кларк зазначив, що «будь-який стратегічний інтерес США пов'язаний із Російсько-Українською кризою» [4]. Тому, розвиток сектору безпеки США тісно пов'язаний із міжнародним середовищем, в якому вони виступають лідером, і реформується у відповідності до викликів сучасності.

Список використаних джерел:

1. Karaca Kutay R. Powers in the changing system after the cold war (USA, EU, China and Russia)/Ragip Kutay Karaca // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.academia.edu/1176713/POWERS_IN_THE_CHANGING_SYSTEM_AFTER_THE_COLD_WAR
2. Defense Strategy for the 1990s: The Regional Defense Strategy [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.informationclearinghouse.info/pdf/naarpr_Defense.pdf

3.Яворська Г. Нова оборонна стратегія США та Європа: безпекові і зовнішньополітичні аспекти /Галина Яворська// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/778/>

4.Rupert J. Former NATO Commander Says Every US Strategic Interest Is Tied to Russia-Ukraine Crisis/James Rupert// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.atlanticcouncil.org/blogs/new-atlanticist/general-wesley-clark-americas-global-strategy-begins-with-ukraine>

Summary

This article is dedicated to changes in the U.S. security policy in connection with the international security environment after the Cold war. The role of Defense Planning Guidance and the place of Ukraine in the new U.S. strategy.

Вікторія Мартинюк

Науковий керівник – к. політ. н., доц. Богатирець В.В.
Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича
vitochka.martinyuk@mail.ru

Україно-румунські відносини: ситуація в Україні очима Румунії

Стабільні взаємовигідні відносини з Румунією є одним з ключових пріоритетів для України. Україна розвиває різнобічні відносини співпраці з Румунією як на двосторонньому рівні, так і в рамках міжнародних та регіональних структур. Схожість стратегічних орієнтирів складають підґрунтя розбудови і зміцнення двосторонніх відносин між даними країнами.

Щодо українсько-румунських відносин, то варто констатувати, що вони займають важливе місце у зовнішній політиці обох країн, зважаючи на наявність протяжного спільного державного кордону, проживання в обох країнах національної меншини іншої сторони, існування значних резервів і нереалізованих потенційних можливостей у сфері торговельно-економічної співпраці, певний рівень конкуренції щодо політичного та економічного впливу в регіоні, невирішеність питання делімітації у Чорному морі. Протягом тривалого часу зовнішньополітичні інтереси України та Румунії тісно перепліталися та були взаємопов'язаними: позаяк країни, які мають спільний кордон, спільні проблеми регіонального характеру і, врешті-решт, спільний

стратегічний курс в рамках інтеграції в Європейське співтовариство, активно розвивають добросусідські відносини.

Щодо сучасних україно-румунських відносин, Румунія не могла залишитись осторонь ситуації, що склалася в Україні наприкінці 2013 р. Влада Румунії неодноразово висловлювалася щодо внутрішньополітичної ситуації що склалася, зокрема президент Румунії закликав українських політичних лідерів до спокою, стриманості, прагматизму і пильності для досягнення суспільного консенсусу, необхідного для виходу з політичної кризи, стабілізації ситуації і відродження економіки країни[2].

Зазначимо, румунською стороною було госпіталізовано 11 громадян України, які постраждали під час сутичок в Києві та неодноразово надавалася гуманітарна допомога.

Активно підтримує Україну Союз українців Румунії (СУР). Важливо зазначити, 6 березня 2014 р. керівництвом Союзу українців Румунії від імені української громади Румунії було підписано та направлено Звернення Президенту Румунії щодо засудження дій Російської Федерації на території України. СУР у своєму Зверненні висловив подяку Президенту Румунії Траяну Бесеску щодо його підтримки територіальної цілісності Української Держави[1].

Останні події на Південному Сході країни акумулювали основну увагу румунської політичної спільноти, що вболіває за цілісність України. Проте існують й інші болючі точки, за якими сьогодні слід уважно стежити.

На тлі всіх подій, які сталися наприкінці 2013 на початку 2014 рр. в Україні, деякими представниками румунських політичних партій в румунських ЗМІ обговорювалися варіанти реалізації відомого плану «Романія Маре (România Mare)». Так, зокрема, в румунських ЗМІ протягом першого півріччя 2014 р. висловлювалися пропозиції не втратити шансу і докласти зусиль щодо повернення до Румунії територій з «переважно румунським населенням», які входять до складу України. Пролунав заклик «захистити співвітчизників, що проживають на території України» і окупувати «колишні румунські території» – Північну Буковину, Герцаївський округ і Південну Бессарабію. Прикро зауважити, але жодної реакції на подібні публікації в румунській пресі (а їх була ціла низка) з боку керівництва тодішнього МЗС України не відбулося[4].

Депутат від правлячої в Румунії Соціал-демократичної партії, секретар комісії з роботи зі співвітчизниками палати депутатів парламенту Румунії Н.Пейя наприкінці лютого 2014 р. на власному інтернет-сайті розмістив коментарі щодо подій у Криму та Україні в

цілому, в яких допустив можливість приєднання до Румунії її, так званих, історичних територій. Політик відкрито звертається до національного політичного істеблішменту із закликом бути готовими за нагальності прийняти одностороннє історичне рішення, яке поставить Румунію нарівні з іншими важливими гравцями в регіоні. В якості аргументації румун використовує наступні твердження: Москва, почавши кампанію щодо включення до складу РФ Криму і Севастополя, фактично розв'язала Бухаресту руки, створивши прецедент, який дає можливість для повернення «вкрадених історичних земель» [4].

Проте офіційна влада, а зокрема, президент Румунії висловив свою позицію щодо конфлікту між Україною і Росією, він вважає поспішним і непослідовним рішення Верховної Ради України щодо скасування мовного закону, «Румунія засуджує дії Росії щодо надання підтримки сепаратистам, на сході України, та відновлює свою підтримку суверенітету і територіальної цілісності України» [3]. Цю заяву зробив Президент Траян Бесеску після погіршення ситуації на сході України. Глава румунської держави уточнив, «що Бухарест, не вважає, що проти України відбулося вторгнення, а йде мова про збільшення наданої підтримки Росією сепаратистам через постачання важкої бойової техніки останнього покоління та інфільтрації військових фахівців» [3].

Офіційна Румунія засуджує будь-яку підтримку, яку надає Російська Федерація сепаратистам на сході України. Говорячи про події в Україні, румунська влада вважає, що метою Путіна є великомасштабна «придністровізація» східної України, а також блокування ратифікації Україною Угоди про асоціацію з ЄС та її зближення з НАТО.

Офіційна румунська влада, на відміну від її політичних опонентів, визнає свою послідовну і беззастережну підтримку України, а також боротьбу українського народу за незалежність і територіальну цілісність держави.

Таким чином, можна стверджувати, що позиція Румунії щодо сучасного суспільно-політичного становища в Україні є досить чіткою й зорієнтованою на незалежність і територіальну цілісність України, які гарантовані міжнародним співтовариством. Румунія активно не лише заявляє про допомогу Україні, а й активно надає її. Румунія засуджує підтримку сепаратистам на сході України, яку надає Російська Федерація, та підтримує суверенітет і територіальну цілісність України.

Список використаних джерел:

1. Посольство України в Румунії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://romania.mfa.gov.ua/ua/press-center/news/19281-zvernennya-sojuzu-ukrajinciv-rumuniji-do-prezidenta-rumuniji-trajana-beseku>

2. Basescu, dupa sedinta de urgenta cu tema Ucraina: Romania nu este afectata direct [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ziare.com/international/ucraina/basescu-dupa-sedinta-de-urgenta-cu-tema-ucraina-romania-nu-este-afectata-direct-1285495>

3. Radio România Internațional [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rri.ro/uk_uk/24_30_%D1%81%D0%B5%D1%80%D0%BF%D0%BD%D1%8F_2014_%D1%80%D0%BE%D0%BA%D1%83-21540

4. Дискуссионный клуб САММИТ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dc-summit.info/temy/bezopasnost/3145-schodorumunskogo-bachennja-teritorialnih-perspektiv-ukraini.html>

Summary

The article goes on to discuss the problem of Ukraine and Romania's strategic guidelines similarities, based on the European democratic values. It should be noted that it molds a basis for further establishing and enhancing current Ukraine-Romania relations. Significantly, Romania's stance concerning the present socio-political situation in Ukraine is quite clear-cut and definite – it stands for Ukraine's independence and territory integrity, guaranteed by the international community.

Каріна Мельницька

Науковий керівник – к. політ. н., др. Бабіч М.

Варшавський університет

karina.melnicka@gmail.com

Амбівалентність чорногорської ідентичності в контексті перехідних процесів

Дихотомія самовизначення віддавна становила характерну ментальну рису чорногорців, її яскраво ілюструють хоча б слова відомого югославського дисидента М. Джиласа: «Я не чорногорець через те, що я серб; я – серб, тому що я – чорногорець» [1, с. 149]. Явище амбівалентної ідентичності чорногорський соціолог С. Дарманович охарактеризував як «національний *homo duplex*, заручник

свої подвійної свідомості» [5, с. 5]. Чорногорці беззаперечно мають багато спільного із сербами: міфи, символи, мова й віросповідання тощо. Ця історична спадщина, помножена на досвід ХХ ст., з його перманентною конфронтацією двох основних концепцій чорногорської державності – т. зв. *srpstva* і *crnogorstva* – призвела до того, що значна частина чорногорців має почуття подвійної – сербської і чорногорської – національної приналежності.

Амбівалентність чорногорської ідентичності яскраво проявилася під час перехідних процесів після розпаду Югославії. Варто зазначити, що з часу розпаду Югославії чорногорська державність перебувала в стані перманентних змін. З 1992 р. Чорногорія була республікою в складі Союзної Республіки Югославії (СРЮ), згодом складовою частиною конфедеративного державного утвору під назвою Сербія та Чорногорія (2003-2006), і за підсумками референдуму в 2006 р. стала незалежною державою. По суті, за період свого існування в єдиному державному організмі з Сербією, Чорногорія повільно дрейфувала в бік дедалі більшої незалежності від Белграду. Цей процес супроводжувався характерним явищем зсуву в національній ідентифікації чорногорців, внаслідок чого категорія «чорногорець» почала ототожнюватися з незалежною державністю, а «серб» – зі збереженням спільної держави з Сербією. Вказану динаміку відображають результати референдумів з 1992 та 2006 рр., а також відмінні результати переписів з 1991 та 2003 рр.

На референдумі в 1992 р. 95,4% висловилося за збереженням спільної держави із Сербією, загальна ж явка склала 66% [3, с. 105]. Згідно з даними проведеного роком раніше перепису населення, 61,9% вважалося за чорногорців, в той час як 9,3% визначило свою національність як сербську, решта ж припала різноманітним національним меншинам [2, с. 45]. Отже, більшість чорногорського населення декларувалася «чорногорцями» і надавала при цьому перевагу спільній державі із Сербією.

Результати референдуму щодо незалежності Чорногорії в 2006 р., виявилися дещо іншими. Із загальної кількості тих, що взяли в ньому участь (86,5%), незалежність підтримало 55,5%, а за збереження унії з Сербією віддало свій голос 44,5% [3, с. 217]. За даними перепису 2003 р., 43,2% населення задекларувало чорногорську ідентичність, натомість 32% визначило себе сербами [2, с. 45]. В цьому випадку саме «серби» проголосували за спільну сербсько-чорногорську державу, тоді як лівову частку прихильників незалежності становили задекларовані «чорногорці». Останній перепис населення підтверджує плинність національної самоідентифікації. Так, у 2011 р. ситуація

виглядала наступним чином: 28,7% вважалося за сербів і 45% – за чорногорців [4].

Вказаний феномен повстав внаслідок характерної політизації питання ідентичності, що у свою чергу була спричинена поділом політичної сцени Чорногорії на прихильників і противників чорногорської незалежності. У зв'язку з цим суспільство було поставлено перед вибором між двома діаметрально протилежними політичними таборами, кожен з яких форсував відмінні державотворчі проекти і конструкти ідентичності (сербський *versus* чорногорський). Вибір на користь сербської чи чорногорської ідентичностей у кожному конкретному випадку залежав від низки чинників, передусім політичних. В той же час залишається чимало тих, хто досі не визначився зі своєю національною приналежністю.

Таким чином, з одного боку, перехідні процеси в значній мірі посилили наявну до то того амбівалентність самовизначення чорногорців, а з іншого – стали каталізатором процесу її формування. Процес формування окремої чорногорської ідентичності надалі триває, на тлі незавершених перехідних процесів як таких, і на сучасному етапі складно сказати, коли феномен національного *homo duplex* врешті перестане бути характерною рисою чорногорців.

Список використаних джерел:

1. Djilas M. *Wartime* / Milovan Djilas. – New York and London: 1977. – 470 pp.
2. Keiichi K. *Pitanje nezavisnosti i etničkog identiteta u Crnoj Gori* / Kubo Keiichi // „Referendum u Crnoj Gori 2006” – Podgorica: 2006 – S. 33-48.
3. Morrison K. *Montenegro: A Modern History* / Kenneth Morrison. – London: 2009. – 289 pp.
4. *Popis stanovništva u Crnoj Gori 2011. godine* [Електронний ресурс] // Monstat. – Режим доступу: [http://www.monstat.org/userfiles/file/popis2011/saopstenje/saopstenje\(1\).pdf](http://www.monstat.org/userfiles/file/popis2011/saopstenje/saopstenje(1).pdf)
5. Roberts E. *Realm of the Black Mountain: A History of Montenegro* / Elisabeth Roberts. – Cornell University Press: 2007. – 556 pp.

Summary

This paper investigates the ambivalence of Montenegrin identity in the context of transition after the disintegration of Yugoslavia. The Montenegrin condition could be described as „national *homo duplex*” because of dual Serbian-Montenegrin identity. The political processes during the two decades of Montenegro’s transition were marked by the

politicization of identity. It caused the identity shifts, but also gave impetus to the consolidation of distinct Montenegrin identity.

Любов Мельничук

Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича

love212121@rambler.ru

Місце та значення румунофонів в Чернівецькій області

Чернівецька область України – унікальний край, в якому поєднані історична доля Північної Буковини та частини Бессарабії, де віддавна співіснують і співпрацюють українці, румуни, молдовани, поляки, євреї, німці, росіяни та багато інших національних груп.

В межах чинного законодавства України щодо національних меншин в області проводиться відповідна робота з метою створення належних умов для кожної етнічної спільноти щодо збереження, розвитку та примноження її національно-культурних традицій. В Чернівецькій області проживають представники близько 80 національностей і народностей. У національному складі населення Чернівецької області переважна більшість українці – 689,1 тис. осіб, або 75% від загальної кількості населення. Друге місце за чисельністю посідають румуни – 114,6 тис. осіб, або 12,5% та молдовани – 57,2 тис. осіб, або 7,3%.

У краї створено сприятливі, а головне рівноцінні умови для національно-культурного відродження та розвитку всіх національних культур. В населених пунктах області, де компактно проживають румуни та молдовани створюються колективи народної творчості, формуються бібліотечні фонди з видань національними мовами. Традиційними в області стали заходи: літературно-мистецькі вечори, присвячені черговій річниці від дня народження та від дня смерті М.Емінеску („Емінісчіана”); румунський фестиваль весни „Мерцішор”; заходи і поминальні панахиди за жертвами сталінських репресій, які проводяться в Герцаївському, Глибоцькому, Новоселицькому, Сторожинецькому районах та у м. Чернівці; участь самодіяльних фольклорних колективів області у фольклорному фестивалі „Буковинські зустрічі”, який проводиться у Польщі, Румунії та Угорщині; традиційне румунське свято „Лімба ноастре чя ромине” („Наша рідна румунська мова”); проведення традиційного щорічного румунського фестивалю різдвяних звичаїв та колядок „Флоріле далбе”.

В Чернівецькій обласній телерадіокомпанії працює Творче об'єднання телерадіопрограм румунською мовою. На базі Чернівецького радіобудинку працює Головна редакція румунського мовлення Всесвітньої служби „Радіо Україна”. Обсяг передач румунською мовою Чернівецької обласної держтелерадіокомпанії складає: на радіо 25 відсотків від загального, на телебаченні – 20 відсотків від власного мовлення.

З метою взаємозбагачення культур етнічних громад та оптимального співвідношення інтересів титульної нації і національних меншин, їх вільного етнокультурного розвитку в 75 населених пунктах Герцаївського, Глибоцького, Новоселицького, Сторожинецького районів та м.Чернівці, де компактно проживає румуномовне населення, функціонує 80 масових бібліотек, 74 клубних заклади, 4 мистецьких школи, що обслуговують етнічні громади.

Упродовж останніх років видавництва області видали 45 назв книг румунською мовою загальним тиражем 106,8 тис.примірників, з яких 28 видань — підручники для загальноосвітніх навчальних закладів з румунською мовою навчання

На виконання Закону України „Про національні меншини в Україні” в Чернівецькій області проводиться відповідна робота щодо здійснення контролю за реалізацією законодавства у галузі забезпечення освітніх потреб національних меншин, а також збереження та розвитку їх національних культур, обрядів і звичаїв.

Таким чином, вектор української зовнішньої політики спрямований на зближення з Європейським Союзом. Зважаючи на це, наша держава дотримується встановлених в ЄС норм, спрямованих на недопущення порушення прав національних меншин на підтримку розвитку самобутності окремих етнічних груп на своїй території. Однією з найчисельніших етнічних груп України є румунофонська спільнота (включає румунів та молдаван). Найбільше кількісно вона представлена в Чернівецькій області (до 20%). Українська влада дотримується прав національних меншин у соціально-політичній, освітній, мовній та інших сферах. Задля комфортного існування румунської та молдавської меншин України існує достатня кількість національно-культурних товариств вказаної етнічної групи, забезпечуються їх права у отриманні доступу до інформації через ЗМІ, теле- та радіомовлення рідною мовою. Забезпечення прав румунофонської національної меншини України дозволяє вказаній етнічній групі зберігати та розвивати свою національну самобутність в межах території України. Політика нашої держави у напрямку забезпечення прав національних меншин орієнтується на європейські

стандарти, що безумовно повинно сприяти якнайшвидшій інтеграції України до ЄС.

Список використаних джерел:

1. Румунський аспект в Чернівецькій області [Електронний ресурс] // Довідка щодо забезпечення прав національних спільнот на Буковині Чернівецької обласної державної адміністрації – Режим доступу : <http://versii.cv.ua/sotsialni/rumunskyj-aspekt-v-chernivetskij-oblasti/4019.html>

Summary

Top priority of the Ukrainian foreign policy aims at joining the European Union. Therefore, our government adheres to established EU rules aimed at ensuring the rights of national minorities and supports the development of ethnic groups' identity on the territory of Ukraine. One of the largest ethnic groups in Ukraine is Romanian-speaking community (including Romanians and Moldovans).

Ліля Міхавчук

Науковий керівник – д.політ.н., доц. Лупул Т. Я.
Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича
lmikhavchuk@gmail.com

Проблема визначення британської ідентичності у ХХІ ст.

Прослідковуючи історію становлення британської ідентичності, можна побачити, що важливу роль у її формуванні відіграли протестантська релігія, постійні війни (особливо ті, які Великобританія вела з католицькою Францією) та образ Британії як засновниці могутньої імперії [1, р. 5-6; 367-369]. З середини ХХ ст. через зниження релігійного фактору та розпад Британської колоніальної імперії ці елементи почали втрачати свою актуальність. Під впливом світових і внутрішньодержавних тенденцій британська ідентичність почала зазнавати певних змін.

В останні десятиліття у дебатах щодо перегляду сутності британської ідентичності важливе місце посідає імміграційний фактор. Сьогодні, згідно зі статистикою ООН, Великобританія є третьою за величиною країною імміграції в Європі. Перепис населення 2011 р. зафіксував 7,5 млн осіб, які народилися за межами Британії. Дані перепису щодо етнічних груп показали, що 86 % населення Великобританії ідентифікують себе як «білі британці»; 2,2 % відносять

себе до «змішаної етнічної групи»; 7,5 % – до групи «Азіати/Британські Азіати»; 3,3 % – до групи «Чорні/Африканці/Африканці Карибського басейну/Чорні Британці»; 1,0 % – до «інших етнічних груп» [2].

Присутність на території Великобританії великої кількості осіб іноземного походження із власними звичаями, традиціями та релігійними переконаннями зумовлює «розмивання» британської ідентичності. Помітну роль відіграє складність інтеграції іммігрантів у приймаюче суспільство. «Деякі британці, сумніваючись у тому, що їхня культура є достатньо стійкою, щоб встояти перед натиском інших культур, сприймають мігрантів як загрозу», – пише Старший науковий співробітник Центру з питань міграції, політики та суспільства С. Спенсер [3, р. 82]. Сприйняття міграції як загрози продукує негативне ставлення британців до іммігрантів та критики імміграційної політики, яку уряд проводить протягом останніх десятиліть.

За таких умов на зламі століть на передній план почали ставити розуміння «британськості» з точки зору громадянства [4]. Це означає, що визначення британської ідентичності перейшло від етноцентристської моделі, де акцент робився на кровній і родинній спорідненості, до громадянського виміру цієї категорії, де «британськість» почала розглядатися на основі почуття приналежності до єдиної громадянської спільноти, яка поділяє такі спільні цінності як демократія, верховенство права та ін. Перехід до громадянської концепції ідентичності видається хорошим рішенням, адже громадянська ідентичність передбачає більш широкий зміст ідентичності, вона спонукає громадянина ідентифікувати себе з іншими громадянами, які можуть істотно відрізнитися від нього самого в культурному та релігійному плані. В умовах масової імміграції саме така концепція може охопити перманентно зростаючу кількість іммігрантів різної етнічної, культурної та релігійної приналежності.

Активну роль у просуванні громадянської концепції щодо визначення того, що лежить в основі «британськості» відіграла Лейбористська партія. У березні 2000 р. Т. Блер виступив із публічною лекцією, основне послання якої зводилося до того, що побудова спільної ідентичності, яку б поділяли всі громадяни, є фундаментальним завданням для вирішення тих проблем, з якими доводиться мати справу Британії. Прем'єр-міністр наголосив, що спільна ідентичність британців базується на таких основних цінностях, як «креативність, терпимість, чесна гра, відкритість до зовнішнього світу» [5]. Прагнучи відійти від концепції ідентичності заснованої за принципом території та крові, Т. Блер звернув увагу на британську

історію, сповнену численних вторгнень та імміграційних потоків. Цим він хотів підкреслити, що Сполучене Королівство визначається не «англійськістю», а мультикультурністю, яку він розглядав як важливий компонент британської ідентичності: «Сама лише кров не визначає нашу національну ідентичність ... змішання культур і традицій зробило нас такими, якими ми є сьогодні» [5].

Таким чином, масова імміграція змінила етнічний та культурний склад населення Великобританії, чим послабила почуття спільної ідентичності. Саме тому етноцентристська модель визначення ідентичності у Британії піддається перегляду. На зміну їй, Лейбористська партія запропонувала більш універсальну модель, в основі якої лежить почуття приналежності до єдиної громадянської спільноти.

Список використаних джерел:

1. Colley L. *Britons. Forging the Nation 1707-1837*: 2nd ed. / Linda Colley. – London: Pimlico, 2003. – 430 p.
2. 2011 Census, Key Statistics [Electronic resource] // Office for National Statistics. – Access mode: <http://www.ons.gov.uk/ons/rel/census/2011-census/index.html>
3. Spencer S. *The impact of immigration policy on race relations in Blackstone et al Race Relations in Britain*. – London: Routledge, 1998. – P. 73 – 95.
4. Tilley J., Exley S., Heath A. *Dimensions of British Identity in Park A. et al. British Social Attitudes: The 21st Report*. – London: Sage, 2004. – P. 147 – 167.
5. Tony Blair's Britain speech [Electronic resource] // *The Guardian*. – Access mode: <http://www.theguardian.com/uk/2000/mar/28/britishidentity.tonyblair>

Summary

From the mid-20th century Great Britain has experienced huge inward migration. Given the sustainable inflow of migrants in recent decades, the concept of British identity which used to be constructed on the ethnical basis is being revised. This article seeks to analyze the shift from the ethnocentric model to the development of civic identity.

Стратегічний вибір України: захист національних інтересів та безпека розвитку

Входження України у світовий простір позначається відчутними зрушеннями в усіх сферах її життя – політичній, соціально-економічній тощо. Україна стала на шлях соціального прогресу, стабільності, реалізує ідею забезпечення пріоритету прав і безпечної життєдіяльності людини. Більш чітко визначається її місце та роль геополітичному та гео економічному просторі. Відстежуються основні тенденції розвитку українського суспільства в сучасній цивілізації, осмислюються конкретні цілі й завдання з урахуванням наявних фінансових і матеріальних ресурсів держави, осмислюються оптимальні шляхи їх досягнення. Суспільство все більше усвідомлює, що відсутність в Україні громадського консенсусу з політичних, економічних, соціальних питань – одна з головних причин не тільки кризи в Україні, але й системної кризи пострадянських суспільств.

В Україні наявні передумови до подолання кризових явищ і поліпшення політичної, соціально-економічної ситуації в короткостроковій перспективі. За умов орієнтації на демократичні цінності розвиваються процеси формування громадянського суспільства та механізму соціального партнерства, формуються інтегральні національні цілі, які визначатимуть стратегічні етапи розвитку держави – поліпшення життя народу України, підвищення тривалості життя населення, конкурентоспроможності України в глобальній системі, зміцнення засад демократії. Відбуваються зміни світових цивілізаційних процесів в умовах глобальних перетворень у галузі економіки, політики, виробництва, торгівлі, фінансів, інформації, комунікації. Така ситуація в науковому та політичному обігові отримала назву глобалізація.

Наслідки глобалізації суттєво впливають на історичну долю народів на континентах. Пошук адекватної моделі розвитку кожної держави, у тому числі й України, вимагає системного підходу до вміння глобально мислити. Глобалізація, на думку багатьох вчених, є новою фазою розвитку світогосподарських зв'язків, що ведуть до переходу від світової економіки держав до глобальної економіки. Перша розглядається ними як об'єднання взаємопов'язаних суверенних національних економік внаслідок їх інтеграції та

інтернаціоналізації. Друга вважається вищою формою економічної діяльності у планетарному просторі. Історія політичної глобалізації тісно пов'язана зі створенням перших міжнародних установ. Політична інтеграція капіталістичних держав сприяла поглибленню довгострокових світових відносин. Стрімке прискорення глобальних процесів стало результатом інтенсифікації низки економічних, політичних і технологічних факторів. Слід особливо відзначити, по-перше, засилля транснаціональних компаній у світовому господарстві; по-друге, формування ринкової економіки на постсоціалістичному просторі; по-третє, підвищення ролі інформаційних, комунікаційних і комп'ютерних технологій та їх значення в економічній глобалізації світу.

Розбудова Української держави потребує постановки питання щодо стратегії її геополітичного курсу, розвитку громадянського суспільства, організації самого державного життя, де суттєве значення має адаптація України до новітнього досвіду європейського державотворення, проведення зовнішньополітичного курсу, який має цілком відповідати ідеї створення сильної демократичної європейської країни з власною національною зовнішньою політикою. Завдання розробки й провадження ефективної національної стратегії визначення геополітичних пріоритетів і життєво важливих національних інтересів, стимуляції усвідомлення політичною елітою ролі й місця України в глобальному геополітичному просторі стають нині ключовими імперативами, визначальними чинниками її політичного майбутнього.

Україна усвідомлює себе в політичному контексті й контексті розвитку світової цивілізації. Однак треба усвідомлювати також і те, як світова спільнота сприймає Україну і яким бачить її місце у сучасному світі. Визначення геополітичних інтересів України потребує врахування складної системи інтересів різних країн, розкладу сил економічних, політичних, військових і духовних у кожному регіоні світу. Це стосується й найближчих сусідів України і усіх інших країн, які прагнуть знайти власні інтереси в Україні, або являють для неї особливий інтерес. Одним з головних напрямів зовнішньополітичної активності України є регіональне співробітництво, співпраця з країнами найближчого оточення: встановлення рівноправних, дружніх відносин зі своїми безпосередніми сусідами на основі визнання територіальної цілісності один одного, непорушності існуючих кордонів, створення відповідної договірно-правової бази. В зовнішню політику України вносяться певні корективи відповідно до міжнародних реалій, однак Україна намагається здійснювати послідовний і прогнозований стратегічний курс, що характеризує її як

надійного та стабільного партнера на світовій арені. Неостратегію України визначають три головні вектори зовнішньополітичних взаємодій, які зумовлюють історичну конфігурацію пріоритетів країни. Це Євразійський, Європейський та Південно-Східний напрямки, навколо яких складаються відповідні парадигми зовнішньополітичного мислення. Вони мають глибокі історичні корені й зумовлені низкою геополітичних чинників, що свідчить про їхню об'єктивність та важливість для існування держави.

Отримуючи можливість жити власним життям, Україна повинна була визначатись у таких напрямках: як і з ким укласти угоди і налагоджувати союзні відносини. Здобувши незалежність, Україна знову стоїть перед завданням визначення себе в тих напрямках. У громадській думці йде боротьба між прихильниками західного й північно-східного напрямів. Визначення національного інтересу України у цьому питанні є стратегічним вибором, і сформовані рішення сьогодні позначаються на долі держави на десятиліття вперед. Геополітична ситуація України вимагає створення збалансованої системи відносин за всіма векторами. Проведені дослідження ученими містять усвідомлення невідворотності змін, що відбуваються в світі і створюють загрозу руйнування всесвіту, звертають увагу на необхідність зосередити зусилля міжнародної громадськості на відвертання цієї загрози. Підвищення значення глобальних проблем зумовлює зростання взаємозалежності учасників світового співтовариства, робить усе людство в умовах суперечливої структури відносин між різними країнами, регіонами, партіями, суспільними рухами активно діючим об'єктом історичного руху. Будь-який соціальний прогрес можливий лише за умови вирішення світових глобальних проблем, відвернення їх загрози яка накопчується на людство черговою хвилею.

Майбутнє людства залежить від того, в якій формі і яким чином будуть вирішені основні протиріччя історичної епохи. Сучасна ситуація потребує знання основних тенденцій світового соціального розвитку, і насамперед тих, які спричинили й поглиблюють кризу світової цивілізації. Осмислення сьогодення і майбутнього розвитку суспільства є врахування загальнолюдських інтересів, подолання військового протистояння, формування цілісної взаємопов'язаної світової співдружності, гуманізація і екологізація сучасної цивілізації. Політика, яка дає змогу фіксувати особливості розвитку сучасної цивілізації активно впливає на цей процес. У вирішенні глобальних проблем сучасної цивілізації Україна має зайняти вагоме місце. В складному і суперечливому сучасному світі інтенсивне наростання

проблем у сфері глобальної політики в третьому тисячолітті підвело цивілізації до критичної межі. Історичний процес набув характеру відносної непередбачуваності. Складність ситуації у сучасному світі породжується загостренням світових соціально-політичних проблем, які пов'язані між собою і впливають на усі сфери життя суспільства. Відмова від використання сили, застосування ефективних гарантій економічної та екологічної безпеки, реалізація на практиці таких понять як: суверенітет, незалежність, рівні права, соціальний захист – це ті аспекти, які досліджуються політологами, соціологами, футурологами та іншими фахівцями. Всі країни світу, без виключення, пов'язані тією чи іншою мірою з різними аспектами існування суспільства. Україна також бере активну участь у цьому процесі.

Для подолання негативів глобалістики з урахуванням світового теоретичного і практичного досвіду, власних умов і особливостей потрібний «рух назустріч», як західних ліберальних демократій, так і країн, які прагнуть позбутися бідності, тоталітаризму, економічної і політичної нестабільності. Доволі часто за розговорами про демократію, про вільний ринок фінансів, ресурсів, робочої сили, криється жорстка політика захисту національних інтересів найбільш економічно розвинених держав. Ліберальні теорії глобального відкритого суспільства все частіше обґрунтовують економічний і політичний експансіонізм і гегемонізм, з вимогою відкриття кордонів країн другого і третього рівнів розвитку для безпосереднього втручання у внутрішні справи цих країн політичними, економічними та й військовими засобами. Глобалізація світу несе і позитивні і негативні наслідки. Добре коли усі нації відчувають себе частиною людства, включені до глобальних інформаційних структур, до світової економіки і політики, але глобалізація веде до диктату наддержав, транснаціональних корпорацій, масових культур країн наддержав, звужує автономію національних держав. Жорсткі зміни в економічному і політичному розвитку світової цивілізації можуть викликати адекватні протидії нездоленої частини людства, дати жорсткі відповіді на виклики егоїстичних інтересів.

Список використаних джерел:

1. Арсеєнко А. Глобалізація чи поляризація: що чекає світ? // *Урядовий кур'єр*. – 2000. – 22 квітня.
2. Бжезінський З. Вибір: світове панування чи світове лідерство [Текст] /Збігнев Бжезінський; пер. З англ. А. Іщенко. – К.: Вид. дім „Києво-Могилянська академія”, 2006. – 203 с.

3. *Боротьба з міжнародним тероризмом: Нормативна база [Текст] / Упоряд. В.А. Ліпкан. – К.: КНТ, 2007. – 248 с.*

4. *Михальченко М.І. Соціально-політична трансформація України [Текст] / М.І.Михальченко. – К., 1998. – 126с.*

Summary

In Ukraine present pre-conditions are to overcoming of the crisis phenomena and improvement of political, socio-economic situation in a short-term prospect. On condition of orientation the processes of forming of civil society and mechanism of social partnership develop on democratic values, integral national aims, which will determine the strategic stages of development of the state - improvements of life of people of Ukraine, increase of life-span of population, competitiveness of Ukraine in the global system, strengthening of principles of democracy, are formed.

Григорій Новоскольцев
співробітник Управління Служби
безпеки України в Харківській області
ngb67@rambler.ru

Політична відповідальність за міжнародний тероризм

Зростання терористичної активності та її дедалі небезпечні наслідки гостро ставлять питання як про інтенсифікацію зусиль щодо боротьби з цією глобальною загрозою, так і про розробку стратегії і тактики такої боротьби. Постійно зростаюча роль міжнародних терористичних угруповань спонукає до висновку про те, що ефективна протидія тероризму і в кінцевому підсумку його знешкодження неможливі без широкого співробітництва держав, які є його потенційними жертвами. Науковий аналіз основних складових тероризму і формування на цій основі ефективних заходів його попередження і припинення потребує функціонально чітких, прийнятих міжнародними, політичними, правоохоронними і науковими співтовариствами визначень і критеріїв, які дозволили б виявити сутність та особливості цього феномену і виділити його на фоні зовнішньо схожих суспільно небезпечних явищ.

Міжнародний тероризм як одне з найбільш небезпечних явищ має безліч форм стосовно їх фактичного, політичного і юридичного складу, від незаконного захоплення повітряних суден і заручників до бомбового тероризму і тероризму, пов'язаного з ядерними

матеріалами, інформаційними системами, об'єктами з підвищеної небезпеки. Нелегко дати визначення тероризму, оскільки іноді в це поняття вкладається різний сенс. Сучасне суспільство зіткнулося з багатьма видами тероризму, і цей термін позбувся чіткого смислового навантаження. Під тероризмом маються на увазі і чисто карні викрадення людей з метою викупу, і вбивства на політичному ґрунті, і жорстокі методи ведення війни, і угони літаків, і шантаж, тобто акти насильства, спрямовані проти власності і інтересів громадян. Існує більше ста визначень терору і тероризму, але жодне з них не є досить визначеним. Дійсно, будь-які дії терориста (навіть не пов'язані зі вбивством) завжди припускають насильство, примус, загрозу. Головний засіб досягнення мети для будь-якого терориста - це залякування, створення атмосфери страху і невпевненості, наведення жаху. Зважаючи на крайню громадську небезпеку і жорстокість актів терору, їх антисоціальність і антигуманність, тероризм можна визначити як громадський феномен, що полягає в протиправному використанні крайніх форм насильства або загрози насильством для залякування супротивників з метою досягнення конкретних цілей.

В наші дні існує безліч форм тероризму, які можна класифікувати по суб'єктах терористичної діяльності і по спрямованості на досягнення тих або інших результатів. Внутрішньодержавний тероризм є діяльністю спеціально організованих терористських груп або терористів-одиначок, акції яких спрямовані на досягнення різних політичних цілей в межах однієї держави. Терором може називатися насильство, свідомо спрямоване по відношенню до держави. Насильство виступає в двох формах: 1) пряме насильство, яке виражається у безпосередньому застосуванні сили (війна, озброєне повстання, політичні репресії, терор), і 2) непряме (приховане) насильство, яке не припускає безпосереднього використання сили (різні форми духовного, психологічного тиску, політичне втручання, економічна блокада), але означає тільки загрозу застосування сили (політичний тиск, дипломатичний ультиматум). Як відзначається в літературі, до державного терору частіше прибігають нестабільні режими з низьким рівнем легітимності влада, яка не може підтримувати стійкість системи економічними і політичними методами. Проте, якщо в минулі часи терористи обирали в якості жертв конкретних державних або громадських діячів, то сучасні політичні терористи не гребують масовими вбивствами: з прикрих витрат сторонні жертви перетворилися на одне з найдієвіших засобів сучасного тероризму. Паніка - ось на що розраховують терористи. Вони нічого не вимагають, ні до чого не закликають. Просто

висаджують в повітря будинки, намагаючись посіяти тваринний страх і паніку.

Політичний тероризм – це використання терору в політичних цілях. Саме тому головними об'єктами терористичних дій виступають великі маси свідомо беззахисних людей. І чим безжалісніша і кривавіша буде терористична акція, тим краще для терористів. Це означає, що тим швидше влада, політичні сили або населення робитимуть те, що від них потрібно. В цьому відношенні лікарні, пологові будинки, дитячі сади, школи, житлові будинки - ідеальні об'єкти для політичних терористів. Тобто, при політичному терорі головним об'єктом дії є не самі люди, а політична ситуація, яку за допомогою терору відносно мирних жителів намагаються змінити в потрібному для терористів напрямі. «Звичайні» терористи для досягнення своїх цілей спочатку погрожують насильством, і тільки при непоступливості реалізують свої погрози, політичний же терор спочатку припускає масові людські жертви. Як би то не було, тероризм кваліфікується як карний злочин, незалежно від його причин, цілей і мотивів. Сучасний політичний тероризм злився з карною злочинністю, вони взаємодіють і підтримують один одного. Їх цілі і мотиви можуть бути різними, але співпадають форми і методи. Ось декілька прикладів: колумбійські терористичні організації взаємодіють з наркомафією, корсіканські - з сицилійською мафією. Часто для отримання достатніх фінансових ресурсів для своєї діяльності політичні терористичні угруповання користуються карними методами - контрабандою, незаконною торгівлею зброєю. Крім того, не завжди можна зрозуміти, з якою метою здійснюються такі акти, як захоплення заручників, вбивство відомих журналістів, угін літаків. Коли державний тероризм виходить за межі окремих країн, він набуває характеру міжнародного. Останнім часом цей вид тероризму отримав небачені, глобальні масштаби. Міжнародний тероризм розхитує державні і політичні засади, завдає величезного матеріального збитку, знищує пам'ятники культури, підриває міжнародні відносини. Як і будь-яка інша форма терору, міжнародний тероризм проявляється у безладному насильстві, зазвичай спрямованому проти людей без розбору для створення в масах ідеї, що мета виправдовує засоби: чим жахливіше злочин, тим краще з точки зору терористів.

Різновидами міжнародного являються транснаціональний і міжнародний кримінальний тероризм. Перший є різними акціями недержавних терористичних організацій в інших державах. Проте, вони здійснюються самостійно і не націлені на зміну міжнародних відносин. Другий проявляється в діях міжнародної організованої

злочинності, учасники якої можуть бути далекі від яких-небудь політичних цілей, а їх акції можуть бути спрямовані проти конкуруючих злочинних організацій в іншій країні. Відповідно до спрямованості тероризм можна класифікувати також на: 1) соціальний, переслідуючий мету корінної або часткової зміни економічного або політичного ладу власної країни; 2) націоналістичний, практикуваний організаціями сепаратистського толку і організаціями, що поставили своєю метою боротьбу проти диктату інонаціональних держав; 3) релігійний, пов'язаний або з боротьбою прибічників однієї релігії (чи секти) у рамках загальної держави з прибічниками інших, або із спробою скинути світську владу і затвердити владу релігійну.

Тероризм, що є небезпекою глобального масштабу, в сучасних умовах, по суті, перетворився на загрозу політичним, економічним, соціальним інститутам держави, правам і фундаментальним свободам людини. Хотілося б відмітити той факт, що окрім численних терористичних організацій, існує і безліч тих, що підтримують ці організації державних структур і навіть держав-спонсорів тероризму. В основному це розвинені західні і арабські нафтовидобувні країни. Абсолютно очевидно, що явище тероризму стає особливо небезпечним, якщо воно створюється і підтримується державними режимами, особливо диктаторського, націоналістичного, сепаратистського типу. Передбачається, що бази підготовки терористів існують щонайменше в десяти країнах: Іран, Ірак, Північна Корея, Лівія, Сомалі, Куба, Сирія, Судан. Екстремістські і терористичні організації і угруповання, не виключаючи і мусульманські, знаходяться на території таких розвинених країн як Німеччина, Великобританія, Франція.

Сучасний тероризм представляє не лише загрозу безпеки окремих політичних або громадських діячів, організацій, держав. Зважаючи на глобальні масштаби і розмах тероризму сьогодні, можна з повною визначеністю стверджувати, що він представляє смертельну небезпеку для усього людства. Таким чином, для вирішення вищевикладеної проблеми видається необхідним вдосконалення національного законодавства, посилення санкцій по відношенню до держав, що підтримують тероризм, координація зусиль і тісна співпраця усіх міжнародних організацій по боротьбі з тероризмом.

Список використаних джерел:

І. Смельянов В.П. Злочини терористичної спрямованості [Текст] / В.П.Смельянов. – Х., Рубікон, 1997. – 245 с.

2. Ліпкан В.А. *Боротьба з тероризмом [Текст] / В.А.Ліпкан. – К.: Знання України, 2002. – 136 с.*

3. Ліпкан В.А. *Тероризм і національна безпека України [Текст] / В.А.Ліпкан. – К.: Знання, 2000. – 279 с.*

4. *Этнорелигиозный терроризм [Текст] / Ю.М. Антонян, Г.И. Белокуров и др.; Под ред. Ю.М. Антоняна. – М.: Аспект Пресс, 2006. – 384 с.*

Summary

Modern international community always faces problems and terrorism is ranked number one of these challenges. It can be traced back to ancient times. The foundation for terrorism emergence and development was in property and social inequalities, transformation of the well-established way of life, differences in the mentality, the objective need for changing the trajectory of the development, the growing gap between the rich and the poor inside the country and at the international level, rapid technical and technological progress, the commercialization of life and resulting moral decay.

Аліна Новохижна

Науковий керівник – д.і.н., проф. Тригуб О.П.
Чорноморський державний університет ім. Петра Могили
aline_hope@mail.ru

Великобританія і Туреччина: євроінтеграційний вектор співпраці

Туреччина – велика мусульманська країна, яка вже більше півстоліття офіційно намагається стати європейською державою. У червні 1959 року Греція почала цей процес, що викликало занепокоєння у турецьких політичних колах. Вважалося, що у Європі Афіни проводитимуть «антитурецьку політику», тому необхідно цьому завадити. Греція стала членом ЄЕС у 1981 році, а вступ Туреччини досі дискусійне питання. Членство в цій організації обіцяє Туреччині не тільки очевидні економічні та політичні вигоди, але ще й привабливу роль лідера і рупора багатомільйонної ісламської громади континенту, яка з більшою часткою ймовірності буде прислухатися до думки саме турецьких політиків, а не влади тих європейських країн, де вони проживають.

Кілька останніх років Туреччина посилила свої позиції на Близькому Сході, що дозволило їй отримати вельми могутнього союзника на європейському континенті в особі Великобританії.

Про серйозне зближенні цих країн стало відомо на спільній прес-конференції в Лондоні, коли міністри закордонних справ двох держав Вільям Хейг і Ахмед Давутоглу анонсували ряд важливих угод в різних галузях, а також плани щодо створення в Туреччині першого турецько-британського університету. 27 липня 2010 року прем'єр-міністр Сполученого Королівства Девід Кемерон заявив під час виступу в Анкарі, що вступ Туреччини в ЄС допоможе союзу поліпшити відносини з усім мусульманським світом. Кемерон також різко розкритикував позицію країн, що перешкоджають розвитку переговорів про членство Туреччини в ЄС, заявивши, що такі держави свідомо експлуатують ісламофобію і «навмисно інтерпретують іслам некоректно».

Водночас, Німеччина разом із Францією в даний час виступають проти вступу Туреччини в ЄС, пропонуючи останній лише статус привілейованого партнера. Анкарі необхідно виконати ряд умов, основною з яких продовжує залишатися визнання Туреччиною Республіки Кіпр. Прагнучи перехопити у Франції та Німеччині ініціативу і вплив у ЄС і, очевидно, бажаючи в перспективі дістати в особі Туреччини надійного, а головне вдячного союзника (а також безсумнівні економічні вигоди від двостороннього торговельного співробітництва), Кемерон готовий закрити очі на демонстрації британців проти такої політики.

Активізація Великобританії у бік Туреччини викликає чимало незадоволення, але переваги такого партнерства значно переважають недоліки. По-перше, Великобританія отримала впливового союзника на Близькому Сході, хоча у Туреччини майже немає шансів стати членом Європейського союзу. По-друге, якщо навіть Туреччина вступить до ЄС, Великобританія нічого не втратить, тому що з початку створення вона підтримує всі розширення союзу, прагнучи знизити рівень централізації влади всередині організації. По-третє, значна турецька громада Британії буде задоволена політикою підтримки Туреччини, що знизить рівень небезпечної активності.

Список використаних джерел:

1. Maintaining bilateral relations with Turkey [Електронний ресурс] // GOV.UK. – London, 2013. – Mode of access: <https://www.gov.uk/government/priority/maintaining-bilateral-relations-with-turkey>

2. Гюль: переговори о вступлении Турции в ЕС - процесс неспешный [Електронний ресурс] // Риа.новости. – Москва, 2014. – Режим доступа: <http://ria.ru/world/20140127/991627933.html>

3. Reuniting Europe Programme – Turkey [Електронний ресурс] // GOV.UK. – London, 2013. – Mode of access: <https://www.gov.uk/reuniting-europe-programme-turkey>

4. Закрытая Европа [Електронний ресурс] // Взгляд. – Москва, 2013. – Режим доступа: <http://vz.ru/world/2013/11/27/661545.html>

Summary

Turkey is a muslim country, which is being try to get EU membership. This membership will give a lot of benefits for Turkey and help to solve some economic problems. Most countries don't recognize Turkey like a european state, because of a number of important differences. But Great Britain supports Turkey's way to EU. There are a number of reasons for such british policy and most of them are hidden because Great Britain uses Turkey for realization successful foreing policy.

Анна Ноголь

Науковий керівник – к. політ. н., доц. Макар В. Ю.

Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича

anitaola@mail.ru

Концепція «3D» (defense, development, diplomacy) у сучасній зовнішній політиці Канади

Зі зміною міжнародного середовища статус Канади як «середньої сили» вже не мав такої актуальності як у період «холодної війни», а тому держава змушена була шукати концепцію, яка би відповідала новим реаліям світової політики.

Найбільш значуща зовнішньополітична заява сучасності у концептуально-доктринальному пошуку Канади мала назву «Роль Гордості і Впливу у світі», яка проголосила інтегративний підхід «3D» (defence, development, diplomacy), поєднуючи дипломатію захист і розвиток, як кращу стратегію для підтримки держав, які страждають від широкого кола різноманітних проблем. Сам термін передував заяві колишнього Прем'єр-міністра Канади Пола Мартіна, який окреслив в загальних рисах структуру і роль даної концепції. Вона передбачала будівництво державних установ, які працюють на користь громадськості і є відповідальними перед нею. Нові бюрократичні

методи являли собою комплексний підхід, що мав розірвати замкнуте коло – дію економічної відсталості і політичної нестабільності [1].

Цей підхід ініціював постійну координацію роботи трьох наступних структур: Міністерства іноземних справ і міжнародної торгівлі, Міністерства оборони, Канадського агентства міжнародного розвитку. Застосування «3D» мало створити нову модель взаємодії трьох відомств, засновану на сумісному прийнятті рішень, виробленні єдиної стратегії, загальної лінії її реалізації. Новим повинно було також стати тристороннє співробітництво в ході військового конфлікту, а не тільки в постконфліктних ситуаціях [2]. Тобто дана концепція «3D» мала працювати на деескалацію конфлікту та на профілактику рецидиву.

Базуючись на такому підході, Канада зробила крок вперед щодо розуміння міжнародного конфлікту та парадигми щодо недопущення чи ліквідації політичних катастроф. При цьому, збройні сили та поліція продовжували грати ключову роль, але в тісній координації з усіма іншими органами влади під контролем громадськості. «3D» поняття швидко перетворилося в загальнодержавну ефективну стратегію, яка повинна була використовуватися для активної міждержавної багатосторонньої координаційної політики [3]. При успішній реалізації плану «3D» Канада могла б увійти до складу лідерів у вирішенні міжнародних гуманітарних проблем. Цього, однак, не відбулося, так як побудова миру під час війни виявилася більш складним завданням, ніж передбачало канадське керівництво.

В подальшому консерватори на чолі з Прем'єр-міністром Стівеном Гарпером, запозичили у лібералів ідею інтегрованого підходу «3D» до проблем слабких держав. Взаємодія різних міністерств розвивалося під новою «вивіскою»: замість «3D» воно отримало назву комплексного підходу уряду (whole-of-government-approach) [4].

В стратегічному плані, дані концепції як лібералів так і консерваторів, мали сприяти іміджу держави на міжнародному рівні, та невдалі миротворчі місії, зокрема в Афганістані, знизили цікавість до цього підходу. І все ж таки, «3D» концепція є корисною в плані досвіду посередницької діяльності у вирішенні міжнародних та внутрішньодержавних конфліктів, перебіг яких у сучасному світі ускладнюється.

Список використаних джерел:

1. Taylor O., Travers P. "Peacebuilding While Peacemaking: The Merits of a 3D Approach" [Електронний ресурс] . – Режим доступу: http://citation.allacademic.com/meta/p181099_index.html

2. *Израелян Е.В., Евтихевич Н.С. Гуманитарные аспекты внешней политики Канады / Е.В.Израелян, Н.С. Евтихевич. – М.: ИСКРАН, 2013. – С. 46.*

3. *Max G. Manwaring DEFENSE, DEVELOPMENT, AND DIPLOMACY (3D): CANADIAN AND U.S. MILITARY PERSPECTIVES [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dtic.mil/cgiibin/GetTRDoc?AD=ADA456853>*

4. *Израелян Е.В., Евтихевич Н.С. Гуманитарные аспекты внешней политики Канады / Е.В.Израелян, Н.С. Евтихевич. – М.: ИСКРАН, 2013. - С.50.*

Summary

Canada's status as a «middle power» has no relevance, and the state is forced to find a concept that would meet the new realities of world politics. The most significant foreign policy statement in contemporary conceptual and doctrinal search Canada, was entitled «The Role of Pride and Influence in the world», proclaimed integrative 3D approach (defence, development, diplomacy), combining diplomacy, defense and development as a better strategy to support states that suffer from a wide range of different problems.

Володимир Павлов

Науковий керівник - к.і.н., доц. Богінська І.В.

Донецький національний університет

pavlov.family@gmail.com

Радники Дж.Буша-мол. з питань зовнішньої політики: від передвиборчих перегонів до республіканської Адміністрації

Період президентських перегонів може багато розповісти будь-якому досліднику міжнародних відносин про можливі напрямки діяльності майбутньої адміністрації, що прийде до влади після перемоги. У такій ситуації також важливо звертати увагу не лише на особу самого кандидата у президенти, а й на його оточення, оскільки ця ж сама команда буде впливати на зовнішньополітичний курс після інавгурації нового голови держави. «Придворні» іноді важливіші за «короля». Показовим у цьому відношенні є приклад Адміністрації сорок третього Президента Сполучених Штатів Америки Джорджа Буша-мол.

Протягом 1998 р. Дж.Буш-мол. провів низку зустрічей із видатними державними діячами – експертами з питань зовнішньої політики каденції свого батька – Президента Дж.Буша-ст. – Джорджем Шульцом, Ричардом Чейні та Дональдом Рамсфельдом, а також із іншими співробітниками цієї Адміністрації, не менш відомими політиками свого «покоління», такими, як Пол Вулфовіц та Ричард Хаас. Влітку Дж.Буш-мол. тричі зустрівся із молодим провостом (аналог першого проректора у вітчизняній системі освіти) Стенфордського університету Кондолізою Райс. Дж.Буш-мол. почував себе комфортно поруч із К.Райс. Він був вражений її прямою, та можливістю ставити питання та відповідати на них у зрозумілий для нього спосіб [1, с. 3]. Президент пізніше казав журналісту Бобу Вудварду: «Якщо в мене і є який-небудь хист, то це моя здатність розпізнати талант, запропонувати таким людям працювати на себе та грати з ними в одній команді» [2, с. 74].

К.Райс очолила групу радників із питань зовнішньої політики передвиборчої кампанії Дж.Буша-мол. Другим радником став П.Вулфовіц – свого часу помічник Дж.Шульца та Р.Чейні, які активно впливали на зовнішньополітичний сегмент кампанії на її ранніх стадіях. До команди також входило шестеро колишніх співробітників двох останніх республіканських адміністрацій: Ричард Армітідж, Ричард Перл та Дов Закхайм, які працювали в Пентагоні за каденції Р.Рейгана; Стефен Хедлі, помічник П.Вулфовіца в Адміністрації Дж.Буша-ст. у Пентагоні; Роберт Блеквіл, який працював у РНБ разом із К.Райс; та Роберт Зоелік, колишній помічник Державного секретаря Дж.Бейкера. Саме ця група назвала себе «Вулканцями» [3, с. 251-252]. Вулкан (лат. *Vulcanus*) – давньоримський бог вогню та ковальської майстерності. У центрі міста Бірмінгем, штат Алабама, де зростала К.Райс, знаходилася двадцятиметрова статуя Вулкана – символ промисловості міста. Назва «Вулканці» від початку була скоріше жартом, але потім її почали використовувати відкрито під час президентських перегонів. Цією метафорою зовнішньополітична команда Дж.Буш-мол. підкреслювала бажаний для неї імідж сильної та довговічної групи. Цікавим при цьому є факт, що активно замовчувався зі зрозумілих причин: бірмінгемська статуя Вулкана була знята на ремонт 1999 р. через значні руйнування старої конструкції [3, с. x].

Професіонали нової команди мали компенсувати нестачу зовнішньополітичного досвіду Дж.Буш-мол. в очах електорату. Сам кандидат у Президенти зазначав: «Я, можливо, і не можу розповісти вам про всі нюанси ситуації у Східному Тиморі, але я спитаю Конді

Райс, чи Пола Вулфовіца, чи Діка Чейні. Я запитаю в людей, у яких є досвід» [4]. У свою чергу, «Вулканці» були вражені персональними якостями Дж.Буша-мол. «Його основні інстинкти щодо зовнішньої політики та того, що має бути зроблено, були в наявності. Нашою роботою було допомогти йому з деталями», – зазначала під час передвиборчої кампанії К.Райс [5, с. 161].

Тенденція на «запевнення» електорату у своєму авторитеті в питаннях, що стосувалися національної безпеки, була продовжена Дж.Бушем-мол. після обрання його Президентом Сполучених Штатів. Результатом цього стали призначення на ключові посади таких ветеранів вашингтонського політикуму, як Ричард Чейні, Колін Павелл та Дональд Рамсфельд. Низка «Вулканців» також отримала посади в новій республіканській Адміністрації.

Таким чином, було сформовано групу найвпливовіших радників із питань зовнішньої політики першої каденції Президента Дж.Буша-мол. Наслідки рішень, прийнятих тією Адміністрацією, резонують у системі міжнародних відносин і сьогодні.

Список використаних джерел:

1. Woodward B. *State of Denial : Bush at War, Part III* / B.Woodward. — New York : Simon & Schuster, 2006. — 560 p.
2. Woodward B. *Bush at War* / B.Woodward. — New York : Simon & Schuster, 2003. — 416 p.
3. Mann J. *Rise of the Vulcans : The History of Bush's War Cabinet* / J.Mann. — New York : Penguin Group, 2004. — 426 p.
4. Dowd M. *Liberties ; Freudian Face-Off* [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.nytimes.com/1999/06/16/opinion/liberties-freudian-face-off.html>
5. Unger C. *The Fall of the House of Bush : The Untold Story of How a Band of True Believers Seized the Executive Branch, Started the Iraq War, and Still Imperils America's Future* / C.Unger. — New York : Scribner, 2007. — 448 p.

Summary

Analyzing foreign policy also presupposes examining a president's team of foreign policy advisers. This piece of writing provides portraits of politicians (mostly, *the Vulcans*) who paved their way through presidential campaign to the Administration of George W. Bush.

Перспективи реалізації політики безпеки та оборони Європейського Союзу на початку ХХІ ст.

Європейський континент у ХХІ ст. зіштовхується з різними загрозами й викликами, хоча їхній рівень дещо відрізняються від тих, які існували в минулому. Міжнародні організації, діяльність яких пов'язана з питаннями безпеки та оборони на території Європи, не змогли запобігти кризі у Косово у 1998-1999 рр., уповільнити гонку озброєнь на Кавказі, запобігти перебоям газопостачання до Європи у 2008 р., перешкодити війні між Росією і Грузією, як і стабілізувати ситуацію в Киргизії у 2010 р., не кажучи вже про те, щоб добитися прогресу у вирішенні інших, так званих, «заморожених конфліктів» на континенті. Очевидно, російська агресія щодо України у 2014 р. значно актуалізувала питання щодо перегляду існуючої на даний момент архітектури безпеки у Європі. Існують різні погляди стосовно того як повинна виглядати нова система безпеки та оборони у Європі.

Після 1990-х рр. у контексті геополітичних змін були спроби розширити принцип колективної оборони – колективною безпекою, як адекватною відповіддю на потенційні загрози нового тисячоліття. Така позиція може вдало вписуватися у дискусії стосовно розпаду СРСР й зникнення потенційного ворога та спроби окреслити поняття безпеки у нових ширших вимірах. Співробітник Женевського центру демократичного контролю над збройними силами Віллем Ф. ван Ікелен, говорячи про мету сучасної політики безпеки, зауважує, що «цілі безпеки стали набагато ширшими та в дедалі більший мірі сконцентровані на багатосторонніх діях з метою врегулювання криз, зміцнення стабільності, а останнім часом – боротьби з тероризмом» [4, с. 118].

Серед ключових ініціатив можна окреслити бажання Європейського Союзу зміцнити свою роль у питаннях безпеки на континенті, що намагається втілитись завдяки початку Європейської політики безпеки та оборони, яка у результаті Лісабонського Договору трансформувалась у Спільну політику безпеки та оборони.

Для громадян Європейського Союзу безпека була і є одним з головних пріоритетів. Зважаючи на це, концепції європейської безпеки завжди змінювались у залежності від зовнішніх чинників і нових загроз, як тероризм, організована злочинність, незаконний обіг

наркотиків, кіберзлочинність, торгівля людьми, сексуальна експлуатація неповнолітніх та дитяча порнографія, економічні злочини і корупція, незаконний обіг зброї та транскордонна злочинність [2, р.2].

Лісабонський договір 2007 р. перейменував Європейську політику безпеки і оборони у Спільну політику безпеки та оборони [1, р.3]. Він змінив спосіб прийняття рішень в ЄС, але, найголовніше, рішення з військових або оборонних питань повинні, як і раніше мати одностайну підтримку країн ЄС. Загальна відповідальність за СПБО належить Верховному представнику Євросоюзу з питань спільної зовнішньої та безпекової політики (СЗБП), в даний час посаду обіймає К. Ештон. Це координується Комітетом політики і безпеки (КПБ), Військовим комітетом ЄС та штабом Збройних сил ЄС, які складаються з військовослужбовців країн-членів [3, р.37].

На нашу думку, основними аргументи підтримки політики безпеки ЄС є факт, що усі держави-члени стикаються з тими ж загрозами безпеки, тому вони повинні працювати разом, щоб захистити один одного. Ще одним аргументом є те, що США більше не можуть покладати більшу частину тягаря у галузі оборони на НАТО, і тому ЄС повинен брати на себе цю роль. Таким чином, СПБО дозволяє Європі проводити власну політику безпеки, а не забезпечувану США чи НАТО.

Щодо аргументів проти функціонування окремої безпекової політики ЄС, то до таких варто віднести позицію, що рішення щодо війни і миру повинне прийматись демократично обраними представниками. СПБО також керується Верховним представником, який не обирається і відповідно є менш підзвітним. Важливо також розуміти, СПБО не спирається на ресурси зі сторони уже існуючих політико-безпекових організацій.

Проблемою у створенні нової організації європейської безпеки є те, що у самому Європейському Союзі не існує спільної думки стосовно того, чи варто взагалі створювати європейську безпеку на нових умовах функціонування. Крім цього, для Союзу проблемою є і полеміка щодо створення системи протиракетної оборони в Європі, до якої залучені не лише Російська Федерація разом зі Сполученими Штатами Америки (у вигляді НАТО), але і сама Європа. Експерти і політичні діячі, даючи різні оцінки ідеї створення загальної системи безпеки європейського континенту, повинні вказувати також місце України у загальноєвропейському безпечовому процесі.

Список використаних джерел:

1. Biscop S. *The Lisbon Treaty and ESDP: Transformation and Integration* / Biscop S., Algieri F. – Brussels: Academia Press for Egmont, 2008. – 53 p.
2. *Draft Internal Security Strategy for the European Union: «Towards a European Security Model»* / Council of the European Union. – Brussels: Council of the European Union, 2010. – 18 p.
3. Rehl J. *Handbook on CSDP. The Common Security and Defence Policy of the European Union* // Rehl J., Weisserth H. – Vienna: Armed Forces Printing Shop, 2010. – 140 p.
4. Икелен ван Виллем Ф. *Построение обороны и безопасности: сб. материалов Плана партнерских действий по созданию институтов обороны и безопасности (PAP-DIB)* / Виллем Ф. ван Икелен, Филипп Х. Флури. – Киев–Женева, 2007. – 416 с.

Summary

The scientific work presents a research of the main aspects of development and intensification of European defense and security policy. The author analyzes advantages and disadvantages of such EU policy. According author's point, the biggest problem of such organization are general conditions and lack of consensus between EU members.

Олеся Павлюк

Науковий керівник – д. політ. н., проф. Федуняк С. Г.
Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича
o_pokorna@ukr.net

Становлення близькосхідного вектору у зовнішній політиці США за адміністрації Р.Ніксона

Після Другої світової війни в США розвинулась концепція, відома як «теорія консервації», яка полягала у тому, що США необхідно знизити видобуток власної сировини і спрямувати свої сили на пошуки нафтових ресурсів за межами країни.

З моменту виявлення у Перській затоці нафтових родовищ, вони відразу ж стали об'єктом інтересів США, оскільки змогли б забезпечити потреби індустріального розвитку Сполучених Штатів.

До основних інтересів у регіоні Близького та Середнього Сходу американські лідери у 60-70-х рр. XX ст. також відносили збереження стабільності та незалежності держав регіону і стримування загрози

ісламського фундаменталізму. Але ці загрози були похідними і розглядались у комплексі з такими проблемами як видобуток нафти та стримування СРСР, як перманентної загрози у зовнішній політиці США.

У той час як американські інтереси у зоні Перської затоки окреслились ще під час Другої світової війни, безпосередній вплив на справи в регіоні США почали здійснювати лише з 1971 р. [1, С.11]. До цього часу відповідальність за забезпечення безпеки в регіоні лежала на Великобританії, а Сполучені Штати надавали свою підтримку [3, С. 21]. Однак 18 січня 1968 р., британський прем'єр-міністр Г. Вільсон оголосив у Палаті громад, що англійці вирішили вивести свої війська з Перської затоки до кінця 1971 р. Такий стан справ дав поштовх для майбутньої присутності США у цьому регіоні. Американська політика на Близькому і Середньому Сході поступово розширювалась президентською адміністрацією Р. Ніксона і ґрунтувалась на його зовнішньополітичній програмі, яка стала відома як «Доктрина Ніксона».

У доктрині зазначалось, «що Сполучені Штати будуть надати військову та економічну допомогу народам, чия свобода перебуває під загрозою, але також сподіваються, що ці країни, візьмуть на себе основну відповідальність за свою власну оборону» [2]. США відчували загрозу. Якщо не прийняти певну концепцію з регулювання відносин до виведення присутності Великобританії з Перської затоки, то небезпечний вакуум влади буде створений в цьому регіоні. Хоча адміністрацію Р. Ніксона турбувала безпека регіону Перської затоки, вона визнавала, що американська військова присутність у В'єтнамі є надмірною і що американська громадськість і без того стривожена війною, не підтримуватиме активну участь США на Середньому Сході. Таким чином, в серпні 1972 р. помічник держсекретаря у справах Близького Сходу і Південної Азії, Дж. Сіско, заявив перед конгресом, що близькосхідний вектор США та основні напрямки відносин з країнами Близького та Середнього Сходу згідно з «Доктриною Ніксона» були наступними: 1) підтримування політичного розвитку та регіонального співробітництва; 2) надавати підтримку місцевим урядам для сприяння їх незалежності і забезпечення миру, без втручання США у внутрішні справи; 3) заохочувати Іран, Саудівську Аравію, Кувейт і менші держави активно співпрацювати один з одним, щоб гарантувати безпеку в регіоні; 4) надавати допомогу в модернізації збройних сил Ірану та Саудівської Аравії, щоб дати їм можливість ефективно забезпечити свою власну безпеку і сприяти безпеці в регіоні в цілому; 5) розширити

дипломатичну присутність Вашингтону в регіоні; 6) продовжити присутність морського контингенту в Бахреїні [1, С. 100].

Четвертий принцип став ключовим у американській політиці щодо регіону Перської затоки за президента Р.Ніксона і став відомий як концепція «двох стовпів». Іран і Саудівська Аравія були призначені як замісники США для забезпечення безпеки і присутності американських національних інтересів в регіоні. Адміністрація Р. Ніксона визнала, що зростаюча військова міць Ірану в поєднанні з фінансовими активами Саудівської Аравії, підкріплена зростанням цін на нафту, представлятиме собою грізний, хоча і непрямий, інструмент американської політики в регіоні Перської затоки.

Іран був безумовно значнішим партнером у зв'язку з його набагато більш численним населенням, відносно більш розвинутою економікою, і більш потужними збройними силами [2]. США надали шаху карт-бланш в частині закупівель озброєння, крім ядерної зброї. Іран отримав безпрецедентну кількість і високий технологічний рівень зброї, яку США постачали йому у 70-х рр.

Проте ряд подій в регіоні, починаючи з 1979 р. перешкодили запровадження Доктрини Ніксона і спричинили до наростання більш агресивної політики США щодо регіону Перської затоки. Падіння шахського режиму в Ірані та Ісламська революція, введення радянських військ до Афганістану, війна за кордони між Північним та Південним Єменом, початок ірано-іракської війни – свідчили про високий рівень напруженості і конфліктності на Близькому і Середньому Сході. Падіння режиму шаха на початку 1979 р. мало найбільший вплив на політику США в регіоні [3, С.50]. Без режиму шаха Доктрина Ніксона була недієвою, оскільки Саудівська Аравія не змогла перейняти цю роль на себе.

Таким чином, США активно розвивали близькосхідний вектор у своїй зовнішній політиці у 70-ті рр. XX ст., який ґрунтувався на Доктрині Ніксона. Враховуючи економічні, політичні, військово-стратегічні та валютно-фінансові інтереси США, концепція «двох стовпів» ефективно запроваджувалась на Близькому та Середньому Сході, проте Ісламська революція 1979 р. та раптовий і повний крах шахського режиму в Ірані перекреслили десятилітню стратегію США в регіоні Перської затоки.

Список використаних джерел:

1. Bradley P. Recent United States policy in the Persian Gulf (1971-1982) / Paul Bradley. – NY: Thompson Rutter, 1982. – 289 p.

2. Bell R. *Expansion of American Persian Gulf policy by three presidents* [Електронний ресурс] // *Global Security*. – Режим доступу: <http://www.globalsecurity.org/military/library/report/1990/BRB.htm>

3. Gordon M. *Conflict in the Persian Gulf* / Murray Gordon. – NY: *Fact on File*, 1981. – 192 p.

Summary

The formation of Middle East foreign policy vector of the U.S. during R. Nixon presidency is examined in this paper. The author describes the effectiveness of implementation of the Nixon Doctrine in the Persian Gulf.

Юлія Подвірна

Науковий керівник – к. політ. н., асист. Коврик-Токар Л.І.
Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича
yuliapodv@ukr.net

Проект «Південний потік»: геополітичні та економічні наслідки для України

Однією з важливих складових будь-якої державної політики є політика, що стосується питань енергетики. Російська Федерація належить до тих країн, які добре забезпечені паливно-енергетичними ресурсами, причому їх експорт дає їй можливість впливати на відносини між іншими державами у економічному та політичному плані.

Найбільшим енергетичним проектом Росії на сучасному етапі є так званий «Південний потік». Проект був розроблений російським Газпромом та італійським Ені ще у 2007 р. Трубопровід мав би проходити по дну Чорного моря, а згодом – через Болгарію, Сербію, Угорщину та Австрію до Європи [1].

Основним завданням проекту, як вважає більшість українських експертів, є не стільки диверсифікація джерел постачання енергоносіїв до Європи, скільки намір «осушення» газотранспортної системи України. Тобто Росія має намір забрати в України статус транзитної газової держави [2].

Значно загострюють питання реалізації проекту події, які розгорнулись на сході України. Однак, ще задовго до військового втручання Росії у територіальні межі України, до даного проекту виникали й інші запитання: вартість його будівництва є надзвичайно високою, а оскільки спостерігається тенденція до зниження

споживання газу європейською промисловістю, чи буде актуальним даний газопровід у майбутньому [1]?

«Південний потік» не відповідає ні стратегічним інтересам Європи, ні правилам з третього енергопакету Європи, тобто – партнерським відносинам між ЄС та Україною. Крім того, Європа повинна завершити розслідування щодо «Газпрому» та його європейських партнерів. Якщо Євросоюз зосередиться на цих завданнях і буде до кінця послідовним, то «Південного потоку» не буде як такого», – зазначив Президент київського Центру енергетичних конфліктів Олександр Нарбут [2].

Попри всі висновки експертів, заяви європейських політиків, прогнозів щодо неможливості продовження будівництва даного проекту у зв'язку із анексією Криму, підтримкою Росії сепаратистів на Сході України, В. Путін продовжує робити заяви, у яких радить країнам Європи розблокувати «Південний потік» [2].

З огляду на побудову даного газогону, чіткої відповіді потребує питання про наслідки існування цього проекту для України? Проект будівництва «Південного потоку» безперечно негативно вплине на прибутки України від транзиту газу, але не це є його головною проблемою. Таку думку висловив директор енергетичних програм Центру Разумкова В. Омельченко. Зокрема, аналітик зазначає, що «Південний потік» принесе приблизно 1 млрд. доларів у рік втрат для транзитної системи України. Проте, найбільша проблема полягає у тому, що сьогодні транзит і постачання природного газу до нашої держави пов'язані між собою, вони не є відокремленими, і тому Росія не може заблокувати енергетичні поставки в Україну без того, щоб не припинити постачання газу в Європейський Союз. Тому, коли буде побудовано «Південний потік», у Москви з'явиться можливість повністю заблокувати газові поставки в Україну. І це може викликати надзвичайно важкі наслідки не тільки для України, а й дестабілізувати економіко-політичну ситуацію в інших країнах», – наголосив експерт [3].

У створенні проекту можемо відзначити і певні позитивні економічні моменти для України. Наприклад, додаткові обсяги газу на європейському газовому ринку призведуть до посилення конкуренції, а відтак – до зниження його ціни. Північний і Південний потоки цьому сприятимуть. А Україна, після відкриття у 2015-му році «Південного потоку», зможе майже безболісно забезпечити повноцінний «реверс» своєї ГТС і в такий спосіб істотно зменшити залежність від РФ.

Старт «Південного потоку» наближає нас до відносно безболісного «реверсу» української ГТС. Щоправда, спочатку нашу

газо-транспортну систему треба ґрунтовно оновити, щоб вона могла забезпечити газом внутрішнього споживача на тривалий час і з будь-якого напрямку. Перший крок у цьому аспекті нещодавно зроблено: підписані документи про постачання газу через Польщу від німецької компанії RWE. Повноцінний реверс можна реалізувати лише за умови припинення транзиту російського газу [4].

Скорочення дешевого транзиту через Україну на користь обхідних маршрутів, безумовно, слід сприймати як недружній крок щодо нашої держави. Росія у боротьбі за вплив на Україну додала до військового компоненту ще й газовий, припинивши постачати енергоносії на український ринок. Такими є політичні реалії сучасних російсько-українських відносин. З економічної точки зору – вплив буде негативним, ми матимемо значні втрати, але з іншого – зможемо вийти з-під політичного впливу Росії.

Список використаних джерел:

1. Зоценко Д. «Іноземні ЗМІ: Європа економічно залежна від Росії» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bbc.co.uk/ukrainian/press_review/2014/07/140701_press_july_1st_or

2. Костюк Б. ««Південний потік»: політики більше, ніж економіки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.radiosvoboda.org/content/article/25427185.html>

3. Омельченко В. ««Південний потік» становить найбільшу загрозу енергетичній безпеці України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.uceps.org/ukr/expert.php?news_id=4785

4. Соколовський Б. «Україні насправді вигідний газопіп Південний потік — нам треба з нього отримати зиск!» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bintel.com.ua/uk/meridians/actually-the-south-stream-gas-pipeline-is-advantageous-for-ukraine/>

Summary

One of the largest energy project at the present stage is the so-called «South Stream» proposed by Russian Federation. The main objective of the project, according to the majority of Ukrainian experts, is not only diversification of energy supplies to Europe as going to «draining» Ukraine's gas transit system. That Russia is going to take in Ukraine gas transit state status.

Марія Процюк
Науковий керівник – д.і.н., проф. Марусик Т.В.
Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича
marichka05@ukr.net

Роль діаспори у формуванні позитивного міжнародного іміджу України

За різними даними, близько 20 млн. українців проживають за кордоном. Тому діаспора та діаспорні організації, які репрезентують своєю діяльністю та способом життя образ своєї історичної батьківщини, риси національного характеру в суспільствах, громадянами яких вони стали, є важливим чинником сприйняття України та формування її позитивного іміджу на міжнародній арені.

Перспективи закордонного українства у сфері творення міжнародного іміджу своєї батьківщини передусім залежать від вектора трансформаційних процесів України, адже багато держав світу використовують свої діаспори як інструмент для реалізації зовнішньої і внутрішньої стратегії розвитку. Зокрема, на всіх етапах свого входження до ЄС країни-кандидати активно залучали свої діаспори [1]. Тому Україні саме зараз варто не просто вкотре замислитися над співпрацею зі своєю діаспорою, але й почати активно діяти в цьому напрямку.

В цьому контексті варто згадати «Управління з питань зв'язків із закордонним українством при МЗС України», яке було створено після виборів 2004 року. Однак така, здавалося б, ефективна і багатообіцяюча структура перестала працювати у зв'язку зі зміною уряду [2]. Натомість діюча нині «Державна програма співпраці із закордонними українцями на період до 2015 року», прийнята у 2012 році, має на меті здійснення центральними та місцевими органами виконавчої влади заходів щодо забезпечення співпраці із закордонними українцями, збереження їх національно-культурної ідентичності, використання їх потенціалу для утвердження позитивного міжнародного іміджу України, а також забезпечення підтримки закордонних українських громад. Важливим є пункт «Очікувані результати виконання програми, визначення її ефективності», в якому зазначається, що виконання програми дасть змогу утвердити позитивний міжнародний імідж України, активізувати співробітництво з міжнародними організаціями, прискорити євроінтеграційні процеси, поглибити співробітництво з країнами

проживання закордонних українців, створити умови для їх залучення до реалізації зовнішньо-політичних ініціатив України [3].

З іншого боку, президент «Європейської асоціації українців» Олексій Толкачов все ж вважає, що сучасна державна політика щодо українців, які мешкають за кордоном і здійснюють значний вплив на формування міжнародного іміджу України, недостатньо ефективна та потребує перегляду. На його думку, держава має активніше залучати закордонних українців та їхні об'єднання до реалізації міжнародної політики, як це робилося з визнання Голодомору іншими країнами [4]. Таких об'єднань, організацій та рухів є чимало, і серед них варто виділити «Світовий конгрес українців», «Європейську асоціацію українців», «Міжнародний благодійний фонд «Open Ukraine», «Світовий конгрес українських молодіжних організацій». Ці та багато інших представників т.зв. «третього сектору» ілюструють не лише активізацію діяльності закордонного українства, але й певну розпорошеність, відсутність координованості його зусиль, що, вочевидь, пов'язано із відсутністю цілеспрямованого та опосередкованого впливу на їхню діяльність відповідальних за це державних органів в самій Україні.

Українська діаспора ніколи не була однорідним середовищем, що зумовлено різними обставинами і причинами, які призвели до еміграції українців. Нині ж серед закордонних українців спостерігається тенденція до мобілізації свого потенціалу у зв'язку із сучасними подіями в Україні («Революція гідності», анексія Криму, військовий конфлікт на Сході).

Об'єднання закордонних українців вписується в загальну світову діаспорну та міграційну мозаїку з властивими для неї внутрішніми суперечностями, конфліктами різних міграційних хвиль, трансформаційними та асиміляційними процесами. Проте, як зазначає І.Ключковська, в нашій країні немає усвідомлення важливості діаспори у державотворчих процесах [1]. З іншого боку, факт появи незалежної України призвів до вичерпання, втрати місії української діаспори як носія національної ідеї, борця за незалежність. Натомість на зміну цій ідеї приходить інша «надія» – інтеграція України до світових структур, боротьба за цивілізоване місце України на міжнародній арені, формування позитивного міжнародного іміджу нашої держави, що, водночас, призупинить процеси асиміляції українців на теренах інших держав.

Зрештою, як дещо емоційно зазначає інтернет-видання «Тижень.іа», це правда, що Україна має співпрацювати з діаспорою, але, що набагато важливіше, Україна має зрозуміти, що без діаспори

вона сама не в стані поліпшити свій імідж. Діаспора має досвід, фінанси, інститути, вплив та знання світових мов. Україна тих чинників не має і ще довго не матиме. Отже, без діаспори поліпшення іміджу неможливе [5].

Отже, суспільний і політичний вплив української діаспори, а також залучення потенціалу українства у інформаційній, культурній, інтелектуальній, а часто й у фінансовій сферах відіграє вагому роль у формуванні позитивного міжнародного іміджу України.

Список використаних джерел:

1. Ключковська І. Держава – діаспора у світових реаліях / Ключковська І. // Наукові записки [Національного університету «Острозька академія»]. Історичні науки. – 2008. – Dbg. 11. – С. 8-19.
2. Ключковська І. Що може діаспора? Досвід інших країн та реалії України / День [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.day.kiev.ua/uk/article/cuspilstvo/shcho-mozhe-diaspora>.
3. Державна програма співпраці із закордонними українцями на період до 2015 року / Верховна Рада України. Офіційний веб-портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/682-2012-%D0%BF>.
4. Проблеми закордонного українства / Українська Греко-Католицька парафія Святого Миколая [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrainische-kirche.com/index.php?id=19&tx_ttnews%5Bpointer%5D=13&tx_ttnews%5Btt_news%5D=260&tx_ttnews%5BbackPid%5D=10&cHash=2017e0c176.
5. Мотиль О. Імідж України та діаспора / Тиждень.ua [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tyzhden.ua/Columns/50/5782>.

Summary

The article deals with the diaspora and diaspora organizations, which represent the image of their historic homeland, the features of national character through their activities and lifestyle in the societies, in which they have become the citizens. The author stresses, that diaspora is an important factor in the perception of Ukraine and the formation of its positive image on the international arena.

Італія епохи С. Берлусконі

У сучасних умовах стрімко актуалізуються проблеми політичного управління і пов'язані із ними питання, такі, як роль у політиці сильної харизматичної особистості, плюси і мінуси тривалого перебування при владі однієї особи, питання ефективного кризового управління і народної підтримки. Надзвичайно важливими всі ці питання є і для нашої держави, тим більше сьогодні, у ситуації збройного протистояння і позачергових парламентських виборів.

В кінці 80-х поч. 90-х рр. XX ст. в схожій ситуації перебувала й Італія. В політичному плані постійна нестабільність і часті зміни післявоєнних урядів яких до середини 90-х р. XX ст. змінилися аж 55. На початку 90-х р. Італія стала свідком глибокої суспільної партійно-політичної кризи. Багато функціонерів відомих політичних партій виявилися корумпованими, втягнутими в численні зв'язки з мафіозними кланами та хабарництво. Скандальні викриття багатьох політичних лідерів призвели до краху всіх партій в правлячих коаліцій. Місцеві вибори 1993 р. показали наявність в державі серйозної суспільно-політичної системної кризи. У результаті в країні почалося перегрупування партійно-політичних сил та пошук нових сильних лідерів які б змогли вивести Італію не тільки із політичної а й економічної кризи.

Важливим кроком на цьому шляху стало здійснення конституційних реформ через проведення в 1993 р. референдуму з питання зміни системи виборів у вищі законодавчі органи влади. У 1993 р. до виборчої системи Італії було внесено зміни, які перетворили пряму пропорційну систему на майже мажоритарну. В березні 1994 р. на виборах замість традиційних партій, які себе скомпрометували, взяли участь нові нетрадиційні суспільні об'єднання серед яких особливого впливу набула партія-рух "Вперед Італіє", створена телемагнатом С. Берлусконі, який запропонував популістську програму, обіцяючи створити 1 млн робочих місць, виплачувати заробітну плату домогосподаркам, не підвищувати податки, призупинити просунення комуністів до влади. Посаду прем'єр-міністра обійняв С. Берлусконі. Вперше за післявоєнну історію до складу кабінету увійшли неофашисти, які здобули 5 міністерських портфелів.

Березневі вибори 1994 р. іноді називають завершенням Першої республіки, яка існувала майже півстоліття і характеризувалася домінуванням християнських демократів (ХДП). Перший уряд Другої республіки був нетривалим (березень - грудень 1994 р.) і не виконав передвиборних обіцянок. Але саме це й привело в політику харизматичного Сільвіо Берлусконі який обіймав посаду Голови Ради міністрів Італії три періоди: протягом 1994-1995 рр. у 2001-2006 рр. та у 2008-2011 рр.

Саме завдяки харизматичним якостям С. Берлусконі в 2000-х рр.. Італія отримала значний вплив на формування міжнародного політичного й економічного розвитку. За часів другого та третього уряду С. Берлусконі Італія бере активну участь у міжнародному житті ООН, НАТО, ЄС, ОБСЄ та інших міжнародних організацій. У зовнішній політиці Італії для Берлусконі пріоритетними стали розширення зв'язків з державами ЄС, розвиток відносин із США та НАТО, забезпечення італійської присутності у Середземномор'ї та на Балканах.

На основі виробленої другим урядом Берлусконі нової зовнішньополітичної ідеології, відповідно до якої система міжнародних відносин характеризується завершенням періоду стратегічної невизначеності після краху біполярності і переходом до нової системи міжнародних відносин, заснованій на інтересах концепції основних акторів Італії вдалося зайняти одне з провідних місць не тільки в якості регіонального лідера, а й світового. У практичному втіленні дана концепція носила значний особистісний відбиток С. Берлусконі.

У травні 2001 р. на парламентських виборах переміг блок С. Берлусконі “Вперед Італіє”. Прем'єр-міністр С. Берлусконі запропонував програму реформ неоконсервативного спрямування (створення сприятливих умов для великого бізнесу), а також низку популістських обіцянок вирішити ключові проблеми країни, а саме: безробіття, застій в економіці, надмірні податки.

На парламентських виборах у травні 2006 р. виборці змусили С. Берлусконі розплатитися за невиконані обіцянки зменшити податки та скоротити безробіття, а також за зловживання владою для створення сприятливих умов для свого бізнесу, що спричинили низку судових справ проти нього. На виборах у травні 2006 р. його змінив Р. Проді. Президентом у 2006 р. став колишній комуніст Дж. Наполітано. Р. Проді не лише не зменшив податки, а й підвищив їх, що дало італійському електорату підстави зробити висновки не на його користь на парламентських виборах у квітні 2008 р.

На виборах 2008 р. успіху досяг новий блок С. Берлусконі «Народ свободи», який отримав абсолютну більшість. С. Берлусконі утретє став прем'єр-міністром Італії. Він переміг, не вдаючись до надмірних популістських обіцянок, які він використовував раніше. Свою кампанію він побудував на тезах, що в майбутньому на Італію очікують економічні труднощі, а його виборців - непрості часи, а щоб їх пережити країні потрібен сильний лідер.

Після негативного голосування Палати депутатів національного парламенту по фінансовому звіту уряду за 2010 р., яке є визначальним для формування державного бюджету Італії С. Берлусконі був змушений подати у відставку.

Одразу після його відставки в ЗМІ появились багато різних публікацій присвячених так званому феномену періодів правління С. Берлусконі, який отримав назву “Берлусконізм”. На думку авторитетного італійського філософа і редактора щомісячного журналу “MicroMega” П. д’Аркаіса, “С. Берлусконі узаконив і зробив нормою таку суспільно-політичну поведінку, такий стиль протизаконності, який в усіх інших країнах не є припустимим навіть в малих дозах” [4]. Із цим твердженням важко не погодитися, оскільки фактично прихід із приходом С. Берлусконі до влади співпадав із одними із найтяжчих для Італії періодами, й завдяки саме його харизматичним якостям йому вдавалося як витягувати країну не тільки із економічних, а й політичних криз, так і в них втягувати.

Таким чином, в свої три періоди правління С. Берлусконі проявив себе насамперед харизматичною особистістю, одіозним політичним лідером, перебування якого при владі характеризувалося насамперед патерналізмом як у внутрішній так і у зовнішній політиці, відходом від стандартів демократичного управління, які є загальноприйнятими у сучасних розвинених країнах.

Список використаних джерел:

1. *Берлусконі уйдет, а долговые проблемы Италии останутся?* [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://bcs-express.ru/digest/?article_id=75345

2. *Гриневич В. Берлусконі уйдет в отставку после принятия мер по стабилизации.* [Електронний ресурс] / В. Гриневич. – Режим доступу: <http://ria.ru/world/20111108/484263488.html>

3. *Италия без Берлусконі.* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://friendland.gip-gip.com/t1073-topic>

4. *Oswaldo Croci. The Second Berlusconi Government and Italian Foreign Policy / Croci Oswaldo // The International Spectator. – 2002 – N:2 – P. 89-101.*

Summary

The author concludes that in his three periods Board Silvio Berlusconi proved to be especially charismatic personality odious political leader to stay in office was characterized by paternalism primarily in domestic and foreign policy, a departure from the standards of democratic governance that are common in today's developed countries.

Ольга Сазонова

Науковий керівник – д.політ.н., проф. Федуняк С.Г.
Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича
sazonovaovdon@gmail.com

Транснаціональні корпорації (ТНК) у сучасному глобалізованому світі

За образним визначенням російських долідників Є.Зав'ялової і Є.Етокової, «протягом останніх років світ нібито зійшов з розуму, все швидше і швидше нарощуючи темпи консолідації на національному та міжнародному рівні». Це особливо яскраво проявляється у розвитку транснаціональних корпорацій (ТНК), що стали одним з основних суб'єктів міжнародних відносин і світової економіки. З цим досить складно не погодитися, бо з самого визначення ТНК чітко виявляється їх тісний взаємозв'язок з міжнародним середовищем. За одними джерелами транснаціональна корпорація - компанія (корпорація), що володіє виробничими підрозділами в декількох країнах. За іншими джерелами воно звучить так: компанія, на зарубіжну діяльність якої припадає близько 25-30% її загального обсягу і має філії в двох і більше країнах [1].

Міжнародні процеси свідчать, що еволюція діяльності ТНК безпосередньо впливає не тільки на економічний розвиток країн, де розташовані їхні дочірні структури, а й навіть на світову економіку і грають важливу роль у міжнародних відносинах і глобалізації. У зв'язку з цим, дослідження ТНК, як глобального суб'єкта, і пов'язаних з цим процесів активізації міжнародних відносин, є безумовно актуальним.

3 періоду зародження ТНК (наприкінці XIX століття) їх діяльність зазнала значної трансформації. На сучасному етапі еволюції ТНК перетворилися на незалежні економічні «організми» зі своїми самостійними внутрішніми ресурсами і стратегічними цілями. Їх роль у розвитку ринків тієї чи іншої продукції постійно зростає, що дає їм можливість впливати на динаміку міжнародного виробництва і структуру світової торгівлі. Іншим безумовно важливим аспектом діяльності нинішніх ТНК є стрімкий розвиток сфери послуг і телекомунікаційних технологій.

У сучасному світі налічується більше 70 тисяч ТНК, а з числом їхніх закордонних філій – понад 790 тисяч. Розмах діяльності транснаціональних корпорацій характеризується дуже великими масштабами. Деякі ТНК (наприклад, «General Electric», «ExxonMobil Corporation», «General Motors», «Ford», «Royal Dutch Shell») розпоряджаються коштами, що перевищують розмір національного доходу багатьох держав. Отже, взагалі, транснаціональні корпорації володіють величезною економічною владою. Серед найбільш потужних варто виділити «Unilever», «Nestle», «P&G», «KRAFT», «Mars», «Siemens AG», «Ford Motor Company», «Apple» тощо [3].

ТНК відіграють важливу роль у поширенні міжнародних стандартів. Практикуються такі методи роботи з персоналом як «перехресне запилення», де в рамках транснаціональних корпорацій фахівці стають мобільними, здатними до перенесення в інші країни. В таких компаніях як «Nestle», «Ericsson», «McDonalds» співробітники мають можливість вчитися і працювати по всьому світу. Наприклад, голова представництва корпорації «Ericsson» в Білорусі - хорват, у Вірменії - поляк, на Україні - німець. В штаб-квартирі компанії в Швеції можна побачити і європейців, і азіатів, і американців.

Країни, в яких є дочірні структури ТНК виграють у багатьох аспектах. А саме: знижується рівень безробіття, зростають доходи бюджету, зміцнюються зовнішньоторговельні позиції держав. Серед плюсів також можна виділити впровадження нових технологій, налагодження виробництва, привнесення ефективного стилю менеджменту та організаційних практик ведення бізнесу. Однак є й мінуси, серед них і захоплення іноземними корпораціями найбільш розвинених і перспективних сегментів промислового виробництва, і витіснення національного бізнесу, і скорочення доходів бюджетів через використання з боку ТНК трансфертних цін тощо.

Для уникнення такого розвитку подій, ряд країн СНД вжили попереджувальні кроки по розробці законодавства, що ускладнює прихід іноземного капіталу або на практиці заважає веденню їхнього

бізнесу. Проте, видається більш правильним утримування балансу між захистом національної безпеки приймаючих країн і тими можливостями, які надає великий іноземний бізнес з розвитку їхніх економік. І, звичайно ж, посилення, підтримка і захист вітчизняних підприємств, які в подальшому могли б вирости в найбільші національні корпорації і мали б можливість конкурувати з транснаціональними гігантами світової економіки, в кінцевому підсумку, буде запорукою процвітання кожної з країн [2].

Таким чином, можна зробити висновок, що в сучасному світі ТНК, в силу своєї фінансової могутності, стали об'єктивним явищем економічного і політичного життя. Переступивши національні кордони, транснаціональний капітал створив нову систему міжнародних відносин, в якій значну, якщо не визначальну роль, стали відігравати наддержавні утворення, в першу чергу, самі ТНК.

Список використаних джерел:

1. Конвенції про транснаціональні корпорації Конвенції від 6 березня 1998 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/921-14>

2. Покровська В.В. Інтернаціоналізація виробництва та критерії діяльності в рамках сучасних транснаціональних компаній / В. В. Покровская. – М. : 2007. – 47-53 с.

3. Черніков Г.П. Дуже великі транснаціональні корпорації і сучасний світ / Г.П. Черніков, Д.А. Чернікова. - М: ЗАТ Видавництво «Економіка», 2008. - 399 с.

Summary

This article focuses on the on the research of TNC as a global entity and the related processes of intensification of international relations. Attention was directed on the role of TNCs in international relations and globalization, the spread of international standards, the impact on economic development. Due to analysis of the evolution of TNCs was possible to conclude that TNCs have become an objective phenomenon in the economic and political life.

Українсько-грузинські відносини: здобутки, проблеми та перспективи розвитку

Відносини України з Грузією завжди мали особливий характер, будувалися на принципах рівноправ'я, тісного партнерства та спільних інтересів, в атмосфері дружби та взаємопідтримки. На сучасному етапі виникає потреба в переосмисленні особливостей сучасних двосторонніх відносин між Україною та Грузією задля їх подальшої продуктивної співпраці.

За період з 1991 року і до нашого часу була створена потужна договірно-правова база між державами, яка складає понад 130 договорів. Головним із них є Договір про дружбу, співробітництво і взаємодопомогу між Україною та Республікою Грузія від 13 квітня 1993 року, в якому йшлося про встановлення дружніх стосунків, з метою тісної співпраці та мирного співіснування. Саме цей договір можна вважати основним фундаментом українсько-грузинських відносин. Також важливим політичним документом є Декларація про розвиток відносин стратегічного характеру між Україною і Грузією від 25 березня 2005 року, в якій наголошено, що між двома країнами розбудовуються відносини стратегічного характеру.

В історії незалежних України та Грузії є ряд дуже схожих подій. Загалом можна провести декілька чітких паралелей: Трояндова революція – Помаранчева революція; прихід до влади Міхаїла Саакашвілі та Віктора Ющенка шляхом мирних демонстрацій; російсько-грузинська війна 2008 – військові протистояння на сході України 2013-2014 років. З 1991 року Україна активно підтримувала територіальну цілісність та суверенітет Грузії у міжнародно визнаних кордонах, а також при розгляді питань щодо врегулювання національних конфліктів на її території. У 2014 році Грузія зі свого боку не визнає самопроголошені ДНР та ЛНР, засуджує анексію Криму Росією і підтримує територіальну цілісність України.

Спільні позиції України та Грузії щодо ведення активної зовнішньої політики, зумовлюють їх тісне співробітництво в міжнародних та регіональних організаціях: ООН, Раді Європи, ОБСЄ, ОЧЕС. Важливе місце серед них посідає організація ГУАМ: нині налагоджено високий рівень співпраці країн-членів з досить широкого

спектру питань. Важливим є спільний європейський напрямок країн: 30 березня 2012 року Україна парафувала Угоду про асоціацію з ЄС, а Грузія зробила це 28-29 листопада 2013 року на Вільнюському саміті Східного партнерства. На цьому ж саміті планувалось підписання Україною Угоди про асоціацію, однак вище керівництво держави призупинило цей процес. 21 березня 2014 року все ж було підписано політичну частину Угоди між ЄС та Україною. 27 червня 2014 року було здійснено наступні кроки країнами до євроінтеграції: Грузія підписала Угоду про асоціацію з Європейським союзом, а Україна підписала Угоду про поглиблену та всеосяжну зону вільної торгівлі, яка є частиною Угоди про асоціацію.

Торгово-економічне співробітництво між Україною і Грузією має досить успішну історію розвитку. Важливим кроком до посилення економічної співпраці стало відкриття поромної переправи Поті/Батумі-Іллічівськ й нафтотерміналу Баку-Поті в 1999 році. Однак тривала світова фінансова криза, яка розпочалася 2008 року негативно позначилася на двосторонній торгівлі. Як наслідок, у 2009 році товарообіг між Україною та Грузією склав 566 млн. дол. США, що майже на 40% менше, ніж було у 2008 році [4]. Товарообіг між країнами за 2012 рік сягнув 800 млн. дол. США. До 2015 року планується переступити двохмільярдний рубіж[5]. Особливого значення набуває діяльність Спільної міжурядової українсько-грузинської комісії з економічного співробітництва, що повинна посилити економічну співпрацю між двома країнами.

Однією з найважливіших проблем України та Грузії є нестабільність розвитку відносин між цими державами. Від 1991 року українсько-грузинська співпраця активно набирала обертів, особливо під час президентства В. Ющенка. Однак після приходу його наступника В.Януковича відразу відчулось помітне похолодання у відносинах з Грузією. П. Порошенко, який нині є Президентом України, надолужує згаяний час та активно відновлює послаблену співпрацю між країнами. Колишній міністр економіки Грузії 2004-2008 років Каха Бендукідзе став радником Петра Порошенка, що дасть змогу перейняти грузинський досвід реформування країни. Також вище керівництво України активно переймає військовий досвід протистояння Росії та Грузії.

Українсько-грузинські відносини в усі часи будувалися на принципах партнерства і спільного інтересу, в дусі традиційної дружби та взаємодопомоги. Будемо сподіватись, що такими вони збережуться і на майбутнє. Водночас на сучасному етапі необхідно активізувати торговельно-економічні відносини, реалізацію спільних

проектів, зокрема в енергетичній галузі, розвиток туризму, залучення інвестицій, а також активізації впровадження в Україні сучасних технологій надання адміністративних послуг.

Україна і Грузія однаково зацікавлені в тому, щоб розвивати взаємовигідне співробітництво. І цей процес, завдяки спільним зусиллям, не стоїть на місці.

Список використаних джерел:

1. «М'яка сила» України в Грузії [Електронний ресурс] / Главком. – 2011. – 27 жовтня. – Режим доступу: URL: glavcom.ua/articles/5171.html.
2. Украина - Грузия: пути сотрудничества и партнерства [Електронний ресурс] / Владимир Антидзе// Вечерний Тбилиси. – 2012. – 11 сентября – Режим доступу: URL: georgia.mfa.gov.ua/ua/press-center/publications/737-ukrainagruzija-puti-sotrudnichestva-i-partnerstva.
3. Україна й Грузія – друзі назавжди. Політика і час. Спир М. – 2005. - №2. – с. 3-15.
4. Щодо українсько-грузинських відносин [Електронний ресурс]./ В.Цибенко // Дискусійний клуб САМІТ. – 2010. – 16 листопада – Режим доступу: URL: georgia.mfa.gov.ua/ua/embassy/ambassador/interviews/111-shhodo-ukrajinsyko-gruzinsykih-vidnosin.
5. РБК Україна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: www.rbc.ua/ukr/interview/economic/grigol-katamadze-tovarooborot-mezhdu-gruziye-i-ukrainoy-30102012185000

Summary

The author researches the peculiarities of relationship between Ukraine and Georgia since 1991. In the article base of cooperation, common approaches to the foreign policy, cooperation in the frames of international organizations are analyzed. The issues of development of bilateral relations and their prospects are in focus of the research.

Олександр Селескеров

Науковий керівник – к. філософ. н., доц. Струтинський В. Є.
Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича
seagate@mail.ru

Європейський Союз: сучасні проблеми та можливі перспективи розвитку

Європейський Союз є важливою і впливовою складовою світової

спільноти і одним з трьох основних і найбільш розвинених центрів сучасного світу, поряд із США та Японією. На нього припадає майже чверть світової торгівлі, це також найбільший світовий імпортер сільськогосподарської продукції і сировини [1]. Але навіть таке могутнє об'єднання 28 країн має свої зовнішньоекономічні проблеми, які пов'язані з веденням економічної діяльності. Все це обумовлює актуальність обраної теми наукового дослідження.

До зовнішньоекономічних проблем Європейського Союзу відносять:

- проблеми фінансування державної соціальної сфери країн ЄС;
- проблема перевиробництва сільськогосподарської продукції країн ЄС;
- фінансова проблема в єврозоні, яка впливає на єдність країн - членів ЄС;
- проблема гармонізації та приведення до однаковості торговельно-економічного законодавства країн ЄС;
- проблеми, пов'язані з введенням «євро» в готівковий обіг [2].

Не дивлячись на існуючі проблеми вважаємо за потрібне виокремити деякі позитивні сторони функціонування ЄС, а відтак можливі перспективи його подальшого розвитку.

Інтеграційна взаємодія країн ЄС ґрунтується на взаємодоповнюваності економік, спільному використанні економічного потенціалу, розвитку найсучасніших технологій, ресурсів та фінансових коштів. Перспективи європейської економіки пов'язані, з одного боку, з вирішенням ряду складних взаємозалежних проблем, що уособлюють соціальні досягнення і успіхи традиційної Європи, з іншого - консервуючу неефективну, в сучасних умовах, економічну структуру. Зокрема, підтримання діючої системи соціальних гарантій потребує значних державних витрат, що, у свою чергу, утримує податкові ставки на високому рівні і гальмує економічне зростання. Інші найважливіші завдання пов'язані з реформуванням пенсійних систем і переглядом політики стосовно державної власності і регулювання ринків. Проте незважаючи на існуючі проблеми, позитивна складова в його функціонуванні переважає, завдяки об'єднанню капіталу, людських ресурсів, обміну інформацією, досвіду країн ЄС. Це дає підстави виділити такі перспективні напрямки його розвитку:

- проведення нейтральної бюджетної політики, яка не перешкоджатиме економічному зростанню;
- створення більш кращих умов життя в країнах ЄС, з метою залучення працездатних молодих людей з закордону;

- зміцнення співробітництва країн ЄС у багатьох сферах: енергетика, транспорт, інформаційні технології, комунікації, сільське господарство, космос, авіація, наукові дослідження, фінансові послуги, право на інтелектуальну власність, інвестиції, навколишнє середовище;

- вдосконалення правових основ енергетики і транспорту країн ЄС;

- залучення високих технологій та ноу-хау, досвіду менеджменту;

- вжиття заходів з боку ЄС щодо захисту суверенітету, незалежності, єдності і територіальної цілісності з метою підтримання миру і стабільності у всьому світі;

- розширення спільних наукових досліджень, обмін фахівцями в країнах ЄС;

- вироблення стратегії і спеціальних заходів ЄС для підтримки економічної стабільності, зміцнення відносин між державами, заснованого на повазі інтересів один одного, підвищення конкурентоспроможності країн [3].

Отже, маємо підстави дійти висновку, що не дивлячись на всі існуючі зовнішньоекономічні проблеми - Європейський Союз на сьогоднішній день розвивається досить швидкими темпами, особливо у сфері торгівлі. Економічні відносини між країнами ЄС поступово піднімаються на новий щабель розвитку. Вони базуються на взаємних інтересах, повазі до основних принципів міжнародного права, поглибленні і прискоренні інтеграційних процесів. Країни ЄС демонструють шире бажання до співпраці зі своїми сусідами, в тому числі і з Україною. Цьому сприяє наявний економічний потенціал, впливові позиції у світовому співтоваристві.

Список використаних джерел:

1. Ротфельд А.Д. Зовнішньоекономічні проблеми Європейського Союзу / А. Д. Ротфельд. - Москва, 2012. - С. 45-50

2. Економічні проблеми Європейського Союзу // Міжнародна життя .- № 7. - 2013. - С. 23-262.

3. Європейський Союз Перспективи // Дипломат / Foreignpolicy .- № 8. - 2013. - С. 12-15

Summary

The European Union is the world's largest trading power, it accounts for almost a quarter of world trade. But even such a powerful union has its own foreign problems associated with doing business. Although the union

has many opportunities for development. Economic relations between the EU gradually rise to a new stage of development, based on mutual respect of interests and accelerating integration process between countries. EU countries demonstrate a sincere desire to cooperate, thanks to the economic base, power and influence in the world.

Анастасія Солярик

Науковий керівник – д.і.н., проф. Макар Ю.І.
Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича
anastasia_solyarik@mail.ru

Позиція Литви щодо вторгнення Росії в Україну

Неоголошена війна Росії проти України сколихнула світ, особливо європейську його частину. Більшість країн даного континенту розцінюють подальше розгортання російсько-українського конфлікту як загрозу для власної безпеки. Серед таких держав і Литва, яка зараз є тимчасовим членом Ради Безпеки ООН. На засіданнях РБ ООН, саме Литва виступила ініціатором розгляду російського вторгнення на територію суверенної держави. Зі свого історичного досвіду Литва знає, що таке російська окупація. Відсутність власних військово-повітряних сил змушує країну серйозно замислитись над власною безпекою.

Підтримку України Литва здійснила на міжнародному форумі. Так, на засіданні РБ ООН, скликаній 28 серпня, Литва рішуче засудила вторгнення Росії в Україну. Представник Литви, Раймонда Мурмокайте, зазначила, що її держава рішуче засуджує російське вторгнення на територію України. Вона наголосила на тому, що порушення незалежності, суверенітету і територіальної цілісності України, створює загрозу для миру, безпеки і стабільності в регіоні та за його межами. Литовський дипломат також сказала про те, що дії Росії порушують Статут ООН та інші норми міжнародного права. За її словами, Україна потребує не російського гуманітарного конвою, а дотримання самою Росією принципів міжнародного права. Литва закликала Росію якомога швидше вивести свої війська з території України та припинити постачати зброю сепаратистам [1].

У серпні Міністерство закордонних справ Литви зробило заяву, в якій рішуче засуджувалося порушення режиму припинення вогню, що спровокувало нові жертви. Держава закликала всі сторони строго дотримуватися угоди про припинення вогню [2].

Важливою подією практичного значення стало підписання 19 вересня у Варшаві Угоди між Кабінетом Міністрів України та урядами Литви і Польщі про створення спільної литовсько-польсько-української бригади. Мета створення бригади полягала у підвищенні рівня взаємної довіри та співпраці між країнами, а також покращення безпекової ситуації в регіоні, окрім того, зміцнення військової співпраці між державами з метою опанування передовими оперативними стандартами підготовки військ та досягнення оперативної взаємосумісності [3].

Саме тому Литва та Польща виступають лобістами українських інтересів у міжнародних інституціях, зокрема: в ЄС. Даний проект дозволить українським військовим перейняти досвід і стандарти НАТО, адже альянс на сьогодні – найефективніша система колективної безпеки. Крім того, для Литви, створення бригади – пріоритет. Тим більше литовський бізнес не настільки зв'язаний з російськими ринками, щоб зазнати збитків від російських санкцій.

Таким чином, Литва на дипломатичному рівні підтримала незалежність та територіальну цілісність України, дана позиція виходить із самої сутності демократичної держави, яка знаходиться під військовою «парасолькою» Північноатлантичного альянсу та в ЄС, а також з ментальної сутності. Адже Литва, яка була колись у складі СРСР, розуміє, як важко порвати «родинні узи» з амбітною державою.

Список використаних джерел:

1. *Romoje aptartos pagrindinės grėsmės Europos saugumui* // [Електронний ресурс], – Режим доступу : <http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/jt-saugumo-taryboje-lietuva-pasmerke-rusijos-invajija-ukraina>

2. *Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija* [Електронний ресурс], – Режим доступу : <http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/urm-pareiskimas-del-paliau-bu-pazeidimu-rytu-ukrainoje>

3. *Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija* [Електронний ресурс], – Режим доступу: <http://www.mil.gov.ua/news/2014/09/19/pidpisano-ugodu-shhod-o-stvorenniya-spilnoi-litovsko-polsko-ukrainskoi-brigadi/>

Summary

Recognition by Lithuania of Ukraine was carried out by diplomacy language. So, at a meeting of UNSC, called on August 28, Lithuania resolutely condemned invasion of Russia into Ukraine. An important event practical value became signings on September 19 in Warsaw of the

Agreement between the Cabinet of Ukraine and the governments of Lithuania and Poland on creation of joint Lithuanian-Polish-Ukrainian crew. Lithuania at the diplomatic level maintained independence and territorial integrity of Ukraine.

Вікторія Сташко

Науковий керівник – к.і.н., доц. Богданова Т.Є.
Чорноморський державний університет ім. Петра Могили
vikylyu3456@gmail.com

Економічне співробітництво КНР з країнами Центральної Азії

На сьогоднішній день роль та місце Китаю в міжнародних відносинах є однією з найбільш популярних тем в міжнародних дискурсах. Одним з ключових регіонів для Китаю є Центральна Азія. З багатьох причин КНР зацікавлена у створенні механізмів конструктивної взаємодії з державами Центральної Азії і одним з таких напрямків є економічне співробітництво.

Після розпаду Радянського Союзу і утворення нових незалежних держав у Центральній Азії цей регіон привернув до себе увагу КНР тим, що він багатий природними ресурсами, в особливості вуглеводнями. В умовах прискореного економічного розвитку КНР доводилося дбати про свою енергетичну безпеку, тому Центральна Азія представилася перспективним маршрутом диверсифікації імпорту палива. Але економічні інтереси Китаю в ЦАР не обмежуються енергетикою. КНР необхідно було розвивати західні райони, в першу чергу Синьцзян, який межує з державами регіону [1, с.17].

На початку 1990-х років економічні зв'язки Китаю з країнами ЦА тільки зароджувалися і обмежувалися виключно торгівлею в незначних масштабах. У 1992-1995 роках щорічний товарообіг становив 360 - 512 млн. доларів. Торгівля в той час велася в основному з Казахстаном і Киргизстаном. Саме з цих країн здійснювався реекспорт китайської продукції в інші країни ЦА [2, с.77]. Це пов'язано з об'єктивними причинами, такими як зручне географічне положення та розвитком залізничного транспорту між Китаєм та Казахстаном. Також потік товарів проходить до північної частини Киргизстану через Нарин [3, с.49].

У другій половині 1990-х років було надано значний імпульс розвитку економічних відносин Китаю і країн ЦА. Це в першу чергу виразилося в збільшенні масштабів китайської торгової присутності в

регіоні. Високі обсяги торгівлі з Китаєм стали характерні вже не тільки для Казахстану і Киргизстану, а й для Узбекистану. У 1996-2000 роках товарообіг Китаю з центральноазіатськими країнами зріс в порівнянні з першою половиною 1990-х років в два рази і знаходився в межах 580-1050 млн. доларів. У той же час структура торгівлі країн регіону з Китаєм все більш виразно складалася по принципу «сировину в обмін на готову продукцію»: держави ЦА експортували в КНР в основному енергоносії, хімічну і текстильну сировину, метали і навіть їх лом. У свою чергу експорт з КНР у ЦА складався в основному з товарів широкого вжитку [2, с.81].

У період 2000-2003 торгівля між КНР та країнами Центральної Азії збільшилася до 3,3 млрд. доларів. З 2004 по 2007, ця тенденція зростання торгівлі стала більш стійкою: оборот збільшився в 3,7 рази (270 відсотків), або з 4,3 до 16 млрд. доларів [3, с. 48]. У 2009 році об'єм торгівлі знизився, це пов'язано з наслідками світового фінансово-економічної кризи, але подібні зміни слід розглядати як тимчасове явище [2, с.86].

На сьогоднішній день практична співпраця між Китаєм і Центральною Азією вийшло на новий щабель, в тому числі величезні вклади двох сторін в взаємовигідне співробітництво і активне розширення сфери співробітництва та підвищення рівня кооперації. Згідно з наявною інформацією, обсяг двосторонньої торгівлі між Китаєм і п'ятьма країнами Центральної Азії перевищив 46 млрд. доларів США, що також встановив новий історичний рекорд. Крім того, Китай вже став першим торговим партнером Казахстану і Туркменістану і займає друге найважливіше місце для Киргизії і Узбекистану в економічних відносинах. Таджикистан, в свою чергу, оцінює Китай як третього по величині торгового партнера [4].

Можна зробити висновок, що з одного боку роль і місце КНР в сучасному світі, значний розвиток китайської економіки міг би слугувати локомотивом розвитку економіки країн ЦА. З іншого боку, враховуючи проблеми, які стоять на шляху самого Китаю, може бути побудована інша схема розвитку відносин з країнами ЦА, яка буде носити прагматичний характер. В такому разі КНР намагатиметься використати сировинну базу регіону для забезпечення своїх потреб.

Список використаних джерел:

1. Мальцев А. Е. Особенности политики КНР в Центральной Азии в оценках российских и западных ученых / Антон Евгеньевич Мальцев // Сравнительная политика. – 2012. – № 4(10). – С. 17 – 31.

2. Парамонов В. Внешняя политика Китая в Центральной Азии / Владимир Парамонов, Алексей Строков, Олег Столповский // Центральная Азия и Кавказ. – 2010. – Т. 13. Вып. 4. – С. 74-89.

3. Ibraimov S. China-Central Asia Trade Relations: Economic and Social Patterns / Sadykzhan Ibraimov // The China and Eurasia Forum Quaterly. – 2009. – Vol. 7. № 1. – P. 47-60.

4. Китай и Центральная Азия вместе исполняют мечту [Электронный ресурс] // Газета «Жэньминь Жибао»: официальный сайт. – 2014. – 7 января. – Режим доступа: <http://russian.people.com.cn/95181/8505971.html>

Summary

The article is devoted to the development of economic cooperation in Central Asia and China.

Катерина Стецюк

Науковий керівник — к. і. н., доц. Богінська І. В.

Донецький національний університет

ekastet@gmail.com

«Солнечные пляжи» іміджевої стратегії Китаю

Лі Куан Ю, колишній прем'єр-міністр Сінгапуру і один з найбільш прозорливих азіатських аналітиків, мудро зауважив: «Як може Китай не прагнути стати номером один в Азії, а згодом — у всьому світі?» [4, с. 2]. Країна, яка нещодавно була визнана першою світовою економікою за ВВП, перерахованим за паритетом купівельної спроможності (\$17,6 трлн), виділяє колосальні кошти для формування та шліфування власного досконалого міжнародного іміджу. Але наскільки успішними є квапливі кроки в даному напрямку?

За підсумками 2013 року, у топ-10 найгарячіших тем, пов'язаних із Китаєм, увійшли: передача влади п'ятому поколінню керівників КНР, боротьба із корупцією та бюрократією, рішення третього пленуму ЦК КПК 18-го скликання, посилення позицій Китаю в Центральній Азії і на морі, зміцнення юаня, досягнення КНР у космічній галузі, заворушення у Сінцзяні і теракт у Пекіні, екологічні проблеми, зараження людини вірусом пташиного грипу H7N9, природні лиха та техногенні катастрофи [1]. Вочевидь, чотири останніх інформаційних приводи мають явне негативне забарвлення.

Чи можна стверджувати, спираючись на ці дані, що на китайській «сонячній» і гладко «причесаній» іміджевій політиці все сильніше проступають «плями»?

Міжнародний порядок денний новин формують такі «медіа-акули», як BBC, CNN, DW, що приділяють першочергову увагу злободенним, незручним і слизьким питанням сучасного буття КНР. Порівняно із західними ЗМІ, спроби китайських провладних рупорів відповісти на інформаційні «удари» і викликати жвавий інтерес, наприклад, до історії і культури Стародавнього Китаю виглядають беззубо і абсолютно не актуально.

Протягом останнього десятиріччя публічна дипломатія КНР уперто й старанно прагне розтлумачити західному світові всі принади китайських цінностей, переважно за допомогою мережі більш ніж 480 інститутів Конфуція, центрального телебачення Китаю (CCTV), інформаційних агентств (Xinhua) та друкованих видань (China Daily, Global Times, People's Daily). Проте офіційний інформаційний продукт китайської влади має нудотно-патрістичний запах і позитивно-ідеологічний присмак, що не може подобатися передбачуваній іноземній цільовій аудиторії — освіченим жителям великих міст віком від 16 до 35 років. Приклад Китаю демонструє, що розбудова привабливого іміджу країни неможлива тільки за підтримки державних інститутів. Теперішню китайську стратегію іміджевої «ліпки» складно назвати цілком успішною через певну відірваність від реальності, відсутність довгострокового партнерства влади з окремими соціальними групами, представниками бізнесу, творчими і впливовими особистостями, здатними донести масам національні ідеї КНР не в формі відвертої і нав'язливої пропаганди [3].

Інакше кажучи, Китай потрапив у замкнене коло, де владних фінансових ресурсів для просування «м'якої сили» предостатньо, але відчувається брак плюралізму думок, який, у свою чергу, загрожує розхитати саму конструкцію апарату влади. Молоде покоління китайців надзвичайно сприйнятливие до західних заразливих «поривів вітру» в IT-сфері, моді, техніці, літературі, індустрії розваг і поп-культурі взагалі, проте чи з'являться у самого Китаю технології, рівень і якість життя, які влаштують іноземців? Чи будуть у китайців пісні, вірші та ідеї, що маяком ваблять людей через кордони [2]?

Крім того, безліч талановитих і відомих у Піднебесній китайців, які могли б виступити в ролі «провідників» публічної дипломатії, не мають простору для маневру або залишаються непоміченими через монополізацію іміджевого «поля бою» офіційним Пекіном. Складається враження, що «дипломатія панд» — це єдиний

масштабний, довгограючий і, найголовніше, універсальний проект «м'якої сили» Китаю, оскільки західний світ краще сприймає панд, ніж китайських знаменитостей. Ситуацію вдалося переломити першій леді країни — Пен Ліюань, яка завдяки бездоганному стилю, відкритості та харизматичності стала медійним обличчям курсу «китайської мрії», проголошеного лідером КНР Сі Цзіньпіном. Таким чином, людський вимір іміджевої стратегії Китаю має стати ключовим у питанні підтримки позитивного іміджу країни та суттєво зменшити його «плямистість».

З одного боку, публічна дипломатія КНР занадто молода, бюрократизована і підконтрольна державі, щоб вирішувати важливі завдання на світовому рівні. З іншого боку, з огляду на здатність Китаю активно запозичувати і перекроювати на власний лад практики Заходу, можна вважати, що нинішні кроки Пекіна з вибудовування стратегії переконання у мирному піднесенні КНР — це тільки початок великого і довгого шляху.

Список використаних джерел:

1. 10 главных тем 2013 года в Китае [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://chinababe.ru/society/2013/12/18/main-2013/>
2. Васильев А. М. Китай, куда несешься ты?! / А. М. Васильев. — Азия и Африка сегодня. — 2014. — № 8. — С. 2–11.
3. Гуцин А. Мимикрия китайского дракона / А. Гуцин. — Россия в глобальной политике. — 2013. — 12 ноября.
4. Lee Kuan Yew : The Grand Master's Insights on China, the United States, and the World / G. Allison, R. D. Blackwill, A. Wyne, H. A. Kissinger. — Cambridge : The MIT Press, 2013. — 224 p.

Summary

Being one of the most influential power centers of the modern world, China needs to improve its international image. However, public diplomacy based only on the state institutions seems to be non-effective. In order to overcome the difficulties and succeed in the positive image-building, China has to develop human dimension of the state image strategy.

Діяльність організації Джойнт на території Радянської Білорусі в міжвоєнний період

Радянська Білорусь пережила складні часи в міжвоєнний період. У подоланні кризових явищ з допомогою виступали організації, комітети. Визначною благодійною організацією був Джойнт або як раніше називали «Американський Єврейський Об'єднаний Розподільчий Комітет», який був створений у жовтні 1914 року. Протягом Першої світової війни Джойнт зіграв вирішальну роль в підтримці життя євреїв у різних зонах, де проходила війна. У лютому 1923 р. представництво Джойнт було відкрито в Мінську. Також були представництва у Вітебській, Гомельській та Могильовській губерніях. Джойнт, як гуманітарна і некомерційна організація, вніс великий вклад в допомогу єврейському населенню в 1920-і – 1930-і рр..

Наприкінці I Світової війни організація зіштовхнулася з тим, що тисячі євреїв потребували допомоги. Багато з них втратили майно та засоби до існування. Тому, головними аспектами в роботі виявилися: допомога потерпілим у війні, підтримка дітей та сімей, розвиток єврейської спільноти. Згодом, Джойнт надавав допомогу не лише єврейському населенню, а й всім націям, які були в небезпеці, поза зоною США.

Вже на початку 1920-х років Джойнт витратив близько 22 млн доларів. Організація розмістила 913 дитячих будинків на території радянського союзу, в яких було майже сорок тисяч дітей; для них ввозили борошно, крупу, рис, квасолу, жири, цукор, какао, сухе молоко. Здійснювали речове забезпечення: дитячі пальто, костюми, светри та взуття; для дитячих будинків заготовляли паливо і необхідне обладнання, ремонтували будинки й наймали обслуговуючий персонал [1].

У післявоєнний період ситуація була складна. Сотні тисяч біженців втекли або були вигнані з регіонів. Джойнт направив медико-санітарну допомогу, сприяв створенню тимчасового притулку та карантинних станцій. Також почав фінансування охорони здоров'я та забезпечення дітей [2].

До 1923 року, Джойнт співпрацював з Американською Адміністрацією Допомоги (АРА). Саме АРА допомагала із

забезпеченням продовольчих товарів та вивезенням їх на терени СРСР. Особлива увага приділялася не лише євреям, а й підтримці інтелігенції, вчених і діячів культури. Джойнт виділив багато коштів на медичні університети та медичне забезпечення лікарень в Радянській Білорусі. Через це вдалося запобігти масові епідемії серед єврейського населення голодуючих районів. Майже у всіх містах для престарілих, які залишилися без нагляду, створювалися будинки для престарілих осіб.

1 листопада 1923 «Джойнт» припинив свою діяльність на території БССР. Але надання гуманітарної та грошової допомоги певним навчальним закладам, дитячим будинкам і дитячим садкам тривало. Діяльність «Джойнт» продовжив «Агро-Джойнт», який функціонував до 1938 року [3].

«Агро-Джойнт» надавав допомогу єврейському населенню. Тим самим підтримуючи позичково-кредитні каси, виробничі кооперативи, медичні установи та професійно-технічні школи. До 1929 року деяка частина його бюджету витрачалася також на підтримку незалежних єврейських організацій соціальної допомоги, єврейської культури та релігійної діяльності [4].

Діяльність Джойнт зіграло важливу роль у ліквідації катастрофічних явищ, в яких на той момент перебувала Радянська Білорусь. Організація зуміла надати допомогу майже усьому постраждалому населенню, забезпечити продовольчими товарами, одягом, медикаментами, а також допомогти у розвитку сільського господарства. Також була зроблена реорганізація робіт таким чином, щоб вона була спрямована на відновлення самостійної діяльності спільнот та опору на власні ресурси.

Список використаних джерел:

1. Вейцблїт І.І. Рух єврейської людності на Україні періоду 1897-1926 рр. – К., 1930. – 109 с.

2. Архів документів Американського єврейського об'єднаного розподільчого комітету /A Joint Effort: JDC's Beginnings, 1914-1921 – The Creation of JDC [Електронний ресурс] // АД АЄОРК. – Режим доступу: <http://archives.jdc.org./exhibits/a-joint-effort.pdf>.

3. Иоффе Э. «Джойнт» в Беларуси [Електронний ресурс] // Свободные новости плюс. – Режим доступу: http://old.sn-plus.com/_old-site_/arhive/december04/1/str/1-07.htm

4. Джойнт (American Jewish Joint Distribution Committee) [Електронний ресурс] // Дом еврейской культуры. - Режим доступу: <http://esod.spb.ru/history.html>

Summary

The article is devoted to the problem of the Jewish community at the end of the First World War. And the activities of the JDC in Soviet Belarus.

Анастасія Фісунова

Науковий керівник – д.і.н., проф. Тригуб П.М.
Чорноморський державний університет ім. Петра Могили
fisunovanastja@rambler.ru

В'єтнамо-російське воєнне співробітництво 2013-2014 рр.

В'єтнамо-російське воєнно-технічне співробітництво є одним з пріоритетних, а наразі лише набирає обертів.

Ще у жовтні 2008 р. під час візиту до Москви колишнього президента В'єтнаму Нгуєн Мінь Чьета був підписаний Меморандум про стратегію воєнно-технічного співробітництва на період до 2020 р. [1; с. 127]. Як заявив посол Соціалістичної Республіки В'єнам Фам Суан Шон: «Ми закупаємо в Росії близько 95% озброєння, що пов'язане зі швидким зростанням в'єнамської економіки. Це дає нам можливість модернізувати та закуповувати нове озброєння». Також посол наголосив на тому, що російська зброя знайома В'єтнаму своєю надійністю, так як Росія є одним із давніх та перевірених партнерів. У модернізації воєнно-морського флоту СРВ за допомогою Росії немає нічого дивного, бо В'єнам є морською державою, в якій близько половини ВВП пов'язане із морем [2].

У травні 2013 р. на засіданні Комісії з воєнно-технічного співробітництва була досягнута домовленість про співпрацю у військовій області між Митним Союзом та Ханоем, що включає в себе залучення інноваційних розробок та технологій, організацію спільних виробництв та передачу технологій з виготовлення продукції військового призначення.

Росія свого часу поставила СРВ багато підводних човнів, ракетних систем берегової оборони, бойових кораблів. Також Російська Федерація надала В'єтнаму можливість самому будувати патрульні воєнні кораблі, а завдяки укладеним контрактам на закупку в Росії систем та новітніх літаків протиповітряної оборони в'єнамська авіація зараз широко модернізується [3; с. 74].

Незважаючи на те, що останнім часом співробітництво між СРВ та РФ у воєнно-технічній галузі посилюється, тим не менш В'єнам заявляє і про деякі обмеження в цій галузі. СРВ чітко слідує своїй

політиці трьох «ні»: 1) Недопущення утворення воєнних баз на своїй території, що стосується усіх держав, а не лише Росії. Так порт Камрань (який вважається одним з найкращих глибоководних портів світу) дозволяється використовувати лише для матеріально-технічного забезпечення цивільних суден (і місій) всім бажаючим на комерційній основі; 2) Не використовувати відносини з однією державою проти іншої; 3) Не створювати воєнні союзи з іноземними державами [2].

На даний момент сторони планують розширити співробітництво в галузі безпеки та національної оборони за рахунок: 1) Спільного інвестування в оборонні комплекси обох сторін; 2) Продовження постачання Росією озброєння СРВ на основі діючих двосторонніх угод; 3) Сприяння у підготовці кадрів в'єтнамської армії та флоту з боку Росії [4; с. 65].

Разом із цим, Росія водночас займається поставками озброєння до КНР, що викликає занепокоєння в СРВ, бо існує цілий ряд невіршених питань конфліктного характеру між В'єтнамом та Китаєм на сучасному рівні. Це пов'язано зі статусом островів Спратлі та Парасельських островів, які лежать на шляхах, що з'єднують Індійський та Тихий океани [5; с. 35-36]. До того ж, архіпелаг Спратлі багатий на нафту та природний газ. Для Росії ж покращення відносин з Китаєм відіграє дуже важливе значення, що пов'язане з багатьма сферами співробітництва. Тому, Росія не підтримує зазіхання В'єтнаму на Парасельські острови, а це у відповідь вилилося у відмові СРВ від закупки російського озброєння на користь ізраїльського в ході останніх тендерів. Отже, з усього видно, що проблема китайсько-в'єтнамських конфліктів гальмує розвиток співробітництва між СРВ та Росією.

Таким чином, у воєнно-політичному співробітництві СРВ та РФ присутні як позитивні, так і негативні фактори. Але в цілому перші превалюють, про що свідчить і те, що В'єнам як правило підтримує РФ на міжнародній арені, хоча іноді і не поділяє політику Росії, наприклад, в конфлікті з Україною.

Список використаних джерел:

1. Нгуен Кань Тоан, Нгуен Тхань Хьонг. Военно-политическое сотрудничество и меры по его укреплению в среднесрочной перспективе до 2020 г. / Часть первая: Современность / Тоан Нгуен Кань, Хьонг Нгуен Тхань / Российско-вьетнамские отношения: современность и история. Взгляд с двух сторон. — М.: ИДВ РАН, 2013. — 416 с. — С. 116-133.

2.Корягин В. До 95% своего вооружения мы покупаем у России [Электронный ресурс] / Владимир Корягин // Газета.ru. – 19 июня. – 2014. – Режим доступа: <http://www.gazeta.ru/business/2014/06/19/6076837.shtml>

3.Нгуен Куанг Тхуан. Отношения Вьетнама с Российской Федерацией в условиях растущего присутствия США в АТР / Часть первая: Современность / Тхуан Нгуен Куанг / Российско-вьетнамские отношения: современность и история. Взгляд с двух сторон. — М.: ИДВ РАН, 2013. — 416 с. — С. 69-81.

4.Во Дай Лыонг. Факторы, потенциал, проблемы и пути развития двусторонних отношений / Часть первая: Современность / Лыонг Во Дай / Российско-вьетнамские отношения: современность и история. Взгляд с двух сторон. — М.: ИДВ РАН, 2013. — 416 с. — С. 48-67.

5.Мазырин В.М. Российско-вьетнамские отношения на новом этапе объективные предпосылки и реальные возможности / Часть первая: Современность / Владимир Моисеевич Мазырин / Российско-вьетнамские отношения: современность и история. Взгляд с двух сторон. — М.: ИДВ РАН, 2013. — 416 с. — С. 24-45.

Summary

This article focuses on the state of military-political relations between the Socialist Republic of Vietnam and the Russian Federation.

Вікторія Фокіна

Науковий керівник – к. і. н., доц. Шевчук М.А.
Одеський національний університет ім. І.І. Мечникова
vitigf@rambler.ru

Проблеми вдосконалення політичної практики мультикультуралізму

Міждержавні відносини країн ЄС не в останню чергу зумовлені тлумаченням політики мультикультуралізму в нормативно-правових базах щодо зовнішньої та внутрішньої політики. Теза про те, що абсолютно різні культури можуть мирно уживатися (співіснувати) в одній спільності в цілому не виправдала себе [4]. Модель суспільства на основі культурного плюралізму, яка передбачає, що люди різного походження, мови, раси, культури, релігії, живучи разом кілька поколінь, перетворюються в єдину громаду, в європейському культурному просторі не спрацювала. У зв'язку з цим слід було б говорити не про відсутність у європейських політиків і більшості

європейських громадян віри в дієвість мультикультуралізму, а скоріше про відсутність віри у самий принцип мультикультуралізму, тобто, про відмінну морально-етичну позицію і, відповідно, прихильність до іншого підходу вирішення проблем полікультурності – моделі сегрегації або моделі примусової асиміляції (принаймні – щодо мігрантів) [3, 369]. З цього випливає питання про можливість удосконалення політичної практики мультикультуралізму в націях-державках європейського типу. Методологічна основа вдосконалення політичної практики мультикультуралізму вкорінена в постмодерністському контексті сучасної мультикультурної реальності, що все більше радикалізується. Враховуючи несприятливі як для імігрантів так і для корінного населення трансформації у соціалізаційних системах [2], проблема культурної ідентичності переміщується з рівня групової взаємодії на рівень вільного індивідуального вибору, що припускає діалог культурних традицій при прийнятті життєво важливих рішень (в тому числі і політичних). Саме в цьому реалізується постмодерністський проєкт, що актуалізує концепти «Свій», «Інакший», «Чужий» в інтерсуб'єктивному просторі [1].

Постмодерністську форму мультикультуралістського дискурсу підтримують інтелектуали з університетського середовища і мас-медіа, поширюючи риторику «відмінності» («difference»), що прийшла на зміну риториці тожності в ЄС. Вони ратують за відмінності, але без зміни існуючого соціального порядку. Тобто, не допускають можливості включення представників емігрантських культурних громад в управління державою і не вітають політизацію їх етнічності (наприклад, заборона на створення етнічних партій у деяких країнах ЄС). По суті, така позиція веде до подальшої сегрегації суспільства, що безумовно є шкідливим для його прогресивного розвитку. Саме тому, засади комунітаризму у політичній практиці ЄС, на нашу думку, повинні бути доповнені, якщо не трансформовані у більш продуктивну площину, яка дозволить сучасній неминучій мультикультурній суті суспільства ефективно імплементуватися у політичні та правові відносини.

Дотримуючись постмодерністського проєкту сучасної мультикультурної реальності, можна констатувати, що культурна межа не існує сама по собі. Вона щоразу проводиться заново, тому що залежить від конкретних умов того чи іншого суспільства в той чи інший час. З іншого боку, культуралізація соціального тягне за собою етнізацію політичного. Конфлікти інтересів тлумачаться як конфлікти походження. Тобто, мультикультуралізм виступає як ідеологія, а отже,

як спосіб організації політичної дії та інструмент соціальної мобілізації.

За постмодерністською логікою, дискурс конструює соціальну поведінку. Тобто дискурс відмінності виступає як джерело відмінності, що тягне за собою відповідну політичну практику. Ця практика пов'язана з «управлінням культурним розмаїттям» як завданням національної політики. У свою чергу, управління культурним розмаїттям виявляється інструментом його організації і конструювання. Виходячи з вищевикладеного, можна зробити висновок, що ідеологія мультикультуралізму, як дискурс групової відмінності – швидше перешкода на шляху формування мультикультурного суспільства, ніж засіб такого формування.

Шляхи удосконалення політичної практики мультикультуралізму пов'язані з трансформацією комунітаризма в індивідуальний мультикультуралізм.

Список використаних джерел:

1. Кристева Ю. Самі собі чужі / Пер. З фр. З. Борисюк. – К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2004. – 262 с.
2. Радтке Ф.-О. Между дерегуляцией и дискриминацией. Дилемма немецкого социального государства в обращении с иммиграцией [Электронный ресурс] / Ф.-О. Радтке // Центр независимых социологических исследований. – Режим доступа: http://www.cisr.ru/files/publ/Migr_Radtke.pdf
3. Яремчук О.В., Фокіна В.І. Мультикультуралізм як принцип консолідації етнічних груп та особистостей в соціальній роботі // Вісник Одеського національного університету. Серія: Психологія, Т.19. Вип 2 (32). – 2014. - С. 366-376.
4. Merkel A. An die Muslime und Türken Multi Kulti ist Tot <http://www.youtube.com/watch?v=Xuq0Bnw1DzQ>
5. *Ausgewählte Probleme des Assimilations modells / Zwischen Assimilation und Multikulturalismus von Prof. Dr. Berthold Löffler. – Hochschule Ravensburg-Weingarten, 2011.*

Summary

The analysis of the ideology of multiculturalism demonstrates that increasing the discussions of the cultural alienation, civilization (in) compatibility, "the clash" (and "the dialogue") of civilizations issues in public debates, the more quantity of participants in these discussions shows the decline of believeness in the not crucial role of "cultural" factors of their

behavior. According the postmodernist logic the discourse constructs the social behavior.

Василь Шквірук

Науковий керівник – к.політ.н., доц. Макар В. Ю.
Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича
vasia.shkviuruk.law@gmail.com

Міжнародний інформаційний тероризм як одна із загроз національній безпеці України

Одним із загрозливих проявів міжнародного тероризму стає інформаційний тероризм, в основі якого – маніпуляція свідомістю мас, розповсюдження інформаційно-емоційного ефекту, на який розраховано більшість терористичних актів, залучення прихильників серед членів суспільства, вплив на владні структури, які приймають політичні рішення. Осмислення в цьому відношенні феномену інформаційного тероризму є передумовою формування більш чітких уявлень щодо сутності сучасного міжнародного тероризму, запобігання загроз, здатних зруйнувати державні інститути, основи державної стабільності, як і основи національної безпеки демократичних країн взагалі.

Зазначимо, що проблеми міжнародного тероризму, і зокрема такого його прояву як інформаційний тероризм знаходять відображення в значному доробку сучасних політологів. Йдеться про аналіз кримінально-правових та політологічних вимірів сучасного міжнародного тероризму, концепції інформаційного тероризму, ознак та основних тенденцій його еволюції, проявів інформаційного складника політичного тероризму, концептуальних засад у сфері інформаційної безпеки держави, проблем забезпечення інформаційної безпеки України, особливостей міжнародних стандартів інформаційної безпеки [1] і т. і.

Втім, незважаючи на велику кількість праць з даної проблематики, дане питання потребує подальшої наукової розробки, а також розгляду проблеми взаємовпливу сучасного тероризму як невід'ємної частини інформаційної структури та засобів масової інформації (ЗМІ).

За умов глобальної інтеграції та жорсткої міжнародної конкуренції головною ареною зіткнень і боротьби різновекторних національних інтересів держав стає інформаційний простір. Сучасні

інформаційні технології дають змогу державам реалізувати власні інтереси без застосування воєнної сили, послабити або завдати значної шкоди безпеці конкурентної держави, яка не має дієвої системи захисту від негативних інформаційних впливів.

Від обсягу, швидкості та якості обробки інформації значною мірою залежить ефективність управлінських рішень, зростає значення методів управління з використанням інформаційних технологій соціальними та економічними процесами, фінансовими і товарними потоками, аналізу та прогнозування розвитку внутрішнього і зовнішніх ринків. Використання інформаційних технологій визначає структуру і якість озброєнь, необхідний рівень їх достатності, ефективність дій збройних сил.

Інформаційна безпека стає невід'ємною складовою кожної зі сфер національної безпеки. Водночас інформаційна безпека є важливою самостійною сферою забезпечення національної безпеки. Саме тому розвиток України як суверенної, демократичної, правової та економічно стабільної держави можливий тільки за умови забезпечення належного рівня її інформаційної безпеки.

Для України, де інформаційна діяльність поки що не набула належного розвитку, головні загрози у сфері інформаційного тероризму є не внутрішніми, а зовнішніми. Їх переважно створюють іноземні держави, міжнародні терористичні та інші злочинні угруповання й організації, які користуються нерозвиненістю й слабкістю відповідних державних структур.

Визначаючи стан сучасних загроз інформаційного тероризму, слід зазначити, що інформаційний тероризм – це, насамперед, форма негативного впливу на особистість, суспільство і державу усіма видами інформації.

Іншим визначенням інформаційного тероризму є діяльність, що виражається в залякуванні населення й органів влади з метою досягнення злочинних намірів [2, р. 14].

Підсумовуючи, варто сказати, що проблема протидії актам інформаційного тероризму – це комплексна проблема. Сьогодні закони повинні відповідати вимогам сучасного розвитку. З цією метою урядові нашої держави необхідно проводити цілеспрямовану роботу з гармонізації та вдосконалення законодавства у сфері інформаційної безпеки держави. Державна політика забезпечення інформаційної безпеки України повинна бути складовою політики національної безпеки та повинна передбачати системну превентивну діяльність органів влади по наданню гарантій інформаційної безпеки особі, соціальним групам та суспільству в цілому. Одним з пріоритетних

напрямоків має бути організація взаємодії та координація зусиль правоохоронних органів, спецслужб, судової системи, забезпечення їх належним фінансуванням та необхідною сучасною матеріально-технічною базою.

Список використаних джерел:

1. Катренко А. Особливості інформаційної безпеки за міжнародними стандартами / А. Катренко // Альманах економічної безпеки. – 1999. – № 2. – С. 15-17.

2. Thevenet C. *Cyber-terrorisme, mythe ou réalité?* / C. Thevenet // *Série Mémoires et Thèse. – Université de Marne-La-Vallée. – 2005. – 57 p.*

Summary

The article is devoted to the problem of prevention of international information terrorism and participation of mechanisms of the state machinery in the fight against this kind of criminal activity that threatens national security. Drawn an analysis of current condition and level of threats of «information terrorism» over national and international public interests. Detected significant obstruction of effective counteraction by law machinery to terrorism demonstrations and terrorism acts.

Павло Яценюк

Науковий керівник – к.політ.н., асист. Гев'юк А.М.

Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича
kent70051@gmail.com

Зовнішньополітичні цілі американської дипломатії

Сполучені Штати Америки відіграють вкрай важливу роль у міжнародних відносинах, мають найрозвиненішу у світі мережу дипломатичних представництв. Дипломатія США бере найактивнішу участь у розв'язанні практично всіх міжнародних конфліктів і суперечок.

Зовнішня політика США визначається Президентом та здійснюється Державним департаментом на чолі з Державним секретарем. В двохтисячних США було визначено дві ключові мети зовнішньої національної політики США. Перша мета – це подолання тиранічних режимів і встановлення свободи, справедливості та поваги до людської гідності. “Свобода – найбільш надійна основа миру і міжнародної стабільності” [1]. Другою

ключовою метою на думку Б. Обама має залишатися лідерство у спільноті демократичних націй, яка стає дедалі більшою. “Багато наявних глобальних проблем – поширення пандемічних захворювань, тероризм, природні катастрофи – потребують багатонаціональних зусиль для їхнього вирішення. Америка повинна продовжити головування в світі” [2].

Протягом останніх років США довелося зіткнутися з різноманітними наростаючими світовими воєнно-політичними та соціально-економічними проблемами. На думку багатьох науковців Білий дім за останні п'ять років США занадто часто відсовував на другий план як своїх супротивників, стратегічних конкурентів так й економічних партнерів та політичних союзників. Тому стратегія адміністрації Б. Обама “leading from behind” в 2014 р. була грандіозно провальною, що призвело до плутанини серед традиційних союзників США.

В основі зовнішньої політики США лежить теза того, що США повинні бути готові протистояти тим, хто загрожує її інтересам, а вони стоять з тими, хто поділяє його цінності і цілі.

Відповідно до Стратегічного плану діяльності Держдепартаменту й Агенції з міжнародного розвитку стратегічні цілі американської дипломатії складаються з декількох пунктів, кожен з яких має підпункти, уточнюючи об'єкти і площини трансформаційних впливів США. Серед найважливіших необхідно виділити наступні:

- перша стратегічна мета полягає у досягненні миру і безпеки; виокремлюються п'ять сфер, в яких заплановано зосереджувати зовнішньополітичну активність: протидія тероризму; запобігання розповсюдженню зброї масового знищення і конвенціональних озброєнь дестабілізувальної дії; співробітництво у галузі безпеки і реформа безпекового сектору; упередження, послаблення і реакції на конфліктні процеси; транснаціональна злочинність; внутрішня безпека;

- друга стратегічна мета полягає у сприянні справедливому і демократичному управлінню. Виокремлюються чотири об'єктні сфери для американського впливу: права людини та верховенство права; ефективне управління; політична конкуренція і механізми досягнення консенсусу; громадянське суспільство;

- третя стратегічна мета сформульована як інвестування в людей; інвестувати планується за трьома напрямками: освіта, здоров'я і соціальні послуги;

- четверта стратегічна мета полягає у підвищенні економічного зростання і добробуту. Виділяється п'ять пріоритетних сфер: приватні

ринки, торгівля, інвестиції, навколишнє середовище, аграрне виробництво;

- п'ята стратегічна мета полягає у наданні гуманітарної допомоги, планується працювати за трьома напрямками: по-перше, надання захисту, допомоги і практичних рішень при кризових ситуаціях; по-друге – упередження катастроф і мінімізація їхніх наслідків; по-третє, людяний і системний підхід до керування міграційними процесами;

- шоста стратегічна мета: сприяння міжнародному взаємопорозумінню. Держдепартамент США бачить три важелі для здійснення цієї мети: вироблення позитивного бачення, маргіналізація екстремізму; плекання спільних інтересів і цінностей;

- сьома стратегічна мета полягає у посиленні консульської служби і загального управління в системі зовнішньої політики.

Стратегічний план діяльності Держдепартаменту структурується відповідно до стратегічних цілей і регіональних пріоритетів. Європа і Євразія визначаються як єдиний цілісний регіон, що переживає процес трансформації, і одночасно підтримує трансформацію в інших частинах світу, тому в такій справі підтримка США є як ніколи доречною й необхідною.

Європейські союзники та інституції (Європейський Союз, НАТО і ОБСЄ) відіграють важливу роль в процесах консолідації демократії в молодих країнах. Підтримка демократичних реформ, забезпечення гідного місця в євроатлантичній спільноті для країн Східної Європи, Балкан, Південного Кавказу; приєднання Туреччини до Європи; мирне врегулювання пострадянських конфліктів – відзначаються як незавершені справи глобальної політики США. На думку американських дипломатів демократичні перетворення у вищезгаданих країнах гальмуються посткомуністичними патологіями – корупцією, високим безробіттям, погіршенням стану освіти і системи охорони здоров'я [3]. Сполучені Штати вважають, що особливі партнерства з країнами молодих демократій, зокрема, Україною, сприяють досягненню спільної євроатлантичної мети: Європи мирної і вільної [3].

Таким чином, Сполучені Штати Америки на сучасному етапі розвитку історії займають передове місце на міжнародній арені. США зараз не тільки відіграють передову роль на міжнародній арені, але й є безпрецедентним світовим лідером. На сьогодні США переважають інших сучасних сильних акторів у економічній, військовій, культурній, політичній та інших сферах.

Список використаних джерел:

1. *National Security Strategy of the United States of America* [Електронний ресурс] / *White House* – March 2006 – 49p. – Режим доступу: <http://www.whitehouse.gov/nsc/nss/2006/>

2. *Quadrennial Defense Review Report* [Електронний ресурс] / *Department of Defense* – 6 February 2006 – 113p. – Режим доступу: <http://www.defenselink.mil/pubs/pdfs/QDR20060203.pdf>

3. *National Strategy for Information Sharing. Successes and Challenges in Terrorism-Related Information Sharing* [Електронний ресурс] / *White House* – October 2007 – 31p. – Режим доступу: <http://www.whitehouse.gov/nsc/infosharing/index.html>

Summary

The year 2013 was marked by declining U.S. leadership and a series of foreign policy follies, from the White House's woeful handling of the Syria crisis and the illusory nuclear deal with Tehran to Washington's ill-judged support for the short-lived Muslim Brotherhood government.

The U.S. cannot afford to make similar mistakes in 2014. Washington should be willing to confront rogue regimes, protect U.S. sovereignty, strengthen its defenses at home and abroad, shore up traditional alliances, and actively side with those who are fighting for the right to shape their own destiny.

Dr. Carsten Sander Christensen

Curator at Billund Museum, Denmark
csc@billund.dk

Denmark and the Cooperation with Ukraine and its neighbours

The Role of Denmark since 1989

Since the end of the Cold War in beginning of the 1990s, the Danish foreign policy priority of establishing a peaceful and stable Europe in progress and prosperity has been a common thread in the led foreign policy in the recent decades. But already after the fall of the Berlin Wall in 1989, Denmark has been a very active partner in the process of democratization in the former Eastern Bloc. Denmark was for instance one of the first countries in the world to establish an Embassy in the Baltic States (Latvia in 1991). In the process of the EU-enlargement, Denmark played a leading role. And the final agreement was negotiated through in Copenhagen in December 2002 under a Danish leadership. In the EU accession talks with for instance

Romania and Bulgaria, Denmark was an active partner on the side of these countries. Since the enlargement of EU in 2004 and 2007, Denmark has been an active partner in the former Eastern European countries (including the countries of the Eastern Partnership) with the following top priorities:

- To support the industry and projects such as helping to raise living standards in each country
- The environment
- Justice and home affairs
- Cross-boarder cooperation and regional development
- Human resources and health

Political targets and key priority themes of Denmark regarding Ukraine and neighbours

The overall political targets and key priority themes what depends the countries of Eastern Europe and the Eastern Partnership were already formulated in the end of the 1990s and were as follows:

- To support the process of reforms and democratization
- To strength the economic cooperation between Denmark and the countries in the former Eastern Bloc
- To accelerate export and import with the countries
- To assist the countries in their efforts to be members of the EU
- To assist the countries with environmental improvements

An important partner to achieve these targets is the Danish industry. Danish industry and agriculture have since the early 1990s invested heavily in the eastern European countries. In Ukraine, the Danish farmers have purchased land and have helped to increase Ukraine's agricultural production and to develop the agricultural branch of the country. A lot of Ukrainian farmers are now educated in Denmark. The knowledge and expertise of Danish firms are useable in the process of modernization of the countries and furthermore it aims to establish long term cooperation with the local industry.

The Danish Neighbourhood Programme and the countries of the Eastern Partnership

To achieve the goals the Neighbourhood Programme focuses mainly on the following intervention areas (Ukraine has top priority):

- Strengthening of a free and independent civil society,
- Supporting reforms and capacity building within the public sector,
- Promoting the private sector, i.a. with focus on business development and job creation.
- Promotion of law reforms and fight against corruption, organised crime and illegal immigration
- Capacity building of the public sector

The Neighbourhood Programme will mainly be implemented through larger development programmes. Experience has shown that larger development programmes based on development strategies and the needs of the neighbourhood countries themselves ensure higher sustainability and development effectiveness of Danish assistance. The development programmes will be supplemented by short-term, targeted interventions that will also provide the Neighbourhood Programme with immediate political visibility.

Bibliography:

1 Adler-Nissen, Rebecca, Nielsen, Julie Hassing & Sørensen, Catharina (2012), *The Danish EU Presidency 2012: A Midterm Report*, Copenhagen: Danish Institute for International Studies (DIIS).

2 Christoffersen, Julie Herschend (2011), *The EU's Eastern Neighbours – the State of Reforms and the Reform of the State*, Copenhagen: Danish Institute for International Studies (DIIS).

Анотація

З часу падіння Берлінської стіни в 1989 р. Данія була дуже активним партнером Східного Блоку в інтеграційних процесах ЄС. У статті досліджено роль Данії у процесах налагодження тісних зв'язків України з ЄС.

СТОСУНКИ УКРАЇНИ З ДЕРЖАВАМИ-СУСІДАМИ

Nadiia Bureiko

St Gallen University, Switzerland

Bukovinian State Medical University, Ukraine

nadia.bureiko@gmail.com

Ukraine in the Geopolitical Triangle *the EU – Ukraine – Russia*: Methodological Aspect

Taking into account that Ukraine lies in-between the West (the EU) and the East (Russia) along with the other Eastern Partnership countries it experiences the impact of both sides on the economic, social, cultural and ideological fields. The paper studies the peculiarities of Ukraine's foreign policy choice (civilization one) with regard to the geopolitical triangle the EU – Ukraine – Russia that shaped Ukrainian society torn between two integration projects – the European Union (through its Association Agreement) and the Eurasian Union (in its preliminary stage – the Customs Union). This dilemma caused a crucial crisis in Ukraine, led to the national movement (so-called Revolution of Dignity or EuroMaidan) and the military events in the East of the country just afterwards.

The future development of the EU – Ukraine – Russia geopolitical triangle can be considered as a key element for guaranteeing stability in the entire EaP area and particularly in Ukraine. The potential angles of the proposed geopolitical construct were chosen as two centres of influence in the frontier zone, where Ukraine plays a vital role due to its borderlands position. Thus, the EU enlargements waves of 2004 and 2007 have pointed out that stabilising its external frontiers has been among Brussels' main strategies for its near abroad. It includes “ideological values” – democracy and human rights spreading, and “realistic values” focused on security threats stemming from outside the borders.

The main hypothesis of the paper is that the position of Ukraine in the aforementioned geopolitical triangle defines the future stability of the region. The hypothesis is tested while applying F. J. Turner's classical frontier thesis [3] to the contemporary realities of Eastern Europe (even though it was relevant to another region, we consider its revised interpretation for our theory-based hypotheses).

Therefore, we claim:

- Firstly, frontier regions are still a field for comparative analysis of political, social and security development.

- Secondly, due to this approach the research considers the historical and multicultural background of Ukraine in “the space of in-between”, namely, the identity problem focused in “we – they” [1] along the line of the Dnieper river (pro-Russian left-bank Ukraine, pro-European right-bank Ukraine; in the past the line Habsburg – Russian empires).

From this point of view, the paper considers the constructivist tenet useful to explain the EU’s endeavors to construct a similar European identity outside its borders by transferring ideas and values to its near abroad [2] that succeeded concerning EuroMaidan as the national Ukrainian movement and failed within eastern regions of Ukraine led to separatist movement.

The EU after its latest enlargements formed a new configuration. As a result, the new EU’s Eastern border required a quick and proper reaction to the changing geopolitical context. Hence, the political association and economic integration of the EaP partner-members is considered by the EU as one of the instruments of stability in the region. However, Russia’s influence in the region has many times hindered EU’s integration initiatives. The “elder brother” of the former Soviet republics is making significant efforts towards resumption of official Moscow’s power in the region (a revision of its 20th century Realpolitik strategy) [4].

Analyzing the peculiarities of the relations in the geopolitical triangle the EU – Ukraine – Russia, the paper aims:

- 1) to examine Ukraine’s foreign policy options and its models (theoretical cases);
- 2) to define the elements of interdependence within the mentioned geopolitical triangle;
- 3) to advocate that the European choice of Ukraine is constructive.

References:

1. Anderson B. *Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism* / Benedict Richard O’Gorman Anderson. – 1991. – 224 p.
2. See, e.g.: Börzel T. *Revisiting the Nature of the Beast – Politicization, European Identity, and Postfunctionalism: A Comment of Hooghe and Marks* / Tanja A. Börzel, Thomas Risse // *British Journal of Political Science*. – Vol. 39. – Issue 01. – 2009. – P. 217-220; Börzel T. *The Transformative Power of Europe. The European Union and the Diffusion of Ideas* / Tanja A. Börzel, Thomas Risse // *KFG Working Paper*. – № 1. – 2009. – P. 3-28; *Diffusing (Inter-) Regionalism. The EU as a Model of Regional Integration* // *KFG Working Paper*. – № 7. – 2009. – P. 3-26.

3. Turner F. *The frontier in American history* / Frederick Jackson Turner. – New York : Dover, 1996. – 375 p.

4. Фісанов В. Розвиток відносин України з російською Федерацією: геополітичний і безпековий виміри (за експертними оцінками) / В. Фісанов, О. Грушко // *Eastern Review*. – 2012. – № 1. – С. 38.

5. Шапалова О. Обтяжлива унікальність, або дилема асиметрії в зовнішній політиці України / О. Шапалова // *Зовнішні справи*. – 2011. – № 7-8. – С. 26.

Анотація

У статті розкрито методологічні аспекти дослідження геополітичного трикутника ЄС – Україна – Росія. Проаналізовано теоретичні моделі зовнішньої політики України у контексті зазначеного геополітичного конструкту та визначено елементи взаємозалежності. Гіпотезою дослідження є те, що позиція України у даному трикутнику визначає стабільність у регіоні.

Tomasz Grzywaczewski

Scientific supervisor - PhD, Prof. Daranowski P.

University of Łódź, Poland

tomasz.lachowski86@gmail.com

Peoples of Donbas – the limits of self-determination principle

The ongoing Ukrainian crisis faces the Europe with the challenges unknown since the end of Second World War. The fixed pattern of geopolitical map of this part of the world has been changing rapidly due to the annexation of Crimean peninsula by Russian Federation and the war with separatists in Donbas, which proclaimed the independence of two state-like entities – Donetsk and Lugansk People's Republics and forming by them the confederation called Federal State of Novorossiya. Though the dissolution of USSR, Czechoslovakia and Yugoslavia resulted in the creation of new states, it is accepted that this process was lawful and all newly formed entities gained the full international recognition. Thus the principle of territorial integrity, was confirmed as the crucial constituent of world's order and peaceful cooperation amongst nations. However, the first important split on this solid surface appeared over the conflict in Kosovo and recognition of its independence, by the part of international community, mainly EU member states and the USA and the refusal of recognition by the

others including Russian Federation.. Moreover, there has been the persistent threat looming on the horizon since the beginning of 90. – the quasi-states of Pridnestrovian Moldavian Republic, Abkhazia, Southern Ossetia and Nagorno-Karabakh, which indeterminate status has been undermining European security system. The roots of aforementioned problem lays in the difficulties of the defining the scope of right of people to self-determination. This paper tries to pointed out the boundaries of this principle with the special emphasize on the case of entities emerging in the Eastern Ukraine.

First it must be stressed, that the right to self-determination was strictly bond with the decolonization context [1]. However the practice of states and the UN resolutions lead to the development of the opinion, that this right might be exercised by “the people” who suffered from the oppression and whose human rights are violated by the state which has the effective control over them [2]. This interpretation of self-determination was re-confirmed in the famous advisory opinion of Supreme Court of Canada Reference re Secession of Quebec, which deals with the issue of the unilateral secession of Quebec province from Canada. The judges pointed out that secession on the basis of self-determination is eligible, only if the three conditions are jointly met: the existence of the “people”; the existence of oppression connected with severe infringements of human rights and finally the prospective independence is the last resort, which might resolve the prolonged stalemate [3]. Even though, the main question remains about the precise legal definitions of “people”, “oppression” and “last resort”. As so far, these notions remain highly imprecise. Therefore it is extremely difficult to unequivocally assess, that the potential independence is lawful due to fulfilling the abovementioned prerequisites. The dispute over Kosovo case clearly shows that the issue of exercising right to self-determination beyond the decolonization context remains profoundly contentious and is subjected rather to political influences, than to legal solutions provided by the international law [4]. The only case, when secession is undoubtedly lawful occurs when there is agreement between predecessors state and the newly-arising one, as it was in the case of establishing independent state of South Soudan.

This way of interpretation is confirmed by the refusal of recognition of quasi-states existing in the former Soviet republics, but also of the once outside this sphere, e.g. Western Sahara or Somaliland in Africa. Although the cases of Republic of Crimea and Donbas’ entities are exceptional and precedential due to the two main reasons. First of all, the “people” claiming independence are not the separate nations (nor ethnically, neither politically), but they are in fact an Russian ethnic minority inhabiting

Ukrainian state. The second and even more important cause stems from the source of separatists movement. Contrary to other quasi-states, their born is closely tied with the engagement of the Russian Federation into the internal Ukrainian crises. Thus, it becomes quite obvious that the aim of their creation was not to establish independent states, but rather to develop the tool of changing the frontiers beyond the regulations of international legal framework and to circumvent the principle of territorial integrity. The declaration of independence of Republic of Crimea directly reveals this political will: "If the referendum brings the respective results. Republic of Crimea as an independent and sovereign state will turn to the Russian Federation with the proposition to accept the Republic of Crimea (...) into Russian Federation" [5].

This observations leads to the conclusion that events in the Ukraine might be perceived not as the classical exercise of right to self-determination by "the people", but rather as the new device of changing the borders of sovereign states, by its more powerful neighbor. This is notably noticeable taking into consideration that Ukrainian authorities decided to grant special privileges to the regions at war. The document Law "On Special Order of Local Government in Certain Districts of Donesk and Luhansk Region" was signed by President Petro Poroshenko on 16. October 2014 [6]. However the self-proclaimed authorities of People's Republic do not agree to its provision and it seems that stopping the bloodshed depends mainly upon the decision of Kremlin to maintain or to withdraw its support for Separatists. In this context it become of highest importance to determine the boundaries of self-determination principle and properly distinguish it from the act of aggression. The happenings of year 2014, shows that this theoretical dilemma creates serious practical problems threatening the international peace and destabilizing the global balance of power.

Bibliography:

1. *Western Sahara advisory opinion of 16 October 1975*
2. *Declaration on Principles of International Law concerning Friendly Relations and Co-operation among States in accordance with the Charter of the United Nations*, <http://www.un-documents.net/a25r2625.htm>
3. *Reference re Secession of Quebec*, [1998] 2 S.C.R. 217, <https://scc-csc.lexum.com/scc-csc/scc-csc/en/item/1643/index.do>, (access: 17.10.2014).
4. *P.Daranowski Recognition of Independent Kosovo – precedent approval*, p. 13-16, http://www.grocjusz.edu.pl/Materials/_archiwum/archiwum2009/pd_sem_3010.pdf, (access: 17.10.2014).
5. <http://www.voltairenet.org/article182723.html> translation from the original language version published on the official website of the State

Council of the Republic of Crimea: http://www.rada.crimea.ua/news/11_03_2014_1, (access: 17.10.2014).

6.<http://www.president.gov.ua/en/news/31415.html>, (access: 17.10.2014).

Анотація

У статті досліджено проблему утворення в результаті кризи 2014 року на території України квазі-держав Донецької та Луганської Народних Республік та тимчасової Кримської Республіки. Висвітлено принципи самовизначення у міжнародному праві та заперечено винятковий характер декларації незалежності вищезгаданих утворень у зв'язку з відсутністю окремих «народів», що потребують визнання та у зв'язку із підтримкою новоутворень Російською Федерацією.

Анастасія Нагірняк

Науковий керівник – к. філософ. н., доц. Струтинський В. Є
Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича
ms.shadylady@mail.ru

Польсько-українські відносини на сучасному етапі (2013-2014 рр.)

Проблема відносин із міжнародною спільнотою нині є для України надзвичайно важливою, оскільки від її дієвої підтримки безпосередньо залежить успіх нашого народу у боротьбі за територіальну цілісність держави і можливість вільно обирати власний демократичний шлях розвитку.

Польща є найближчим західним сусідом України. Протяжність їх спільного кордону, який одночасно є і частиною зовнішнього кордону ЄС, становить 535 км. Обидві країни мають багато спільних моментів у своєму історичному розвитку, періоди загострення відносин та часи плідної співпраці. Відповідно динаміка розвитку відносин між двома країнами вже багато років є об'єктом пильної уваги науковців.

У контексті досліджуваної проблеми варто наголосити, що саме Польща однією з перших офіційно визнала незалежність України 2 грудня 1991 р. - наступного дня після всеукраїнського референдуму. 18 травня 1992 року було укладено Договір між Україною і Республікою Польща про добросусідство, дружні відносини і співробітництво. Сучасна договірно-правова база між Україною та Польщею налічує біля двохсот документів. Вона свідчить про сталу підтримку нашою

сусідкою намагають українського народу будувати дійсно демократичну, європейську державу. Зокрема, Варшава підтримала революційні події в Україні кінця 2013 року. Міністерства закордонних справ Польщі виступило з офіційною заявою щодо неприпустимості застосування сили проти мітингувальників на майдані Незалежності у Києві.

Після обрання 25 травня 2014 року Президентом України Петра Порошенка його перший офіційний міжнародний візит 3-4 червня 2014 року відбувся саме до Польщі. Радник президента Польщі з міжнародних питань Р. Кузняр відзначив, що цей крок є «визнанням внеску Польщі в демократичні зміни в Україні і зусиль Польщі, аби Україна знайшла своє місце в родині європейських демократичних народів» [2]. Під час цього візиту Президент України провів зустрічі із очільником Польщі Броніславом Коморовським, а також із главами інших держав, зокрема із Президентом США Бараком Обамою та з Президентом Франції Франсуа Олландом [3]. Головними питаннями, які обговорювалося у ході цих зустрічей були визначення шляхів розв'язання російсько-української кризи, а також основних напрямків підтримки демократичних реформ, започаткованих в Україні.

Зокрема, Польща надала допомогу нашій країні в освітній сфері: у відповідь на запит Президента України щодо надання стипендій для студентів з Донецької та Луганської областей для навчання в польських університетах польська сторона виділила урядові стипендії на навчання для майже 500 українських студентів і 50 аспірантів із східних регіонів [2].

Необхідно зазначити, що підтримка Польщею курсу України на євроінтеграцію і незалежність від РФ існує не лише на офіційному рівні, а, насамперед, на рівні громадянського суспільства. Протягом останнього року громадськість Польщі неодноразово проводила акції на підтримку України. Згідно отриманих Центром досліджень громадської думки (CBOS) результатів, 48% громадян Польщі підтримали територіальну цілісність України і лише 4% висловилися на підтримку від'єднання східної частини України [1].

Отже, Польща як один із найближчих сусідів України є державою, що безпосередньо зацікавлена у стабільному демократичному розвитку нашої держави. Зі свого боку Україна бачить у Польщі дієвого партнера, який практичними кроками як на міжнародній арені, так і у руслі двосторонніх відносин послідовно доводить підтримку курсу України на демократичні перетворення і її руху до європейської спільноти. Враховуючи сучасний стан міжнародних відносин, на найближчу перспективу перед Україною та

Польщею постає завдання не тільки зберегти позитивну динаміку розвитку двосторонніх стосунків, а і суттєво поглибити взаємодію за всіма напрямками.

Список використаних джерел:

1. Більшість поляків підтримує територіальну цілісність України і з симпатією ставиться до українців [Електронний ресурс] // Матеріали медіахолдингу zik. – Режим доступу: http://zik.ua/ua/news/2014/07/18/bilshist_polyakiv_pidtrymuie_terytorialnu_tsilisnist_ukrainy_i_z_sympatiieyu_stavytsya_do_ukraintsiv_zmi_506939
2. Перед Польшей и Украиной стоит ряд общих угроз и вызовов [Електронний ресурс] // Replika. – Режим доступу: http://replika.com.ua/ru/novosti/pered_polshey_i_ukrainoy_stoit_ryad_obschih_ugroz_i_vyzovov_kantselyariya_prezidenta_polshi
3. Петро Порошенко 3-4 червня здійснює свій перший закордонний візит в якості Президента України [Електронний ресурс] // Тиждень. Уа. – 2014. – 3 червня. – Режим доступу: <http://tyzhden.ua/News/111352>

Summary

The article deals with the Polish-Ukrainian relations of the late 2013-2014 years. It is shown that in the last year that Poland was a country that unconditionally supported the choice of the Ukrainian people and consistently gave Ukraine versatile and effective support, which has become one of the most important success factors in the hard struggle which now leads our country.

Андрей Мельков

Институт современных гуманитарных исследований
(Россия, Москва)
as@malkow.ru

Украинофильство в России: история и современность

Под украинофильством обычно понимают литературное и общественно-политическое движение середины XIX – начала XX вв. среди украинцев в России и Австро-Венгрии (Галиции). Деятельность этого движения была направлена на сохранение и развитие украинского языка, литературы и культуры. Самой известной политической организацией украинофилов является «Кирилло-

Мефодиевское братство», созданное усилиями Н.И. Костомарова в Киеве в конце 40-х гг. XIX в.

Очень скоро в Петербурге заподозрили украинофильское движение в антирусской пропаганде и революционной крамоле. Беспощадная борьба с украинофильством привела к появлению печально известных «Валуевского циркуляра» (1863 г.) и Эмского указа (1876 г.). Последовавшая реакция петербургской интеллигенции на запретительные меры в отношении украинского языка и литературы, а также на преследования украинских деятелей культуры и ученых, стала отправной точкой в зарождении украинофильства собственно в России. К украинофилам следует отнести министра народного просвещения А.В. Головнина, решительно осудившего «Валуевский циркуляр», славянофила И.С. Аксакова, либеральную прессу Петербурга, прежде всего «Санкт-Петербургские ведомости» и «Вестник Европы», где публиковались материалы, критиковавшие политику властей в отношении украинского языка и культуры. Основным замыслом этих публикаций была реабилитация украинофильства, стремление показать, что оно было движением против замкнутости официальной государственной идеологии на истории и культуре только Восточной Руси. То есть, по меткому выражению Н.И. Костомарова, украинофильство выступало против «московского партикуляризма» [1], или же «восточнического русофильства», как называл это М.П. Драгоманов [2]. В целом, в дореволюционный период русские либералы прилагали немало усилий для поддержки и реализации целей украинофильского движения в России.

Таким образом, украинофильство, возникнув в среде этнических украинцев, значительно распространилось среди русской интеллигенции, оказав серьезное влияние на формирование общественного мнения в России по отношению к «украинскому вопросу».

Современное российское украинофильство начало формироваться на фоне антивоенного движения в России, вызванного украинским кризисом 2014 г., как публичный протест против проводимой Кремлем агрессивной политики в отношении Украины.

Наглядным свидетельством усиления украинофильских настроений в России стали два Марша мира, прошедших в Москве 15 марта и 21 сентября 2014 г. Несмотря на информационную войну, прямые запугивания и агрессивную пропаганду государственных СМИ, поддержать украинский народ на улицы столицы России вышли

десятки тысяч людей, которые пронесли по центру Москвы украинские флаги, антивоенные лозунги и плакаты.

Период между двумя маршами выпал на дальнейшую эскалацию конфликта в Украине, переросшего в полномасштабную войну в восточных регионах страны. За это время в России еще более усилились украинофильские настроения. Так, по сравнению с мартовским Маршем мира, марш 21 сентября стал более многочисленным. Он прошел с большей конкретикой в лозунгах и требованиях. Основной идеей марша стало требование прекращения агрессивной политики российской власти по отношению к Украине [3]. По мнению протестующих, такая политика не только принесла войну на землю Украины, но и стоила жизни тысячам украинцев и россиян. Организаторы Марша выступили с заявлением о том, что «политика России ведёт к нарастанию фашистских тенденций в нашей стране, изоляции России в мире, тяжёлым экономическим последствиям, основное бремя которых нам всем ещё предстоит пережить. Она сопровождается усилением политических репрессий внутри России, дальнейшим ограничением прав и свобод российских граждан» [4].

О поддержке Марша мира заявили все либеральные оппозиционные партии – «Яблоко», РПР-ПАРНАС, «Партия прогресса», «Альянс зеленых», незарегистрированная «Партия 5 декабря», движение «Солидарность» и другие. Также в украинофильском ключе сегодня выступает ряд независимых российских СМИ: телеканал «Дождь», порталы «Слон.Ру», «Грани.Ру» и «Сотник-ТВ», издания «Ежедневный Журнал», «Новая газета», «The New Times», Радио «Свобода» и радио «Эхо Москвы».

Наиболее яркими представителями зарождающегося нового украинофильского движения в России следует назвать следующих людей. Это депутаты Государственной Думы Дмитрий Гудков и Илья Пономарев, лидер группы «Машина времени» Андрей Макаревич, певица Диана Арбенина, доктор исторических наук, профессор МГИМО Андрей Зубов, политолог Станислав Белковский, писатели Дмитрий Быков, Виктор Шендерович и Андрей Мальгин, гражданский активист Марк Гальперин, журналист Аркадий Бабченко, заслуженный учитель России Тамара Эйдельман. Кроме этих известных личностей, украинский народ поддерживают тысячи равнодушных россиян, которые приходят на антивоенные марши и митинги, участвуют в пикетах, проводят одиночные акции в Москве и других городах России.

Таким образом, в настоящее время в российской общественной и политической жизни зарождается и формируется совершенно новое политическое явление – украинофильство, способное развиваться в ближайшие годы в серьезное оппозиционное движение, которое будет оказывать существенное влияние на внутри и внешнеполитические процессы в России.

Список использованной литературы:

1. Костомаров Н.И. Правда москвичам о Руси / Н.И. Костомаров // *Основа*. – 1861. – № 10 (октябрь). – С. 14.
2. Петрик М. [Драгоманов М.П.]. Что такое украинофильство? / М.П. Драгоманов // *Русское богатство*. – 1881. – № 11. – С. 124.
3. Резолюция Общероссийского Марша Мира 21-го сентября 2014 года [Электронный ресурс] // #НЕТВОЙНЕ [сайт]. – Режим доступа: <http://netvoine.info>.
4. В Москве начался «Марш мира» [Электронный ресурс] // *Slon.ru* [сайт]. – Режим доступа: <http://slon.ru/fast/russia/v-moskve-nachalsya-marsh-mira-1160469.xhtml>.

Summary

The article is devoted to the Ukrainophilia's phenomena in Russia. The author gives examples of Ukrainophilia among liberal intelligence in the pre-revolutionary period. The reasons of Ukrainophilia's emergence and plans of its development in Modern Russia on the ground of antiwar protests are under consideration.

Роман Мельник

Любешівський технічний коледж
Луцького національного технічного університету
bravo5@ukr.net

Політологічні аспекти виникнення інституту президентства в суб'єктах Російської Федерації

Виникнення інституту президентства в колишніх автономних республіках і автономних областях у складі РРФСР безпосередньо пов'язано зі значними соціально - політичними змінами, що відбулися в Російській Федерації в кінці 1980-х – поч. 90- х рр.

Історично автономні республіки і автономні області, що з'явилися на карті колишньої Російської імперії, стали втіленням

більшовицького гасла про право націй на вільне відокремлення і утворення самостійної держави. Протягом радянського періоду статус автономій неодноразово змінювався, тому що в конституціях СРСР і РРФСР були відсутні юридичні підстави для присвоєння автономіям того чи іншого статусу. Такі найбільші автономні радянські соціалістичні республіки у складі РРФСР як Башкирська, Татарська, Якутська протягом радянського періоду робили неодноразові, але марні спроби отримати статус союзних республік. Адже чисельність їх населення, територія, рівень економічного розвитку та природні ресурси перевищували багато республік, що мали ранг союзних.

У Конституції СРСР від 7 жовтня 1977 р. були встановлені правові підстави, які дозволяли ранжувати національно-територіальні регіони. Радянський науковець Б. Пономарьов зазначає, що “якихось офіційно встановлених чинників, що зумовлюють вибір тієї чи іншої форми національної автономії, у нас немає” [1, 242].

Паралельно процесам реформування федеративного устрою держави в початку 1990 р. обговорювалася можливість установи президентської влади в Радянському Союзі. У радянський період введення президентства в СРСР обговорювалося неодноразово.

З настанням перебудови такі формальні атрибути державності як власна конституція, верховний рада, прапор, герб, гімн, громадянство, республіканський статус, стали значущими ресурсами етнобюрократії автономій.

Введення президентства в Російській Федерації у свою чергу призвело до появи президентів в колишніх автономних республіках і автономних областях у складі РРФСР в 1991 - початку 1992 рр. Татарська РСР стала першою і єдиною, де вибори першого президента пройшли до подій серпня 1991 р. в Москві. Таким чином, в СРСР виникла безпрецедентна у світовій практиці трирівнева президентська система.

Причинами появи президентської влади в республіках дослідник Д. Скуратов вважає:

- узаконення неформального політичного лідерства колишніх перших секретарів обкомів партії, які стали президентами;
- встановлення державного інституту, аналогічного загальноросійському;
- протистояння Москві та прагнення відстояти державний суверенітет [2, 55].

Л. Тхабісімова вважає, що інститут Президента Кабардино-Балкарії було засновано “з метою посилення ознак державності в організації влади та персоніфікації вищої державної влади...” [3, 134].

У новій Конституції Росії від 12 грудня 1993 р. на відміну від Конституції РРФСР 1978 р. (в ред. 10 грудня 1992 р.) були відсутні положення, присвячені президентам (главам виконавчої влади) республік у складі Російської Федерації. згадані в колишній Конституції Росії, їх повноваження не знайшли відображення в новому Основному Законі Російської Федерації.

Отже, становлення інституту президентства (голів виконавчої влади) в суб'єктах Російської Федерації в кінці 1993 - 99 рр.. стало одним з виразників процесу трансформації її політичної системи та поступового перегляду принципів взаємодії з республіками. В міру зміцнення федерального центру та ослаблення міжнаціонального протистояння, стала можливою варіативність у найменуванні вищих посадових осіб - були обрані голови, голови урядів республік тощо. Втім, в багатонаціональному Дагестані одноосібний президент так і не був заснований.

Список використаних джерел:

1. Конституция СССР [Текст]: Политико-правовой комментарий / А. Е. Бовин [и др.]; общ. ред. и вступ. ст.: Б. Н. Пономарева. – М. : Политиздат, 1982. – 398 с.

2. Скуратов Д. Ю. Институт президентства в республиках Российской Федерации парламентского типа [Текст] / Д. Ю. Скуратов // Право и жизнь. 1996. - № 10. - С. 53-72.

3. Тхабисимова Л.А. Становление института президентства в Кабардино-Балкарской Республике [Текст] / Л. А. Тхабисимова // Проблемы эффективности государственной власти и управления в современной России / Под ред. Игнатова В., Материалы научно-практической конференции. – Вып. 3, Ростов н/Д, 1998. – С. 133-135.

Summary

Origin of institute of presidency in former autonomous republics and autonomous areas in composition RSFSR it is directly related to considerable socially - by political changes which took place in Russian Federation at the end of 1980th - to beginning 1990th. Historically autonomous republics and autonomous areas, which appeared on the map of the former Russian empire, became embodiment of bolshevist slogan about a right for nations on a free separation and formation of the independent state.

О причинах эмиграции граждан России в Украину

В условиях украинского кризиса 2014 года все чаще прослеживается характерная тенденция – усиливается отток граждан России в Украину. С чем это связано? Среди причин эмиграции российских граждан в Украину можно отметить как общие, характерные для всех мигрантов, т.е. экономические факторы [1], так и специфические, связанные с политической ситуацией в России и Украине, а также с международной обстановкой в целом.

Сегодня Россия переживает новую, шестую волну эмиграции. Первая возникла после гражданской войны, вторая – после Второй мировой войны, третью составили еврейские репатрианты и диссиденты эпохи Брежнева, четвертая пришлась на начало 90-х, пятая – годы правления Владимира Путина. В 2013 году в Евросоюз поступило рекордное число прошений о предоставлении убежища – 435760. По данным Еврокомиссии на первом месте по количеству прошений об убежище – Сирия (12%), на втором – Россия (10%) [2].

Евромайдан в Украине, победа революции Достоинства, аннексия Крыма и война с сепаратистами в восточных регионах Украины – эти болевые точки современной истории разделили российское общество. Несогласные с агрессивной политикой Кремля в отношении Украины и оказавшиеся в численном меньшинстве граждане поняли, что внезапно оказались «чужими среди своих». Угроза политических репрессий, арестов и нежелание мириться с набирающим обороты национализмом в России вынуждают украинофильски настроенных представителей творческой интеллигенции и гражданских активистов просить политического убежища в Украине [3, 4].

Эмиграции россиян в Украину и их успешной адаптации в стране способствует ряд факторов:

1. Практическое отсутствие языкового барьера. Близость русского и украинского языков, дает возможность освоить государственный язык Украины в короткие сроки.
2. Общее культурное измерение, религия и быт.
3. Принимаемая и разделяемая мигрантами из России система ценностей новой Украины, поддержка евроатлантического

содружества, приверженность идеалам демократии и неприятие диктатуры и авторитаризма.

4. Дружелюбное отношение к политическим мигрантам из России со стороны украинского населения.

В конце марта 2014 года в Верховную Раду Украины был внесен законопроект об упрощенной процедуре получения гражданства Украины россиянами, которые отказываются от гражданства РФ в знак протеста против аннексии Крыма [5]. Для таких людей предлагается снять ряд требований для получения гражданства, таких как проживание на территории Украины на протяжении установленного срока, необходимость получения разрешения на эмиграцию, владение государственным языком. Требуется лишь, чтобы человек, вступающий в гражданство Украины, взял на себя обязательство в течение двух лет овладеть государственным языком в объеме, достаточном для понимания и общения. Законопроект прошел рассмотрение в комитетах Рады, которые, в большинстве своем дали положительные оценки законопроекту. Однако Главный научно-экспертный совет сформулировал целый ряд претензий к тексту законопроекта, и на основании этих замечаний Комитет по правам человека предложил отправить законопроект на доработку.

Очевидно, что в интересах нового Украинского государства принять к себе всех тех достойных жителей России, которые публично осуждают войну с братским народом, и желают быть полезными новой европейской демократии.

Вероятнее всего, что этот важный Закон будет принят новым составом Рады после осенних выборов 2014 года. Тем более, что последние события в России, включая два Марша мира 15 марта и 21 сентября 2014 года и усиление политического сыска, героическая борьба украинского народа за свободу и независимость, реакция международного сообщества на нарушение Кремлем основополагающих принципов международного права, приводят к выводу о том, что число россиян, желающих принять украинское гражданство и переехать на постоянное место жительства в Украину будет лишь возрастать.

Список использованной литературы:

1. Бугаева Л. Мифология эмиграции: геополитика и поэтика. *Ent-Grenzen. Intellectuelle Emigration in der russischen Kultur des 20 Jahrhunderts* / Любовь Бугаева // *За пределами. Интеллектуальная эмиграция в русской культуре XX века* / Изд. L. Bugaeva, E. Hausbacher. – Frankfurt am Main. – Peter Lang, 2006. – С. 51-71.

2. *Россияне предпочитают покинуть страну, чем её реформировать* [Електронний ресурс] // *Российская политика*. 08 июля 2014. – Режим доступа: <http://ruspolitics.ru/article/read/rossijane-predpochitajut-pokinut-stranu-chem-ejo-reformirovat.html>.

3. *"Мне грозит 10 лет тюрьмы. Если бы не сбежал, то уже бы сидел в ФСБ", - кубанский "сепаратист" живет в Харькове и учится говорить по-украински* [Електронний ресурс] // *Цензор.НЕТ* [сайт]. 03 октября 2014. – Режим доступа: http://censor.net.ua/video_news/305410/mne_grozit_10 лет_tyurmy_esli_by_ne_sbejal_to_uje_by_sidel_v_fsb_kubanskiyi_separatist_jivet_v_harkove.

4. *Бегство из империи зомбоящика* [Електронний ресурс] // *Радио Свобода*. 11 октября 2014. – Режим доступа: <http://www.svoboda.org/content/article/25430221.html>.

5. *Проект Закону про внесення змін до Закону України "Про громадянство України" щодо спрощення порядку прийняття до громадянства України* [Електронний ресурс] // *Верховна Рада України*. Офіційний веб-портал. 17 червня 2014. – Режим доступа: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=50420.

Summary

The article is devoted to the analysis of the reasons of Russian citizens' emigration to Ukraine. Disagreement with the politics of Russian power to Ukraine and threatening of political repressions is the result of Russians' migration to Ukraine.

Віктор Петрецький, Микола Франко

Ужгородський національний університет,
Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника
uzhnupress@mail.ru, frankomykola@ukr.net

Україно-угорські відносини у період української кризи 2013-2014 рр.: зміна геополітичної ситуації в Центральній Європі

Політична криза в Україні 2013 – 2014 рр. стала перевіркою на стабільність відносин у Європейському Союзі й поставила серйозні виклики перед окремими суб'єктами європейської геополітичної системи. Особливо вразливою виявилася Центральна Європа, яка у спадок від радянського ладу отримала серйозну залежність в енергетичній сфері від РФ. Орієнтуючи свої економіки в основному на

постачання енергоресурсів з Росії, ці країни є основними важелями геополітичного впливу Росії у Європейському Союзі.

Геополітичні зміни в Європі, які сталися наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст., чітко визначили зміну конфігурації в регіональній інтеграції та виокремили тенденції майбутнього розвитку єврорегіональних інтеграційних процесів, що мають безпосередній вплив на Україну. Проте, в період найбільшого загострення української кризи стало зрозуміло наскільки потужний вплив має Російська Федерація на країни Центральної Європи, особливо на Угорщину. Тоді виникає питання: чи справді Росія втратила геополітичний контроль над Центральною Європою і чи вдалося в даному регіоні закріпитися США та Західноєвропейським державам?

Україна, зігравши роль ключової геополітичної осі в світі, зняла всі псевдоартики у міжнародній політиці Центрально-Східної Європи, показала слабкість моделі розвитку взаємовідносин запропонованої США. Це в першу чергу вказало, що економічний чинник значно важливіший за політичні ідеали, які сповідують країни ЄС.

Робота російської дипломатії на сьогоднішній день спрямована на дезорганізацію Євросоюзу з середини, і ставка в першу чергу робиться на країни, які є найбільш залежними від неї. Таким чином, під російський вплив попадають Угорщина та Словаччина, які впродовж останніх років були одними з ключових партнерів України у її євроінтеграційних прагненнях. Заява прем'єр-міністра Угорщини Віктора Орбана про необхідність надання автономії угорцям України на думку вітчизняного МЗС була недоречною, оскільки суперечить Конституції України та прозвучала на піку української кризи в період вторгнення російських військ в райони Донбасу. В кінці серпня 2014 року під час обговорення питань щодо введення чергового етапу санкцій проти РФ, Угорщина стала ключовою країною, яка наклала вето на дане рішення, мотивуючи це захистом національних інтересів держави, її підтримали Словаччина, Кіпр та Чехія. Ще одна подія, яку не слід виключати з поля зору – неофіційний візит Орбана в Закарпаття після чого Товариство угорської культури Закарпаття подало позов у Європейський суд на державу Україна у зв'язку з відмовою останньої змінити межі 73-го виборчого округу Закарпатської області і сформувати його з території етнічно заселеної угорською національною меншиною. Особливо яскраво можна простежити вплив Росії на україно-угорські відносини у питаннях реверсного постачання природного газу. 26 вересня 2014 року через декілька днів після зустрічі глави Газпрому з прем'єр-міністром Угорщини угорська компанія FGSZ оголосила про припинення

постачання газу з території Угорщини в Україну, що в свою чергу суперечить принципам ЄС щодо єдиного енергоринку.

Посилення ролі Угорщини в Центрально-Східній Європі й, зокрема серед країн Вишеградської четвірки, пов'язано в першу чергу з чіткою проукраїнською лінією Польщі, яка і надалі продовжує підтримувати Україну в затяжній боротьбі з РФ та можливістю Польщі самостійно або за допомогою інших країн Європи енергетично забезпечити тили своєї економіки. Крім того, вплив США на Польщу є значно сильніший ніж на інші країни Вишеграду, які не настільки тяжіють до розвитку демократичного суспільства і яким потрібно рахуватися з праворадикальними політичними силами в своїх країнах. Також національне питання в Угорщині після Другої світової війни не було вирішене. Слабка проте імперіалістична політика Угорщини підтримана Росією, знаходить на сьогоднішній день численних прихильників серед угорського електорату, що викликає загрозу приходу до влади праворадикалів, як приклад націоналістична партія Йоббік, яка на сьогоднішній день здобула 47 місць в угорському парламенті і три місця в Європарламенті. Таким чином, саме праві радикали є рупором Москви в ЄС і основними захисниками проросійських питань.

Отже, українська криза чітко окреслила всі ймовірні загрози, з якими доведеться зіткнутися як ЄС, так і НАТО. Політично інтегрувавши пострадянську Центрально-Східну Європу у свою систему союзів, США не вдалось надійно забезпечити стабільність економік держав регіону. Також свою роль зіграли країни Західної Європи, які вирішили скористатись моментом і вийти з під-опіки заокеанського партнера і вести самостійну геополітичну гру.

Список використаних джерел:

- 1. Вакулич В.М. Політичні детермінанти зближення України з Європейським Союзом: Дис... канд. політ. наук: 23.00.04 / НАН України; Інститут світової економіки і міжнародних відносин — К., 2001. — 165 с.*
- 2. Бжезинський З. Велика шахівниця. Панування Америки і її геостратегічні імперативи. - М.: Міжнародні відносини, 1998. — 236 с.*
- 3. Європейський Союз після розширення: проблеми, перспективи, "український контекст": Наук. доп., виголошена на засіданні вченої ради Національного ін-ту стратегічних досліджень 22 груд. 2004р.. — К. : ТОВ УВПК "ЕксОб", 2005. — 30 с.*

4. Розширення Європейського Союзу. Теорія і практика інтеграційного процесу / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. — К. : ВПЦ "Київський університет", 2002. — 253с.

5. Ткач Д. І. Сучасна Угорщина в контексті суспільних трансформацій: Монографія / Ін-т політ. і етнонац. дослідж. НАН України. — К.: МАУП, 2004. — 480 с.

Summary

The problems of Ukraine-Hungarian relations in the Ukrainian crisis of 2013-2014 years were considered. The Russian influence in Central Europe, including Hungary and changing geopolitical situation in Central and Eastern Europe, were characterized. The role of Hungary in the political situation and the role of Ukraine in international relations in 2014 were covered. The main problems in Ukraine-Hungarian relations and Russia's role in their development also were outlined.

Тетяна Рябко

Науковий керівник – к.політ.н., асист. Мельничук Л.Н.
Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича
tanusik_1@mail.ru

Українсько-румунські відносини (1992-2012 рр.)

З часу проголошення незалежності України особливої актуальності набуло вивчення її відносин із сусідніми країнами.

Україна як активний учасник міжнародних відносин прагне розвивати партнерські взаємини та плідно співпрацювати з усіма державами світу. У такому контексті особливо інтенсивно підтримується двосторонній діалог з безпосередніми сусідами, серед яких важливе стратегічне місце займає Румунія.

Відносини України та Румунії завжди були доволі складними та далекими від канонів дипломатичної ввічливості. Румунія є одним із найбільш проблемних сусідів України, стосунки із яким складаються не дуже просто. Умовно, двосторонні проблеми, що існують між Україною та Румунією можна розподілити на два блоки: територіальні та етнічні.

Загострення територіальних питань відбулось на початку 90-х років ХХ ст. Так, румунський парламент виступив проти того, аби частина Буковини та Бессарабії брали участь у всеукраїнському референдумі щодо державної незалежності. А вже після здобуття

Україною незалежності парламент Румунії ухвалив декларацію стосовно того, що Бессарабія, Герцаївський край, Північна Буковина належать Румунії [4].

Для зменшення зовнішньополітичного тиску Румунія пішла юридично-правовим шляхом денонсації ряду міжнародних угод. У 1993 році в односторонньому порядку була денонсована радянсько-румунська угода 1961 року, згідно з якою визначався режим радянсько-румунського державного кордону (а потім україно-румунського), а також співробітництво та взаємна допомога з прикордонних питань [2].

У 1996 році Румунія денонсувала Протокол 1948 року, згідно з яким визначалось, що о. Зміїний входить до складу СРСР, оскільки вважала його своєю територією. Фактично, висуваючи такі претензії, Румунія ставила під сумнів дотримання принципів Гельсінського акту (1975 р.), який закріплював територіальні підсумки Другої світової війни. Це послужило поштовхом для укладення та підписання базового політичного Договору «Про відносини добросусідства та співробітництва між Україною та Румунією» (1997 р.), але який не вирішував питання делімітації спільних кордонів як сухопутних, так і морських [2, 5].

Черговий період загострення двосторонніх відносин почався у 2004 році, що було пов'язано із невизначеністю статусу о. Зміїний. Суть проблеми полягає у визначенні способу проведення делімітації континентального шельфу в районі острова. Румунія наполягала на тому, що Зміїний не є островом, а лише скелею, непридатною для ведення сільськогосподарських робіт, а континентальний шельф острова збігається із румунським.

Врешті загострення ситуації призвело до того, що сторони змушені були звернутись до Гаазького суду для вирішення суперечки. Рішення Гаазького суду про о. Зміїний викликало шквал здебільшого негативних емоцій серед української громадськості. Експерти оцінили це як провал української дипломатії та здачу національних інтересів [1].

Проте на цьому експансіоністська політика Румунії не закінчилась. Враховуючи той факт, що значна частина румунської діаспори проживає компактно в Чернівецькій, Одеській та Закарпатській областях, румунська влада вдалась до застосування «м'якої сили». Зокрема, мова йде про те, що румунська сторона продовжує застосовувати практику видачі румунських паспортів в прикордонних областях. Цим самим намагаючись інтегрувати частину українського населення культурно, економічно та політично. Такий

крок Румунії загрожує розмиванням українського суверенітету на прикордонних територіях [3].

Проте вже з 2012 року радикальна риторика румунської влади різко змінилась на більш зважену та толерантну позицію. Першими сигналами «відлиги» у двосторонніх відносинах стали заяви ряду політиків, які спрямовані на посилення двосторонніх відносин як на урядовому рівні, так і на рівні громадянського суспільства. Більше того, Румунія всіляко намагається продемонструвати свою підтримку євроінтеграційних настроїв України, беручи на себе роль адвоката українських інтересів в ЄС.

Таким чином, за часи своєї незалежності Україна та Румунія пройшли складний шлях побудови налагодженої системи плідної двосторонньої співпраці, формування договірно-правової бази та вирішення територіальних проблем.

Список використаних джерел:

1. Гаазький суд ухвалив рішення по Зміному. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/news/2009/02/3/3707965/>

2. Заява Верховної Ради Української РСР (з приводу заяви румунського парламенту «Про пакт Ріббентропа – Молотова і його наслідки для Румунії») від 5 липня 1991 року // Україна на міжнародній арені: Збірник документів і матеріалів 1991-1995 рр. у 2-ох томах / Редкол.: Г.Й. Удовенко (голова), Б.М. Гудима, Ю.О. Рилач та ін. – К.: Юрінком Інтер, 1998. – Т 1. – С. 61-62.

3. Мельничук І. Проблема паспортизації Румунією українського населення: сучасні реалії та можливі наслідки розвитку подій. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bukinfo.com.ua/show/news?lid=8478>,

4. Парно Л. Геополітика безпеки: «Незалежна» Україна vs «Велика» Румунія. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://politiko.ua/blogpost83425>

5. Троян С., Христюк Т. Румунський вектор зовнішньої політики України в 1991-2001 рр. // Україна – Румунія – Молдова: історичні, політичні та культурні аспекти взаємин: Матеріали міжнародної наукової конференції, 16-17 травня 2001 року. – Чернівці: Букрек, 2002. – С. 302

Summary

Since independence of Ukraine, studying its relations with neighboring countries, including such the important strategic state as

Romania is the most actual issue. Ukraine and Romania established system of bilateral cooperation, the formation of the legal framework and solve local problems.

Світлана Сидоренко, Олександр Сидоренко
Науковий керівник – д.політ.н., проф. Іванов М. С.
Чорноморський державний університет ім. Петра Могили
svetilnik26@gmail.com

Українська та польська національні меншини в контексті реалізації державної політики Польщі й України в галузі освіти

У процесі поглиблення співробітництва між Україною та Польщею важливу роль відіграє їхня освітня політика щодо польської та української національних меншин. Освіта рідною мовою, вивчення своєї культури, історії, географії тощо є засобом національного самозбереження, показником рівня захисту й реалізації прав меншин у державах проживання. Державна освітня політика України і Польщі щодо польської та української національних меншин здатна впливати на характер та інтенсивність співпраці між обома державами.

Заклади середньої освіти українців у Польщі об'єднуються в такі організаційні форми: україномовні та двомовні школи, міжшкільні та міжкласні групи. У Польщі функціонує п'ять комплексів українських шкіл (59 загальноосвітніх навчальних закладів, у т. ч. чотири ліцеї з українською мовою навчання) в містах Білий Бір, Бартошиці, Гурово-Ілавецьке, Лігниця та Перемишль. З 2011 р. розпочали роботу українські класи при комплексі загальноосвітніх шкіл у Більську-Підляському, на базі яких планується створити школу. У понад 100 місцевостях діють міжшкільні групи з вивчення української мови. Перераховані заклади освіти об'єднують близько 3 000 учнів. Усі навчальні установи для українців у Польщі є державними [2].

Для українських школярів і студентів Міністерство культури і мистецтв Польщі розробило шкільні програми та підручники з національної історії, географії України, мови й літератури. При Міністерстві діє Бюро у справах культурних меншин, що координує державне фінансування вказаних заходів. З 2007 р. в Польщі працює Міжнародна українська школа Міністерства освіти і науки України, покликана забезпечити для представників української національної меншини якісну повну загальну середню освіту.

У найвідоміших університетах Польщі – Варшавському, Ягеллонському (Краків), Католицькому Люблінському, Університеті ім. Марії Кюрі-Склодовської (Люблін), Університеті ім. Адама Міцкевича (Познань), Вроцлавському, Вармінсько-Мазурському (Ольштин) – працюють кафедри україністики. Фахівців з української мови тут готують у п'яти ВНЗ. Водночас існує потреба в упровадженні програм стажування викладачів в Україні.

В Україні ж існує лише п'ять польськомовних шкіл (1 302 учні). За сприяння Польщі в Україні відкрито початкові класи з польською мовою в Довбиші. Розроблено нові навчальні програми та підручники з рідної мови та читання для 1-4 та 5-6 класів загальноосвітніх шкіл із навчанням польською мовою [1, с. 75]. Відкриттю нових польських шкіл і класів у нас перешкоджають передусім розсіяне нерівномірне розселення поляків, а також кадрові і фінансові труднощі.

Зростає популярність полоністики у ВНЗ України. Серед вишів, де існують кафедри чи інститути полоністики, – Київський національний університет ім. Т. Шевченка, Київський славістичний університет, Києво-Могилянська академія, Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова, Львівський національний університет ім. І. Франка, Чорноморський державний університет ім. П. Могили та ін.

2001 р. міністерства освіти України та Польщі підписали між собою угоду про співробітництво та створили українсько-польську експертну комісію для організації системи освіти польською мовою в Україні та українською – у Польщі. Проте, відчуваючи брак підтримки з боку українського уряду в цій сфері, українська полонія змушена заручатися потужною допомогою від Посольства і Генеральних консульств Республіки Польща в Україні, які передають навчальну літературу та підручники, видані за сприяння Фондації допомоги польським школам на Сході імені Г. Гоневича, направляють в Україну польських вчителів.

У нашій державі розроблено програму підтримки розвитку української діаспори на 2012-2015 рр., яка передбачає фінансову допомогу українцям за кордоном. Незважаючи на це, українська меншина в Польщі, відчуваючи потребу в українських книжках та підручниках, учителях і вихователях, з огляду на практику вітчизняної підтримки минулих років, на сьогодні розв'язати це питання намагається в інший спосіб, не розраховуючи на підтримку українського уряду, а шукаючи, її знову ж таки, у Польщі [3, с. 152].

Отже, державна політика України і Польщі в галузі освіти щодо польської та української національних меншин, формуючи імідж однієї

держави в очах іншої, може впливати на характер міждержавних зв'язків, здатна як налагодити комунікацію, так і повністю перекреслити напрацьовані відносини, на що, з огляду на сучасні реалії, особливу увагу слід звернути урядові.

Список використаних джерел:

1.Калакура О. Польська меншина як чинник україно-польської співпраці на сучасному етапі / Олег Калакура // *Історичний архів : зб. наук. праць*. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2011. – Вип. 6. – С. 73–79.

2.Коваленко О. Освітнє та наукове співробітництво України та Польщі (2000-2005 рр.) [Електронний ресурс] / Оксана Коваленко. – Режим доступу : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/cgiirbis_64.exe?Sprir_2011_1_16.pdf.

3.Турчин Я. Українська держава та закордонне українство в Польщі: особливості взаємодії / Яна Турчин // *Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку*. – 2014. – Вип. 26. – С. 149–155

Summary

This article analyzes the role of educational policy in Ukraine and Poland for Polish and Ukrainian national minorities. It determines the impact of this factor in relations between both states.

СПІВПРАЦЯ УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

Оксана Андріюк

Науковий керівник – к.політ.н, асист. Павлюк М.В.
Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича

Сучасний розвиток відносин НАТО-Україна

Політичний діалог і практична співпраця між НАТО і Україною протягом останнього десятиліття з перемінними успіхами поступово розвивалися й поглиблювалися, але в світлі останніх подій, військової інтервенції Росії в Крим та сході України, ця співпраця набрала нових обертів. Наприкінці вересня 2014 р. новий генеральний секретар НАТО Йенса Столтенберг заявив, що вирішення українського питання для Альянсу стане одним з головних пріоритетів “на серйозність сформованої в Україні ситуації вказує той факт, що військова сила застосовується для зміни кордонів держав, а враховуючи, що Україна є партнером НАТО і, крім того, межує з державами-членами Альянсу, події в Україні не можуть не викликати стурбованості в членів НАТО” [3].

Відображаючи основну думку, сформульовану у Хартії від 1997 р., практично всі члени НАТО в тій чи іншій формі протягом першого півріччя 2014 р. підтвердили свою цілковиту підтримку суверенітету і територіальної цілісності України в межах міжнародно визнаних кордонів. Лідери країн НАТО на саміті в Уельсі 4 вересня 2014 р. зобов'язалися надавати рішучу підтримку, щоб допомогти Україні покращити свою безпеку, на зустрічі з Президентом України вони заявили “наша підтримка буде конкретною і відчутною. Ми високо цінуємо внесок України в наших операцій та Сил реагування НАТО. Україна в різні часи підтримувала НАТО. Тепер у ці важкі часи, НАТО виступає на стороні України” [5].

Діалог і співробітництво між Україною і НАТО давно сформував широке коло різноманітних як політично-військових так й соціально-економічних питань. Україна, зокрема, виявила себе важливим учасником процесів євроатлантичної безпеки, не тільки у миротворчій сфері беручи участь в операціях під проводом НАТО, а й різноманітних соціально-економічних програмах реалізованих під егідою країн НАТО.

Засуджуючи незаконну “анексію” Росією Криму і їх подальшу і навмисну дестабілізацію на сході України НАТО в рамках особливого

партнерства між Україною і НАТО, союзники зобов'язалися розпочати нові річні національні ініціативи для України в секторі оборони та безпеки з посиленням вже існуючих багатосторонніх програм. В цьому контексті, НАТО пообіцяло запустити нові програми з акцентом на командування, управління, зв'язку та обчислювальної техніки, логістики та стандартизації, кіберзахисту, військової перебудови кар'єри і стратегічних комунікацій. Насамперед НАТО зобов'язалося надати допомогу Україні для реабілітації поранених військовослужбовців.

Наступним важливим аспектом відносин яку пообіцяли надати члени Альянсу є підтримка у просуванні реформ в Україні, зокрема її зусиль щодо модернізації економіки. Ці реформи на думку представників членів НАТО є першорядними для демократичного розвитку України, а також для забезпечення її здатності захищати свою територію. Активізуючи співпрацю в різних суспільно-політичних та соціально-економічних галузях НАТО розглядає можливість запровадження нових Цільових фондів з метою розвитку обороноздатності України насамперед у таких важливих галузях, як тилове постачання, командування і управління, кіберзахист й адаптація колишніх військових до цивільного життя.

Таким чином: серед сучасних ключових галузей співробітництва Україна – НАТО необхідно виділити наступні: операції з підтримання миру, реформа структур безпеки і охорони, розбудова інституційних можливостей і цивільний контроль, перепідготовка й адаптація колишніх військовослужбовців у напрямі оволодіння ними цивільними спеціальностями, знищення запасів зброї та боєприпасів, економічні аспекти оборони та військова співпраця, озброєння, планування на випадок надзвичайних ситуацій цивільного характеру, наука і охорона довкілля, інформування громадськості.

Список використаних джерел:

1. Горбулін В.П. Взаємовідносини Україна - НАТО в контексті євроатлантичних інтеграційних процесів // *Національна безпека і оборона*. - 2003. - 7. - С. 5-7.

2. Україна – НАТО: події та стандартизаційні угоди [Електронний ресурс] // Портал про діяльність організації Північноатлантичного договору. – Режим доступу: http://www.nato.int/cps/uk/natohq/topics_37750.htm?selectedLocale=uk

3. Новий генсек НАТО назвав Україну головним пріоритетом. [Електронний ресурс] // *Корреспондент.net*, 24 вересня 2014 - Режим доступу: <http://ua.korrespondent.net/ukraine/3423324-novyi-hensek-nato-nazvav-ukrainu-holovnym-priorytetom>

4 NATO's relations with Ukraine. [Електронний ресурс] // nato.int - Режим доступу: http://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_37750.htm

5 NATO leaders pledge support to Ukraine at Wales Summit. [Електронний ресурс] // nato.int - Режим доступу: http://www.nato.int/cps/en/natohq/news_112459.htm

Summary

NATO believes that a sovereign, independent and stable Ukraine, firmly committed to democracy and the rule of law, is key to Euro-Atlantic security. NATO and Ukraine's partnership dates back to 1997 and has, since then, developed into one of the most substantive of NATO's partnerships. In the wake of the Russia-Ukraine crisis, they have been intensifying this cooperation. In response to Russia's illegal and illegitimate "annexation" of Crimea and the violence and insecurity in eastern Ukraine caused by Russia and the Russian-backed separatists, NATO Allies have continued to express their full support for the sovereignty and territorial integrity of Ukraine within its internationally recognised borders.

Ірина Бутирська

Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

butyrskaya@rambler.ru

Розширення ЄС та його вплив на формування єдиної європейської соціальної політики

Об'єднання Європи – ще далекий від завершення процес. Ставши на шлях інтеграції понад 50 років тому, західноєвропейські держави визначили вектор свого розвитку, створили могутнє наднаціональне об'єднання, що являє собою новий тип політично й економічно врегульованої структури з ідеологією «європеїзму», якому вдається нівелювати гострі соціальні потрясіння. У межах Європейського Союзу сконцентрована значна частина політичного й економічного потенціалу Європи. Становлення єдиної Європи відбувається в сучасний період: у 2004 р. до ЄС приєдналися десять європейських країн, на початку 2007 р. ще дві – Болгарія і Румунія, а 1 липня 2013 р. – Хорватія. У черзі стоять і деякі інші західно-балканські держави, найперше – Македонія, а також – Туреччина, вступ якої до ЄС вкрай складний. З пострадянських країн до цієї групи слід віднести Грузію та Молдову, які 27 червня 2014 р. підписали угоди про асоціацію. Зараз йде процес ратифікації даного договору. Стосовно

України 8 вересня 2014 р. Європейський парламент в резолюції «Ситуація в Україні і стан справ у відносинах ЄС – Росія» підтвердив, що, «відповідно до ст. 49 Угоди про ЄС, Україна, як і будь-яка інша європейська країна, має європейську перспективу і може стати членом ЄС за умови, що буде дотримуватися принципів демократії, поважати основні свободи, права людини, права меншин та забезпечувати верховенство права». Тож чинна нині міжнародна ситуація вимагає аргументовано відповісти на питання про взаємний вплив процесів розширення Євросоюзу і поглиблення європейської інтеграції.

Європейська інтеграція – феномен політичного розвитку, чинник, що визначає сучасний стан міжнародних відносин. Пояснити цей феномен можна, лише проаналізувавши всі аспекти, що впливають на процес: політичні, геополітичні, економічні, військові, культурно-цивілізаційні та соціальні. Нині, коли синхронізуються різні аспекти діяльності держав Європи, підпорядковані досягненню її політичної, економічної та соціальної інтеграції, виразно окреслилися роль і значення соціальних аспектів, комунітарної (єдиної чи загальної) соціальної політики, яка передбачає гармонізацію соціальних систем, усунення відмінностей у рівні соціального захисту та соціального забезпечення. Соціальні проблеми, які завжди мали вплив на всю систему політичних, економічних, правових, моральних відносин у суспільстві, визначають значною мірою характер і темпи розвитку ЄС. Саме соціальна стабільність, вміло побудоване соціальне партнерство, все більше посилюючи соціальний вимір інтеграції, створюють основу, яка сприяє інтеграції по всіх параметрах.

Досліджуючи дану проблему, необхідно зважати на еволюцію і зміни самого змісту соціальної політики, концептуальний перегляд цілей і завдань соціальної стратегії країн - членів ЄС. Спільнота прагне відповісти на нові виклики часу, аналізуючи накопичений досвід, намічаючи перспективи на майбутнє і переглядаючи цілі своєї діяльності. У перші роки ХХІ ст. ЄС виробив нові оцінки соціального питання і його нову концепцію. Розширення сфери дії єдиної соціальної політики ЄС вимагає нових підходів до процесів європейської інтеграції, становлення й еволюції соціальної політики комунітарного рівня, дає змогу реконструювати зміст і еволюцію європейської соціальної моделі в контексті нового ЄС, її втілення в практичну програму дій та визначення перспектив розвитку.

Вкажемо, що сформована головним чином на християнських цінностях, європейська соціальна ідея ввбирала в подальшому все краще, що було вироблено творчим розумом Європи. Серед її основоположних принципів – прихильність до демократії, що

базується на правах людини і свободах, в т.ч. у соціальній сфері; розквіт через соціальну справедливість, економічну свободу та рівень безпеки, включаючи соціальну, для всіх країн і народів.

Отже, формування єдиної європейської соціальної політики в її сучасному вигляді було складним процесом, спрямованим на стабілізацію капіталістичної системи через створення належної інституційної та соціальної інфраструктури. Повністю справитися з цим завданням досі не вдалося. Реальна соціальна політика ЄС, попри потужну правову основу, все ще не відповідає масштабу і характеру сучасних соціальних проблем. Втім, європейська соціальна модель постійно вдосконалюється, відображаючи нові реалії суспільного розвитку. Вважаємо, що і далі буде зростати роль соціального партнерства, стануть різноманітнішими його форми, ширшим склад учасників. Соціальний діалог повинен поєднати в собі можливості соціальних, політичних і громадянських сил суспільства та відіграти важливу роль у наближенні до реального політичного союзу.

Список використаних джерел:

1.МІД: Україна и ЕС парафировали соглашение об ассоциации [Електронний ресурс] // Портал Інформаційного агентства УНІАН. – Режим доступу : <http://www.unian.net/politics/630003-mid-ukraina-i-es-parafirovali-soglashenie-ob-assotsiatsii.html>.

2.Украина имеет перспективу стать членом ЕС – резолюция Европарламента [Електронний ресурс] // Портал Укрінформ. – Режим доступу : http://www.ukrinform.ua/rus/news/ukraina_imeet_perspektivu_stat_chlenom_es___rezolyutsiya_evroparlamenta_1667285 .

3.Рада поддержала постановление «О европейском выборе Украины» [Електронний ресурс] // Портал Обозреватель. – Режим доступу : <http://obozrevatel.com/politics/41890-rada-podderzhala-postanovlenie-o-evropejskom-vyibore-ukrainyi.htm>.

Summary

Association of Europe - is far from over process, that takes place in modern times. Creation of a single European social policy in its present form was a complex process aimed at stabilizing the capitalist system through the establishment of appropriate institutional and social infrastructure. European social model is constantly being improved, reflecting the new realities of social development.

Трансформація зовнішньополітичної ідентичності України на шляху до НАТО

За умов, коли навколо України різко змінюється військово-політичне, економічне, інформаційне та соціокультурне середовище, постає необхідність звернути увагу на модифікацію її взаємодії із НАТО. До того ж, враховуючи наразі кризовий стан відносин між Україною та Російською Федерацією, з'являється чітке усвідомлення потреби у перегляді лінії поведінки Києва на міжнародному рівні. А задля цього, як один із кроків, має бути трансформована сама зовнішньополітична ідентичність України. Зміни такі водночас дозволять перевести у інший формат і характер взаємодії між нею та Північноатлантичним альянсом.

Як відомо, зовнішньополітична ідентичність, що в основі своїй містить ідентичність національну, є специфічним ідейно-інформаційним конструктом, що забезпечує існування певного образу, спрямованого на третіх сторін. Згаданий комплекс уявлень формує відповідно сприйняття актора іншими та визначає їхню поведінку щодо нього [1]. Таким чином, за наявності консолідованої політичної волі, пов'язаної зі вступом до НАТО [2], необхідно буде здійснити низку кроків задля належної підготовки даного процесу на рівні роботи з ідентичністю України.

Спершу, звичайно, потрібно встановити та зрозуміти те, що потребує власне сама вказана організація. Повно та адекватно сприйняти і черговий раз проаналізувати її потреби, цінності, принципи та установки, разом із ідентичністю альянсу на сучасному етапі. Оскільки, якщо буде поставлено мету оптимізації й активізації взаємодії, необхідною стане і наявність інформації щодо «цільового об'єкту» [3].

Після цього варто оцінити особливості нинішньої української зовнішньополітичної ідентичності, а надалі — вибудувати стійку та життєздатну її модель, з урахуванням як існуючих в Україні ресурсів, так і згаданих потреб євроатлантичної інституції.

Як наслідок, це призведе до впровадження широкої політики у інформаційній сфері зовнішнього і внутрішнього середовища України [4]. В першу чергу, шляхом використання дипломатичних

інструментів та конкретних правових й політичних кроків у вигляді опитувань, заяв, законопроектів, законів, так само як і комюніке, договорів тощо. Так буде створюватися необхідний зовнішній смислообраз, що, за умови відповідних об'єктивних дій, надасть Україні змогу дійти суттєвого поліпшення як взаємовідносин із НАТО, так і власне свого місця на міжнародній арені.

Виходячи із вищенаведеного, розуміємо, що задля впровадження політичної волі та трансформації взаємодії між Україною й таким міжнародним актором як НАТО, варто забезпечити зміни за широким спектром рівнів. І одним із першочергових є саме аспект зовнішньополітичної ідентичності. Що, в свою чергу, стане вдалим кроком на шляху до реалізації національних інтересів України, забезпечуючи відповідно її безпеку у сучасному світі.

Список використаних джерел:

1.Козловець М.А. Феномен національної ідентичності:виклики глобалізації:Монографія [Електронний ресурс]/М.А.Козловець// Житомир: Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2009. — 558 с. — Режим доступу: http://eprints.zu.edu.ua/6217/1/kozlovez_monograf.pdf

2.Україна має або вступити в НАТО, або повернути ядерний статус – Огризко Детальніше читайте на УНІАН [Електронний ресурс]. Інформаційна агенція УНІАН — Режим доступу: <http://www.unian.ua/politics/984334-ukrajina-mae-abo-vstupiti-v-nato-abo-povernuti-yaderniy-status-ogrizko.html>

3.Цирфа Ю. Урок України для НАТО: більше грошей на оборону!//Ю.Цирфа/[Електронний ресурс] Журнал Верховної Ради України «Віче». — Режим доступу: <http://www.viche.info/journal/4224>

4.Державна цільова програма інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2008-2011 роки // Урядовий кур'єр. — 2008. — 4 черв. — С. 16.

Summary

It is crucially important today for Ukraine, in order to find a right modality of its cooperation with NATO, to provide a certain range of transformations to its foreign policy identity. That would bring about changes both in its perception by the international community as well as direct its actions on the world arena. For that purpose a deep look into the features of Ukrainian identity is to be done, altogether with its further development. Provided, however, that the latter will be synchronized in a way with NATO model so that an optimal result could be reached.

Євроскептичні настрої в Європейському парламенті та їх вплив на інтеграційні прагнення України

Феномен євроскептицизму в Європейському парламенті та дослідження його впливу на прийняття загальноєвропейських рішень в цілому, та інтеграційних рішень, зокрема, є надзвичайно важливим питанням для визначення євроінтеграційного курсу України. Адже лише прагнення України стати членом ЄС є недостатнім. Для цього необхідна також підтримка самої європейської спільноти.

Втім, у все більшій кількості країн-членів ЄС з'являються партії та рухи, які критикують діяльність ЄС, або навіть ставлять за мету вихід з Єврозони. Такі партії, звісно ж, не обмежуються лише діяльністю на національному рівні, створюючи свої фракції в загальноєвропейських органах влади, вони намагаються активно впливати на загальноєвропейську політику. Тому, найкращим полем для вивчення діяльності євроскептиків, на нашу думку, є Європейський парламент, як орган, в якому безпосередньо представлено все населення ЄС.

Питання євроскептицизму в Європейському парламенті знайшло відображення в наукових працях польських і західноєвропейських науковців. Так найбільш ґрунтовні дослідження з даної тематики здійснені Ф. Хартлбом, А. Щербяком, П. Таггартом, Г. Бенедетто, П. Копецькі, К. Мюде. Втім, дана проблема недостатньо висвітлена в працях українських вчених і потребує більш детального аналізу.

Загалом, вибори до Європарламенту проводяться кожні 5 років, що дозволяє прослідкувати динаміку появи та популярності євроскептичних партій в різних країнах ЄС протягом останніх десятиліть. На даний час діяльність євроскептиків в Європарламенті важко назвати успішною, адже вони не в змозі зашкодити ані інтеграційним процесам, ані змінити інституційну структуру ЄС, окрім того євроскептики набирають голоси на виборах до структур, яким вони, власне протистоять та здійснюють свою діяльність, посідаючи місця в цих структурах.

Втім, порівняно з усіма попередніми, вибори 2014 року привели до Європарламенту набагато більшу кількість невдоволених політикою ЄС. Євроскептики зайняли перше місце на виборах у

Франції (“Національний фронт” – 24 мандати), Великобританії (“Партія незалежності Сполученого Королівства” – 24 мандати), Данії (“Датська народна партія” – 4 місця), збільшили своє представництво в Австрії (“Австрійська партія свободи” – 4 мандата), Німеччини (“Альтернатива для Німеччини” – 7 мандатів і “Націонал-демократична партія Німеччини” – 1 мандат), Швеції (“Шведські демократи” – 2 місця), Фінляндії (“Істинні фіни” – 2 мандати), Греції (“Золота зоря” – 3 місця). Деякі з них сили вже утворили парламентські фракції, інші збираються залишитися незалежними депутатами, а є ті, хто хоче створити нову фракцію. До останніх належать націоналістичні партії з Франції та Нідерландів. Для цього їм необхідно зібрати щонайменше 25 євродепутатів з 7 країн ЄС. Увійти в нову фракцію вже погодилися “Австрійська партія свободи”, “Фламандський інтерес”, “Шведські демократи” і “Ліга Півночі”. Це означає, що для формування нової фракції потрібна ще одна партія. Тут може виникнути проблема. Націоналісти, що збирають нову групу не бажують працювати пліч-о-пліч з більш радикальними партіями, такими як “Золота зоря” і “Йоббік”. У той же час менш радикальні антиєвропейські партії (“Партія незалежності Сполученого Королівства” та “Альтернатива для Німеччини”) відмовляються об’єднуватися з націоналістично налаштованими силами.

І хоча здобутий євроскептиками результат не є більшістю, а їх небажання виступити одним фронтом поки що не дозволяє їм суттєво вплинути на європейську політику, їх позиція вже стала помітною для України. Так, під час ратифікації Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом голосування в Європейському Парламенті показало, що близько 20% європарламентарів виступають проти цієї угоди, що, на нашу думку є важливим показником, адже вказує на досить високий рівень недовіри до нашої держави.

Отже, Україна має зробити все для стабілізації внутрішньополітичної ситуації та покращення свого іміджу в Європейському Союзі, адже без підтримки всіх, без виключення, країн-членів ЄС Україна не зможе отримати мандат на проведення переговорів щодо повноправного членства в ЄС.

Список використаних джерел:

1. *European elections 2014 Q&A: Who are the far-right parties and can they bring down the EU and its governments? [Електронний ресурс] / Офіційний сайт газети The Independent. – Режим доступу: <http://www.independent.co.uk/news/world/europe/european-elections-2014->*

will-surge-in-support-for-far-right-parties-bring-down-the-eu-and-its-governments-9436454.html

2. *Евровыборы: вот правый поворот [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Euronews. – Режим доступу: <http://ru.euronews.com/2014/05/26/far-right-gains-in-eu-elections-unlikely-to-produce-united-opposition-to-eu/>*

3. *European Parliament ratifies EU-Ukraine Association Agreement [Електронний ресурс] / Офіційний сайт ЄП. – Режим доступу: <http://www.europarl.europa.eu/news/en/news-room/content/20140915IPR62504/html/European-Parliament-ratifies-EU-Ukraine-Association-Agreement>*

Summary

The article deals with the problem of euroscepticism in European Parliament (EP). The essence of the euroscepticism in EP is explained. The eurosceptic parties of the new European Parliament are defined. The possible influence of the eurosceptics on the issue of the European integration of Ukraine is indicated.

Олександр Ковальов

Науковий керівник – к.юридн., доц. Гладенко О.М.
Національний університет «Одеська юридична академія»
shurikovw@gmail.com

Актуальність співпраці України в рамках ГУАМ

Сучасна політична криза в Україні стала результатом непослідовної зовнішньої політики протягом усього часу незалежності. Завжди стоячи перед вибором, на межі геополітичних впливів пострадянського Сходу та європейського Заходу, наша країна втрачала можливість бути самостійним суб'єктом міжнародних відносин. Анексія Криму та військова агресія Росії, як результат, ілюструє необхідність пошуку нових шляхів співпраці як в економічній, так і в військово-політичній сферах.

Таким альтернативним шляхом може бути поглиблення Україною співпраці в рамках Організації за демократію та економічний розвиток (ГУАМ), членом та співзасновником якої вона є з 23 травня 2006 року разом з такими країнами як Грузія, Азербайджан та Молдова. Усі країни-члени мають багато спільних особливостей: це географічне положення – на периферії Європи та Азії, офіційне оголошення курсу на євроінтеграцію та участь у зоні вільної торгівлі

(окрім Азербайджана), членство у Раді Європи та ОБСЄ, наявність проблемних територій – Придністров'я у Молдові, Південна Осетія та Абхазія у Грузії, Нагорний Карабах в Республіці Азербайджан, Крим та Донбас в Україні, а також, як наслідок, непрості відносини з РФ, яка тим чи іншим чином впливає на ці проблемні регіони.

Співпраця ГУАМ може відбуватися за прикладом такого об'єднання як Вишеградська група (або Вишеградська четвірка) – що об'єднує Польщу, Словаччину, Чехію та Угорщину. Це регіональне об'єднання східноєвропейських країн, що мало на меті консолідацію зовнішньої політики та співробітництво з питань внутрішньої політики заради інтеграції до євроатлантичних структур, що і сталось у 2004 році.

Згідно з Уставом ГУАМ 23 травня 2006 року, держави-члени «виявляють глибоку стурбованість у зв'язку з триваючими неврегульованими конфліктами і зростаючими погрозами безпеці, в тому числі і з конфліктних зон, особливо погрозам міжнародного тероризму, агресивного сепаратизму і екстремізму і зв'язаними з ними небезпечними явищами». До основних цілей в ст. 1 даного документа відносять зокрема укріплення міжнародної та регіональної безпеки і стабільності, та поглиблення європейської інтеграції для створення загального простору безпеки. Тобто загальні принципи діяльності організації визначені, залишилось тільки реалізувати їх в найбільш важливих сферах, а саме:

1. Координація зовнішньої політики, направлена на подальшу інтеграцію та співпрацю з Європейським Союзом, ОБСЄ та іншими європейськими організаціями, подальша участь у програмі «Східного партнерства», консолідована позиція щодо питань територіальної цілісності держав-членів Організації;

2. Створення моніторингової міждержавної комісії для врегулювання територіальних спорів держав-членів, звернення до Міжнародного суду ООН для остаточного вирішення питання юрисдикції спірних територій;

3. Співпраця у військовій сфері для створення повноцінної системи регіональної безпеки, створення спільних військових формувань по типу «бойових груп» у ЄС, спільне прикордонне патрулювання та участь військових підрозділів у зонах озброєних конфліктів, проведення спільних військових навчань, обмін стратегічною інформацією та досвідом у науково-технічному військовому забезпеченні;

4. Розробка нових енергетичних проектів, через неможливість реалізації «Білого потоку» внаслідок втрати Україною юрисдикції над

Кримським півостровом, залучивши до цього процесу нафтові країни Каспійського моря, а також країн Європейського Союзу;

5. Створення спільної стратегії по взаємному інвестуванню в бізнес-проекти у сфері туризму та транспорту, задля реалізації вже існуючих декларацій, визначення конкретних регіонів пріоритетного розвитку інвестицій та визначення спеціальних умов кредитування та фінансових гарантій;

6. Поглиблення співпраці у рамках «ГУАМ+» з США та Японією, створення спільних проектів в науковій сфері та сфері високих технологій, з країнами ЄС (Польща, Прибалтійські країни), а також залучення до співпраці інших країн Чорноморсько-Каспійського регіону, як Туреччина та Узбекистан.

Нові виклики сучасного політичного життя, нові міжнародні загрози та стан сучасних міжнародних відносин взагалі, відображає актуальність регіональних об'єднань та організацій колективної безпеки, де країни-союзники виступають на міжнародній арені як єдине ціле, заради реалізації спільних інтересів. Тому співробітництво ГУАМ є можливістю для України та інших країн-членів посилити свої позиції в регіоні та досягти головної кінцевої мети – вступ до Європейського Союзу як повноцінного учасника європейського співтовариства.

Список використаних джерел:

1. *Співробітництво в рамках Організації за демократію та економічний розвиток – ГУАМ [Електронний ресурс] // Офіційний портал Міністерства закордонних справ України. – Режим доступу: <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/international-organizations/guam>*

2. *Устав Організації за демократію та економічний розвиток – ГУАМ від 23 травня 2006 р. – Режим доступу до док.: <http://guam-organization.org/node/449>*

3. *Шелест Г. Стан і перспективи співробітництва держав-членів ГУАМ у сфері економіки та енергетики // Національний інститут стратегічних досліджень. Регіональний філіал у м. Одеса. – Режим доступу до аналітичних матеріалів: <http://www.niss.od.ua/analitics.html>*

Summary

This article deals with actuality and impotence of cooperation between Ukraine and other countries of Black Sea and Caspian region nowadays, which are united in organization GUAM. In article also is drawn a parallel between GUAM and Visegrad Four, like example of regional

partnership. Separate attention is devoted to the main spheres of collaboration and ways of its development. On this basis, in the conclusion emphasized, that Ukraine, by virtue of co-operation with Moldova, Georgia and Azerbaijan, can get to the main aim – to join the European Union.

Марія Пащак

Науковий керівник – к.політ.наук, доц. Гаврада І.О.
Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича
marija_pashhak@rambler.ru

ООН та «українське питання»: проблема ефективності міжнародних інструментів захисту суверенітету

Суверенітет як невід’ємна і сутнісна характеристика держави є одним із головних об’єктів забезпечення національної безпеки. Сьогодні, в умовах глобалізації та зростання взаємозалежності держав, особливої актуальності набуває проблема визначення співвідношення вказаних категорій. Тим паче, що нині в умовах російської агресії проти України саме міжнародні організації виступають одним із найголовніших інструментів захисту її суверенітету. Останніми роками рівень уваги до проблематики співробітництва України з міжнародними організаціями помітно зріс. Тут, передусім доцільно згадати роботи Ю. Битяка [1], І. Яков’юка [3] тощо.

Як відомо до найбільш важливих міжнародних інструментів захисту державного суверенітету належить передусім ООН, у статті 1 Статуту якої йдеться, що вона наділена правом вживати колективних заходів для попередження і усунення загрози миру, а також для припинення актів агресії або інших порушень миру. Також наголосимо, що важливим інструментом підтримання миру і міжнародної безпеки виступають миротворчі операції ООН, які щоправда не передбачені Статутом, а отже їх проведення потребує ухвалення через прийняття спеціальної резолюції Генеральної Асамблеї. Попри те, що механізми і технологічний інструментарій миротворчості є достатньо розробленими, але реальна практика миротворчих операцій виявилася досить суперечливою як з точки зору правомірності їх застосування, так і масштабів операцій і їх наслідків. Така ситуація пояснюється відсутністю чіпкої нормативно-правової бази миротворчості, використанням практики подвійних стандартів та нездатністю ООН ефективно застосовувати існуючі механізми для врегулювання конфліктів, а відтак здійснювати функції, пов’язані з підтриманням міжнародного миру і забезпечення колективної безпеки.

Таке твердження можна простежити на прикладі «Серпневого конфлікту 2008 р.» в Грузії, коли ООН фактично не відіграла навіть власне консультативної ролі у деескаляції воєнного конфлікту. У випадку березневої анексії Росією території Криму Генеральна Асамблея ООН видала резолюцію щодо підтримки територіальної цілісності України. Зокрема, посилаючись на свою резолюцію 2625 (XXV) від 24 жовтня 1970 р., якою було схвалено Декларацію про принципи міжнародного права, що стосуються дружніх відносин і співробітництва між державами відповідно до Статуту Організації Об'єднаних Націй, Генасамблея підтвердила закріплені в ній принципи про те, що територія держави (тобто України) не повинна бути об'єктом надбання іншою державою в результаті погрози силою або її застосування і що будь-яка спроба, спрямована на часткове або повне порушення національної єдності і територіальної цілісності держави або країни, або їхньої політичної незалежності, несумісна з цілями і принципами Статуту. Також у вказаній резолюції щодо територіальної цілісності України оонівські дипломати послали на Заключний акт Конференції з безпеки і співробітництва в Європі від 1 серпня 1975 р., Меморандум про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї від 5 грудня 1994 р. (т. зв. Будапештський меморандум), Договір про дружбу, співробітництво і партнерство між Україною і Російською Федерацією від 31 травня 1997 р. та на Алматинську декларацію від 21 грудня 1991 р. [4].

За ухвалення резолюції проголосували 100 членів Генеральної Асамблеї, проти було 11 делегацій, серед яких – Вірменія, Білорусь та Росія. Ще 58 делегацій, включаючи Китай, утрималися від визначення своєї позиції. У резолюції підкреслюється, «що референдум, проведений в АР Крим та місті Севастополі 16 березня 2014 р., не маючи законної сили, не може бути основою для будь-якої зміни статусу Автономної Республіки Крим або міста Севастополя». Члени Генеральної Асамблеї підтвердили свою прихильність суверенітету, політичній незалежності, єдності і територіальній цілісності України в її міжнародно визнаних кордонах. Вони закликали всі держави «відмовитися і утримуватися від дій, спрямованих на часткове або повне порушення національної єдності і територіальної цілісності України, в тому числі будь-яких спроб змінити кордони України за допомогою загрози силою або її застосування або інших незаконних засобів». Слід зазначити на рекомендаційному характері резолюцій Генеральної Асамблеї [2]. Можна припустити, що цей факт помножений на ряд інших чинників спричинив до низької ефективності реакції ООН. В результаті російська агресія проти України так і не була спинена міжнародним співтовариством.

Таким чином, можна зробити висновок, що міжнародні організації, зокрема ООН на сучасному етапі виступає як міжнародний «інструмент захисту». Але питання про неефективність механізмів по врегулюванню воєнних конфліктів залишається відкритим. Так, на прикладі подій 2014 року в Україні, що спроможність ООН ефективно підтримувати колективну безпеку в східноєвропейському регіоні щонайменше викликає серйозні сумніви.

Список використаних джерел:

1. Битяк Ю.П. *Державний суверенітет і права людини: питання співвідношення і пріоритету*. – Х.: Право, 2010. – С. 240-241.

2. Генеральна Асамблея ООН прийняла резолюцію, що підтверджує територіальну цілісність України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.un.org.ua/ua/information-centre/news/1814>.

2. Державний суверенітет в умовах європейської інтеграції / За ред. Ю. Битяка, І. Яков'юк. – К.: Ред. журн. «Право України», 2012. – 336 с.

4. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН щодо територіальної цілісності України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tyzhden.ua/Politics/106073>.

Summary

Sovereignty as an integral and essential characteristic of the state is one of the main objects of national security. So in the context of globalization, increasing interdependence of states of particular relevance is the problem of determining the value of these categories, especially nowadays where international organizations are a fundamental component in protecting the sovereignty of Ukraine. Thus, in the case of Ukraine shows that actually support collective security in the Eastern European region the UN is unable to.

Наталія Попова

Науковий керівник – к. філософ. н., доц. Струтинський В. Є.
Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича
natalka1992ua@ukr.net

Відкладення імплементації торговельної частини Угоди про асоціацію України з ЄС: позитивні та негативні аспекти проблеми

Питання щодо підписання та імплементації Угоди по асоціацію (УА) між Україною та Європейським Союзом (ЄС) вже тривалий час залишається одним із ключових для України.

16 вересня 2014 р. у Києві та Брюсселі синхронно відбулася ратифікація УА. Як відомо, шлях до цієї події був тривалим і складним: слід згадати довгі та напружені 5-річні переговори, стагнаційний період у відносинах Україна – ЄС після парафування Угоди 2012 р., провал у Вільнюсі, розчленування УА на частини та її підписання у два прийоми і, нарешті, зволікання з ратифікацією у 2014 р. Втім, важливість ратифікації певною мірою нівельована, оскільки поряд з цим вирішено відкласти до 1 січня 2016 р. запровадження Зони вільної торгівлі (ЗВТ), що офіційно оформлено у Спільній заяві Ради ЄС і Європейської Комісії від 26 вересня 2014 р. Рада ЄС визнала, що відтермінування є частиною ширшого пакету домовленостей з Кремлем. Такий крок став «частиною всеохоплюючого мирного процесу в Україні із повагою до територіальної цілісності та права країни визначати власну долю». Водночас було підкреслено, що домовленість не обмежує Україну у проведенні реформ, попри вимоги російської влади з цього приводу [1].

Тристороння домовленість Україна – Росія – ЄС щодо відстрочки імплементації ЗВТ виявилася несподіваною для всіх і викликала неоднозначну реакцію як в українському суспільстві, так і серед вітчизняних і європейських політиків та експертів. Якщо українська влада не втомлюється поширювати коментарі про те, що домовленість «виключно виграшна», то існує і протилежна думка, яка полягає у тому, що втілення УА без ЗВТ не має жодного практичного значення і є небезпечною поступкою Росії. Втім, за нинішньої складної зовнішньо- та внутрішньополітичної ситуації, неможливо однозначно оцінити наслідки відтермінування застосування Угоди, тому необхідно враховувати як плюси, так і мінуси такого рішення.

Позитивні наслідки відкладення ЗВТ досить широко висвітлюють представники української влади. По-перше, важливим є сам факт, що УА була нарешті ратифікована і при цьому без єдиної зміни, в тому вигляді, в якому була підписана. По-друге, ідеться про односторонню пролонгацію ЄС безмитного режиму для українських експортерів. Якщо оцінювати лише прямий економічний ефект, то введення односторонніх преференцій замість двосторонніх вигідне Україні. Втім, реальне річне збереження митних платежів не перевищить 3 млрд. грн. У той же час треба розуміти, що збереження імпорتنих мит замість їх обнулення – веде до подорожчання товарів для споживача. Тобто, у кінцевому підсумку ці 3 млрд. грн. заплатять мешканці України. Також не можна розраховувати на великі переваги для вітчизняних виробників через невирішеність питань із відповідністю української продукції європейським стандартам та сертифікації [3].

Брюссельські домовленості мали б сприяти «торговельному перемир'ю» з Росією і давати надію на те, що Москва не реалізує свою загрозу скасувати режим вільної торгівлі з Україною в рамках СНД принаймні протягом наступного року. Проте, на нашу думку, розвиток подій на Сході України ставить під сумнів те, що російська сторона буде дотримуватися прийнятих рішень. Деякі експерти вважають, що така поступка переконає Кремль, що його силова дипломатія працює. І, відповідно, впродовж 2015 р. Москва буде постійно вдаватися до сили, щоб переконати сторони долучити до УА вигідні їй додатки, виключення та обмеження. У контексті переговорів щодо ЗВТ Києву також потрібно враховувати, що в 2015 р. його позиції будуть гіршими, ніж зараз, з ряду причин: зміна ключових фігур в ЄС; ефект «втоми» від України [2, с.6].

Головним же мінусом «відкладення асоціації» є загроза проведенню в Україні необхідних для неї реформ. У виконавчій владі заявляють про негайний початок імплементації УА та запевняють, що реально адаптація законодавства, прийняття норм і стандартів ЄС триватимуть. При цьому вдається уникнути звинувачень з боку Росії [3]. Водночас слід розуміти, що тільки гучних заяв політиків недостатньо. Для впровадження реформ необхідно тільки одне – наявність політичної волі. І ось тут, свого роду «наглядачем» за виконанням реформ має стати все українське суспільство.

Отже, можна зробити висновки, що політично поступки Росії щодо асоціації з боку України є небезпечним прецедентом. Проте УА все ж ратифікована у незміненому вигляді, а у фінансовому плані відстрочка ЗВТ є навіть прибутковою для України. Поряд з цим, негативом є те, що постала ситуація змушуватиме українську владу гальмувати реформи. Загалом відкладення імплементації УА цілком укладається в логіку інших рішень української влади і Заходу з врегулювання ситуації в нашій країні у контексті боротьби з російською агресією. Її правильність чи помилковість зможемо оцінити дещо пізніше.

Список використаних джерел:

1. *Joint statement of the Council and the Commission on the EU-Ukraine Association Agreement [Електронний ресурс] / General Affairs Council meeting. – Brussels, 29 September 2014. – Режим доступу: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/EN/foraff/144955.pdf*

2. Ратифікація Угоди про асоціацію Україна-ЄС відбулася на умовах, комфортних для Росії // *International Weekly*. – № 15. – 03.09.2014 – 17.09.2014. – С. 5-7.

3. Сидоренко С. «Відкладена» асоціація. Приховані деталі [Електронний ресурс] / Сергій Сидоренко // *Європейська правда*. – Режим доступу: <http://www.eurointegration.com.ua/articles/2014/0915/7026002/>

Summary

The article is devoted to the investigation of consequences of the postponement of a trade part of the EU-Ukraine Association Agreement. The multiplicity of EU-Ukraine-Russia arrangements is emphasised in the article.

Тетяна Рава

Науковий керівник – к. політ. н., асист. Павлюк М.В.
Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича
tanuysha_93@mail.ru

Участь України в миротворчих операціях під проводом НАТО

Україна має сталу репутацію країни, яка робить гідний внесок у зміцнення євроатлантичної безпеки, розгортаючи свої війська пліч-о-пліч з миротворцями від країн-членів та партнерів НАТО. Наразі вона є єдиною країною-партнером, яка бере активну участь у чотирьох головних операціях та місіях під проводом НАТО.

Операція НАТО в Афганістані є найзначнішою з усіх, що до теперішнього часу виконувалися Альянсом. Сформовані відповідно до мандата ООН у 2001 році, Міжнародні сили сприяння безпеці діють під керівництвом НАТО з серпня 2003 року. Україна бере участь в даній операції з 2007 року. На усій території Афганістану в складі МССБ діють майже 130 тисяч військовослужбовців із 48 різних країн [2]. Їхнє завдання – допомагати центральному уряду Афганістану зміцнювати свою владу в усіх районах країни та утворювати умови для відповідного функціонування демократичних інститутів і встановлення верховенства права.

На сьогодні у складі МССБ працює миротворчий персонал України чисельністю 28 осіб, зокрема військові лікарі, радники з питань підготовки бортових інженерів, застосування авіаційного

електронного обладнання; спеціалісти з питань тилового забезпечення, розмінування та мінно-пошуковий собака [1, с.8].

3 липня 1999 р. український контингент миротворчих сил розпочав свою діяльність і в рамках заходів операції сил міжнародної коаліції під проводом НАТО у Косово (КФОР). Сьогодні загальна чисельність українського національного контингенту сил КФОР складає 131 військовослужбовці та 3 штабних офіцери в штабі КФОР [2]. «KFOR CHRONICLE» (офіційний журнал КФОР) повідомляє про те, що від початку операції і до лютого 2013 року українські миротворці виконали більше 900 різних завдань [3].

Тривалий час Україна залишалася єдиною країною-партнером, яка брала участь в Тренувальній місії НАТО в Іраку (ТМН-I), що високо оцінювалося військовим керівництвом НАТО та країнами-членами. Представники ЗС України брали участь в ТМН-I з лютого 2006 року. Враховуючи прийняття Північноатлантичною Радою НАТО рішення про згортання діяльності та виведення ТМН-I, 24 грудня 2013 року 119 українських миротворців повернулися до України [2].

Україна, другою з країн – не членів НАТО, долучилася у 2005 році до антитерористичної операції НАТО «Активні зусилля». На сьогоднішній день, останнім українським кораблем, який взяв участь в даній місії НАТО був корвет «Тернопіль», який 8 жовтня 2013 року з оглядовою командою на борту вирушив на патрулювання із військово-морської бази Туреччини Акзас-Карагач до визначених районів Середземного моря з метою виконання завдань антитерористичної операції НАТО «Активні зусилля» і повернувся на Батьківщину 16 листопада.

Під час засідань Комісії Україна–НАТО та Північноатлантичної ради НАТО на рівні міністрів оборони 22 лютого 2013 року було укладено офіційну угоду між Україною та Організацією Північноатлантичного договору про участь нашої держави в операції НАТО «Океанський щит». Цей документ формалізував статус України як першої країни-партнера альянсу, яка братиме участь у даній антипіратській операції, та єдиної держави-партнера НАТО, яка бере участь у всіх операціях альянсу.

У період з 12 жовтня 2013 року по 2 січня 2014 року флагман ВМС Збройних сил України – фрегат «Гетьман Сагайдачний» із палубним вертольотом Ка27 та групою спеціального призначення на борту забезпечував безпеку судноплавства у визначених районах Аденської затоки.

Отже, не зважаючи на позаблоковий чи не позаблоковий статус, на ситуацію всередині країни, Україна в повному обсязі виконувала і

продовжує виконувати взяті перед світовою спільнотою зобов'язання у питаннях підтримання миру, регіональної та загальносвітової безпеки.

Список використаних джерел:

1. Александров О. С. *Україна – НАТО: нові умови та реалії співробітництва: аналіт. доп.* / О. С. Александров; упорядн. В. М. Бегма, Н. Г. Діденко, О. О. Резнікова; за заг. ред. О. В. Литвиненка. – К. : НІСД, 2011. С. 7-13.

2. *Участь України у миротворчих операціях під проводом Альянсу [Електронний ресурс]*// Місія України при НАТО – Режим доступу: <http://nato.mfa.gov.ua/ua/ukraine-nato/contribution>

3. *Ukrainian peacekeepers celebrations [Електронний ресурс]* // *KFOR Chronicle*. - February 2013. – pp. 4-5. – Режим доступу: http://www.aco.nato.int/systems/file_download.ashx?pg=8621&ver=1

Summary

The article is describing the NATO-Ukraine cooperation in the area of joint participation in a peace-support operations, including: KFOR (Kosovo Force), ISAF (International Security Assistance Force in Afghanistan), NATO Training Mission – Iraq (NTM-I), counterterrorism operation «Active Endeavor» and anti-piracy operation «Ocean Shield»; history and experience of participation, the number of Ukrainian military involved in a peacekeeping operations.

ПРАВА ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

Аріна Банар

Науковий керівник – к.політ.н, асист. Коврик-Токар Л.І.
Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича
arinushk@i.ua

Права дитини в Україні та світі

Проблематика гідного дитинства є однією із провідних світових й українських проблем, особливо, якщо постає питання про захист прав дитини. Дитина від народження має право на життя, але вона повинна мати ще й додаткові, особливі права. Це обумовлено її фізичною, розумовою, моральною та духовною незрілістю. І для того, щоб дитина стала зрілою у всіх відношеннях, їй необхідно мати певні спеціальні, додаткові можливості. Вони – особливий зріз у загальному контексті прав людини.

Наразі існують багато організацій, котрі дбають про дотримання прав дитини. Провідною серед них є, зокрема, ЮНІСЕФ та Комітет ООН з прав дитини. Дана структура визнаючи, що в усіх країнах світу є діти, які живуть у виключно тяжких умовах, потребують особливої уваги, вважаючи, що дитина має бути повністю підготовлена до самостійного життя в суспільстві та вихована в дусі ідеалів, проголошених у Статуті ООН, й особливо в атмосфері миру, гідності, терпимості, свободи, рівності і солідарності, створила Конвенцію про права дитини (1989 р.) [3], в якій зазначені обов'язки держав-учасниць та права і свободи дітей. Варто також наголосити, що в міжнародній практиці існує низка інших нормативно-правових актів, котрі містять положення про особливий захист дитини. Така необхідність була передбачена у Женевській декларації прав дитини 1924 р. і Декларації прав дитини, прийнятій Генеральною Асамблеєю 20 листопада 1959 р., та визнана в Загальній декларації прав людини, у Міжнародному пакті про громадянські і політичні права (зокрема, в статтях 23 і 24), у Міжнародному пакті про економічні, соціальні і культурні права (зокрема, в статті 10), а також у статутах і відповідних документах спеціалізованих установ й міжнародних організацій, що займаються питаннями благополуччя дітей [3]. Особливістю прав дитини є необхідність їх спеціального захисту, щоб були забезпечені можливості та сприятливі умови щодо вільного і повноцінного розвитку дітей. Як найкраще забезпечення інтересів і потреб дитини –

ось головний пріоритет у захисті прав дітей. Зазначене право означає бути захищеним від дій, що завдають шкоди дітям ні (наприклад, від розлучення з батьками, залучення до воєнних дій, комерційної, економічної чи сексуальної експлуатації, фізичного чи психічного знущання тощо) [3;с.3-4]. ЮНІСЕФ у здійсненні своєї політики, в першу чергу, враховує менталітет й особливі умови регіону та окремої держави, тобто політика ЮНІСЕФ має індивідуальний підхід до кожної країни. Кожні п'ять років уряди країн світу мають звітувати перед Комітетом ООН з прав дитини про їх дотримання.

4 лютого 2011 р. Комітет ООН з прав дитини видав свої заключні спостереження щодо реалізації Урядом України Конвенції ООН про права дитини у відповідь на звіт Уряду України до Комітету від 28 січня цього ж року. Рекомендації Комітету містили чіткий заклик до українського уряду приділити серйозну увагу процесу реформування соціальної сфери, особливо щодо питань захисту прав дітей. Уряд України має надати наступний звіт про реалізацію Конвенції ООН про права дитини та Факультативні протоколи у вересні 2018 р.

Втрата потенціалу у дитинстві – одна з найгостріших сучасних світових проблем, яка торкається більше ніж 200 млн. дітей. Саме тому, розвиток дітей молодшого віку визнано одним з пріоритетів в діяльності ЮНІСЕФ. Ця організація надає технічну допомогу для вдосконалення системи ювенальної юстиції та захисту дітей, які перебувають у конфлікті із законом відповідно до положень Конвенції ООН про права дитини та інших міжнародних стандартів.

Велика увага приділяється розвитку альтернативних видів виправного впливу шляхом запровадження, апробації та реалізації програм попередження й реабілітації на рівні громад. З огляду на визначені пріоритети найважливішим для держави є виховання людини інноваційного типу мислення та культури, проектування акмеологічного освітнього простору з урахуванням інноваційного розвитку освіти, запиті в особистості, потреб суспільства і держави. В Україні створено Національну стратегію, яка визначає основні напрями і шляхи реалізації ідей та положень Національної доктрини розвитку освіти, здійснення реформування освіти впродовж найближчих 10 років у нових соціально-економічних умовах [5].

Як висновок можна сказати, що протягом останніх двадцяти років помітно змінилася суспільна свідомість щодо прав дітей, системи їх захисту: нині дитина все більше набуває статусу самостійного суб'єкта права, діти визнаються найбільш незахищеною соціальною групою населення. Серед форм реалізації соціальної функції

Української держави у сфері захисту прав дитини правотворча форма поки що переважає (але при цьому багато положень «дитячого» законодавства залишаються декларативними), тоді як виконавча, судова та контрольна форми реалізації функцій держави у цій сфері потребують суттєвої активізації. Соціальна функція держави у сфері захисту прав дитини вимагає не тільки визнання її пріоритетом державної політики, але й реального змістовного наповнення, передусім, відповідними державними коштами. Окрім того, Україна зробила серйозний крок до розбудови демократичної і правової держави, створивши Інститут Уповноваженого з прав дитини, тепер важливо зробити його дієвим і підвищити його роль у захисті прав дітей і відповідно у виконанні Україною своїх міжнародних зобов'язань щодо договорів у даній сфері.

Список використаних джерел:

1. Оніщенко Н. Права дитини: піклування сім'ї, стурбованість суспільства, допомога держави, увага науковців [Електронний ресурс] / Наталія Оніщенко, Сергій Сунегін // Віче. – 2013. – № 17. – Режим доступу : <http://www.viche.info/journal/3840/>
2. Розгон О. В. Значение Конвенции о правах ребёнка 1989 г. для механизма защиты прав ребёнка[Текст] / О. В. Розгон // Государство и право: теория и практика: материалы междунар. науч.конф. (2. Челябинск, апрель 2011 г.). — Челябинск: Два комсомольца, 2011. — С. 212-215.
3. Конвенция о правах ребенка: Конвенция ООН. – М.: РИОР, 2010. - 24 с.
4. Декларация прав ребенка [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_384
5. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mon.gov.ua/images/files/news/12/05/4455.pdf>

Summary

The issue of decent childhood is one of the leading international and Ukrainian problems, especially if the question is about the protection of the rights of the child. Now there are many organizations that take care about the rights of the child. Leading among them is, in particular, UNICEF and the UN Committee on the rights of the child. As a conclusion we can say that in the last twenty years in the world has significantly changed public consciousness regarding the rights of children, their protection.

Права жінок в мусульманських країнах

До епохи Ісламу за жінкою практично не визнавалася ніяка роль, ні в суспільному, ні в політичному житті. Вона була лише товаром, що купується і продається. Якщо жінка йшла з будинку свого батька, то цілком втрачала свою волю. Вона не мала права висловлювати свою думку ні в якій справі. Наприклад, у Персії жінки знаходилися в повній владі чоловіка, який мав повне право присудити їй чи до страти, чи дарувати їй життя в залежності від свого настрою [1; 57].

Теперішнє становище жінки в ісламському світі, не краще, ніж у доісламську епоху. Незважаючи на твердження про те, що жінки звільнилися від кайданів, насправді вони потрапили в ще більш міцні кайдани. Іслам справедливо ставиться до жінки, визначивши її права й обов'язки і розробивши потрібні норми відповідно до Корану. Мусульманський шлюб є не романтичним союзом, а кривим і тілесним спорідненням двох особистостей. Це зовсім не означає, що такий родинний союз цілком гарантує ідеальні відносини.

Особливо важливим періодом у боротьбі за жіночу рівність в мусульманських країнах було правління прогресивних режимів 1960-1970 рр. , коли впроваджувалися норми спільної участі чоловіків та жінок у державному будівництві, що безпосередньо було реалізовано у заходах щодо розвитку системи освіти, в ініціюванні кампанії у ліквідації неграмотності, у наданні жінці можливості працювати за межами домівки. Найбільш рішучі законодавчі заходи на покращення жіночого сімейного становища були здійснені в Тунісі. Наприклад, у 1957 році було опубліковано Кодекс громадянського стану, відповідно до якого жінка зрівнювалася у правах з чоловіками за критерієм їхньої спільної відповідальності перед сім'єю, суспільством, державою. Вперше в історії арабського світу заборонялася полігамія: вона кваліфікувалася як карний злочин [3, с. 28].

За канонами ісламу жінка – людська істота другого сорту. Жінка для мусульманина – джерело нечистоти. Магометани визнають зв'язок жінки із сатаною та пеклом [4, с. 463] Лише у 1970-х роках мусульманські теологи змушені були визнати наявність у ній душі. Таке ставлення до жінки обумовлене висловлюванням пророка, що “Аллах створив жінок для вас (чоловіків) із вас самих, щоб ви жили з

ними» [2, с. 231]. У сімейному житті обов'язок мусульманки полягає у повній покорі чоловікові, послухові та задоволенні його бажань: «Ваші жінки — нива для вас, ідіть на вашу ниву, коли забажаєте» [2, с. 27]. У більшості країн Арабського Сходу ще й у наш час становище жінки визначається названими настановами Корану.

Наприкінці XX – на початку XXI ст. збільшилася кількість арабських країн, де мусульманки отримали право участі у парламентських та інших виборах. До прикладу, виборче право жінкам надав емір Катару, а в 1999 р. перша жінка з'явилася у складі катарського парламенту. Султан Оману призначив двох жінок на міністерські посади (вищої освіти та з розвитку художніх ремесел), а в 2003 році жінки були введені не тільки до складу нижньої палати парламенту, а й до вищої – Державної Ради. У тому ж році шість жінок були обрані до парламенту Йорданії [3, с. 30].

Під тиском прибічників реформ у травні 2004 року саудівська влада розробила план створення державної інстанції по захисту прав людини. Наприкінці 2001 р. з ініціативи уряду Єгипту заснована розгалужена мережа центрів з вивчення та аналізу правового стану жінок, щодо залученню широкої громадськості до проблеми запобігання будь-якому насиллю над жінками. 2004 року в Йорданії відбулася міжнародна конференція, присвячена прискореній підготовці жінок-юристів та створенню можливостей для їхньої роботи у правоохоронній системі країн Середнього Сходу.

Яскравим прикладом боротьби жінок-мусульманок за свої права є діяльність Малали Юсуфзай у Пакистані. Малала Юсуфзай - 17-річна пакистанська дівчина, яка продовжила думку свого батька Зіядуддіна Юсуфзая, і виступає за доступність освіти для жінок у всьому світі. У своєму юному віці, Малалу знають вже по всьому світі. Вона стала для багатьох жінок-мусульманок прикладом для наслідування. 8 жовтня 2013 р. в Лондоні вийшла автобіографія Малали, в якій описані нелегкі роки життя дівчини та всіх жінок у підвладному радикальному «Талібану» Північному Пакистані. Через рік - 10 жовтня 2014 року, сімнадцятилітня пакистанська мусульманка здобула нобелівську премію миру.

Ситуація з правами жінок у мусульманських країнах з кожним роком все краще і краще. Багато чого жінки-революціонерки досягли задля своїх сестер і покращили їх життя, але ідеалу ще не досягли – це питання часу.

Список використаних джерел:

1. *Энциклопедия кругосвет* [Електронний ресурс]. URL: www.krugosvet.ru
2. Барковская Е. Арабский мир: движение за женское равноправие / Е. Барковская // *Азия и Африка сегодня*. — 2005. — №7. — С. 27-31.
3. Блох И. *История проституции* / И. Блох : [пер. с нем.] — СПб.: Фирма „РИД”, Изд-во „Аст-Пресс”. — 1994. — 544 с.
4. *Ислам. Проблемы идеологии, права, политики и экономики*. Под ред. Кима Г. Ф. Москва. Наука. — 1995.
5. *Коран: [перевод смыслов Э. Р. Кулиева]*. — М.: Умма, 2003. — 687 с.

Summary

Women's rights are limited to the East. Since ancient times, women were not under the same conditions as men. But over time, that has changed. And today we see that improvement occurred. And at the moment, women defend their dignity and opinion, and it is successful.

Лілія Ісфратій

Науковий керівник – д.політ.н., проф. Федуняк С.Г.
Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича
lilyaistratiy@mail.ru

Проблема забезпечення трудових мігрантів виборчим правом

Однією з актуальних проблем сучасної України є забезпечення виборчого права громадян України, які перебувають під час виборів за кордоном. Найбільш масовою і ущемленою, у цьому відношенні, частиною українського суспільства є трудові мігранти.

Згідно з чинним законодавством у кожній з країн перебування кількість виборчих діляниць обмежена кількістю українських дипломатичних установ, що існують у цій країні.

З метою внесення змін до законів України «Про вибори Президента України», «Про вибори народних депутатів України», «Про Державний реєстр виборців» 03 вересня 2014 р. відбувся круглий стіл «Забезпечення виборчих прав громадян України за кордоном: необхідність законодавчих змін» у рамках роботи підкомітету з питань трудових мігрантів та національно-культурної співпраці Комітету Верховної Ради України з питань європейської інтеграції та у

співпраці із міграційною службою Міжнародного благодійного фонду «Карітас Україна». У заході взяли участь представники громадських організацій українців за кордоном, народні депутати України, представники ЦВК, Міністерства юстиції України, Міністерства закордонних справ України, провідні експерти з виборчого законодавства [3].

Учасники круглого столу звернули увагу на гостру потребу вирішення проблем реалізації виборчих прав громадянами України у країнах масового перебування українських трудових мігрантів. За кордоном проживають мільйони громадян України, а недосконалість чинного виборчого законодавства не дозволяє їм взяти повноцінну участь у голосуванні на виборах вищих органів державної влади.

Вибори президента України 2014 р. засвідчили катастрофічні прогалини законодавства щодо організації голосування за кордоном. Існуюча система позбавляє фактичної можливості проголосувати сотні тисяч громадян України. Дану проблему ілюструють три основних індикатора [1]:

1) По закордонному округу існують ряд виборчих дільниць, на яких зареєстрована дуже велика кількість виборців (від 30 до 66 тис. виборців).

2) На останніх президентських виборах на деяких виборчих дільницях за кордоном були змушені проголосувати від 6 до 8 тис. виборців при фізичній пропускній здатності виборчої дільниці у кількості 2-2,5 тис. виборців у день голосування.

3) Невідповідність списків виборців фактичній кількості осіб, які перебувають на території тієї чи іншої країни. Наприклад в Італії, де перебуває 500-600 тисяч громадян України, до списків виборців внесено лише 8-10%.

4) Невирішеною залишається проблема віддаленості виборчих дільниць від місця проживання виборців, яка може складати сотні і більше кілометрів. Адже за чинним законодавством вони можуть створюватися тільки в приміщенні українських дипломатичних установ, що існують у цій країні.

Для руху вперед необхідне ухвалення змін до законодавства щодо створення додаткових виборчих дільниць у країнах масового перебування українців (зараз є можливість відкрити додаткові виборчі дільниці в Римі, Мілані та Празі). Ці зміни, мають зменшити можливість зловживань на виборчих дільницях, у тому числі під час голосування на українських дільницях у Російській Федерації. Це потребує тісної співпраці МЗС України та Центральної виборчої

комісії. Тим не менше, для системного розв'язання проблеми необхідні зміни у виборчому законодавстві.

Насамперед це стосується відкриття додаткових виборчих дільниць, самостійної онлайн-реєстрації виборців на сайті ЦВК, використання «пересувної скриньки» та багато іншого. Особливої уваги заслуговує питання щодо повернення права голосу за мажоритарників, яке в українців закордоном забрав Конституційний суд, що особливо актуально для позачергових парламентських виборів котрі відбудуться 26 жовтня 2014 р.

Підсумовуючи роботу круглого столу, можна визначити, що [2]:

1. Позачергові парламентські вибори на 99% проходять за старими правилами.

2. Провідні гравці в українській політиці не зацікавлені у зміні ставлення до закордонного виборця, бо не бачать у цьому навіть політичної необхідності, вважаючи голоси закордону маловпливовими.

3. Профільні міністерства не бажають змін, бо бояться додаткової роботи для своїх працівників і «невідшліфованих» нововведень.

4. Не існує загальновипрацьованої стратегії щодо виборів закордоном, а саме – дистанційного голосування (поштового чи електронного).

Прийняття законопроекту «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення голосування за кордоном» могло б допомогти забезпечити розширення прав для громадян України, які проживають за межами держави, можливостей реалізації гарантованих їм Конституцією України виборчих прав.

Список використаних джерел:

1. «Забезпечення виборчих прав громадян України за кордоном: необхідність законодавчих змін». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://italawguide.at.ua/news/zabezpechennja_vyborchych_prav_gromadjan_ukrajiny_za_kordonom_neobkhidnist_zakonodavchych_zmin/2014-09-17-885

2. Городецький О. Погляд з Італії: Провідні гравці в українській політиці не зацікавлені у зміні ставлення до закордонного виборця. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrpohliad.org/ukrayintsi-v-sviti/poglyad-z-italiyi-providni-gravtsi-v-ukrayins-kij-polity-tsi-ne-zatsikavleni-u-zmini-stavleniya-do-zakordonnogo-vy-bortsya.html>

3. У Верховній Раді України відбувся «круглий стіл» на тему: «Забезпечення виборчих прав громадян України за кордоном: необхідність законодавчих змін». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rada.gov.ua/news/Novyny/Povidomlennya/97530.html>

Summary

The ensure voters' rights of Ukrainians who during the elections are abroad is one of the most actual problem in modern Ukraine. Migrant workers are the most massive and disadvantaged in this issue as part of Ukrainian society. Adoption of amendments to the election law could help provide empowerment for the citizens of Ukraine who live outside the state, the feasibility of guaranteed them by the Constitution of Ukraine voting rights.

Вікторія Ковальчук

Науковий керівник – к. політ. н., доц. Коч С. В.
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
viktoriya914@gmail.com

Роль захисту прав людини у формуванні національної ідеї

Права людини та громадянина – це невід’ємна частина життя суспільства. Людина зобов’язана знати та користуватися правами, що їй надані. Сфера функціонування прав людини: політичне життя, економічна діяльність, соціальний простір.

Незважаючи на те, що кожній людині від народження надано певні права, це не гарантує їх дотримання. Тому виникає потреба в захисті прав людини на законодавчому рівні, хоча і він не є стовідсотковим. Забезпечення гідного життя громадян є пріоритетним завданням держави, оскільки принцип захисту прав людини приходить на зміну беззаперечному авторитету держави. Тому його можна вважати підвалиною розвитку громадянського суспільства, важелем впливу в механізмі управління державою.

Особливості відносин між суспільством та державою обумовили формування прав, свобод та обов’язків людини та громадянина. Всеваддя держави поступово замінялося рівноправністю та свободою громадян. Суспільно-політичне життя зазнавало широкомасштабних змін, каталізатором для яких виступало утвердження прав людини. Актуалізація принципу захисту прав людини в XVII ст. співпадає з

початком формування національної ідеї, де головним став пріоритет інтересів людини над інтересами держави.

Підходи різних цивілізаційних систем до розуміння прав людини - відрізняються. Виділяють європейську, американську, африканську та інші концепції. Відповідно до кожної з них прийняті базові документи. Близькими за принципами побудови і характером прав та свобод є європейська та американська системи захисту прав людини. Документами, що утверджували права людини на законодавчому рівні є Велика хартія вольностей 1215 р., Білль про права 1689 р., Декларація прав людини та громадянина 1789 р., Загальна декларація прав людини 1948 р., а також Основний документ держави – Конституція, де закріплено права та обов'язки громадянина. Концепцію прав людини, що дістала вираження у міжнародних договорах, головними з яких є Загальна ісламська декларація прав людини 1981 р., Каїрська декларація про права людини в ісламі 1990 р. і Арабська хартія прав людини 1994 р., арабо-ісламський світ розробив у другій половині XX ст. «Східна» і «західна» концепції прав людини мають значну суперечність, адже в мусульманській системі права людини і громадянина розглядаються в нерозривному зв'язку з ісламом. З прийняттям Організацією Африканської Єдності «Африканської хартії прав людини» 1981 р. можна говорити про створення системи забезпечення прав та свобод людини і громадянина країн африканського континенту.

Характеристики прав людини: універсальність, вродженість та невід'ємність. Універсальними права людини називають, тому що вони належать усім людям незалежно від соціального становища; вродженими – тому що вони належать людині за фактом народження; невід'ємними – оскільки це означає неможливість позбавити індивіда цих прав чи неможливість його добровільної відмови від цих прав.

Проблема захисту прав людини та громадянина є ключовою у формуванні національної ідеї. В кожній демократичній державі на першому місці повинно бути суспільство та його права, а в разі систематичного порушення цих прав варто взагалі поставити під сумнів здатність держави захищати своїх громадян. Якщо на державному рівні не забезпечений внутрішній захист людини, то варто обдумати питання некомпетентності такої країни у веденні внутрішньої і зовнішньої політики. Адже в центрі національної ідеї повинні бути інтереси людини і дотримання її прав та свобод. Якщо людина буде відчувати себе захищеною у власній державі, знатиме, що її права закріплені та забезпечені на державному рівні, тоді такий країні

і її народу буде притаманне усвідомлення єдності і самобутності, що і є творенням власного національного простору.

Сьогодні Україна входить в першу п'ятірку країн за кількістю звернень громадян до Європейського Суду з прав людини. Це демонструє, з одного боку незрілість системи внутрішньодержавної системи реалізації прав людини, з іншого – глибоку потребу в реалізації доступних механізмів правового захисту з боку громадян. Саме права людини повинні стати фундаментом національної ідеї та гарантією об'єднання соціуму, який зможе не лише довіряти, але й пишатися своєю державою.

Список використаних джерел:

1. Веклич В. Історичні передумови сучасної концепції прав людини і громадянина / «Віче» №18, вересень 2010 р. – Електронний ресурс. - [Режим доступу]: <http://www.viche.info/journal/2195/>
2. Генезис прав людини / Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини / Електронний ресурс. – [Режим доступу]: http://www.ombudsman.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=18
3. Колесніченко В. Захист прав людини – найголовніша національна ідея України / Електронний ресурс. – [Режим доступу]: <http://blogs.pravda.com.ua/authors/kolesnichenko/4f3365b572044/>

Summary

This article highlights the important issue of human rights and the role of this principle in the formation of the national idea. Basic approaches to human rights in the different countries are analyzed. The article also discloses essence of the questions of the national idea in the balance of state interests and human interests.

Інна Логущенко

Науковий керівник – д.політ.н., проф. Смолянук В.Ф.

Центр перспективних соціальних досліджень

Міністерства соціальної політики України та НАН України

loguschenko_inna@ukr.net

Роль влади у забезпеченні комплексних прав та свобод в контексті завдань соціальної держави

Демократична версія соціальної держави покликана демонструвати в процесі свого функціонування повагу до комплексних

прав особи: автентичних природних прав особи, її політичних, громадянських, соціальних та сучасних ринкових прав. Проте, в наш час коли навіть розвинені соціально-орієнтовані демократичні країни світу переживають кризу соціальних держав, спостерігаються негативні зрушення в сфері захисту, забезпечення та реалізації прав і свобод людини та громадянина. Пошук ефективних механізмів розв'язання цієї швидко прогресуючої проблеми зумовлений також об'єктивними процесами, що нині відбуваються в Україні. Зокрема, більшість прав та соціальних гарантій, які містить Конституція України, мають сьогодні декларативний характер, а реальні можливості їх реалізації є доволі суперечливими. Особливо гостро відчувається це в той час, коли діяльність окремих політичних сил в умовах реальної загрози територіальної цілісності України та існуючої небезпеки для життя українських громадян є незлагодженою і навіть деструктивною.

Ми глибоко переконані, що вирішення проблеми безвідповідальної влади справить визначальний вплив на стійкість системи забезпечення прав і свобод людини та громадянина в будь-якій соціально-правовій демократичній країні, в тому числі й в Україні. Більше того, у численних наукових дослідженнях вже неодноразово доводилось, що одним із суспільно-значущих інститутів сьогодення, який спроможний подолати диспропорції суспільного розвитку, встановити курс на стабільний розвиток кожної учасника суспільного організму є інститут соціальної відповідальності.

Отже, «насичення» діяльності владних суб'єктів такими властивостями соціальної відповідальності як вірність, відвертість, терпимість, сприяння, підтримка, розуміння, виконання обіцянок, розсудивість, допомога тощо, є заходом своєчасним і необхідним.

Більше того, феномен соціально-відповідальної влади повністю впливає з мети соціальної держави. Відтак, внутрішнє переконання соціально-відповідального суб'єкта владних відносин в тому, що реалізація інтересів окремої особи (або певної групи населення) є вигідним в першу чергу для нього самого, здатне спрямувати активні дії влади на свідоме виконання нею головного обов'язку в контексті завдань соціальної держави — захищати гідність людини й забезпечувати їй існування, що є гідним людини.

В той же час, відповідність практичних дій влади на всіх її рівнях універсальним уявленням про розумне, добре і справедливе спроможна забезпечити чіткі організаційні умови для забезпечення кожній людині можливості ефективно втілювати у повсякденне життя свої права та свободи.

Більше того, влада, яка відповідає критеріям соціально-культурного визнання різних суспільних груп, соціальної справедливості, ефективності та вимогам укоріненним в культурі певного суспільства, може гарантувати злагоджене функціонування всієї системи забезпечення людських прав та свобод, включаючи відновлення порушених прав на всіх стадіях правореалізуючого процесу. Забезпечуючи дієвість правових норм та сповідуючи демократичні цінності, така влада здатна створити для громадянського суспільства не лише законодавчий, а й моральний простір свободи.

Список використаних джерел:

1. Пасько Я.І. Соціальна держава: теоретичні імплікації та історичні версії: автореферат дис. канд. політ. наук: 09.00.03 / Я.І. Пасько, Київський національний університет імені Тараса Шевченка. — К., 2008. — С.5.;
2. Мордовець А.С. Соціально-юридичний механізм забезпечення прав людини і громадянина: теоретико-правове дослідження: дис. доктора юрид. наук: 12.00.01 / А.С. Мордовець. — Саратов, 1997. — 110;
3. Романова А. А. Система забезпечення прав і свобод людини та громадянина в Україні /А. А. Романова // Форум права. — 2012. — № 2. — С.599–602;
4. Хома Н.М. Моделі соціальної держави: світовий та український досвід: монографія. — К.: Видавництво «Юридична думка», 2012. — 592 с. — С. 413.

Summary

Nowadays, when even developed socially-oriented democratic countries are in crisis welfare states, there are negative changes in the protection of the human and citizen rights and freedoms. We strongly believe that the mechanism of social-responsibility of authority can to solve this problem which is quickly progressing. Response criteria of social and cultural acceptance of different social groups, social justice, efficiency and requirements embedded in the culture of a particular society, it can become a guarantor comprehensive implementation of human rights and freedoms. Moreover confessing law and democratic values it creates for civil society legal and moral space of freedom, while providing a stable realization and protection of civil rights.

Електронне голосування: вирішення проблеми чи порушення прав виборця (досвід Польщі та Франції)?

В умовах розвитку інформаційного суспільства широкого застосування набули засоби "електронної демократії". Впровадження технологій у політичне життя має на меті залучити якомога більшу кількість громадян до державних процесів та управління. Як показує світова практика, голосування за допомогою Інтернету або ж системи електронного голосування набирає все більшої популярності. Для багатьох країн перехід на систему електронного голосування є пріоритетним завданням, оскільки вважається, що такий спосіб організації виборчого процесу оптимізує діалог між виборцем та владою.

Питання електронного голосування було неодноразово предметом обговорення ЄС в рамках вирішення проблеми віддаленого голосування. Проте попри вигоди, які надає е-голосування, існує ряд проблем з якими стикнулися європейські країни. До них варто віднести: порушення права громадянина на таємне голосування; недовіра виборців до системи; потенційна можливість комп'ютерних збоїв і атак хакерів та значні початкові витрати на запровадження системи [1, с. 54].

В контексті проблематики доречно розглянути позицію та досвід європейських країн. Для порівняння було обрано Польщу та Францію. Країни об'єднує членство в ЄС, проте за рядом характеристик вони суттєво відрізняються. Що стосується системи е-виборів, то Французька Республіка належить до країн, які активно проводять експерименти з використання системи е-голосування, натомість Польща досить довго зважує можливі переваги та недоліки.

Масове впровадження електронного голосування в 2007 р. у Франції було зумовлене внесенням поправок до Виборчого кодексу, відповідно до яких дозволялося використовувати машини для голосування [2, с. 86]. Проте попри позитивні відгуки та заклики політиків, відразу ж після проведення виборів за новим методом з'явилася велика кількість незадоволених французів. Виборці, які приходили з дітьми, змушені були чекати у довгих чергах. Важким було голосування для літніх людей. Вони не розуміли, що від них

вимагається і не завжди слідували поясненням, які з'являлися на моніторах. Значна частина виборців заявила, що такий тип голосування непрозорий, неконтрольований та без можливості перевірки результатів. Асоціація *Ordinateurs-de-vote.org*, оцінюючи використання машин для голосування, з'ясувала, що в дванадцяти містах було подано скарги до Конституційної ради. Прихильники комп'ютерів для голосування, стверджують що вони полегшують доступ людям з обмеженими можливостями. Проте дослідження, які проводилися в лабораторії університету м. Мец після президентських виборів 2007 р. показали, що розробка такої системи без помилок практично не можлива [2, с. 91].

В Польщі дотримуються позиції, що вибори є основним елементом демократії і не повинні порушувати такі принципи як рівність, таємність та безпечність. На думку польських фахівців, е-голосування не завжди забезпечує збереження всіх правових та конституційних гарантій громадян.

Проте теоретично ця проблема може бути вирішена шляхом впровадження кваліфікованого електронного підпису [3].

Поляки у великій мірі політикують, проте не беруть активну участь в політичному житті. Серйозні дебати на рахунок виборів через Інтернет відбувалися в Польщі в 2005 р., коли явка виборців виявилася рекордно низькою. Наступним поворотом до теми е-голосування були вибори 2007 р., коли це питання активно розглядалося представниками лівого спрямування [4]. Деякі польські аналітики вважають, що е-вибори можуть вирішити проблему низької явки виборців. Тому відповідно до ухваленого Виборчого кодексу 2011 р., передбачається ряд різномірних спрощень в голосуванні, які в значній мірі спрямовані до виборців недієздатних, літніх осіб та передбачають альтернативні процедури голосування [4].

Таким чином, електронне голосування, маючи численні переваги, становить і певну загрозу праву особи на таємницю голосування та праву не втратити голос. У Франції система електронного голосування використовується досить широко, хоча на шляху її впровадження виникало чимало проблем. Польща поки що не готова перейти на систему е-голосування, але питання активно розглядається серед політиків та населення.

Список використаних джерел:

1. Готун А. Використання нових інформаційних технологій у виборчому процесі: світовий досвід і практика застосування в Україні

/ A. Готун // Вісник Київського НУ ім. Шевченка. Філософія і політологія. – 2008. – С. 51-55.

2. Noisette P., Noisette T. *Vote électronique: les boîtes noires de la démocratie* / Perline, Thierry Noisette – InLibroVeritas, 2008. - 107p.

3. Wybory przez Internet – szansa czy zagrożenie [Zasób elektroniczny]: Portal Zarządu Powiatowego Polskiego Stronnictwa Ludowego - Tryb dostępu : <http://www.psl.garwolin.pl/index.php/e-wybory-szansa-czy-zagrozenie>

4. Elektroniczne głosowanie - lek na całe zło? [Zasób elektroniczny] : Polityka- Tryb dostępu : <http://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/kraj/249743,1,elektroniczne-glosowanie---lek-na-cal-zlo.read>

Summary

In the article the phenomenon of electronic voting is examined. The e-election system is considered by France and Poland to have both advantages and disadvantages. The main drawback of this system is that it may violate the person's right of privacy.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

МАТЕРІАЛИ

VIII Міжнародної науково-практичної конференції
студентів та молодих вчених

21 листопада 2014 року
м. Чернівці

Папір офсетний. Формат 60х84/16.

Ум. друк. арк. 11,62. Зам. № 180. Тираж 100 прим.

Виготівник: Яворський С. Н.

Свідectво суб'єкта видавничої справи ЧЦ №18 від 17.03.2009 р.
58000, м. Чернівці, вул. І. Франка, 20, оф.18, тел. 099 73 22 544